HELSINKI 1953
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ YHTEISTYÖN
KIRJAPAINO

SKP
TAISTELUJEN TIELLÄ
1953

VUOSIKIRJA

IX

JULKAISIJA JA KUSTANTAJA:
SKPn KESKUSKOMITEAN VALISTUSOSASTO

J. V. STALIN — suuri kansain johtaja

Stalin alkoi varhain suuren elämäntyönsä. Hän otti osaa työväenliikkeeseen jo viidentoista vuotisesta alkaen, joten koko hänen tietoinen elinikänsä oli keskeytymätöntä suurta taistelua työtätekevän kansan menestyksen ja onnellisen tulevaisuuden puolesta.

Yhdessä Leninin kanssa Stalin rakensi maailman ensimmäisen kommunistisen puolueen, sen voitollisen vallankumouksellisen puolueen, jonka johdolla Venäjän työväenluokka pystyi kukistamaan porvariston ja tekemään lopun pääoman herruudesta. Vuodesta vuoteen Stalin kasvatti tätä puoluetta yhä kykenevämmäksi täyttämään johtavan tehtävänsä neuvostokansain historiassa.

Yhdessä Leninin kanssa Stalin oli Suuren Sosialistisen Lokakuun vallankumouksen innoittajana ja johtajana sekä maailman ensimmäisen sosialistisen valtakunnan perustajana.

Leninin rinnalla Stalin kansalaissodassa johti Venäjän työväen ja talonpoikain rintaman menestyksellisiä puolustustaisteluja, joissa lyötiin maahan sekä venäläisten valkokaartilaiskenraalien vihollisvoimat että myös imperialististen ulkovaltain — Englannin, Yhdysvaltain, Ranskan, Japanin ym. lähettämät interventiojoukot.

Leninin elämäntyötä jatkaessaan Stalin johti neuvostokansat voitosta voittoon sosialistisen rakennustyön jättiläistehtäviä suoritettaessa. Stalinin aloitteesta valmistettiin ja hänen johdollaan toteutettiin suurisuuntaiset viisivuotissuunnitelmat, joilla taloudellisesti takapajuinen maa luotiin uudeksi, luotiin mahtavaksi sosialistiseksi teollisuus- ja kolhoosimaaksi.

Tämän valtavan uudistustyön ohella oli työtätekevän kansan nuorisosta koulutettava satojatuhansia insinöörejä ja teknikkoja, arkkitehteja, lääkäreitä, opettajia ja muita spesialisteja kaikille ammattialoille. Samalla oli päättävästi hävitettävä maalle turmiolliset tuholais- ja terroristipesäkkeet, joita oli jos jonkinlaisten valhenaamioiden suojassa sikeytynyt neuvostoelimiin ja kommunistisen puolueenkin riveihin, ja joita porvarillisten valtioiden vakoilulaitokset käyttivät välikappaleinaan.

Näiden ja monien muiden yhtä tärkeiden tehtäväin ohella Stalin alati huolehti siitä, että neuvostomaa sai luoduksi itselleen ensiluokkaiset aseelliset puolustusvoimat. Ja silloin kun fasistinen Saksa liittolaisineen kesällä 1941 hyökkäsi valapattoisesti Neuvostoliiton alueelle, otti Stalin harteilleen neuvostoarmeijan korkeimman ylipäällikön tehtävän. Hän hoiti sotatointen välitöntä johtoa sillä seurauksella, että kehutut Saksan sotajoukot, joille Länsi-Euroopan porvarillisten valtioiden puolustusarmeijat eivät pystyneet tekemään mitään vakavaa vastarintaa, tulivat neuvostorintamilla perinpohjin murskatuiksi. Neuvostoarmeija valtasi Berlinin, Saksa liittolaisineen kärsi täydellisen tappion. Kauko-Idässä neuvostojoukot löivät myös Japanin armeijan. Maailman suurisuisten fasistien hurja sotaseikkailu päättyi häpeään ja ulinaan.

Kaikissa näissä Neuvostoliiton työtätekeväin historiallisissa teoissa ja saavutuksissa on J. V. Stalinin johtava osuus ollut niin suuri, että hänen nimensä epäilemättä jää kuolemattomaan kunniaan ihmiskunnan historiassa.

Ville Pessi, Hertta Kuusinen ja Aimo Aaltonen esittävät SKPn surunvalittelut Stalinin kuoleman johdosta Neuvostoliiton Helsingin lähetystön edustajalle

Stalin oli syvästi ajatteleva ja hämmästyttävän monipuolisesti sivistynyt marxilainen. Jo nuoruudessaan, Tbilisissä toimiessaan, hän tutki perusteellisesti Marxin ja Engelsin teoksia, seurasi kiinnostuneena kaikkia Leninin kirjoituksia, tutki filosofiaa ja taloustiedettä, harrasti myös luonnontieteellisiä opintoja ja syventyi klassilliseen kaunokirjallisuuteen.

Hänestä tuli elävän, luovan marxilaisuuden loistava edustaja, joka samoin kuin Lenin aikanaan, kehitti edelleen marxilaisuuden oppia uuden historiallisen aikakauden olojen ja tehtäväin mukaisesti. Viittaan tässä yhteydessä vain muutamiin Stalinin teoreettisiin teoksiin, joiden tutkiminen ja tunteminen on erityisen välttämätöntä jokaiselle aikaansa seuraavalle työväenliikkeen toimihenkilölle. Sellaisia ovat hänen teoksensa "Leninismin perusteista", "Marxilaisuus ja kansallisuuskysymys", "Dialektinen materialismi", "Marxilaisuus ja kielitieteen kysymykset" ja "Sosialismin taloudellisia ongelmia Neuvostoliitossa".

Stalinin teoreettisten kirjoitusten suurta merkitystä on toveri

G. M. Malenkov erinomaisesti luonnehtinut XIX puoluekokouksessa esittämässään selostuksessa, lausuessaan seuraavaa:

"Toveri Stalinin teoreettisten teosten tavaton merkitys on siinä, että ne varoittavat pinnallisuudesta, ne tunkeutuvat syvälle ilmiöiden olemukseen, yhteiskunnan kehitysprosessien varsinaiseen ytimeen, ne opettavat näkemään jo idussaan ne ilmiöt, jotka tulevat määräämään tapausten kulun, mikä tekee mahdolliseksi marxilaisen ennakkonäkemyksen."

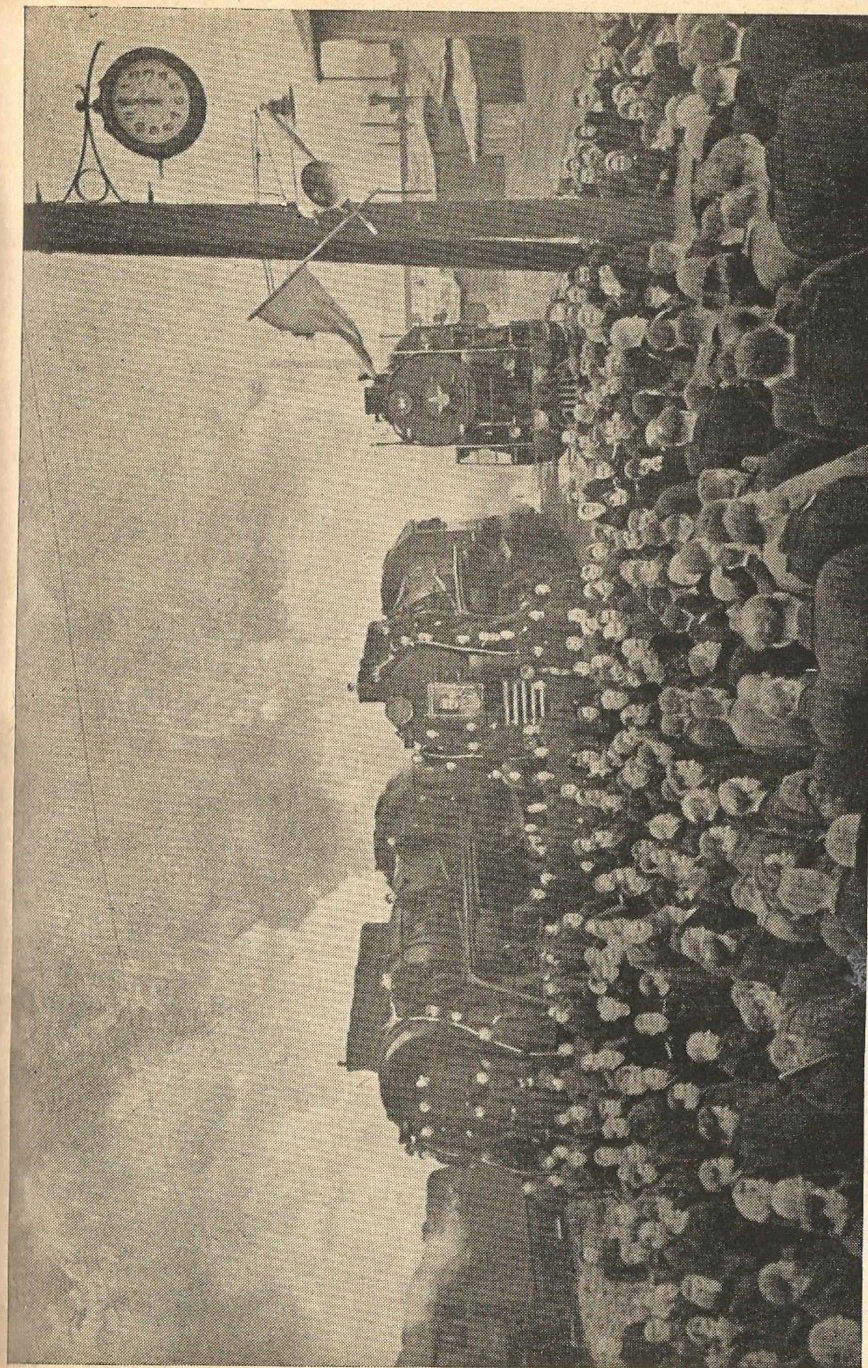
Stalin ei teoreettisissakaan kirjoituksissaan koskaan eristäydy käytännöllisen elämän vaatimuksista ja tehtävistä. Teoria on hänelle toiminnan ohjenuora, politiikan tieteellinen perusta. Stalinin esitystapaa seuratessa voi säännöllisesti havaita hänen määrittelevän poliittiset tehtävät marxilais-leniniläisen teorian osoittaman yhteiskunnan kehityslakien perusteella. Stalinin politiikan voima ja menestys johtuikin ennen kaikkea juuri siitä, että se oli tieteellisesti perusteltua työväenluokan politiikkaa, marxilaisen dialektiikan menetelmäin mestarillista soveltamista politiikkaan.

Kun yhteiskuntakehityksen teoria osoitti, että kapitalismin korvaaminen korkeammalla, *sosialistisella tuotantojärjestelmällä* oli kypsynyt historiallisesti välttämättömäksi tehtäväksi, ohjasi Stalin työväenluokan kaiken poliittisen taistelun tämän päätehtävän toteuttamiseen. Stalin loi teoreettisen pohjan maan sosialistiselle teollistamiselle ja maatalouden kollektivisoimiselle sekä johti näiden jättiläisuudistusten käytännöllistä toteuttamista kaikissa vaiheissa. Ensi kerran maailmanhistoriassa tapahtui, että sosialismi, jonka Marx ja Engels olivat kehittäneet utopiasta tieteeksi, muuttui nyt tieteestä teoksi ja todellisuudeksi.

Sosialismin toteuttaminen Neuvostoliitossa vei pohjan pois oikeistososialidemokraattien ja muiden porvariagitaattorien uskotteluilta, ettei sosialismi muka ole vielä kypsynyt toteutettavaksi maailmassa. Samalla koko maailma sai nähdä suuren esimerkin sosialistisen suunnitelmatalouden etevämmyydestä verrattuna kapitalistisen järjestelmän anarkiaan, joka vie välttämättä pulakausiin, joukkotyöttömyyden ja riistettyjen työläisjoukkojen ja talonpoikain kurjistumiseen.

Stalin loi teoreettisen pohjan *sosialistisen demokratian* toteuttamiselle, ja samalla hän valmisti Neuvostoliitolle Perustuslain, joka merkitsi käytännössä tämän todellisen, johdonmukaisen demokratian voimaansaattamista.

Mutta nähdessään, kuinka kapitalistisissa maissa taantumushallitukset hylkäsivät porvariston entiset liberalistiset periaatteet

Maaliskuun 9 päivänä v. 1953 kello 12 Moskovassa, jolloin haudattiin J. V. Stalin. Työ tuotantolaitoksissa ja virastoissa sekä liikenne pysähtyivät viideksi minuutiksi koko Neuvostoliitossa

ja ryhtyivät polkemaan jalkoihinsa porvarillisenkin demokratian säätämät kansalaisvapaudet, toveri Stalin oli sitä mieltä, että näissä maissa on työtätekevän kansan puollettava porvarillisenkin demokratian vajanaisia vapauksia. Viimeisessä julkisessa puheessaan Neuvostoliiton Kommunistisen puolueen 19. puoluekokouksessa hän lausui tästä seuraavaa:

"Aikaisemmin porvaristo suvaitsi olla liberaalinen. Se puolusti porvarillis-demokraattisia vapauksia ja hankki siten itselleen suosiota kansan keskuudessa. Nyt ei liberaalisuudesta ole jäänyt jälkeäkään. Enää ei ole olemassa niin sanottua "yksilön vapautta" — yksilön oikeudet tunnustetaan nyt vain niille, joilla on pääomaa, mutta kaikkia muita kansalaisia sensijaan pidetään raakana ihmisaineksena, joka kelpaa vain riistettäväksi. Ihmisten ja kansakuntien tasa-arvoisuuden periaate on poljettu maahan, se on korvattu kansalaisten riistävän vähemmistön täysivaltaisuuden ja riistettävän enemmistön oikeudettomuuden periaatteella. Porvarillis-demokraattisten vapauksien lippu on heitetty yli laidan. Luulen, että te, kommunististen ja demokraattisten puolueiden edustajat, joudutte nostamaan tämän lipun ja viemään sitä eteenpäin, jos tahdotte koota ympärillenne kansan enemmistön. Kukaan muu ei voi sitä nostaa."

Stalin loi teoreettisen perustan myös *sosialistisen kansallisuuspolitiikan* toteuttamiselle. Samalla hän osoitti käytännössäkin, miten työväenvalta voi ratkaista kansallisuuskysymyksen monikansallisessa valtiossa, mihin porvarivalta ei ole koskaan pystynyt. Hän osoitti, että sitä varten ei riitä pelkästään kansallisuussorron lopettaminen, vaan sitä varten on välttämätöntä, että voimakkaampi ja kehittyneempi kansakunta antaa epäitsekästä apua heikommille, ennen sorrettuina olleille kansakunnille, auttaa niitä taloudellisesti kohoamaan, kehittämään oman teollisuutensa ja luomaan itselleen kukoistavan sosialistisen kansallisen kulttuurin.

Stalinilainen kansallisuuspolitiikka on ollut erinomaisena esikuvana myös kansandemokratian maiden hallituksille, auttanut niitä selviytymään monista vaikeuksista. Tämän sosialistisen kansallisuuspolitiikan periaatteiden pohjalle, riippumattomuuden, tasa-arvon, keskinäisen kunnioituksen ja keskinäisen avunannon pohjalle nojautuvat myös kansandemokratian maiden ja Neuvostoliiton väliset suhteet ja niiden yhteistyö, jonka menestyksen parhaana vipuna on Neuvostoliiton auliisti antama epäitsekäs taloudellinen ja teknillinen apu.

Muistotilaisuus Stalinin kuoleman johdosta 6. 3. 1953 Lehtitalossa Helsingissä

Porvarillisten maiden hallitukset sitä vastoin eivät kansallisuuskysymyksessäkään pysy enää edes porvariston ennen puoltamain periaatteiden pohjalla, kun Amerikan imperialismi vaatii niitä luopumaan kansallisesta itsenäisyydestä. Toveri Stalin lausui tästä viime puoluekokouksessa pitämässään puheessa seuraavaa:

”Ennen pidettiin porvaristoa kansakunnan päänä, se puolusti kansakunnan oikeuksia ja riippumattomuutta asettaen ne ”kaiken yläpuolelle”. Nyt ei ole jäänyt jälkeäkään ”kansallisesta periaatteesta”. Nyt porvaristo myy kansakunnan oikeudet ja riippumattomuuden dollareista. Kansallisen riippumattomuuden ja kansallisen suvereenisuuden lippu on heitetty yli laidan. On epäilemätöntä, että te, kommunististen ja demokraattisten puolueiden edustajat, joudutte nostamaan tämän lipun ja viemään sitä eteenpäin, jos tahdotte olla maanne isänmaanystäviä, jos tahdotte tulla kansakunnan johtavaksi voimaksi. Kukaan muu ei voi sitä nostaa.”

Stalinilta saivat Neuvostoliiton työtätekevät kauaskantavan ohjelman: *kommunistisen yhteiskunnan rakentamisohjelman.*

Stalinilta saivat kaikkien maiden työtätekevät kauaskantavan *rauhantaistelu-ohjelman.* Koko kansainvälinen monisatamiljoonainen rauhanpuolustajain leiri näki Stalinissa suuren lipunkantajansa.

Stalinin elämäntyön arvokkaana jatkajana toimii Leninin ja Stalinin kasvattama mainehikas puolue, Neuvostoliiton Kommunistinen puolue, joka on puolen vuosisataa ollut kansainvälisen sosialistisen työväenliikkeen esikuvana.

Tämä puolue kantaa korkealla Leninin ja Stalinin voittoisaa lippua, jonka ympärille ovat nyt entistä tiiviimmin liittyneet ei ainoastaan Neuvostoliiton, vaan myös kansandemokratian maiden työtätekevät sekä kaikkien muiden maiden luokkatietoiset työläiset ja muut yhteiskunnallisen edistyksen esitaistelijat. Neuvostoliiton Kommunistisen puolueen suuri auktoriteetti kaikkien maiden työtätekeväin keskuudessa on epäilemättä kansainvälisen työväenliikkeen tärkeimpiä saavutuksia.

Neuvostoliiton Kommunistisen puolueen toiminnassa, historiassa ja sen suurten johtajain Leninin ja Stalinin teoksissa on ehtymätön opinlähde kaikille kansainvälisen työväenliikkeen taistelijoille. Tästä rikkaasta lähteestä on meidän kaikkien — ja ensi sijassa kaikkien kommunistien — alati ammennettava itsellemme elävää voimaa, voidaksemme menestyksellä täyttää nykyisen historiallisen murroskauden asettamat tärkeät tehtävät.

Leninin ja Stalinin suurten aatteiden voima on siinä, että ne vastaavat ihmiskunnan valtavan enemmistön elinetuja ja että historiallinen kehitys on tehnyt niiden toteuttamisen mahdolliseksi ja välttämättömäksi. Mutta tiedämme, että suuret historiallisen edistyksen aatteet eivät toteudu ”itsestään”, ne voivat tulla toteutetuiksi vain kansojen laajain kerrosten työllä ja taistelulla. Siksi on meidän tehtävä kaikki voitavamme jouduttaaksemme Leninin ja Stalinin aatteiden leviämistä yhä laajemmalle työtätekeväin kansankerrosten elävään tietoisuuteen.

Edistyksellisen ihmiskunnan suurten johtajain Leninin ja Stalinin elämäntyö tulee kauan, syvästi ja hedelmöittävästi vaikuttamaan maailman historian edistyskulkuun, monien sukupolvien työn ja taistelujen tuloksiin.

O. Kuusinen.

EINO NEVALAINEN

Marxin taloudellisten oppien merkitys kapitalististen maiden työläisten taistelulle

*Työläiset ja kaikki edistykselliset ihmiset koko maailmassa ovat omistaneet tämän vuoden tieteellisen sosialismin nerokkaan **luojan, Karl Marxin** muistolle. He ovat tehneet kunniaa 135 vuotta sitten syntyneen ja 70 vuotta sitten kuolleen suurmiehen elämäntyölle, joka muodostui vallankumoukseksi yhteiskunnallisen ajattelun kaikilla aloilla: filosofiassa, talouspolitiikassa, taloustieteessä ja sosialistisissa opeissa.*

MATERIALISTINEN HISTORIANKÄSITYS

Kuta useampi vuosikymmen on kulunut siitä hetkestä, jolloin kynä kirposi hänen kädestään, sitä selvemmäksi on käynyt hänen oppiensa paikkansapitävyys ja voitokkuus. Niiden pätevyydestä puhuvat sosialismin kehitystielle siirtyneiden kansojen loistavat saavutukset yhteiskunnallisen elämän kaikilla aloilla, samoin kuin kapitalististen maiden työtätekevien taistelu imperialistista riistoa ja sortoa, taantumusta ja henkistä rappeutumista vastaan. Marxilaisuudesta sen kehittyneimmässä muodossaan, marxismi—leninismistä, on tullut kaikkien riistettyjen ja sorrettujen taistelulippu.

Näin siksi, että marxilaisuus ei koskaan ole ollut mikään elämälle vieras filosofinen oppijärjestelmä, vaan siinä on aina elimellisesti yhtynyt vallankumouksellinen teoria ja vallankumouksellinen toiminta. Stalinin määritelmää käyttääksemme *"Marxilaisuus on tiede luonnon ja yhteiskunnan kehityksen laeista, tiede sorrettujen ja riistettyjen joukkojen vallankumouksesta, tiede sosialismin voitosta kaikissa maissa, tiede kommunistisen yhteiskunnan rakentamisesta."*

Marxin ja hänen uskollisen työ- ja taistelutoverinsa Friedrich *Engelsin* muodostaman maailmankatsomuksen perustana on dialektinen materialismi, jota Lenin nimitti marxilaisuuden "sieluksi". Tuloksena sen sovelluttamisesta yhteiskunnan ja historian tutkimiseen syntyi historiallinen materialismi: ainoa todellinen tiede yhteiskunnan kehityksen laeista ja luokkataistelusta.

Historiallinen materialismi opettaa, että yhteiskunnallisten ilmiöiden ja yhteiskunnallisen kehityksen pohjimmaiset syyt on löydettävissä yhteiskunnan aineellisesta elämästä eikä ihmisten ajatuksista, aatteista, sielunelämästä tai yksityisten suurmiesten toiminnasta enempää kuin minkään yliluonnollisen voiman, absoluuttisen aatteen tai jumalan vaikutuksestakaan, kuten idealistinen historiankäsitys oli siihen saakka väittänyt ja väittää edelleenkin.

Yhteiskunnan aineellisessa elämässä kehitystä silmällä pitäen on tärkeintä tuotantovoimat, so. työvälineet ja työvoima, joista ensin mainitut muuttuvat ja kehittyvät aina ensimmäiseksi, aiheuttaen vastaavan kehityksen myös työvoimassa. Mutta välittömästi muuhun yhteiskunnalliseen elämään tuotantovoimat eivät vaikuta, vaan niiden vaikutus tapahtuu tuotantosuhteiden välityksellä, jotka sanan laajimmassa mielessä ymmärrettynä muodostavat yhteiskunnan taloudellisen perustan. Tuotantovoimat kehittyvät

lakkaamatta, mutta ihmisten väliset tuotantosuhteet pysyvät pitkiä aikoja muuttumattomina, koska ne luokat, joiden hallussa tuotantovälineet ovat, koettavat kaikin keinoin säilyttää omistussuhteet, tuotantosuhteiden oleellisimman osan entisellään. Näin syntyy pakostakin ennemmin tai myöhemmin jokaisen tuotantotavan aikana yhä syvenevä vastakohta uudelle tasolle kehittyneiden tuotantovoimien ja suurin piirtein entisellään pysyvien tuotantosuhteiden välillä. Mutta tuo vastakohta ei voi säilyä loputtomiin, sillä eräs yhteiskunnan kehityksen objektiivisista laeista, tuotantosuhteiden ja tuotantovoimien välttämättömän vastaavaisuuden laki, kuten Stalin sen määrittelee, vaatii, että tuotantosuhteiden täytyy muuttua tuotantovoimien kehityksen mukaisesti, muuten yhteiskunta tuhoutuu. Ja ne yleensä muuttuvat, sillä luokkayhteiskunnassa on tavallisesti sellainen luokka, jonka elinedut vaativat entisten tuotantosuhteiden hävittämistä.

Kun se on tapahtunut, alkaa muutos koko yhteiskunnassa, sen poliittisessa, juriidisessa ja ideologisessa elämässä ts. päällysrakenteessa, joka muodostuu aina uutta perustaa vastaavaksi, sitä suojelemaan ja lujittamaan.

Mutta nämä muutokset, vaikka ovatkin objektiivisten lakien sanelemia, eivät toteudu itsestään, automaattisesti, vaan ihmisten toiminnan ansiosta, ennenkaikkea luokkataistelun tuloksena, luokkataistelun, jossa entinen tuotantovälineet omistava ja vallassaoleva luokka käyttää viimeiseen saakka kaikki mahdollisuudet sille edullisten tuotantosuhteiden säilyttämiseksi ja vallankumouksellinen luokka on pakoitettu väkivalloin murtamaan taantumuksellisen luokan vastarinnan. Se on kuitenkin mahdollista vain siten, että vallankumouksellinen luokka valloittaa valtiollisen vallan, estääkseen taantumuksellista luokkaa käyttämästä hyväkseen valtion väkivaltakoneistoa ja luodakseen oman valtiokoneistonsa päämääriensä toteuttamiseksi.

Koska Marx tajusi tehtäväkseen luoda työväenluokan maailmankatsomuksen ja taisteluteorian, hän kiinnitti päähuomion nimenomaan kapitalistisen yhteiskunnan tutkimiseen ja ennen kaikkea kapitalistiseen tuotantotapaan. Hän sai selville kapitalistisen tuotantotavan kehityksen peruslain, tutki ja selitti sen syntymisen, kehityksen ja tuhoutumisen lait. Siten hän todisti, että kapitalistinen järjestelmä on historiallisesti ohimenevä, että se välttämättömyyden pakosta tuhoutuu ja antaa tietä korkeammalle yhteiskuntajärjestelmälle, kommunismille. Näin hän antoi proletariaatille voittamattomat aseet sen taistelussa luokkavihollisiaan vastaan,

J. V. Stalin

Neuvostoliiton ministerineuvoston puheenjohtaja G. M. Malenkov

taistelussa proletariaatin diktatuurin pystyttämiseksi ja sosialismin rakentamiseksi. Näin hän muutti kommunismin ihmiskunnan paremman tulevaisuuden haaveesta todelliseksi tieteeksi, osoitti porvariston ja proletariaatin etujen vastakkaisuuden, niiden sovittamattomuuden ja viitoitti proletariaatille sen historiallisen tehtävän kapitalismin haudankaivajana ja uuden kommunistisen yhteiskunnan rakentajana.

MARXIN TALOUDELLISISTA OPEISTA

Tämän kirjoituksen tehtävänä on kuitenkin käsitellä etupäässä Marxin taloudellisten oppien merkitystä kapitalististen maiden työläisten jokapäiväisessä taistelussa taloudellisten ja poliittisten etujensa puolustamiseksi. Kuitenkin on jo alussa huomautettava, että koska marxilaisuus on jatkuvasti kehittyvä teoria, ei minkään sen osan selostaminen ole mahdollista ottamatta aina huomioon tuota kehitystä, erikoisesti sitä uutta, jonka Lenin ja Stalin ovat marxilaisuuden taloudellisiin oppeihin tuoneet viimeisten 50—60 vuoden aikana kapitalistisen yhteiskunnan siirryttyä imperialistiseen kehitysvaiheeseen.

Ne teokset, jotka tässä suhteessa ennen kaikkea on mainittava, ovat tietysti ensimmäisenä Marxin *Pääoma*, sitten *Poliittisen taloustieteen arvostelua*, *Palkkatyö ja pääoma* sekä *Työpalkka, hinta ja voitto* ja sitten Leninin *Imperialismi kapitalismin korkeimpana asteena* ja Stalinin *Sosialismin taloudellisia ongelmia Neuvostoliitossa*. Luetteloa voisi tietysti jatkaa vielä paljon, sillä tuskin on ainoatakaan Marxin, Engelsin, Leninin tai Stalinin teosta, joissa ei käsiteltäisi ensiarvoisen tärkeitä taloustieteeseen välittömästi tai välillisesti liittyviä kysymyksiä, mutta mainitut teokset ovat niitä, joita ilman ei marxilaista taloustiedettä voi ajatella.

Marxilaisen taloustieteen merkityksen ymmärtämiseksi on ehkä syytä vielä mainita siitä marxilaisen filosofian peruskatsomuksesta, että niin luonnon kuin yhteiskunnankin kehityslait ovat objektiivisia, so. ihmisten tajunnasta, tahdosta ja toiminnasta riippumatta olemassa olevia. Jos rajoitumme vain yhteiskunnan taloudellisiin lakeihin, niin ihmiset eivät voi niitä luoda eivätkä edes muuttaa, vaan ne ilmaantuvat, alkavat vaikuttaa silloin, kun niiden toiminnalle välttämättömät olosuhteet yhteiskunnan taloudellisessa elämässä muodostuvat ja häviävät taas noiden välttämättömien olosuhteiden perinpohjin muuttuessa.

Tässä mielessä voidaan taloudellisia lakeja eroittaa kolme ryhmää. Eräät niistä ovat yleisiä, ne ovat voimassa kaikkien tuotantotapojen ja yhteiskuntajärjestelmien vallitessa. Esimerkkinä voi mainita tuotantosuhteiden ja tuotantovoimien luonteen välttämättömän vastaavaisuuden lain. Eräät taas, vaikka ovatkin olemassa useiden tuotantotapojen aikana, ovat kuitenkin ohimeneviä, kuten mm. arvolaki, joka ilmaantui alkuperäisen yhteisön rappeutumiskaudella yhteiskunnallista työnjakoa seuranneen vaihdon kehittymisen, siis tavaratuotannon mukana ja häviää kommunistisessa yhteiskunnassa, jossa tavaratuotanto lakkaa. Suurin osa yhteiskunnallisen talouden kehityslakeja on kuitenkin voimassa ainoastaan yhden tuotantotavan aikana, niin on asianlaita mm. lisäarvolain, joka ilmaantuu kapitalistisen tuotantotavan mukana ja joka saatuaan joukon uusia piirteitä imperialismin kaudella, muututtuaan nykyaikaisen kapitalismin peruslaiksi sellaisena kuin Stalin sitä luonnehtii viimeisessä teoksessaan, häviää kapitalistisen yhteiskunnan väistyttyä sosialistisen tieltä. Samoin on olemassa joukko vain sosialistiselle tuotantotavalle ominaisia taloudellisia lakeja, esim. kansantalouden säännönmukaisen, tasasuhtaisen kehityksen laki, sosialismin peruslaki jne., jotka muodostuvat vasta sosialistisen tuotantotavan mukana.

Mutta vaikka nämä lait ovatkin objektiivisia, ihmisten tahdosta riippumattomia, niin että ihmiset eivät voi niitä luoda eivätkä muuttaa, niin se ei suinkaan merkitse, että ihmiset olisivat täydellisesti noiden lakien armoilla — niiden orjia. On muistettava, että taloudelliset, samoin kuin kaikki objektiiviset lait voi ihminen saada selville, tiedota ne ja niistä selville päästyään ohjata toimintansa niiden mukaisesti, vieläkin enemmän, muuttamalla olosuhteita voivat ihmiset käyttää noita lakeja määrätietoisesti hyväkseen mm. siten, että edistävät heille edullisten lakien toimintaa, auttamalla niiden vaikutusalan laajenemista, ja toisaalta rajoittaa epäedullisten lakien vaikutusta supistamalla niiden vaikutuspiiriä.

Tällä seikalla on äärettömän suuri merkitys työväenluokan toiminnassa jo kapitalistisen yhteiskunnan aikana, jonka taloudelliset lait, kuten Marx todisti, melkein kokonaisuudessaan ovat työläisille vahingollisia. Marxilaisen taloustieteen valtava merkitys tältä kannalta on nimenomaan siinä, että se on tiedonnut nuo kapitalistisen tuotantotavan lait ja antanut siten työläisille verrattoman aseen sen jokapäiväisessä taistelussa elinehtojensa ja työolosuhteittensa parantamiseksi tai niiden huonontumisen estämiseksi, rajoittuaksemme toistaiseksi vain taistelun tähän puoleen.

Niistä kapitalistisen tuotantotavan objektiivisista laeista, joiden kanssa työläiset käytännöllisessä taistelussaan joutuvat jatkuvasti tekemisiin, joiden tunteminen ja huomioonottaminen on tuon taistelun menestykselle välttämätöntä, emme voi edes kaikkia luetella, rajoitumme seuraavassa ainoastaan eräisiin tärkeimpiin. Niitä tarkastellessamme on, kuten jo edellä mainitsin, tavallisesti otettava huomioon ne muutokset, jotka noiden lakien ilmenemisessä ovat tapahtuneet taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen johdosta Marxin kuoleman jälkeen ja joiden selville saamisesta saamme kiittää Leniniä ja Stalinia.

Jos seuraamme tarkastelussamme ainakin osittain sitä järjestystä, jossa Marx kapitalistisen tuotantotavan lakeja esittää nerokkaassa tutkimuksessaan Pääomassa, niin ensimmäisenä tulee kysymykseen arvolaki. Siinä hän ensimmäisen kerran tieteellisesti ratkaisi jo kolmattatuhatta vuotta pohditun ongelman tavaroiden hintojen muodostumisesta paljastamalla lopullisesti, että työllä on tavaratuotannon aikana kaksinainen luonne. Toisaalta se on käyttöarvoja, hyödykkeitä tuottavaa, konkreettista työtä, sepän, muurarin, maanviljelijän työtä, mutta toisaalta se on osa yhteiskunnallisesta kokonaistyöstä, abstraktista työtä, koska yhteiskunnallisen työnjaon vallitessa tuottajat eivät valmista tuotteita omaa kulutustaan varten, vaan tuottavat tavaroita, so. valmistavat tuotteet toisten kulutettavaksi, siis siinä mielessä yhteiskuntaa varten. Näitä työn tuotteita, tavaroita, eivät eri tuottajat kuitenkaan luovuta toisilleen minkään keskuselimen välityksellä, joka määrittelisi, missä suhteessa tavarat ovat toisiinsa ja kuinka paljon kukin tuottaja saa yhteiskunnassa valmistetuista tuotteista, jotta se vastaisi hänen yhteiskunnan hyväksi suorittamaansa työmäärää, vaan tavarat vaihdetaan, ostetaan ja myydään suoraan tuottajien kesken markkinoilla. Vaihdossa verrataan mitä erilaisimpia tuotteita keskenään ja se on mahdollista sen vuoksi, että niiden kaikkien valmistamiseen on käytetty jokin määrä yhteiskunnallista työtä, inhimillistä työtä yleensä. Siitä johtuu, että tavaran arvon ja siten myös hinnan perustana ei ole sen käyttöarvo tai niukkuus, kuten porvarillinen taloustiede melkein yksimielisesti nykyisin selittää.

Mitä tulee arvon suuruuteen, niin sen määrää tavaran valmistamiseen käytetyn yhteiskunnallisesti välttämättömän (so. keskimääräisen) työn paljous. Pohjimmaltaan arvo on siis yhteiskunnallinen suhde tavarantuottajien välillä, tavarat arvoina edustavat aina määrättyä paljoutta yhteiskunnallisesti välttämätöntä työtä, jonka yksityiset tavarantuottajat ovat niiden valmistamiseen käyttäneet

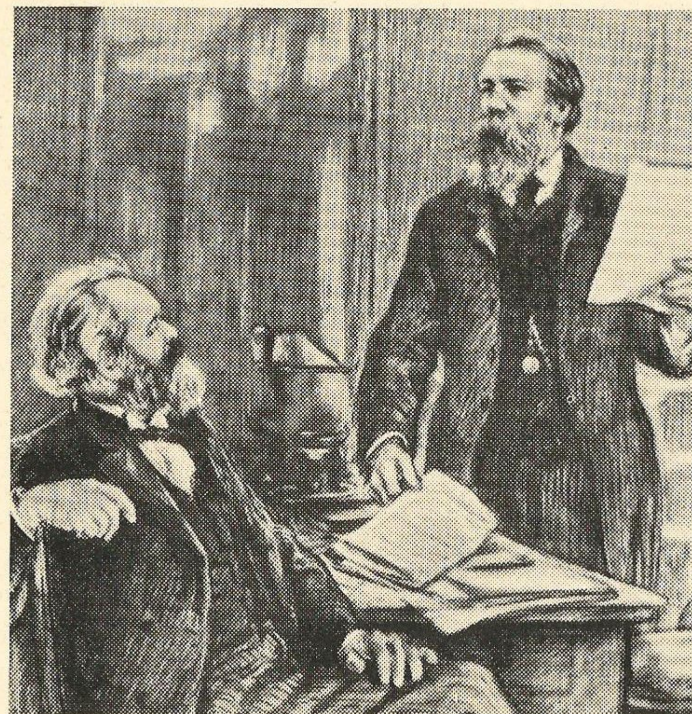
ja jonka mukaan heillä on mahdollisuus saada osansa yhteiskunnallisista tuotteista.

Vaikka tavaroiden hinnanmuodostus kapitalistisen tuotantotavan aikana on paljon mutkikkaampi kuin yksinkertaisen tavaratuotannon vallitessa, niin sittenkin arvoteoria on hinnanmuodostuksen perustana. Ilman sitä ei tavaroiden hintoja, vaihtosuhteita voida ymmärtää eikä selittää.

Jo tällä seikalla on tietysti työläisille hyvin suuri merkitys yhteiskunnan talouden käsittämiseksi, mutta arvolain tunteminen tekee heille lisäksi mahdolliseksi löytää oikeat keinot ja menetelmät taloudellisten etujensa ajamisessa. Kun kerran hinnanmuodostus riippuu objektiivisista tekijöistä, kun se kerran on lakimääräinen niin, että yhteiskunnassa määrättynä pitempänä ajanjaksona tuotettujen tavaroiden hinnat kokonaisuudessaan otettuna ovat yhtä suuret kuin niiden arvotkin (vaikka yksityisten tavarain hinta voi huomattavastikin poiketa niiden arvosta mm. monopolihintojen vaikutuksesta) niin se merkitsee, että työläiset eivät voi taistelussaan reaalipalkkojensa korottamiseksi valita tärkeimmäksi keinoksi hintojen alentamista, kuten esim. oikeistososialidemokraatit monasti suosittelevat. Arvolaki nim. osoittaa, että vaikka taistelu keinottelu- ja monopolihintoja vastaan onkin välttämätöntä, niin joskus onnistuessaankaan se ei voi oleellisesti parantaa työläisten asemaa, koska työläisten kurjuus ei pohjimmaltaan johdu hintojen korkeudesta. Kulutustarvikkeiden korkeat hinnat tosin monasti huonontavat työläisten taloudellista asemaa, etenkin näin on asianlaita nyt toisen maailmansodan jälkeisellä kaudella, mutta vaikka kaikki monopolihinnat häviäisivät, työläisen asema ei siitä oleellisesti muuttuisi.

Marxin arvoteorialla on työläisten taistelulle myös suuri merkitys sen vuoksi, että se paljastaa, miten yhteiskunnan kaikki aineelliset arvot ovat työtätekevien, palkkatyöläisten, käsityöläisten ja työtätekevien talonpoikien luomia. Lainkaan siitä riippumatta, miten yhteiskunnalliset rikkaudet ovat jakaantuneet ja miten kapitalistiselle yhteiskunnalle ominaista äärimmäisen epätasaista jakaantumista puolustellaan, työtätekevät kansanjoukot ovat noiden aineellisten arvojen luojia, joten niiden pitäisi olla myös arvojen omistajia.

Miten noiden rikkauksien pääosa on kapitalistisessa yhteiskunnassa kuitenkin joutunut suhteellisen harvalukuisen kapitalistiluokan haltuun, siihen antaa vastauksen Marxin lisäarvoteoria, jonka keksimistä Engels aivan oikeutetusti vertasi tärkeydeltään mate-

Marx ja Engels

rialistisen historiankäsityksen muodostamiseen ja jota Lenin puolestaan nimitti Marxin taloudellisten oppien kulmakiveksi.

Jos porvarillinen taloustiede parhaimmillaan oli kyennytkin esittämään kysymyksen tavaroiden arvosta ja löytämään siihen jonkinlaisen, tosin epätyydyttävän ja pintapuolisen vastauksen, niin lisäarvon syntymistä ei porvarillinen taloustiede ole koskaan vakavasti edes pohtinut. Syynä siihen on ollut, että sitä pohtiessaan se olisi joutunut tunkeutumaan liian aroille alueille, paljastamaan porvarillisen yhteiskunnan luokkavastakohtien syvimmät syyt. Marx totesi, että vaisto osoitti porvarillisille taloustieteilijöille, miten vaarallista on tutkia liian syvältä lisäarvon syntymistä.

Työväenluokan taisteluteorian luojalla ei tietysti näitä estoja ollut, ja niinpä hän kykenikin paljastamaan lisäarvoteoriassaan kapitalistisen tuotantotavan syvimmät ristiriidat, esittämään sen kaikessa inhoittavassa alastomuudessaan.

Mutta ennenkuin voimme ryhtyä erittelemään lisäarvoteorian merkitystä työväenluokan taistelulle, on sanottava muutama sana Marxin tuomasta selvyydestä pääomakäsitteeseen. Kuten tunnettua, opettaa porvarillinen taloustiede liikuttavan yksimielisesti, että pääomaa ovat kaikki tuotannossa käytetyt, aikaisemmin tuotetut hyödykkeet, jopa monet liittävät pääomaan sellaisetkin tekijät kuin luonnonvoimat ja luonnonrikkaudet sellaisina kuin ne ovat ennen tuotannon kohteiksi joutumistaan. Tällaisen määritelmän tarkoitus on ilmeinen. Selittämällä kaikki työvälineet ja työnesineet pääomaksi poistetaan ensiksikin täydellisesti ero kapitalistisen ja sitä edeltäneiden tuotantotapojen väliltä. Niinpä monet tällaisen katsomuksen esittäjistä täysin vakavasti puhuvat alkukantaisten heimojen kivikirveistä ja muista työvälineistä ensimmäisenä pääoman ilmenemismuotona ja antavat ymmärtää, että nuo alkukantaiset kivikirveiden omistajat olisivat olleet ensimmäisiä kapitalisteja. Näin saadaan kapitalistinen tuotantotapa tai ainakin eräät sille olennaisimmat suhteet näyttämään yhtä vanhoilta kuin ihmisten yhteiskunnallinen elämäkin on. Siitä on vain askel todisteluun, että nämä taaksepäin ikuiset suhteet ovat ikuisia myös eteenpäin, kuuluvat yhtä eroittamattomasti yhteiskuntaan kuin sanokaamme tuotannon välttämättömyys. Selittämällä, että vaikka eroavaisuutta onkin olemassa ihmisten omaisuuden ja tulojen määrässä, niin se on luonteeltaan vain määrällistä, ei laadullista ja että se on tasoittumassa pientuottajien lukumäärän muka lisääntyessä ja osakeyhtiöiden osakkeiden levitessä myös palkkatyöläisten keskuuteen, koetetaan hävittää kapitalistisessa yhteiskunnassa raja kapitalistien ja pientuottajain, jopa palkkatyöläistenkin väliltä. Näin häviävät luokkarajat, jos niitä aikaisemmin olisikin ollut, yhteiskunnan kaikki jäsenet muuttuvat asiallisesti kapitalisteiksi tai tuotantovälineiden omistajiksi, toiset hiukan suuremmiksi, toiset pienemmiksi, ja tuloksena on sosialistisen yhteiskunnan muodostuminen, kuten mm. Ruotsissa jo nyt kuuluu tapahtuneen.

Marxin määritelmä pääomasta lisäarvoa tuottavana arvona, tekee mahdottomaksi sekottaa kapitalistin pääomaa pientuottajan hallussa oleviin tuotantovälineisiin. Vielä mahdottomammaksi käy samaistaminen kapitalistin palkkatyöläiseen siinäkin tapauksessa, että viimeksi mainittu on saatu narratuksi ostamaan itselleen jonkun kapitalistisen yrityksen osake tai pari, koska niiden antama tulo ei vapauta häntä palkkatyöläisen asemasta.

Mutta niin tärkeätä kuin tämän seikan selvittäminen olikin, niin tuhat kertaa suurempi merkitys oli sillä, että Marx pystyi selittämään, miten pääoma tuota lisäarvoa tuottaa. Hän todisti, että pääoman omistaja ei osta työläisen työtä, kuten varhaisempi taloustiede oli olettanut, vaan työläisen työvoiman eli työkyvyn, ja että tuolla työvoimalla — tavaralla on kaksinainen ominaisuus, se on sekä käyttöarvo että arvo. Sen käyttöarvo on sen ominaisuus luoda tarkoituksenmukaisesti kulutettuna uutta arvoa, joka on suurempi kuin sen oma arvo. Vaikka kapitalisti maksaisi työläiselle työpalkan muodossa tämän työvoiman arvoa vastaavasti, vaikka siis kaikki joskus tapahtuisi täysin "rehellisestikin" tavaranvaihdon lakien mukaan — tavara vaihdetaan samanarvoiseen tavaraan — niin sittenkin syntyy palkkatyövoimaa kapitalistisessa tuotannossa käytettäessä lisäarvoa, jonka kapitalisti saa, anastaa itselleen korvauksetta. Käytännöllisesti katsoen se syntyy siten, että työläinen pakotetaan jatkuvasti työskentelemään päivittäin kauemmin, kuin mitä tarvitaan hänen työvoimansa arvoa vastaavan uuden arvosumman luomiseen.

Selvitettyään tieteellisesti lisäarvon syntymisen Marx samalla pääsi selville, että lisäarvon tuottaminen on kapitalistisen tuotantotavan ehdoton laki, vieläpä siinä mielessä, että vain sen avulla voidaan selittää sen kaikki muut lait, koko tuotantotavan olemus.

KAPITALISMIN PERUSLAKI

Erikoisesti se ilmenee kapitalistisen tuotannon tarkoituksessa, päämäärässä, joka ei suinkaan ole yhteiskunnallisten tarpeiden tyydyttäminen, käyttöarvojen eli hyödykkeiden tuottaminen, vaan lisäarvon tuotanto. Sen mukaisesti työväenluokan olemassaolo on tarpeen vain lisäarvon tuottamiseksi, työläisten työvoiman ostaminen ja käyttäminen tulee kysymykseen ainoastaan siinä määrin kuin siitä tulee voittoa. "Mikäli työ ei anna tätä tulosta, on se tarpeetonta ja on lopetettava," ja samalla lakkaavat myös kapitalistit ostamasta työvoimaa.

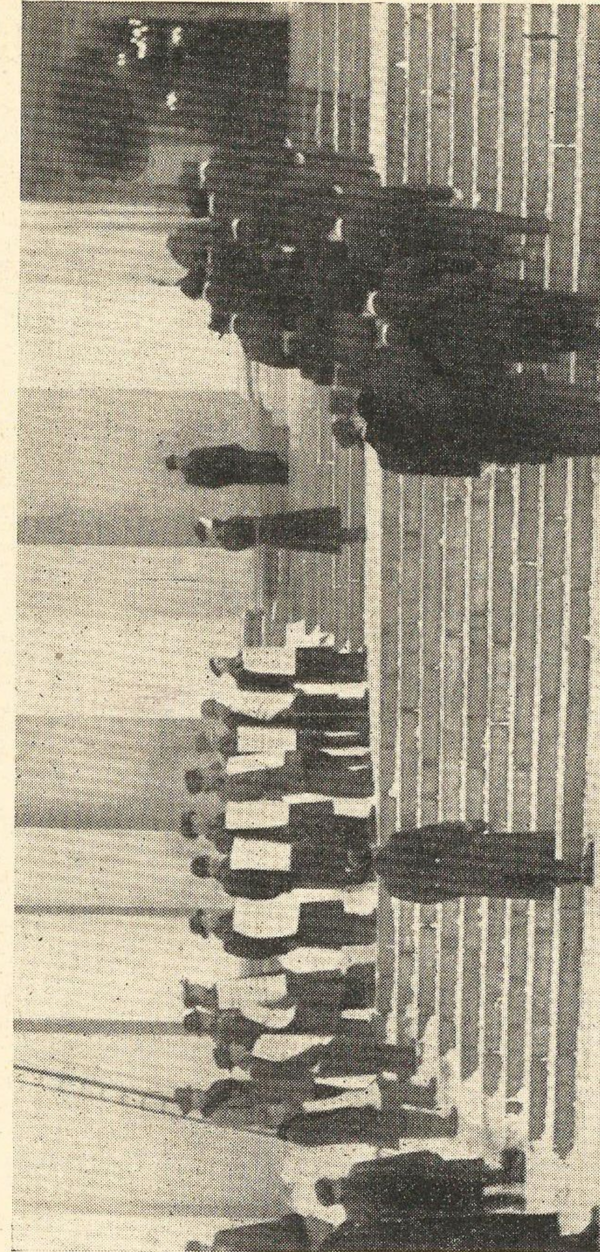
Kuten lukijat muistanevat, on Stalin viimeisessä teoksessaan kehittänyt myös tätä puolta marxilaisuudesta todeten, että lisäarvon laki on muuttunut kapitalismin imperialistiseen kehitysvaiheeseen siirtymisen johdosta nykyaikaisen kapitalismin, monopoli-

kapitalismin peruslaiksi. Monopolipääomalle ei riitä, että se saa yleensä riistetyksi lisäarvoa, voittoa, vaan sen täytyy saada keskimääräistä voittoa huomattavasti suurempia enimmäisvoittoja ja sen mukaisesti se harjoittaa tuotantoa ja ostaa työvoimaa vain siinä tapauksessa, että enimmäisvoitto on taattu, ellei niin ole, tuotantoa supistetaan, kuten meidänkin maassamme melkein kaikki monopoliyhtymät ovat tehneet vuoden 1952 kesästä lähtien.

Sanomattakin on selvää, että ainoastaan lisäarvon ja nykyisin enimmäisvoiton lain valossa työläiset voivat löytää oikean suhtautumistavan kapitalistiseen järjestelmään kokonaisuudessaan ja jokaiseen kapitalistiin ja kapitalistiseen yritykseen erikseen. Kapitalistien ja työväenluokan, kuten yleensä kaikkien työtätekevien väestökerrosten perusedut, ovat täysin vastakkaiset, sovittamattomat. Mistään yhteistoiminnasta ja luokkasovinnosta ei niiden välillä voi olla puhettakaan. Ne, jotka sellaista saarnaavat, kuten esim. oikeistososialidemokraatit kaikissa maissa, palvelevat kapitalistien etuja ja objektiivisesti ottaen kavaltavat työväenluokan ja muiden työtätekevien kerrosten asian siinäkin tapauksessa, että itse vilpittömästi uskoisivat saarnaamaansa luokkasovintopolitiikkaan.

Tämä etujen vastakkaisuus pitää paikkansa myös jokaisessa yksityistapauksessa. Esim. työläisten etujen mukaista on aina, silloin kun se on suinkin mahdollista, taistella palkankorotusten puolesta ja estää palkkojen alentaminen, koska he ainoastaan siten voivat saada edes työvoimansa arvoa vastaavan palkan, kun taas kapitalistit koettavat aina pudottaa palkat työvoiman arvon alapuolelle lisätäkseen anastamansa lisäarvon ja siten voittojensa määrää. Tavallisesti tällöin vedotaan kansakunnan kokonaisetuun. Väärennettyjen tilastotietojen avulla todistellaan, että tuotanto on kannattamatonta, tuottaa suoranaista tappiota, joten työläisten on oman etunsa vuoksi alistuttava palkanalennuksiin, muussa tapauksessa suuri osa heistä joutuu työttömäksi. Pahinta asiassa on se, että oikeistososialidemokraattiset johtajat asettuvat kapitalistien kannalle, etsivät yhdessä näiden kanssa keinoja työläisten palkkojen ja elintason alentamiseksi. Näin tapahtuu maassamme parhaillaankin.

Juuri silloin on palkkatyöläisten muistettava Marxin oppi lisäarvosta. Jokainen palkkojen alennus lisää kyllä asianomaisen alan kapitalistien voittoja, mutta ei tee tuotantoa tavallisesti kilpailukykyisemmäksi, koska tavaroiden arvo ja hinta eivät riipu siitä, miten kapitalistit ja työläiset kullakin hetkellä jakavat keskenään

Työttömien mielenosoitus Suurkirkon portailla Helsingissä 3. 2. 1953 valtiopäivien avajaisjuhlallisuuksien aikana. Hallitus menossa kirkkoon

tuotannon aikana syntyneen uuden arvon: jos työläisen osuus pienenee, lisääntyy kapitalistin anastama lisäarvo vastaavasti ja päinvastoin, kun työläiset saavat palkkansa nousemaan, pienentää se kapitalistin anastaman lisäarvon määrää, mutta ei normaalioloissa vaikuta mitään tavarain hintoihin. Asia on näin myös tarkasteltuna Stalinin esittämän kapitalismin peruslain valossa. On kyllä totta, että monopolikapitalistit ottavat tuottamistaan tavaroista monopolihinnan, mutta sen korkeus ei lainkaan riipu työpalkkojen suuruudesta, vaan kokonaan muista seikoista, mm. toisten monopoliyhtymien kilpailusta, tulleista jne. Työpalkkojen aleneminen ei suinkaan alenna monopolihintoja eikä niinollen voi lisätä noiden tavaroiden kysyntääkään, vaan jos tuotteet ovat työläisten käyttämiä kulutustarvikkeita, päinvastoin supistaa niiden kysyntää ja laajentaa työttömyyttä.

Lisäarvoteoria tekee työläisille mahdolliseksi löytää oikean kannan myös sellaiseen kaikissa kapitalistisissa maissa päivänpolttavaan kysymykseen kuin työn voimaperäisyyden kohottamiseen nähden, jota porvarillinen taloustiede tavallisesti käsittelee työn tuottavuuden kohottamisena. Työn voimaperäisyyttä koettavat kapitalistit lisätä sekä erilaisten entistä suurempiin työponnistuksiin kiihoittavien urakkapalkkajärjestelmien että kapitalistisen rationalisoinnin avulla. Työläisille yritetään uskotella, että myös heidän etunsa vaativat esim. rationalisoinnin tukemista, koska sen avulla tuotanto saadaan nousemaan ja siten yhteiskunnan jokaisen jäsenen osuus lisääntyy. Todellisuudessa työpalkka ei kapitalistisen tuotantotavan aikana ole työläisen osuus yhteiskunnallisesta tuotteesta siinä mielessä, että tuon tuotteen lisääntyessä myös työpalkka suurenisi, vaan se on työvoiman hinta, joka pysyy suurin piirtein samanlaisena tai tarkemmin sanoen pyrkii alenemaan eikä ole lainkaan riippuvainen työn tuottavuudesta eikä työn voimaperäisyydestä. Työläisten etujen mukaista on niin ollen vastustaa kaikin tavoin työn voimaperäisyyden kohottamista, koska se johtaa työläisten kurjistumiseen siinäkin tapauksessa, että reaalipalkat pysyisivät entisinä tai joskus hiukan kohoaisivatkin, sillä työläisen energiankulutus lisääntyy aina paljon nopeammin.

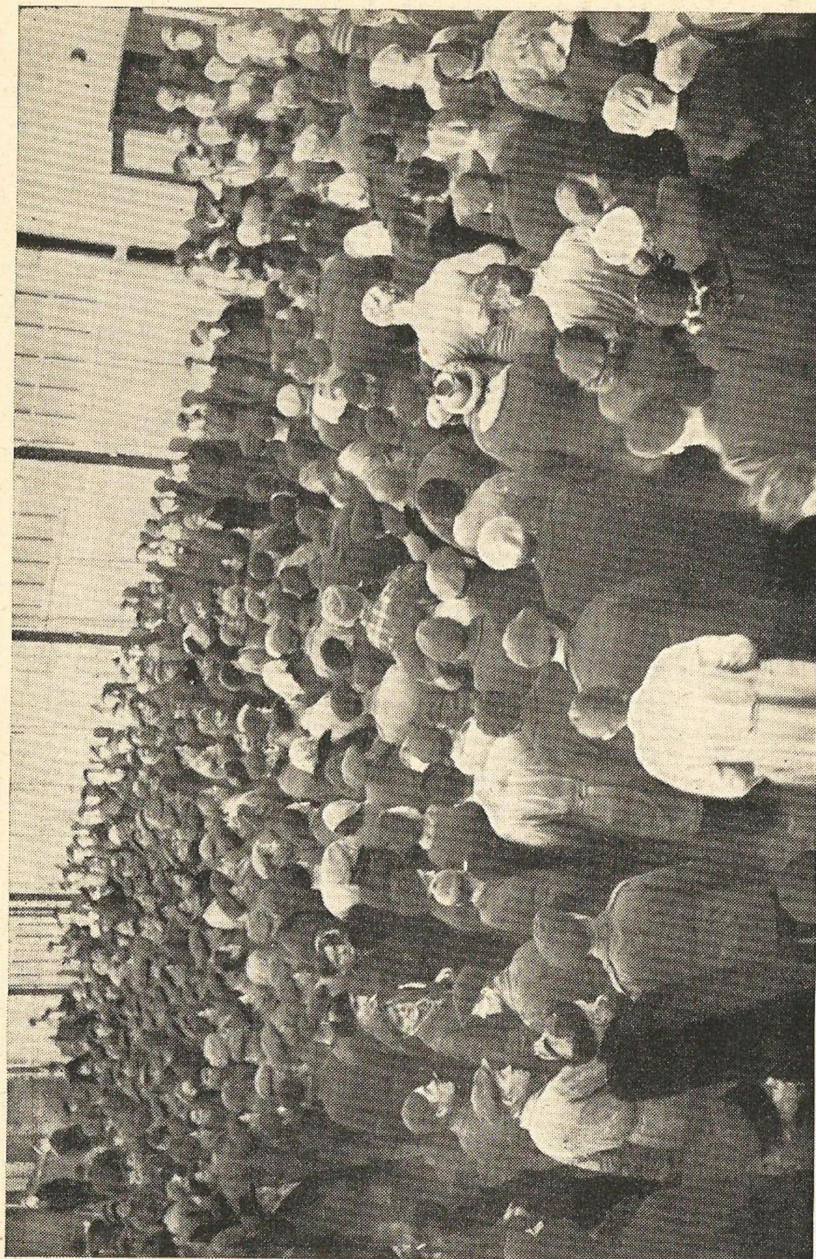
Nyt, kapitalistisen järjestelmän yleisen pulan aikana on tullut vielä uusi tekijä, joka vaatii työn voimaperäisyyden kohottamisen vastustamista, nim. kroonillinen työttömyys. Kapitalististen maiden tuotanto ei voi enää markkinain suppeuden, maksukykyisen kysynnän supistumisen johdosta laajentua muuta kuin tilapäisesti jossain maassa. Kuta korkeammaksi työn tuottavuus ja eritoten työn

voimaperäisyys tulee, ts. kuta suuremman määrän kukin työläinen pystyy tuotteita valmistamaan, sitä vähemmän työläisiä yleensä tarvitaan ja sitä valtavammaksi paisuu työttömien joukko. Sitä nopeammin tapahtuu koko työväenluokan kurjistuminen, olipa työssäolevien työläisten palkka hiukan suurempi tai pienempi. Tällä seikalla on hyvin suuri merkitys nyt myös meidän maassamme, sillä kaikista merkeistä päätellen maamme teollisuus on saavuttanut sellaisen asteen, että kroonillisen työttömyyden muodostuminen entisen kausi- ja suhdannetyöttömyyden lisäksi on enemmän kuin todennäköistä.

Näin siis työläisten ja kapitalistien edut tässäkin kysymyksessä ovat täysin vastakkaiset, sovittamattomat. Sitä parempi työläisille, mitä selvemmin he sen ymmärtävät ja mitä määrätietoisemmin he taistelevat työn voimaperäisyyden kohottamista vastaan, tapahtuipa se sitten urakkapalkkajärjestelmien, työkohtaisuusperiaatteen tai kapitalistisen rationalisoinnin muiden muotojen avulla ja kannattivatpa oikeistososialidemokraattiset johtajat noita toimenpiteitä kuinka varauksettomasti tahansa.

Marxin oppi lisäarvosta, erikoisesti suhteellisen lisäarvon tuotannon erittely, auttaa työläisiä ottamaan oikean kannan myös teknilliseen kehitykseen nähden. Marx opetti, että kapitalistisen tuotantotavan aikana teknillinen kehitys, uusien entistä tehokkaampien koneiden käytäntöönotto ja työmenetelmien parannukset ovat seurausta kapitalistien pyrkimyksestä lisätä anastetun lisäarvon määrää. Yksityisiä kapitalisteja kiihoittaa uusien koneiden käytäntöönottamiseen ja muuhun tuotannon parantamiseen se, että jokainen ensimmäiseksi uuden menetelmän käytäntöönottanut kapitalisti voi painaa omien tavaroittensa arvon niiden yhteiskunnallista arvoa alemmaksi, koska hänen tuottamiinsa tavaroihin sisältyy vähemmän yhteiskunnallista työtä kuin ko. tavaroihin keskimäärin. Kun tavarat myydään niiden yhteiskunnallista arvoa vastaavasta hinnasta, saa tuollainen kapitalisti ylimääräistä lisäarvoa, voittoa, niin kauan, kunnes alan kapitalistien enemmistö on ottanut käytäntöön saman tai vastaavan parannuksen.

Mutta kapitalistiluokalle kokonaisuudessaan on teknillisiin parannuksiin yleisempi syy, nim. edellä mainittu suhteellisen lisäarvon tuotanto, joka tapahtuu siten, että työn tuottavuutta kohottamalla alennetaan työläisten käyttämien kulutustarvikkeiden arvoa ja hintaa. Kuta alemmaksi se painuu, sitä vähäisemmäksi tulee myös työvoiman arvo, koska työläinen kykenee uusintamaan työvoimansa pienemmällä arvomäärällä. Mitä alemmaksi työvoiman

Palkankorotusten puolesta. Kone-Sillan työläiset tehtaan pihalla kokouksessaan 26. 1. 1953

arvo laskee, sitä vähemmän aikaa työläisen tarvitsee päivittäin tai viikottain työskennellä työvoimaansa vastaavan arvosumman tuottamiseen ja sitä enemmän jää aikaa lisäarvon luomiseen, toisin sanoen sitä lyhyemmäksi tulee välttämätön työaika ja sitä pitemmäksi lisätyöaika. Teknillinen kehitys ei siis koskaan ole tuottanut mitään *välittömiä* etuja työläisille, se on tehnyt mahdolliseksi työläisten riiston voimistamisen kapitalistisen tuotantotavan alusta lähtien.

Sanomattakin on selvää, että teknillinen kehitys on koko kapitalistisen tuotantotavan ajan tapahtunut tavattoman yksipuolisesti. Uusia koneita ei ole otettu käytäntöön sen tähden, että niiden avulla olisi voitu helpottaa ihmisten työtä, tehdä se miellyttävämmäksi ja lyhentää työaikaa, vaan yksinomaan siksi, että niiden käytäntöönottaminen on auttanut riiston tehostamisessa. Yleensä vain sellainen kone voi tulla käyttöön, jonka arvo on pienempi kuin sen syrjäyttämän työvoiman arvo, ja aina on annettu etusija sellaisille koneille, jotka ovat auttaneet työntekijäin alistamisessa ja halvemman työvoiman, naisten ja lasten käyttämisessä. Ne "typistävät työläisen osaihmiseksi, alentavat hänet arvossa koneen lisäkkeeksi, tuhoavat hänen työnsä tuottamalla kärsimyksellä työn sisällön, vieroittavat hänestä työprosessin henkiset tekijät samassa määrässä kuin työprosessiin liittyy tiede itsenäisenä tekijänä; ne runtelevat ne olosuhteet, joissa hän työskentelee, alistavat hänet työprosessin ajaksi mitä pikkumaisimman vihattavan pakkovallan alaiseksi, muuttavat hänen elinaikansa työajaksi, heittävät hänen vaimonsa ja lapsensa pääoman Juggernautpyörän alle." (Marx: Pääoma, I osa, s. 596.)

Nykyisin on teknillinen kehitys puristettu vielä ahtaampiin puitteisiin. Monopoliyhtymät ottavat käytäntöön uusia koneita ainoastaan siinä tapauksessa, että voivat niiden avulla lisätä enimmäisvoittojaan. Sikäli kuin sitä tapahtuu, on se kiinteästi sidottu kapitalistiseen rationalisointiin. Käytäntöön otetaan sellaisia uusia koneita, jotka säätävät työläisen työn tahdin ja tekevät mahdolliseksi täydellisen konveijerijärjestelmän (liukuhihnajärjestelmän) sovelluttamisen, jolloin työläisten kaikki vastarinta työvauhdin kiihdyttämistä vastaan voidaan estää ja samalla alentaa ammattitaitovaatimuksia siinä määrin, että melkein kuka tahansa pystyy työn suorittamaan muutaman tunnin harjoiteltuaan. Mutta jos käsityöhön siirtyminen takaa korkeammat voitot, silloin siihen siirrytään kuten Stalin toteaa. Seurauksena onkin ollut melkein

täydellinen teknillisen kehityksen pysähtyminen jo monilla tuotannonaloilla.

Marxilaisuus on ollut kuitenkin sitä mieltä, että vaikka teknillinen kehitys palveli työläisten riiston tehostamista, niin sittenkin se oli välttämätön, koska oli välttämätöntä tuotantovoimien kehitys sellaiselle tasolle, että muodostuivat objektiiviset edellytykset sosialismiin siirtymiselle. Ja tämän tehtävän kapitalismi on suorittanut, tosin työläisten kustannuksella. Mutta nyt, monopolikapitalismin aikana, erikoisesti kapitalistisen järjestelmän yleisen pulan kärjistyttyä siinä määrin, että tuotannon laajeneminen ei enää kapitalistisissa maissa ole mahdollista muuta kuin poikkeustapauksissa, on kysymys koneiden käytäntöönottamisesta mutkistunut. Ilman muuta näyttää selvältä, että työläisten on vastustettava kaikkea kapitalistiseen rationalisointiin liittyvää, sitä palvelevaa koneistamista. Mutta tapahtuuko sen ohella vielä muunlaista teknillistä kehitystä ainakin joissakin kapitalistisissa maissa ja joillakin aloilla, ja miten siihen olisi työläisten suhtauduttava, on vielä toistaiseksi ratkaisematta. Mainitsen esimerkkinä oman maamme metsäteollisuuden koneistaminen, jota on jo nyt jonkin aikaa hitaasti harjoitettu, korvaamalla toisaalta hevosvetovoima traktoreilla ja autoilla ja kirves ja saha moottorisahoilla. Tämän kirjoittajan mielestä on kaikilla asianomaisilla työläisryhmillä täysi syy vastustaa ainakin sitä muotoa, jolla koneistamista nyt suoritetaan, nim. pakottamalla tai houkuttelemalla työntekijät itse hankkimaan, tavallisesti velaksi moottorisahat, sillä se merkitsee heille kaksinkertaista riistoa, riistoa työläisenä ja velallisena sekä entistä suurempaa riippuvaisuutta puutavarakapitalisteista.

Kuten näemme, ei edes kysymys teknillisestä kehityksestä ole ratkaistavissa pelkillä fraaseilla koneidenmurskaamismielialoista, vaan siinä on otettava aina huomioon olosuhteet ja muodot, joissa tuota kehitystä toteutetaan. Tämänkin kysymyksen lopullisen ratkaisemisen tekee varmasti mahdolliseksi Marxin lisäarvoteoria Stalinin kapitalismin peruslakia koskevine täydennyksineen, kunhan riittävä aineisto kerätään.

MARXILAINEN PULATEORIA

Lisäarvolaki, joka kapitalistisessa yhteiskunnassa määrää tuotantovoimien kehityksen suunnan ja nopeuden samoin kuin tuon kehityksen pysähtymisen määrätyssä vaiheessa, on pohjana

melkein kaikille kapitalistisen tuotantotavan ristiriidoille, erikoisesti kapitalismin perusristiriidalle: vastakohdalle tuotannon yhteiskunnallisen luonteen ja tuotannon tulosten yksityiskapitalistisen anastusmuodon välillä. Lisäarvon sudennälkä pakottaa kapitalisteja kehittämään tuotantovoimia niin pitkälle kuin se suinkin on mahdollista, luomaan koneellisen suurteollisuuden, joka jo sellaisenaan edellyttää satojen ja tuhansien työntekijäin yhteistoimintaa. Samoin se kehittää yhteiskunnallista työnjakoa ja työnjakoa kussakin tuotantolaitoksessa. Kaikki tämä johtaa tuotannon muuttumiseen yhteiskunnalliseksi ennen tuntemattomassa määrässä: jokainen tuotantolaitos valmistaa tuotteita sadoille tuhansille, jokaisessa tavarassa esineellistyy tuhansien työläisten työ.

Mutta tuotantovälineet keskittyvät yhä harvalukuisempien suurkapitalistien haltuun, tuotannon tulokset tulevat vain heidän hyödykseen, tuotannon laajeneminen syventää työtätekevien joukkojen köyhäläisyyttä.

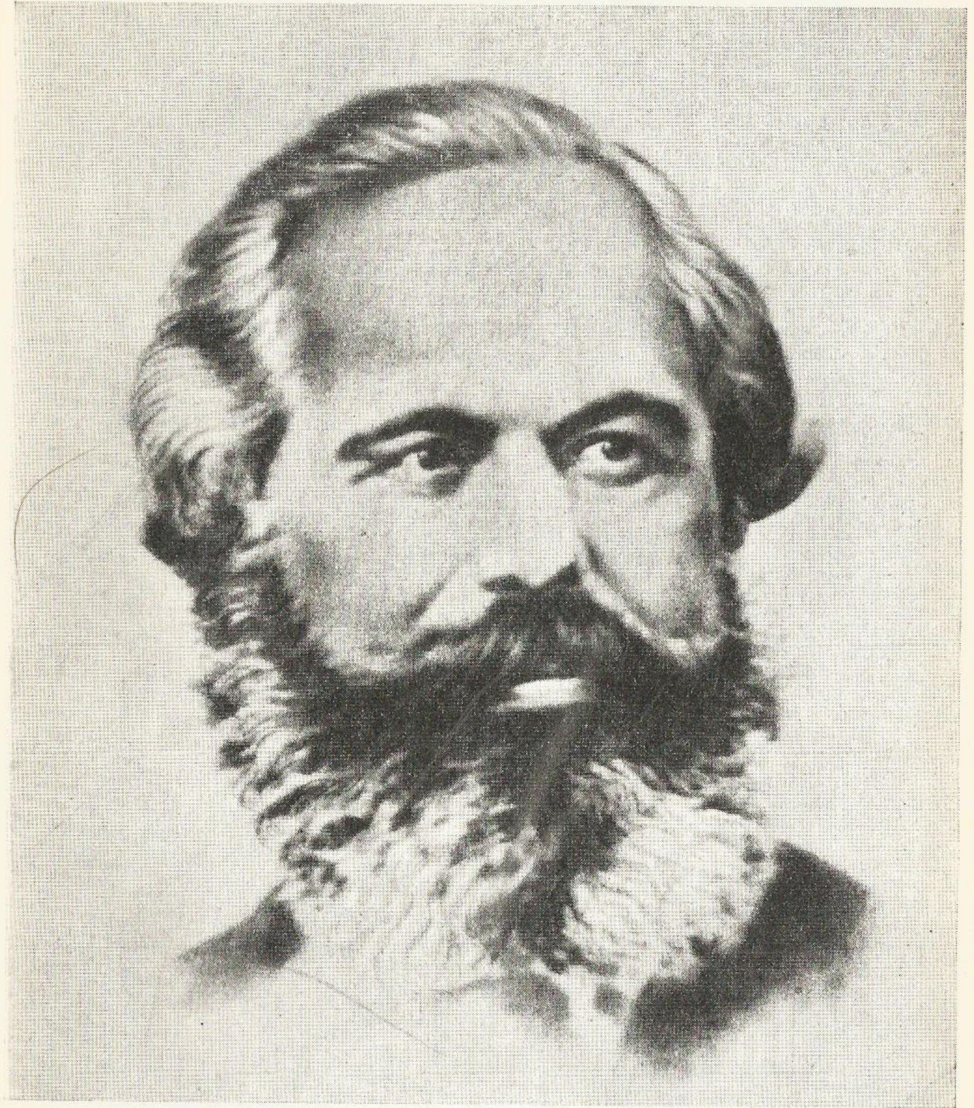
Erikoisen selvästi tämä ilmenee Marxin loistavasti erittelemässä *kapitalistisen kasaantumisen yleisessä laissa.* — Kun jokainen kapitalisti tavoittelee mahdollisimman suurta voittoa, niin se johtaa pakostakin siihen, että yhä suurempi osa kasatuista ja sijoitetuista pääomista käytetään tuotantovälineiden, tehdasrakennusten, koneiden, raaka- ym. aineiden hankkimiseen ja vastaavasti yhä pienempi osa jää työvoiman ostamiseen. Kun lisäksi, kuten edellä jo totesimme, työläiset pakotetaan jatkuvasti työskentelemään yhä voimaperäisemmin, niin seurauksena on työvoiman kysynnän pieneneminen ainakin suhteellisesti tuotannon laajuuteen verraten. Niinpä meillä 1920-luvun puolivälistä lähtien on jokaisen työläisen valmistamien tuotteiden määrä lisääntynyt melkein kaksinkertaiseksi. Tästä puolestaan johtuu teollisuuden reserviarmeijan lisääntyminen ja kapitalistisen tuotannon lakattua laajenemasta, kroonillisen työttömyyden ilmaantuminen jokaiseen kapitalistiseen maahan. Työttömien armeija painostaa myös työssäolevia, niin että heidän taistelumahdollisuutensa palkkojen alentamisia ja työehtojen huonontamista vastaan vähenevät. Tuloksena on koko työväenluokan nopeutunut suhteellinen ja absoluuttinen kurjistuminen, jota eivät voi tehdä tyhjäksi mitkään kapitalismin puolustelijain ylistysvirret työtätekevien asemassa muka tapahtuneesta edistyksestä.

Teollisuuden reserviarmeijan, suhteellisen liikaväestön lisääntyminen ja siitä aiheutuva työtätekevien kurjistuminen on "...kapitalistisen kasaantumisen ehdoton, yleinen laki." (Pääoma I, s.

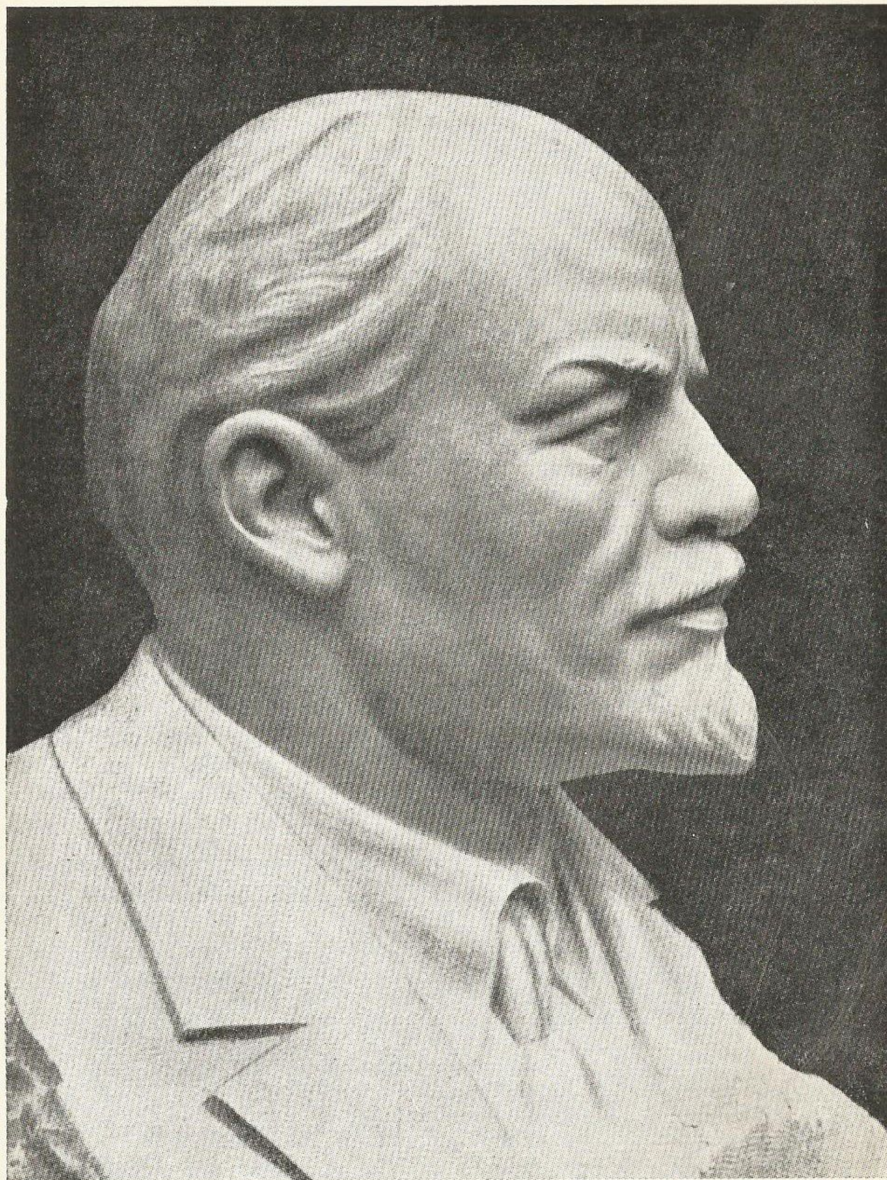
595.) Se, samoin kuin kaikki objektiiviset taloudelliset lait, ei ole ihmisten muutettavissa eikä kumottavissa, sen vaikutus lakkaa vasta sitten kun muuttuvat perinpohjin ne olosuhteet, jotka ovat sen synnyttäneet, ts. kun häviää kapitalistinen tuotantotapa. Sen tähden on työläisten torjuttava jyrkästi kaikki ne porvariston ja oikeistososialidemokraattien viime vuosina levittämät harhakäsitykset, että täystyöllisyyden ylläpitäminen olisi mahdollista kapitalismin säilyessä ja että työläisten elintaso kohoaisi, kunhan he aina kullakin hetkellä suostuvat niihin "uhrauksiin", joita yhteiskunnan yleinen etu muka vaatii, kuten meillä nyt kaikissa vakaannuttamis-, pitkän tähtäimen ym. sellaisissa suunnitelmissa lupaillaan. Todellisuudessa täystyöllisyyden ylläpitäminen on kapitalismin nykyisessä vaiheessa jo mahdotonta edes lyhyenäkään aikana, sellaista lupailevat ovat joko tietoisia petkuttajia tai sitten niin täydellisesti tietämättömiä taloudellisen elämän lakimääräisyyksistä, ettei heillä pitäisi olla mitään oikeutta puhua työläisille niin tärkeästä kysymyksestä.

Vaikka täystyöllisyyden säilyttäminen, vieläpä kroonillisen työttömyyden laajenemisen estäminen ovat mahdottomia kapitalistista järjestelmää kumoamatta, niin se ei kuitenkaan merkitse, ettei työläisillä olisi mitään keinoja työttömyyden seurausten torjumiseksi, jopa suotuisissa oloissa sen rajoittamiseksikin. Sellaisia keinoja kyllä on, siitä antoi erinomaisen todistuksen oman maamme kokemus viime talvena. Työläiset voivat yhtenäisellä taistelullaan pakottaa valtiovallan järjestämään riittävästi työttömyystöitä ja maksamaan niissä samanlaista palkkaa kuin vapailla työmarkkinoilla maksetaan. Voivatpa työläiset hyvin monissa tapauksissa pakottaa kapitalistiset yrittäjät jatkamaan tuotantoa tai ainakin estämään näiden suunnittelemat työläisten erottamiset. Taistelun avulla voidaan niinikään aikaansaada tehokas työttömyysvakuutus ja lopuksi voivat työläiset pakottaa valtiovallan ottamaan haltuunsa ne tuotantolaitokset, joiden omistajat eivät halua jatkaa tuotantoa taikka siten, kuten mm. Italiassa on monasti tapahtunut, työläiset voivat jatkaa tuotantoa pysäytetyssä tehtaassa omin voiminsa. Kaikki tämä luonnollisesti vaatii työläisten täydellistä yksimielisyyttä ja muiden työtätekevien kerrosten, varsinkin pientalonpoikien tukea. Se on kuitenkin saatavissa, sillä myös pientalonpojat joutuvat kärsimään työttömyydestä sekä välittömästi että välillisesti.

Vielä eräs Marxin selville saama kapitalistisen tuotantotavan objektiivinen laki, jonka tunteminen työläisille on nykyisin ehdot-

Karl Marx v. 1867

V. I. Lenin
Merkurovin veistos

tomasti välttämätöntä, tarkoitan kilpailun ja tuotannon anarkian lakia, sellaisena kuin Stalin sen viimeisessä teoksessaan määritteli. Vaikka tämä laki on sinänsä vanhempi kuin kapitalistinen tuotantotapa, sillä se ilmaantuu jo tavaratuotannon mukana, niin nykyisessä muodossaan se on ilmausta kapitalismin perusristiriidasta ja sen perustana on lisäarvon laki. Tuotantovälineiden kapitalistisen yksityisomistuksen vallitessa, jokaisen kapitalistin pyrkiessä mahdollisimman suuriin voittoihin, on kilpailu, taistelu elämästä ja kuolemasta heidän välillään väistämätön ja yhtä väistämätön on myös tuotannon anarkia, koska tuotanto laajenee maksukykyisen kysynnän edellä, tai kuten Marx kirjoitti: "Suurteollisuus, jota sen omat työvälineet pakottavat tuottamaan yhä suuremmassa ja suuremmassa mitassa, ei voi odottaa kysyntää. Tuotanto edeltää kulutusta, tarjonta synnyttää kysyntää." Mutta koskaan ei ole takeita siitä, että kysyntää olisi kaikille tuotetuille tavaroille, että tuotannon laajentamiselle välttämätön tasasuhtaisuus säilyisi eri tuotannonalojen valmistamien tuotteiden arvon ja määrän välillä. Eikä se säilykään, vaan jatkuvasti kapitalistisen tuotantotavan aikana tuotetaan eräitä tuotteita liian paljon, joita ei kyetä realisoimaan, kun samaan aikaan eräistä toisista tuotteista voi olla puutetta, sanalla sanoen, vallalla on tuotannon anarkia.

Tämän lain tunteminen on työläisille välttämätöntä sillä vain sen avulla he voivat torjua ne seireenilaulut, joita tuhannet keynesit, laskit, lepot ja uotit nykyisin visertelevät houkutellen työläisiä uskomaan suunnitelmatalouden olevan mahdollisen jo kapitalistisen järjestelmän aikana, joko porvarillisen valtion säännöstelevän toiminnan ansiosta tai sitten monopolisoitumisen ehdittyä niin pitkälle, että yksi tai muutamat monopoliyhtymät määräävät koko maan, jopa koko kapitalistisen maailman tuotannosta. Mitä ensin monopolisoitumiseen tulee, niin se ei sellaisenaan edes lievennä tuotannon anarkiaa, koska se ei lopeta kapitalistien välistä kilpailua oman maan enempää kuin kansainvälisilläkään markkinoilla, vaan päinvastoin kiihdyttää sen äärimmilleen. Toisaalta ei koskaan voi muodostua mitään koko maailman tuotantoa käsittävää monopolia, vaikka tendenssi siihen suuntaan on kieltämättä olemassa. Jo aikoja ennen kuin se voisi tapahtua, monopolisoitumisen kärjistämät ristiriidat johtavat yhteiskunnalliseen vallankumoukseen. Ne taas, jotka uskottelevat porvarillisen valtion toiminnan voivan lopettaa tuotannon anarkian, unohtavat tahallaan, että porvarillinen valtio ei voi määrätä kapitalistien toimintaa, sitä mitä ne tuottavat ja miten paljon, olipa hallituksessa minkä puo-

lueen edustajia tahansa, vaan että kapitalistit, nykyisin suurimmat monopolikapitalistit, päinvastoin määräävät porvarillisen valtion toiminnan, käyttävät sitä enimmäisvoittojensa lisäämiseen ja samalla vastustajiensa nujertamiseen kotimaassa ja maailmanmarkkinoilla. Asiaan ei lainkaan vaikuta, vaikka porvarillinen valtio poliittisista tai muista syistä ottaa joitakin tuotantolaitoksia tai -aloja välittömästi omaan hallintaansa, niidenkin toiminta pannaan palvelemaan monopolipääomaa, nekin osallistuvat kilpailuun viimeksi mainittujen eduksi ja lisäävät tuotannon anarkiaa.

Edelleenkin pitää siis täydellisesti paikkansa Marxin väittämä: "Suurteollisuuden ilmaannuttua täytyi oikean määräsuhteen hävitä ja tuotannon on kohtalokkaalla tavalla käytävä toisiaan keskeytymättä seuraavien vaiheiden kautta: kukoistus, depressio, pula, pysähdystila, uusi kukoistus jne." (Marx: Filosofian kurjuus, s. 70.)

Näin joudummekin viimeiseen taloudelliseen lakimääräisyyteen, jonka käsittely tämän kirjoituksen puitteissa lienee paikallaan ottaen erikoisesti huomioon oman maamme nykyinen taloudellinen asema. Nimittäin Marxin liikatuotantopulia koskevaan teoriaan.

Marx opetti, kuten edellä esitetystä lainauksesta ilmenee, että kapitalistinen tuotanto ei voi kehittyä tasaisesti, vaan jaksottaisesti. Nopeaa, mutta lyhytaikaista nousua seuraa aina talouspula ja lamakausi. Syynä siihen on em. kapitalistisen tuotantotavan perusristiriita. Välittöminä syinä talouspuliin ovat noiden kahden tekijän ilmaukset, toisaalta tuotannon anarkia ja toisaalta tuotannon laajenemisen ja maksukykyisen kysynnän välinen ristiriita.

Muutama sana viimeksi mainitusta syystä. Kuten olemme nähneet, kapitalistien toiminnan vaikuttimena on yksinomaan lisäarvon mahdollisimman suuri riistäminen, voitto, nykyisin enimmäisvoitto. Sitä saavuttaakseen on jokaisen kapitalistin pyrittävä laajentamaan tuotantoaan mahdollisimman paljon ja nopeasti, ts. kasattava pääomia ja sijoitettava niitä tuotantoon, koska vain tuotantoa laajentamalla voidaan ottaa jatkuvasti käytäntöön uusia koneita, tehokkaampia työmenetelmiä, sanalla sanoen tuottaa halvemmalla kuin kilpailijat ja siten musertaa heidät. Mutta tämä pyrkimys pääomien yhä nopeampaan kasaamiseen ja siitä aiheutuva pysyvän pääoman lisääntyminen vaihtelevan kustannuksella johtaa työväenluokan kurjistumiseen laajentamalla teollisuuden reserviarmeijaa sekä alentamalla työssäolevien reaalipalkkaa. Näin supistuu työväenluokan ostokyky, parhaimpinakin aikoina se supistuu suhteellisesti — verrattuna tuotannon laajenemiseen — ja huonoina aikoina ehdottomasti. Samaan suuntaan, maksukykyisen

kysynnän supistumiseen vaikuttaa myös pientuottajien jatkuva proletarisoituminen kapitalistisen suurtuotannon kilpailun johdosta.

Nyt, imperialismin ja erikoisesti kapitalistisen järjestelmän yleisen pulan kärjistymisen kaudella, maksukykyistä kysyntää supistavat vielä monet muut syyt. Tärkeimpiä niistä on työväenluokan kiihtyvä riisto, jota monopoliyhtymät harjoittavat reaalipalkkoja alentamalla ja työn voimaperäisyyttä kohottamalla. Porvarillinen valtio täydentää sitä palkka-, hintasäännöstely- ja verotuspolitiikallaan. Nopeutuva pientuottajien proletarisoituminen monopolihintojen, kiristyneen kilpailun ja valtion rasitusten lisääntymisen johdosta supistaa kysyntää. Ennen yhtenäisten maailmanmarkkinoiden jakaantuminen kahtia, kapitalistisiin ja sosialistisiin, joka on luonnollisesti supistanut suuresti kapitalististen maiden mahdollisuuksia sijoittaa pääomia oman maan ulkopuolelle ja viedä "liiat" tuotteet muualle, kärjistää kapitalismin yleistä pulaa. Pelastusta eivät tuo edes sotavarustelut, sillä vaikka ne lisäävätkin sotatarvikkeita ja niiden raaka-aineita tuottavien alojen kysyntää, niin se voi tapahtua ainoastaan siviiliväestön ostokyvyn supistumisen kustannuksella, kuten viime vuosien kokemus melkein kaikissa kapitalistisissa maissa on todistanut.

Olemme joutuneetkin sellaiseen tilanteeseen, että kapitalistinen tuotanto kokonaisuudessaan otettuna ei voi enää laajentua vaan taantuu, kuten Stalin toteaa. Tilapäistä laajentumista jossain maassa täytyy seurata vastaava supistuminen jossain muualla. Mutta Marxin teoria liikatuotantopulista ei suinkaan ole menettänyt merkitystään, sillä kokonaisuudessaan paikallaan polkeva jopa taantuva kapitalistinen talous tulee edelleen kokemaan tämän tästä toistuvia talouspulia. Ero on vain siinä, että talouspulaa seuraava nousu muodostuu yhä vähäisemmäksi. Tuotanto ei kykene edes saavuttamaan pulaa edeltänyttä tasoa ja nousun jälkeiset pulat tulevat syvemmiksi, lamakaudet pitemmiksi, niiden työtätekeville aiheuttamat kärsimykset ja kurjuus lisääntyvät jatkuvasti.

LUOKKATAISTELUN VÄLTTÄMÄTTÖMYYS

Mutta niin ehdoton kuin tämä kehitys onkin, koska sen pohjana ovat kapitalistisen tuotantotavan objektiiviset lait, joiden vaikutusta ei voi tehdä tyhjäksi muu kuin kapitalismin hävittäminen, niin työväenluokka ja yleensä työtätekevät eivät suinkaan ole täysin avuttomia tässäkään suhteessa. Taistelullaan he

voivat suuresti lievittää talouspulien aiheuttamaa kurjuutta, voivatpa pakottaa kapitalistit ja valtiovallan noudattamaan sellaista talouspolitiikkaa, että pulatkin muodostuvat lievemmiksi. Näin on etenkin sellaisissa maissa kuin meidän maamme, jonka talouselämä ei perustu siirtomaiden riistoon eikä toistaiseksi sanottavasti pääomien ulosvientiinkään. Vaikka tuotannon anarkian lievittämiseen ei ainakaan tämän kirjoittajan mielestä suuria mahdollisuuksia ole niin kauan kuin kapitalistinen yksityisomistus tuotantovälineisiin ja porvarillinen valtio säilyvät, niin jotain ehkä silläkin alalla lienee tehtävissä mm. pakottamalla hallitus edistämään tuotantomme monipuolistamista metalliteollisuutta ja sen raaka-ainetuotantoa kehittämällä. Mutta sen sijaan voidaan jo tähän saakka saavutettujen kokemusten pohjalla tehdä jotain maksykykyisen kysynnän supistumisen hidastamiseksi. Siitä puhuu selvää kieltä esim. 1945—1948 työläisten taistelun ja hallituksessa olleiden työläisten edustajien yhteistoiminnan tuloksena tapahtunut huomattava työväenluokan reaalipalkan nousu. Samoin viime ja tänä vuonna taistelun avulla aikaansaatu reaalipalkan alenemisen hidastaminen, joka puolestaan vaikutti sen, että kotimarkkinateollisuus ja maatalous eivät joutuneet lähimainkaan niin nopeasti talouspulan kurimukseen kuin muuten olisi tapahtunut. Mutta tietysti pulan kiristyessä taistelu reaalipalkan alentamista vastaan vaatii onnistuakseen paljon suurempaa yksimielisyyttä, kuin mitä tähän mennessä on aikaansaatu. Elleivät työläiset poliittisiin mielipiteisiin katsomatta liity yhteiseen rintamaan ja elleivät he saa siihen mukaan myös työtätekeviä talonpoikaisjoukkoja, joiden edut tässä kysymyksessä ovat aivan samat kuin palkkatyöläisten, ei edes reaalipalkan nykyisellään säilyttäminen, sen korottamisesta puhumattakaan, ole ajanmittaan mahdollista.

Aivan yhtä suuria mahdollisuuksia avautuu maamme työväenluokalle pulan vastaisessa taistelussaan ulkomaankaupan alalla. Pakottamalla hallitukset ja vientikapitalistit kehittämään kauppaa sosialististen maailmanmarkkinain kanssa ja solmimaan kolmikantasopimuksia myös sosialististen ja länsi-Euroopan kapitalististen maiden kanssa, voivat maamme työtätekevät suuresti lievittää talouspulaa ja ainakin hidastaa asemansa kurjistumista. Mutta sekin vaatii yksimielistä taistelua, koska kapitalistit ja heidän määrättävissään oleva valtiovalta eivät vapaaehtoisesti suostu kulkemaan kovin pitkälle tuolla tiellä, kuten olemme nähneet.

* * *

Olemme voineet todeta, että vaikkakin Marxin ja Engelsin selville saamat kapitalistisen tuotantotavan taloudelliset lait, joita Lenin ja Stalin ovat monessa suhteessa täsmällistäneet ja joiden muuttumista muuttuneissa olosuhteissa he ovat tutkineet, ovatkin objektiivisia, ihmisten tajunnasta ja tahdosta riippumattomia lakeja, niin työväenluokka ei suinkaan ole voimaton niihin nähden. Vaikka se ei voi tehdä tyhjäksi niiden vaikutusta, vaan joutuu riistettäväksi ja työväenluokka kurjistuu sekä suhteellisesti että ehdottomasti, niin sittenkin se voi, tultuaan marxilaisen teorian avulla tuntemaan nuo lait, rajoittaa niiden työläisille turmiollista vaikutusta. Työväenluokka voi pysähdyttää aina joksikin aikaa asemansa kurjistumisen tai ainakin hidastaa sitä siinä tapauksessa, että se kykenee yhdistämään voimansa yksimieliseen taisteluun ja torjumaan työväenliikkeen hajoittajien, oikeistososialidemokraattien vaikutuksen.

Mutta vielä paljon ratkaisevampi merkitys on Marxin taloudellisilla opeilla työväenluokalle sen johdosta, että ne osoittavat vastakohdan kapitalistien ja työtätekevien välillä olevan sovittamaton, josta johtuen luokkataistelu on väistämätön niin kauan kuin kapitalistinen järjestelmä säilyy. Ne opettavat, että kaikki työläisten saavutukset ovat väliaikaisia niin kauan kuin palkkaorjuutta ei ole hävitetty. Ne opettavat työläisiä voimistamaan luokkataisteluaan ja kokoamaan kaikki työläiset yhteiseen rintamaan ja liittämään taisteluun myös ei-proletaariset työtätekevät kansankerrokset. Työväenluokan taistelu tekee aikanaan mahdolliseksi siirtymisen sellaiseen tuotantotapaan, jossa tuotantovälineet ja tuotteet kuuluvat niiden luojille, sosialismin toteuttamisen.

HERTTA KUUSINEN

Kansallisen riippumattomuuden ja rauhan puolustaminen marxilaisuuden valossa

KANSAKUNNAN MUODOSTUMINEN

Stalin, joka perusteellisimmin kaikista marxilaisista on käsitellyt kansallisuuskysymystä ja suorittanut siinäkin suhteessa syvällistä, luovaa tieteellistä työtä, on päätynyt yhteenvetoon kansakunnaksi käsitettävän yhteisön luonteesta: *"Kansakunta on kielen, alueen, taloudellisen elämän ja yhteisessä kulttuurissa ilmenevien psyykillisten piirteiden yhteisyyden pohjalla historiallisesti muodostunut pysyvä yhteisyys."* Hän on myös erittäin selväpiirteisesti esittänyt kansallisen valtion syntyhistorian osoittaen, ettei se ole ollut vain yleensä historiallinen tuote, vaan nimenomaan määrätyn historiallisen aikakauden, nousevan kapitalismin tuote.

Tieteellisen sosialismin suuret perustajat Marx ja Engels ovat omalla ajallaan, joka vielä suuressa osassa Eurooppaa lankesi yhteen kansallisten valtioiden muodostumisvaiheen kanssa, monella tavoin valottaneet tätä kysymystä. He luonnehtivat mm. Kommunistisessa Manifestissa nerokkaalla tavalla kapitalismin vaikutusta toisaalta kansakuntien ja kansallisten valtioiden syntymiseen, toisaalta kansallisuuksien välisten raja-aitojen murtumiseen. *"Porvaristo poistaa yhä enemmän tuotantovälineiden, omaisuuden ja väestön pirstoutuneisuutta. Se on kerännyt väestön yhteen, keskittänyt tuotantovälineet ja koonnut omaisuuden harvoihin käsiin. Välttämättömänä seurauksena tästä on ollut valtiollinen keskittyminen. Riippumattomat, melkein vain liittolaissuhteissa olleet maakunnat erilaisine etuineen, lakeineen, hallituksineen ja tulleineen sullottiin yhteen yhdeksi kansakunnaksi, yhdeksi hallitukseksi, yhdeksi laiksi, yhdeksi kansalliseksi luokkaeduksi, yhdeksi tullialueeksi"* Manifestissa sanotaan. Samalla siinä osoitetaan kehityksen toinenkin tendenssi: *"Kansojen kansalliset eroavaisuudet ja vastakohtaisuudet häviävät yhä enemmän jo porvariston kehittyessä, kauppavapauden, maailmanmarkkinoiden, teollisuustuotannon ja sitä vastaavien elinsuhteiden yhdenmukaisuuden kehittyessä."* Mutta Manifesti viitoittaa myös tietä eteenpäin. Se osoittaa proletariaatin tehtävän kansallisuuskysymyksen ratkaisemiseksi, joka on kansakuntien välisen riiston ja vihamielisyyden poistaminen. Siinä sanotaan: *"Sikäli kuin lakkaa toisen yksilön harjoittama toisen riistäminen, lakkaa myöskin toisen kansakunnan harjoittama toisen riistäminen. Samalla kun kansakunnan keskuudesta häviää luokkien vastakohtaisuus, samalla häviää kansakuntien vihamielinen asenne toisiinsa."*

Manifestin lauseet: *'Työläisillä ei ole isänmaata. Heiltä ei voida ottaa pois sitä, mitä heillä ei ole"*, on usein tulkittu kielteiseksi asenteeksi isänmaallisuutta kohtaan yleensä. Sitä ne eivät tarkoita. Jo niitä seuraava selitys, että *"proletariaatin täytyy lähinnä valloittaa itselleen valtiollinen valta, kohottaa itsensä kansalliseksi luokaksi, muodostua kansakunnaksi"*, ilmaisee toista. Se osoittaa, ettei työväenluokka voi ratkaista kansallisuuskysymystä suorittamatta loppuun perustehtäväänsä, porvariston luokkavallan kukistamista. Vasta sen jälkeen, kun proletariaatti on valloittanut itselleen isänmaan, se pystyy harjoittamaan omaa kansallisuuspolitiik-

Hertta Kuusinen työpöytänsä ääressä

kaansa, joka on kokonaan toista kuin porvarillinen kansallisuuspolitiikka.

Työväenluokan perustehtävä luokkayhteiskunnassa on luokkataistelu, kapitalismin kukistaminen. Mutta sekin on kansallinen tehtävä. Se on sitä senvuoksi, että kunkin maan proletariaatin on selviydyttävä oman maansa kapitalistiluokasta. Tässä taistelussa se tarvitsee, paitsi oman maansa talonpoikaiston köyhimmän osan välitöntä apua, vahvasti porvarillisen kansallistunnon kyllästämien keskikerrosten aktiivista tai passiivista myötätuntoa, myös toisten kansojen ja kansallisuuksien proletariaatin tukea. Täten luokkataistelu kutoutuu monella tavoin kansallisuuskysymykseen.

NATIONALISMIN SYNTY JA VAIKUTUS

Yhtenä luokkataistelua ja yhteiskunnallista uudistusta pahimmin haittaavista esteistä on pidettävä nationalismia, kiihkokansallismielisyyttä, joka aina sisältyy porvarilliseen kansallisuustuntoon. Sellainen kansallistunto pirstoaa työväenliikettä ja yhdistää sorrettuja kansanjoukkoja välittömään sortajaansa, kansalliseen kapitalistiluokkaan.

Porvarilliseen kansallisuuspolitiikkaan sisältyvä vihamielisyys toisia kansallisuuksia kohtaan juontaa juurensa jo kansallisuusliikkeiden syntyvaiheista. Niiden liikkeiden lähtökohtana ovat olleet taloudelliset tekijät. Yksinkertaisen tavaratuotannon syrjäyttämiseksi kapitalistisen tuotannon tieltä porvaristo tarvitsi sisäisiä markkinoita, alueen ja väestön yhtenäisyyttä. Se tarvitsisi myös yhteistä kieltä, sillä kieli on mitä tärkein ihmisten välisen yhteyden väline.

Tämä ei suinkaan tarkoita, etteikö kapitalismi olisi edistänyt kansallista kulttuuria ja kielten kehitystä myös kulttuurin alalla. Juuri sitä tietä kansallisen yhteisyyden muodostuminen on osaltaan toteuttamatta. Koulut, yliopistot, kirjallisuus, teatteri y.m. kansallista kulttuuria edustavat laitokset ovat kapitalismin aikakaudella vaikuttaneet huomattavasti kansakuntien muodostumiseen, kansallisen yhtenäisyyden luomiseen. Mutta perussyy, miksi se oli kapitalismille tarpeen, oli taloudellinen. Kuvaavaa on, että esimerkiksi suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin esitaistelija J. W. Snellman oli samalla myös porvarillinen talous- ja valtiomies, Suomen kapitalismin uranuurtaja.

Mutta harvat maantieteellisesti ja taloudellisesti yhtenäiset alueet ovat myös kansallisesti tai kielellisesti yhtenäisiä. Niinpä kansallisen valtion synty onkin tapahtunut tavallisesti jonkin toisia yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti edistyneemmän kansallisuuden, oikeammin sen porvariston toimesta. Erikoisen selvästi tämä ilmenee Itä-Euroopassa, jossa feodalismia ei ollut vielä kukistettu. Niistä muodostui kansallisuusvaltioita, jotka ovat koostuneet useammista kielensä ja tapojensa, laitostensa, kehitysasteensa puolesta erilaisista kansallisuuksista. Itävallassa olivat valtiollisesti kehittyneimpiä saksalaiset, Venäjällä isovenäläiset, Unkarissa magyarit. Eräät kansakunnat jopa myöhästyivätkin tästä prosessista, kuten tapahtui Balkanilla.

Tosiasia on kuitenkin se, että markkinat muodostuvat vasta-alkavalle porvaristolle pääkysymykseksi. Sen oli suoriuduttava

voittajana kilpailussa toisten kansallisuuksien porvariston kanssa. *"Markkinat ovat ensimmäinen koulu, jossa porvaristo oppii nationalismia"*, Stalin sanoo. Mutta taistelu ei jää koskaan pelkästään taloudelliseksi. Siihen sekoittuu valtiovalta virkakoneistoineen. Sorretun tai sorrettujen kansallisuuksien porvaristo alkaa vuorostaan liikehtiä. Se vetoaa oman kansansa muihin kerroksiin, kutsuu niitä taisteluun sortotoimenpiteitä vastaan — ja saakin kutsulleen vastakaikua, sillä kansallisuussorto kohdistuu kipeänä myös ja juuri "pohjakerroksiin". Vastarinta kiihdyttää puolestaan vastatoimenpiteitä. Siten olemme keskellä kieroonkasvanutta yhteiskunnallista taistelua, joka käsitetään eri kansallisuutta olevien ihmisten etujen vastakkaisuudeksi. Todellisuudessa on kysymys kunkin kansallisuuden porvariston eduista, joita keskikerrokset ja joissakin tapauksissa myös proletariaatti lähtevät tukemaan. Syntyvät sellaiset ilmiöt kuin saksalaisviha Ranskassa, isovenäläinen chauvinismi eli kiihkoisänmaallisuus ja panslavismi Venäjällä, juutalaisviha jne. Toisaalla sorrettujen kansojen keskuudessa heräävä "separatismi" (erilleen pyrkiminen), puolalainen, gruusialainen, suomalainen ym. alistettujen kansojen chauvinismi, sionismi juutalaisten joukossa jne.

Mutta sielläkään, missä kapitalismin nopea kehitys on jo ennättänyt sulattaa kansakunnat yhdeksi kokonaisuudeksi, ei säästytä nationalismilta. Englannissa on näihin saakka säilynyt riitakysymys Irlannin itsemääräämisoikeudesta, puhumattakaan suhteesta siirtomaakansoihin. Maailmanjakoa suorittaessaan suuret kapitalistiset valtiot joutuvat jyrkkään ristiriitaan keskenään. Vielä syvempi ristiriita muodostuu niiden ja alistettujen maiden väestön, niiden työtätekevien joukkojen, mutta myös näiden maiden nousevan porvariston välille. Taistelussa maailman uudelleen jaosta Englannin ja Ranskan porvaristo yllyttää kansaansa saksalaisia vastaan ja päinvastoin, saksalainen omaansa englantilaisia ja ranskalaisia vastaan jne. Tämä kaikki tapahtuu "isänmaan" etujen nimissä. Rotuopit ja "isäntäkansa"-ideologia kuvastavat kapitalismin imperialistisen vaiheen peruspiirteitä: toisten kansojen täydellistä alistamista, enimmäisvoittoa tavoittelevan lahoavan kapitalismin maailmanvalloituspyyteitä, mikä ilmeni mitä havainnollisimmin jo ensimmäisessä maailmansodassa.

INTERNATIONALISMI JA KANSALLISTUNTO

Marx ja Engels joutuivat lakkaamatta puuttumaan tähän kysymykseen. He antoivat työväenluokalle yhden sen tehokkaimmista aseista porvarillista nationalismia ja chauvinismia sekä samalla koko kapitalistista järjestelmää vastaan: *internationalismin.* Internationalismin perussisältö kuvastuu ilmeikkäimmin ja ytimekkäimmin Kommunistisen Manifestin loppusanoista: *"Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!"* Se tarkoitti, että venäläinen ja ukrainalainen, saksalainen ja ranskalainen, englantilainen ja intialainen tai afrikkalainen työläinen on samassa asemassa oman maansa kapitalisteihin ja kansainväliseen kapitalismiin nähden. Se liittyi Marxin esittämään ajatukseen, että *"kansa, joka sortaa toista kansaa, ei voi itsekään olla vapaa"*. Sortaessaan toista kansaa jokin kansakunta ylläpitää sortokomentoa harjoittavaa armeijaa, poliisikuntaa, virkakoneistoa, joka samalla ehkäisee sen omaa kansanvaltaista kehitystä, tukahduttaa työväenliikkeen, eristää maansa proletariaatin kansainvälisestä työväenliikkeestä.

Marxilaisten joukossa on ollut ihmisiä, jotka nähdessään porvarillisen kansallistunnon vaarat, nationalismin ja sen tuhoisat vaikutukset työväenliikkeeseen, ovat pyrkineetkin kieltämään koko kansallistunnon. Sellaisia oli jo Marxin aikana. Jo Marx pilkkasi aikanaan eräitä ystäviään, mm. Lafarguea, "jotka olivat tehneet lopun kansallisuuksista, mutta kääntyivät I Internationaalen kokouksessa puoleemme ranskankielellä, jota 9/10 kokouksen osanottajista ei ymmärtänyt." Lenin joutui moneen otteeseen polemisoimaan esim. Rosa Luxemburgia vastaan. Tämä halusi sosialidemokraattisesta puolueohjelmasta poistettavaksi kohdan, jossa vaaditaan kansallisen itsemääräämisoikeuden tunnustamista. Rosa Luxemburg tarkoitti asenteellaan taistelua porvarillista nationalismia ja separatismia vastaan, mutta tuli vääriin johtopäätöksiin. Hän ei lähtenyt tosiasiain pohjalta, vaan kaavamaisen teoreettisista lähtökohdista korostaen riippumattomuuden mahdottomuutta kapitalismin ja imperialismin kaudella. Pienten ja takapajuisten maiden taloudellinen, jopa poliittinenkin riippuvaisuus suurista imperialistimaista on tietenkin tosiasia, mutta se ei tee tyhjäksi toista tosiasiaa: edellämainituissa maissa kehittyvää omaa kapitalismia, niissä nousevaa kansallista taistelua, ja kansallishenkeä. Lenin opetti, että kielteinen asenne kansojen itsemääräämisoikeuteen johtaa välillisen tai välittömän tuen antamiseen isäntäkansan harjoittamalle kansallisuussorrolle.

Toisaalta niin Marx kuin Leninkin varoittivat tekemästä kansallisuuskysymyksestä pääasiaa.

"Kun kansalliset liikkeet ovat syntyneet", Lenin sanoo, *"niistä kieltäytyminen merkitsee kieltäytymistä siitä, mikä niissä on edistyksellistä, kansallisten ennakkoluulojen tukemista ja nimenomaan 'oman' kansan, esimerkillisen kansan, sen etuoikeuksien tunnustamista."* Toisaalta niin Marx kuin Leninkin varoittivat tekemästä kansallisuuskysymyksestä pääasiaa. *"Työväenluokan ja sen taistelun edut vaativat kaikkien kansallisuuksien työläisten täyttä solidaarisuutta, vaativat kaikkien kansallisuuksien porvariston kansalliskiihkoisen politiikan torjumista"*, Lenin jatkaa. Kieltäytyminen kansojen itsemääräämisoikeuden puolustamisesta, sorrettujen kansojen vapautumisvaatimuksesta, olisi yhtä väärin kuin sekin, että työläiset ryhtyisivät tukemaan kaikkia sorretun kansan porvariston kansallisia laitoksia ja vaatimuksia, joista suurin osa

Nuorisoa vappukulkueessa v. 1953

Työläiset valmistavat vapputunnuksia v. 1953

on tähdätty suorastaan työväenluokkaa vastaan. Työläiselle on samantekevää, riistääkö häntä minkämaalainen kapitalisti tahansa, mutta työläisten taistelun menestyminen riistoa vastaan edellyttää proletariaatin täyttä vapautumista kansallisuuskiihkosta, proletariaatin "neutraliteettia" eri maiden porvariston keskinäisessä taistelussa etuoikeuksista. Ensimmäinen maailmansota todisti, mihin järkyttävään tilanteeseen joudutaan, jos työväenliike lähtee imperialistisen sodan tukemisen tielle "isänmaanpuolustuksen" nimissä. Englannin esimerkki puolestaan todistaa, miten pahaksi esteeksi työväenluokan vapaustaistelussa muodostuu se, että sen asuma valtio harjoittaa kansallisuussortoa ja siirtomaiden riistoa. Marx kuvitteli aikanaan, että Englannin työväenluokan nousu vapauttaisi Irlannin, mutta muutti myöhemmin kantaansa. "Englannin työväenluokka *ei tee mitään*", hän kirjoitti selostuksessaan Irlannin kysymyksestä Internationaalen neuvostolle v. 1869, "ennenkuin se pääsee irti Irlannista... Englantilainen taantumus Englannissa juontaa juurensa Irlannista." Miten paljon suurem-

massa määrin tämä päteekään Englannin suhteeseen siirtomaihinsa. *"On kansan onnettomuus, että se orjuuttaa toista kansaa"*, Marx toteaa. Vasta Englannin Kommunistinen Puolue on m.m. viime vuonna hyväksymässään ohjelmassa selvästi asennoitunut siirtomaasortoa vastaan.

Venäjän suuren vallankumouksen voitto nojautui suurelta osalta juuri siihen, että Venäjän vallankumoukselliset puolustivat tarmokkaasti kansojen itsemääräämisoikeutta. He olivat luoneet katkeamattomat ystävyyssiteet maansa eri kansallisuuksien työtätekevien joukkojen välille ja ammensivat vallankumouksellista voimaa myös eri kansojen vapaustaistelusta tsaristista komentoa, sen harjoittamaa kansallisuussortoa vastaan. Tiedämme, miten johdonmukaisesti Lenin ja Stalin puolustivat mm. *Suomen itsemääräämisoikeutta*. He joutuivat puolustamaan sitä, ei vain kansalliskiihkoista venäläistä porvaristoa ja tsaarinvaltaa vastaan, vaan myös niitä venäläisiä sosialidemokraatteja vastaan, jotka Bucharinin tavoin vastustivat Suomen irroittautumisoikeutta Venäjästä.

Itsemääräämisoikeuden tunnustaminen ei silti merkitse, että jokaisen kansallisuuden on välttämättä erottava toisen kansallisuuden yhteydestä. Totesimme jo alussa, että itsenäisten kansakuntien muodostuminen tapahtuu samanaikaisesti niiden välisten yhteyksien kehittymisen, niiden välisten raja-aitojen särkymisen kanssa. Se johtaa kahdenlaiseen tendenssiin nykyaikaisen porvariston kansallisuuspolitiikassa. Imperialismille on ominaista "oman", "suuren kansan" etuoikeuksien ylläpitäminen ja vahvistaminen, mutta alistettujen maiden ja erikoisesti siirtomaiden kansojen riistäminen, niiden sitominen ja pidättäminen "yhtenäisen kokonaisuuden" puitteissa. Marxilaiselle työväenliikkeelle tämä kaksinaisuus sanelee kahdenlaisia tehtäviä, jotka eivät ole ristiriidassa, vaan sopusoinnussa keskenään: Yhtäältä taistelun sorrettujen kansojen vapauttamiseksi ja kansallisen riippumattomuuden puolustamiseksi imperialismia vastaan, toisaalta kansojen keskinäisen luottamuksen ja vapaaehtoisen sopimuksen pohjalla tapahtuvan yhteenliittymisen edistämisen.

SODAT JA NIIDEN LOPETTAMINEN

Käytännössä Marx ja Engels joutuivat lukemattomia kertoja määrittelemään asenteensa erilaisiin sotiin ja niiden vaiheisiin. Olosuhteet olivat monimutkaiset, vaihtelevat ja rauhattomat. Erikoisesti Engels omisti paljon aikaa sotien ja kansallisten ristiriitojen selvittelylle. Myös Marx on suorittanut mestarillisia analyysejä käynnissä olleista kansallisuussodista sekä niiden yhteydestä yhteiskunnalliseen kehitykseen.

He lähtivät erittelyssään aina kulloisenkin sodan poliittisesta merkityksestä sekä sen luonteesta proletariaatin kannalta katsoen. Heidän ajallaan sodat olivat väistämättömiä, koska ne liittyivät — ei vain kapitalismin — vaan luokkayhteiskunnan olemukseen yleensä. Luokkayhteiskunta, oli sitten kysymys orjayhteiskunnasta tai kapitalismista, nojaa toisaalta riistoon, toisaalta valloituksiin. Näiden kahden seikan varassa vallassaolevat luokat ovat saattaneet menestyä, s.o. pysyä vallassa ja kasata omaisuutta, sittemmin myös voittoa, nykyään enimmäisvoittoa. Tällaisessa alistukseen ja väkivaltaan perustuvassa yhteiskunnassa väkivaltaiset yhteentörmäykset kansojen ja kansanluokkien välillä ovat väistämättömiä.

Marx ja Engels jakoivat sodat taantumuksellisiin ja edistyksellisiin, alistussotiin ja vapautussotiin, kansallisiin sotiin ja kansalaissotiin. Yksi sodan muoto saattoi nopeasti vaihtua toiseksi, taantumuksellinen edistykselliseksi tai päinvastoin, kansallinen sota kansalaissodaksi — ja myös päinvastoin. Päämääränä, ei vain "inhimillisyyden" ja "oikeudenmukaisuuden", vaan historian välttämättömän kehityskulun sanelemana päämääränä marxilaiset internationalistit pitivät jo silloin sotien lopettamista.

Tässä suhteessa Marxin ja Engelsin käsityskanta ei jätä sijaa epäilyksille. Otettakoon esimerkki ranskalais-saksalaisen sodan ajalta, jonka marxilaisuuden suuret perustajat luonnehtivat alkuvaiheissaan kansalliseksi edistykselliseksi sodaksi saksalaisten puolelta, vaikka se myöhemmin, Pariisin Kommuunin kukistamisen yhteydessä muuttikin luonnettaan. Heidän Lontoossa 26. VIII 1870 päiväämänsä Kansainvälisen Työväenliiton selostus päättyy seuraavasti:

"Englannin työväenluokka ojentaa Ranskan samoin kuin Saksankin työläisille veljellisen kätensä. Se on lujasti vakuutettu, että miten parhaillaan riehuva hirvittävä sota päättyneekin, kaikkien maiden työläisten yhteenliittyminen lopullisesti tulee perinjuurin hävittämään sodan. Samaan aikaan kun virallinen Ranska ja virallinen Saksa syöksyvät veljesverta vuodattavaan taisteluun, lähettävät työläiset toisilleen rauhan ja ystävyyden viestejä. Tämä ainoa suuri tosiasia, jolla ei ole vertaista menneisyyden historiassa, avaa näköalan kirkkaampaan tulevaisuuteen. Se todistaa, että vanhan yhteiskunnan, sen taloudellisen kurjuuden ja valtiollisen järjettömyyden vastakohtana on syntymässä uusi yhteiskunta, jonka kan-

sainvälisenä periaatteena tulee olemaan rauha, koska kaikkien kansojen keskuudessa vallitsee sama periaate — työn periaate! Tämän uuden yhteiskunnan uranuurtaja on kansainvälinen työväenliike.”

Samassa selostuksessa he ilmaisivat erikoisen ilonsa sen johdosta, että Pariisin riippumattomat sanomalehdet tuomitsivat sodan ”inhoittavaksi”, mihin tuomioon koko maaseutulehdistö yhtyi. Toisaalta he antoivat tunnustuksensa Saksan työläisille. Nämä olivat tosin joutuneet osallistumaan sotaan, jonka estäminen ei ollut heidän vallassaan, ja jota käytiin Saksan riippumattomuuden ja yhdistymisen puolesta. He eivät kuitenkaan alistuneet nationalismin välikappaleiksi, vaan vaativat ”kunniallista rauhaa Ranskalle” ja ”Ranskan tasavallan tunnustamista.” Marx ja Engels kehoittivat kaikkien maiden kansainvälistä työväenliikettä toimintaan internationalismin hyväksi varoittaen, että *”jos työläiset unohtavat velvollisuutensa, jäävät toimettomiksi, niin tulee nykyinen kauhea sota olemaan vielä kauheampien kansainvälisten taistelujen edelläkävijä ja johtamaan jokaisessa maassa uusiin työläisten tappioihin, joita tuottavat miekan, maanomistuksen ja pääoman herrat.”* He osoittivat, että ”korkein sankarillinen nousu”, johon vanha yhteiskunta vielä kykeni, oli kansallissota, mutta että sekin oli muuttunut pelkäksi hallitushuijaukseksi, jonka tarkoituksena (valloituksen ohessa) oli lykätä tuonnemmaksi luokkataistelua. Tämäkin naamio heitetään pois heti, kun luokkataistelu leimahtaa esiin kansalaissotana. *”Luokkavalta ei enää kykene piiloittamaan itseään kansallisen virkatakin alle.”* Kansalliset hallitukset nousevat yhtenä köyhälistöä vastaan. Tämän historia on osoittanut todeksi lukemattomia kertoja. Sitä todistavat Pariisin Kommuunin tukahduttaminen, jossa Ranskan taantumusvoimat turvautuivat vihaamiinsa ”preussilaisiin”, Suomen työväen vallankumouksen kukistaminen keisarillisen Saksan sotajoukkojen avulla, Venäjän vallankumousta seurannut 14 valtion interventio, vain muutamia esimerkkejä luetellaksemme.

Friedrich Engels, joka ei kirjaimellisesti sanoen jättänyt ainoatakaan XIX vuosisadan sotaista yhteentörmäystä tulkitsematta, päätyi tulokseen, että Euroopan silloisten viiden suurvallan ohella oli olemassa vielä yksi suurvalta — vallankumous, joka tulisi ratkaisemaan kansojen väliset kiistakysymykset. *”Se on käyttäytynyt pitkän aikaa rauhallisesti, mutta pula ja nälkä kutsuvat sen jälleen taistelukentälle.”* Ja ihmeellistä kyllä, hän näki jo 1880-luvulla senkin, että Venäjä, joka siihen asti oli toiminut kansojen santarmina, oli antava merkin työväenvallankumousten alkamiseen lännessä. (Kommunistinen Manifesti saksalaisen painoksen esipuhe).

O. V. Kuusinen
Jefanovin maalaus

SKPn pääsihteeri Ville Pessi ja puheenjohtaja Aimo Aaltonen

Näinollen, miten lämpimän kannatuksen Marx ja Engels antoivatkin jokaiselle oikeudenmukaiselle sodalle, kansalliselle vapaustaistelulle, kuten esimerkiksi porvarillisten pohjois-valtioiden vapaussodalle orjanomistajain hallitsemia etelävaltioita vastaan Amerikassa, Irlannin itsenäisyystaistelulle Englantia vastaan, Saksan puolustus- ja yhdistymistaistelulle Ranskaa vastaan, Italian irtautumispyrkimyksille Itävallasta, Puolan riippumattomuustaistelulle tsaarin-Venäjästä, he eivät hetkeksikään unohtaneet sitä seikkaa, että sodat liittyvät oleellisesti luokkataisteluun, sotien lopettaminen on mahdollista vain luokkien ja luokkataistelujen lopettamisen kautta. Suorastaan profeetallinen on Friedrich Engelsin aavistus imperialistisista sodista, Saksan osuudesta niihin ja niiden lopputuloksesta aikana, jolloin imperialismin idut vasta näkyivät. Eritellessään saksalaisen junkkerilaisuuden, pörssi- ja teollisuuspääoman yhteensulautumista sekä niiden kehittämää militarismia, hän tulee jo 1880-luvun loppupuolella (alkulauseessaan Sigismund Brueckneri kirjaseen "Vuosien 1806—07 hurraa-patriotismista") seuraaviin hämmästyttäviin johtopäätöksiin:

"... preussilaiselle Saksalle ei ole enää mahdollista muu kuin maailmansota. Ja se olisi ennennäkemättömien mittasuhteiden, ennennäkemätöntä voimaa ilmaiseva maailmansota, 8—10 miljoonaa sotilasta tulee tukahduttamaan toisiaan ja syömään Euroopan puhtaaksi siinä määrin, etteivät heinäsirkkaparvet ole koskaan siten maata puhtaaksi syöneet. Ja kaikki tulee päättymään yleiseen konkurssiin; vanhojen valtakuntien ja niiden rutinoidun valtiollisen viisauden kukistumiseen, — sellaiseen kukistumiseen, että kruunuja viruu tusinoittain katukäytävillä, eikä ole ketään, joka nuo kruunut nostaisi; on mahdotonta edeltäpäin nähdä, miten tämä kaikki päättyy ja kuka selviytyy taistelusta voittajana; vain yksi tulos on ehdottoman varma: yleinen voimien ehtyminen ja työväenluokan lopullisen voiton edellytysten muodostuminen..."

Tosiasioihin perustuvassa analyysissään ja sitä seuraavissa johse *meiltä vaikka joitakin jo saavutettuja asemia. Mutta jos te pakoitatte esiin voimia, joista ette senjälkeen enää selviä, niin millaisiksi olosuhteet senjälkeen muodostuvatkin, miten asiat kehittyvätkin, tragedian lopussa olette raunioita, ja proletariaatin voitto on joko saavutettu tai on joka tapauksessa väistämätön."*

Tosiasioihin perustuvassa analyysissään ja sitä seuraavissa johtopäätöksissään marxilaisuus on osoittautunut voittamattomaksi. Sen on historian kulku, totuuden ainoa koetinkivi, todistanut oikeaksi. Lokakuun Suuri Vallankumous, neuvostovaltioiden syntymi-

nen ja sosialismin voittokulku seurauksena imperialismista ja imperialistisista sodista, ovat sen vääjäämättömiä todistajia. Jos jo ensimmäisen maailmansodan jälkeen "kruunuja virui katukäytävillä", niin niitä virui vielä enemmän toisen maailmansodan jälkeen. Työväenluokka on ottanut johdon käsiinsä kansojen kohtaloiden muovautumisessa.

KANSALLISEN RIIPPUMATTOMUUDEN PUOLUSTAMINEN

Nykypäivien suurin kansallisuuskysymys on siirtomaakysymys. Olemme voineet havaita, miten mullistava osuus kansallisella vapaustaistelulla niissä on ollut myös yhteiskunnallisen uudistuksen mielessä. Kiinan kansan taistelu japanilaisia miehittäjiä ja muita imperialistisia sortajia sekä heidän kiinalaisia käskyläisiään vastaan on suunnattomasti kiirehtinyt uuden, kansanvaltaisen Kiinan syntymistä. Koko Aasia ja suuri osa Afrikkaa on irtautumassa imperialismin kahleista ja valmistuu samalla tekemään suurta historiallista hyppäystä kehityksen tiellä. Kansallisen riippumattomuuden puolustaminen on tullut yhä ajankohtaisemmaksi myös kapitalistisissa maissa, jopa sellaisissa suurissakin valtakunnissa kuin Ranska ja Englanti, jotka itsekin harjoittavat siirtomaasortoa. Imperialismin ristiriidat ovat toisen maailmansodan jälkeen siinä määrin kärjistyneet, että kysymys ei enää voi olla vain anastuksista, maailman uudelleenjaosta, vaan maailman (ainakin kapitalistisen maailman) alistuksesta, maailman valloittamisesta. Siihen pyrki Saksa, siihen pyrkii nyt USA. Suuri osa maailmanmarkkinoita on pudonnut pois imperialismin piiristä. Niiden uudelleenvalloittaminen tulee yhä mahdottomammaksi, vaikka sekin väikkyy joko osittaisena tai kokonaisohjelmana joidenkin amerikkalaisten monopolistien mielissä. Mutta paljon helpompaa on ollut riistää siirtomaita ja vaikutusalueita toisilta, viime maailmansodassa heikentyneiltä imperialistisilta valloilta, muuttaa nämä toiset kapitalistimaat riippuvassa asemassa oleviksi vasalleiksi kuin yrittää kukistaa sosialismia, joka on juurtunut kolmannekseen osaan koko ihmiskuntaa.

Viimeisessä teoksessaan *"Sosialismin taloudellisia ongelmia Neuvostoliitossa"* Stalin osoittaa nerokkaalla tavalla, miten kapitalististen maiden väliset ristiriidat ovat toisen maailmansodan jälkeen entisestään syventyneet. Yhdysvaltain ottama isäntäasenne muihin

kapitalistimaihin nähden ei ole tehnyt sodanvaaraa kapitalismin ja sosialismin välillä ainoaksi ja suurimmaksi sodanvaaraksi, vaan asianlaita on aivan päinvastoin. Länsi-Saksa, Englanti, Ranska, Italia ja Japani täyttävät tosin kuuliaisesti Amerikan Yhdysvaltain käskyjä, mutta olisi väärin luulla, että *"nämä maat tulevat loputtomasti sietämään Amerikan Yhdysvaltain herruutta ja sortoa, että ne eivät yritä tempautua irti Amerikan orjuudesta ja lähteä itsenäisen kehityksen tielle"*, Stalin sanoo. Juuri senvuoksi ne ovat kapitalistisia, imperialistisia valtioita, ne eivät voi tyytyä pitkäksi aikaa nykyiseen tilanteeseen. Imperialismin peruslaki vaikuttaa niissäkin, niidenkin maiden kapitalismin on saatava enimmäisvoittoa, jota ilman se ei enää voi tulla toimeen. Tämä ei johdu pelkästä ahneudesta, vaan talousjärjestelmän ja kansainvälisen kilpailun luonteesta, minkä näemme omasta maastamme. Tehtaat seisovat, kun niiden tuotteista ei saada edellisten vuosien tuottamaa moninkertaista voittoa. Vain sotasuhdanteet, — varusteet ja seikkailut antavat monopolipääomalle mahdollisuuden niiden kohottamiseen.

On totta, että nykyisen historiallisen vaiheen perusristiriita on työläisten ja kapitalistien välinen ristiriita, mikä valtioiden välisissä suhteissa esiintyy kapitalismin ja sosialismin leirin välisenä jyrkkänä vastakkaisuutena. Se ei kuitenkaan merkitse, että sota näiden kahden järjestelmän välillä olisi väistämätön ja että se olisi edes ensisijainen sodanvaara. Sota Neuvostoliittoa, kansanvaltaista Kiinaa ja kansandemokratioita vastaan olisi liian suuri pala Yhdysvalloille ja sen surkeille liittolaisille. Se muodostuisi kuolemanvaaraksi koko kapitalismille, ensisijassa eurooppalaiselle kapitalismille. Mutta taistelu markkinoista jatkuu. Erikoisen kipeä se on voitetuille kapitalistimaille, länsi-Saksalle ja Japanille, joita Yhdysvallat parhaansa mukaan militarisoi, joiden fasistisia pyrkimyksiä se suosii. Missä tarkoituksessa tämä tapahtuu, on selvä, mutta mihin se lopulta johtaa, jää nähtäväksi. Ranskan porvaristokin pelkää, eikä suotta, Saksan militarismin uutta nousua. Edellisen maailmansodan kokemukset osoittavat, että Yhdysvaltain samassa tarkoituksessa ruokkima saksalainen fasismi lähtikin liikkeelle kokonaan toiseen suuntaan kuin oli tarkoitettu. Englannin tyytymättömyys nykyiseen alistettuun asemaansa sekä kaupankäyntinsä rajoituksiin on jo monella tavoin tullut näkyviin.

"Sotien kiertämättömyys imperialismin kaudella pysyy voimassa", Stalin sanoo, mutta kunkin uhkaamassa olevan sodan ehkäiseminen, sen lykkääminen, sotakiihkoisen hallituksen vaihtaminen toiseen vähemmän sotakiihkoiseen, on mahdollista. Tämä ei poista

sotien väistämättömyyttä imperialismin kaudella. Sen voi poistaa vain imperialismin kukistaminen.

Porvaristo, joka oli todella kansakuntien syntyvaiheessa sen johtaja, puolusti sen oikeuksia, jopa asetti ne "kaiken muun yläpuolelle", on nyt luopunut tuosta asemasta. Ryhtyessään riistämään ja alistamaan toisia kansakuntia, se menetti kansallisen olemuksensa, alisti kansakuntansa edut omille voittoeduilleen, muuttui epäisänmaalliseksi. Se tuli kosmopoliittiseksi ja liitti kansallisen kohtalonsa toisten maiden kapitalismin kohtaloihin. Tällä hetkellä se miltei kaikkialla maailmassa "myy kansakunnan oikeuksia ja riippumattomuutta dollareista" (Stalin). Mutta kansallisuuskysymys, kansojen itsemääräämisoikeuden periaate, kansojen riippumattomuuden puolustaminen ei ole joutunut pois päiväjärjestyksestä. Se on tullut entistä kärkevämmäksi ongelmaksi, mutta sen ratkaisu ei enää ole porvariston, vaan työväenluokan käsissä. *"Kansallisen riippumattomuuden ja kansallisen suvereenisuuden lippu on heitetty yli laidan. On epäilemätöntä, että te, kommunististen ja demokraattisten puolueiden edustajat joudutte nostamaan tämän lipun ja viemään sitä eteenpäin, jos tahdotte olla maanne isänmaanystäviä, jos tahdotte tulla kansakunnan johtavaksi voimaksi. Kukaan muu ei voi sitä nostaa"*, Stalin sanoi viimeisessä puheessaan NKP:n XIX edustajakokouksessa.

PROLETARIAATIN TEHTÄVÄT

Havaitsemme marxilaisen työväenliikkeen asennoitumisessa kansallisuuskysymykseen ja samalla sotiin, jotka liittyvät erottamattomasti kansallisuuskysymykseen kapitalismin aikana, kolme vaihetta. Ensimmäinen on kapitalismin ja kansallisten valtioiden syntyvaihe, jolloin proletariaatti joutuu tukemaan porvariston edistyksellisiä kansallisia pyrkimyksiä, jopa käymään kansallisia vapaussotiakin. Toisessa vaiheessa, jolloin sodat muuttuvat imperialistisiksi valloitussodiksi, proletariaatti asennoituu jyrkästi niitä vastaan puolustaen alistettujen kansojen vapausliikettä. Tällöin se asettaa tehtäväkseen — ainoana keinona kansallisuussorron ja sotien ehkäisemiseksi — oman maansa kapitalismin kukistamisen, sodan muuttamisen kansalaissodaksi. Nykyisessä vaiheessa se nostaa jälleen esiin kansallisen riippumattomuuden puolustamisen kaikissa maissa ja osallistuu laajaan rauhanliikkeeseen uutta maailmansotaa vastaan. Tämä rauhanliike ei ole luonteeltaan vallankumouksellista, se ei tähtää kapitalismin kukistamiseen ja sosialismin pystyttämiseen, vaan sen luonne on rauhantilaa säilyttävä. Siihen voivat osallistua nekin, jotka tahtovat säilyttää asianomaisessa maassa vallitsevan järjestelmän. Siitä huolimatta olisi väärin arvioida rauhan puolesta käytävän taistelun mahdollisuudet nyt pienemmiksi kuin ennen ensimmäistä ja toista maailmansotaa. Vaikka nämä kaksi asiaa, kapitalismin kukistaminen ja rauhan puolustaminen eivät lankeakaan yhteen, ne vahvistavat toisiaan. Sosialismin voitto suuressa osassa maailmaa on heikentänyt yhtäältä kapitalismia kokonaisuudessaan, toisaalta muodostanut voimakkaan sotia ehkäisevän tekijän. Se, ja juuri se on tehnyt mahdolliseksi kahden erilaisen järjestelmän rinnakkaisen rauhanomaisen olemassaolon. Yksinäinen Neuvostoliitto saattoi vielä houkutella kapitalistimaita hyökkäyksiin. Nykyinen sosialismin sektorin suuruus ja voima varoittaa siitä.

Kansallisuuskysymyksen ratkaisu sosialismin piirissä on tienviittana sen ratkaisulle koko maailmassa. Kansallisuussorron päättyminen sosialistisessa osassa maailmaa on aiheuttanut aikaisemmin sorrettujen kansakuntien kansallisen uudestisyntymisen, niiden kulttuurin kasvun, internationalististen ystävyyssiteiden lujittumisen sosialististen maiden kansojen kesken ja luonut tasa-arvoiset, keskinäiseen apuun perustuvat suhteet sosialismin tielle kääntyneiden valtioiden välillä. Eikä siinä kyllin. Neuvostoliitto on pystynyt osoittamaan maailmalle, miten suuren ja pienen kansan suhteet voidaan rakentaa tasa-arvoisuuden ja keskinäisen kunnioituksen pohjalle silloinkin, kun niissä vallitsee erilainen yhteiskunnallinen järjestelmä. Siitä on Suomen ja Neuvostoliiton välisten suhteiden sotienjälkeinen kehitys mitä havainnollisin esimerkki. Sosialistisesta Neuvostoliitosta, sen kanssa solmituista sopimuksista, sen kanssa harjoitetusta taloudellisesta ja kulttuurikanssakäymisestä on tullut Suomen rauhan ja riippumattomuuden paras turva. Ken uskaltaa käydä Suomen kimppuun, jos maamme on liitossa Neuvostoliiton kanssa. Suomen kansallisten etujen puolustaminen vaatii ystävyyden ja yhteistyön lujittamista Neuvostoliiton kanssa.

TUURE LEHÉN

Miten suojeluskunnat muodostuivat

POIMINTOJA TYÖMIES-LEHDESTÄ

Kysymys ei ole niistä vuoden 1905 suurlakkoviikolla ilmestyneistä suojeluskaarteista, joita Suomen työläiset jo siihen aikaan alkoivat nimittää "lahtarikaarteiksi", eikä myöskään toisen maailmansodan jälkeen fasistisina lakkautettujen suojeluskuntien tunnetuista henkiinherättämispuuhista. Tämä kirjoitus rajoittuu palauttamaan mieliin vain sellaista aineistoa, joka valaisee suojeluskuntien muodostamisprosessia vuonna 1917, luokkasodan edellä.

Vuosi 1917 kuuluu maamme historian tapahtumarikkaimpiin, mielenkiintoisimpiin ja opettavimpiin. Tuon historiallisen murrosvuoden tapahtumat, samoinkuin silloin lausutut ajatuksetkin luovat kirkasta valoa moniin kansaamme tänäkin päivänä askarruttaviin kysymyksiin.

Mutta saadakseen asioista oikean, totuudenmukaisen kuvan, on pyrittävä käyttämään mahdollisimman luotettavia lähteitä. Niin sanottu "vapaussota"-kirjallisuus ei tätä vaatimusta vastaa, ei myöskään sen kanssa samaa maata oleva virallinen historiankirjoitus, sillä niissä on historiallista totuutta häikäilemättömästi muunneltu ja pahoinpidelty tiettyjen propagandanäkökohtien vaatimusten mukaisesti.

Etsiessämme luotettavaa tietolähdettä vuoden 1917 tapahtumista kiintyy huomio ensi sijassa Työmieheen, joka silloisen yhtenäisen työväenpuolueen keskuslehtenä ollen oli myöskin koko työväenluokan tunnustettu pää-äänenkannattaja. Suhtautuessamme täydellä luottamuksella Työmieheen emme väitä, etteivätkö sen antamat tiedot olisi monessa suhteessa vaillinaisia, joskus epätäsmällisiä, etteikö sille olisi sattunut erehdyksiä. Työmies-lehden kirjoittelussa heijastuvat tietenkin kaikki vanhan työväenpuolueemme heikkoudet. Mutta sille on annettava tunnustus sen vakaasta pyrkimyksestä totuuteen — jyrkäksi eroitukseksi sen ajan porvarillisesta lehdistöstä ja kaikenlaisista "vapaussota"-historioista.

Edellä sanottu koskee aivan erikoisesti meitä nyt kiinnostavaa kysymystä suojeluskuntien muodostamisesta. Suomen työläisten ja torpparien etu näet vaati vaatimalla, että he saivat mahdollisimman luotettavat tiedot ja oikean arvion niistä sotilaallisluontoisista puuhista, jotka alkoivat porvariston leirissä heti sen jälkeen, kun maaliskuun vallankumous 1917 oli tehnyt tehottomiksi ne aseelliset voimat, joihin porvariston luokkavalta Suomessa oli siihen asti nojannut: venäläisen sotaväen ja tsaarinaikuisen "suomalaisen" poliisin.

VIERAITA PISTIMIÄ KAIVATAAN

Pariin kuukauteen maaliskuun vallankumouksen puhkeamisen jälkeen ei Työmiehen palstoilla näy vielä mitään tietoja porvariston sotilaallisista järjestöistä. Suojeluskuntien perustamispuuhat pidettiin vielä siihen aikaan ankarasti salassa, eikä joukkoluontoiseen terroristiseen toimintaan työväkeä vastaan ollut vielä kaikkia edellytyksiä senkään vuoksi, että aseita oli niukasti.

Tänä aikana, jolloin maamme porvariston käytettävissä ei ollut omaa luotettavaa asevoimaa — sillä vanhan poliisinkin tilalle järjestystä ylläpitämään asetetussa miliisissä oli työläisillä ainakin tärkeimmissä keskuksissa vahva edustus — toivoi se saavansa hajoamistilassa olevan venäläisen sotaväen vastavallankumouksellisilta aineksilta aseellista apua oman maan työläisiä vastaan.

Niinpä Työmies kertoo huhtikuun 24 pnä uutisessa "Metalliherrat anoneet aseellista voimaa työväkeä vastaan", kuinka parooni Wreden omistaman Lehtoniemen konepajan johto oli pyytänyt kirjeellisesti venäläisistä sotaväkeä edustavaa Helsingin sotilaitten ja työläisten neuvostoa "nöyrimmästi lähettämään meille sotilaita puolustamaan hallussamme olevaa valtion omaisuutta mahdollisilta loukkaantumisilta".

Ja toukokuun 2 pnä sanotaan Helsingin laivamiesten lakkoa koskevassa uutisessa mm. seuraavaa:

"Porvarit ovat lisäksi... taas kääntyneet venäläisen sotilaskomitean puoleen ilmottaen, että lakkolaiset ovat asestettuna vaatineet töiden lakkauttamista. Sotilasten taholta on tutkittu asia ja havaittu, että ilmoitus on taas ollut herrastaholta harjotettua provokatsionia, sillä lakkolaisilla ei ole ollut aseita".

Toukokuun 5 pn numerossa selostetaan Raumalla kunnallisen kansanvallan vaatimuksen puolesta "kukkarovaltaan perustuvaa kunnallisasetusta vastaan" puhjennutta yleislakkoa. Uutisessa kerrotaan, että miliisin lisäksi, joka vallankumouspäivistä alkaen on moitteettomasti huolehtinut kaupungin järjestyksestä, on Lakkokomitea asettanut 90 lakkovahtia, "jotka pitävät silmällä, etteivät porvarit saa tehdä mitään provokatoorisia tekoja lakkolaisten lukuun". Kuinka aiheellinen tämä Lakkokomitean varotoimenpide oli, se näkyy samasta uutisesta, jossa kerrotaan venäläisten sotilaiden ilmoittaneen, että

"porvarien taholta on sotilaiden keskuudessa yritetty harjoittaa rumaa provokatsionia ja yllyttää heitä työläisiä vastaan, mutta provokaattoreille ei ole tilaa sotilasten keskuudessa... Myöhemmin ilmoitetaan meille, että sotilaille ovat porvarit tarjonneet konjakkia suostutellakseen heitä siten puolelleen, mutta ei siinäkään ole onnistuttu".

Tällaiset provokaatiot, joilla venäläistä sotaväkeä koetettiin usuttaa aseelliseen toimintaan suomalaisia työläisiä vastaan, eivät lakanneet silloinkaan, kun suojeluskunnat katsoivat olevansa valmiit ryhtymään avoimiin terroritekoihin. Niinpä Työmiehen elokuun 28 päivän numerossa kerrotaan Oulussa tehdystä provokatio-

Mouhijärven syytetyt maatyöläislakkolaiset Karkun käräjillä 9. 7. 1917.

yrityksestä, jolloin sikäläisen venäläisen varuskunnan päällikölle tehtiin puhelimitse "ilmoitus", että parhaillaan kokousta pitänyt Oulun järjestynyt työväki oli muka valmistelemassa aseellista päällekarkausta venäläisten sotilaiden kimppuun.

Ja kuten Työmies jo huhtikuun 19 p:nä "Vieraiden avulla" otsikoimassaan pääkirjoituksessa totesi, *samanaikaisesti* noiden provokatooristen tekojen kanssa porvariston äänenkannattajat pitivät hirveää melua siitä, kuinka työväenjärjestöt muka huutavat avukseen venäläistä sotaväkeä!

TERRORISMI JA LAINRIKKURUUS KÄSI KÄDESSÄ

Varsinaisiin terroritekoihin laajassa mitassa ryhdyttiin työväestöä vastaan ensinnä maaseudulla — ilmeisestikin siksi, että työväestö oli täällä heikommin järjestynyttä kuin kaupungeissa.

Teollisuustyöläiset saivat suhteellisen helposti ajetuksi vaati-

muksensa läpi. Niinpä Työmies ilmoitti jo huhtikuun 19 pnä, että eilispäiväisellä lakolla oli saatu 8 tunnin työpäivä metalliteollisuudessa.

Maatyöläisten taistelu keskimääräisen 8 tunnin työpäivän puolesta muodostui paljon vaikeammaksi, ja oli se usein paikoin vallattava veritahroja vaativassa itsepuolustustaistelussa aseistettuja terroristi- ja lakonrikkurijoukkioita vastaan. Hyvin monilla suurtiloilla maatyöläisten oikeutettu vaatimus hyväksyttiin muitta mutkitta, eduskuntaan tästä asiasta jätetyn lakiehdotuksen mukaisena. Mutta toinen osa kartanonomistajista halusi ehdottomasti näyttää köyhälle kansalle mahtiaan ja pahaa sisuaan. Niinpä Westermarckin Latokartanoiden puolesta ilmoitettiin, että koko niiden karja, 700 eläintä tullaan teurastamaan — "kostoksi työväen vaatimusten johdosta", kuten Työmies toukokuun 6 pnä totesi.

Monet Työmiehen mainitsemat merkit viittaavat selvästi siihen, että suurmaanomistajien härkäpäistä vastarintaa johdettiin tietystä keskuksesta, Helsingistä. Niinpä toukokuun 5 pnä julkaistussa uutisessa kerrotaan, että Westermarckin Latokartanoiden lakossa "nuorempi herra W. olisi ollut taipuvainen sovintoon, mutta mikäli on kuultu, Maataloustuottajain liiton pakotuksesta peräytyi". Ja toukokuun 11 pnä todetaan, kuinka "herraslehdet (Uusi Suometar, Helsingin Sanomat, Hufvudstadsbladet ym.) yllyttävät maakapitalisteja".

Suunnitelmallisuus ja nimenomaan yhtenäisesti johdettu terroristinen toiminta näkyy siinäkin, että eri puolille maata alkoi suunnilleen samoihin aikoihin ilmestyä aseistettuja lakonrikkurijoukkioita. Toukokuun 31 pnä julkaisemassaan uutisessa "Kapitalistien taistelu maatyöläisiä vastaan" Työmies kertoo, kuinka noita joukkioita, joissa "ainakin joka toisella pitää olla revolveri", oli alettu muodostaa *entisistä poliiseista ja ylioppilaista*. Kuvaavana piirteenä mainittakoon, että muuan herra Harald Neovius, joka Työmiehen saaman tiedon mukaan toimi aseistettujen rikkurien värvääjänä, oli tittelitään "jäsen yhdistyksessä hyväntekeväisyyden harjoittamista varten", kuten herran asunnon ovelle kiinnitetyssä nimikilvessä sanottiin.

Viitattakoon vain lyhyesti muutamiin Työmiehen mainitsemiin esimerkkeihin siitä, millaisesta "hyväntekeväisyyden harjoittamisesta" tässä oli kysymys. Kesäkuun 7 pnä kerrotaan Nuutajärven kartanon lakosta, jossa esiintyy 12 rikkuria — "tuntemattomia miehiä, joilla nähtävästi on aseita mukana, koskapa yksi heistä

ojensi revolverin erästä rauhallisesti liikkuvaa lakkovahtia kohden, uhaten heti paikalla ampua lävitse, jos vähänkin lähestyy". Kesäkuun 10 pnä: Tyrvään talolliset olivat lopettaneet maidon myynnin työläisille uhaten kaataa sen maahan tai syöttää sioilleen, ja lopuksi riehuneet aseiden kanssa lakkolaisia ja maidon ostajia vastaan.

Heinäkuun 13 pnä kerrotaan manttaalimiesten harjoittamasta terrorista Sammatissa:

"Suurissa joukoissa ovat isännät kuljeskelleet asestettuina lakkolaisia takaa-ajamassa. Viime tiistaina ryhtyivät isännät viimeiseen keinoon, virkavallan avulla kurittamaan lakkolaisia. Karjaan piirin nimismies saapui Karjalohjan taantumusaikaisen poliisin ja Sammatin poliisin kanssa Myllykylään ja pidätti laittomasti 10 lakkolaista ja vei ne kievaritaloon, jossa oli noin 30 isäntää koolla, pyssyjä seinällä. Täällä esiintyi nimismies kuulustelijana. Erään Puisto-nimisen lakkolaisen oli tämän jälkeen turvauduttava lääkärin apuun."

Ja vielä erittäin kuvaava uutinen maatyöläisten lakosta Maakeskessä Padasjoella (elokuun 10 pnä):

"Mieliala lakkolaisten keskuudessa on voitokas, huolimatta siitä, että porvarit ärsyttävät ampumisella ym. mellastuksella. Outoja miehiä kuljeskelee pimeän tullen työväentalon ympärillä kokouksen aikana aseet kädessä."

HUITTISTEN VERILÖYLY

Kaikkein pahansisuisimmiksi ja sotaisimmiksi osoittautuivat kuitenkin Satakunnan maanomistajat. Kun muualla maassa vielä tyydyttiin yleensä puhuen vain aseilla uhkailemiseen, oli Satakunnassa jo ryhdytty niiden harkittuun ja ennakolta valmisteltuun käyttämiseen. Huomattavimmat näistä maatyöläisten ampujaisista ja pieksäjäisistä olivat Huittisten ja Suodenniemen verilöylyt, jotka suojeluskuntien syntyhistoriaa erittäin selvästi luonnehtivana ansaitsevat kumpikin tulla yksityiskohtaisesti selostetuiksi.

Perjantaina, heinäkuun 13 pnä tapahtuneesta Huittisten verilöylystä kertoo seuraavan päivän Työmies Suomen tietotoimiston antamien tietojen mukaan seuraavaa:

"Huittisissa puhkesi viime keskiviikkona maatyöväen lakko 8-tuntisen työpäivän saamiseksi. Lakkoon julistettiin kaikki maata-

loustuotannon haarat, meijeri niihin luettuna. Perjantai-aamuna menivät lakkovahdit, kertoo "Sosialidemokraatti" (Porissa siihen aikaan ilmestynyt työväenlehti. — TL), meijerille tarkoituksella pyytää sovitteluja. Meijerin luo päästyään saivat lakkovahdit halkopinojen taakse kätkeytyneeltä suojeluskaartilta vastaansa kuulasateen, joka lyhyeltä matkalta teki hirvittävää jälkeä. Seitsemän lakkovahtia vaipui verissään maahan, rintaan, päähän, jalkaan ja mikä mihinkin haavoittuneena. Haavoittuneet vietiin kunnan sairaalaan, missä usea makaa hyvin heikkona.

Ampujat olivat Huittisten piirin nimismies Leo Öller, eläinlääkäri Engdahl, vt. eläinlääkäri Backman, merikapteeni V. Ryti, rakennusmestari U. Ryti (molemmat viimeksi mainitut ilmeisesti samannimisen, Huittisten Lauttakylästä kotoisin olevan ent. presidentin läheisiä sukulaisia, luultavasti veljiä. — TL), talokas K. Kyrrä ja liikemies F. Laurila."

Heinäkuun 19 päivän numerossa annetaan tästä verilöylystä seuraavia lisätietoja Porin "Sosialidemokraatin" mukaan:

"Ennen meijerille lähtöä pitivät lakkolaiset kokouksen Lauttakylän torilla. Kokouksessa päätettiin mennä meijerille ilmoittamaan lakkolaisten vaatimuksista, mutta samalla tehtiin päätös, e t t e i v a s t a r i n n a n k a a n k o h d a t e s s a t u l l a k ä y t t ä m ä ä n a s e i t a, jota varten muuten ei oltu varustauduttukaan. Kun lakkolaiset saapuivat meijerin luokse, huomasivat he sen edustalla miesketjun, ja lakkolaisten kulkue pysähtyi ketjun eteen. Tällöin manttaalimiesten joukosta hyökkäsi useita miehiä lakkolaisia vastaan alkaen heitä heitellä kivillä ja lyödä rautaisella riimunvarrella. Jotkut lakkolaisista kivisateesta jonkunverran suuttuivat ja heittivät joukkoonsa osuneita kiviä niiden lähettäjille takaisin. Muuta ei tarvittu. Herrat ja heidän mukanaan olleet manttaalimiehet alkoivat ampua lakkolaisia sillä seurauksella, että kahdeksan lakkolaista sai ampumahaavoja ja usea sai vammoja manttaalimiesten muista aseista . . .

Verilöylyn jälkeen otettiin ampujilta pois 4 kappaletta kalliita revolvereja mauser- ym. mallia, 2 pamppua ja 2 kettinkiä. Ammuttu on kaikkiaan noin 50—60 laukausta lakkolaisia vastaan. Rakennusmestari Uuno Ryti on väittänyt saaneensa mauserpistoolin "tuntemattomalta mieheltä."

Poliisitutkinnossa kuulustellut todistajat, v e r i t y ö n t e k i j ä i n k i n p u o l e l t a k u t s u t u t, ovat kertoneet, että herrat ensin hyökkäsivät lakkolaisten kimppuun siihen olematta mitään syytä. Kukaan ei ole nähnyt lakkolaisten käyttävän aseita . . .

Porvarilehdet ovat yllyttäneet heikäläisiä väkivallanteille. Tämä yllytys on kantanut surullisia hedelmiä. Kaikkialla porvaristo varustautuu verilöylyjä toimeenpanemaan. Jo keväällä Toukarin maatyöläisten lakon aikana sikäläiset manttaalimiehet uhkailivat kivääreillään. Pomarkussa he olivat taistelurintamassa ja valmiit ampumaan työläisiä, kun onneksi venäläinen sotaväki sekaantui asiaan ja otti manttaalimiehiltä aseet pois. Harjavallan manttaalimiehet ovat lakkolaisille antaneet sotajulistuksen ilmoittaen heille pöytäkirjanotteella tulevansa lakonrikkurien "työrauhaa k a i k i n k e i n o i n suojelemaan niin lakon aikana kuin myös lakon jälkeenkin." Se on suoraa uhkausta aseidenkäytöstä."

Tällainen oli Porin "Sosialidemokraatin" koruton kertomus Huittisten verilöylystä. Yhtä koruttomia olivat ne monilukuiset paheksumislausunnot, joita työläisten ja torpparien kokoukset lähettivät verilöylyn johdosta. Erittäin kuvaavaa on, että niissä ei huudettu kostoa verityöntekijöille. Elokuun 8 pnä Työmies kertoo Lavian Maanvuokraajain ja pienviljelijäin ammattiosaston lausuneen ankaran tuomionsa verilöylyn toimeen panijoille — "samalla toivoen, ettei missään muualla enää työtaisteluissa moista teurastusta harjoitettaisi".

SUODENNIEMEN VERILÖYLY JA KORKEA VALTA

Vain muutaman päivän kuluttua sen "Sosialidemokraatin" lausuman toteamuksen jälkeen, että "kaikkialla porvaristo varustautuu verilöylyjä toimeenpanemaan", pantiin sen leviämisalueella, tällä kertaa Suodenniemellä, toimeen uusi kaamea verilöyly huittislaiseen malliin. Heinäkuun 28 pnä toimeenpantu Suodenniemen verilöyly ei uhrien lukumäärään nähden vedä vertoja Huittisten verilöylylle, mutta Työmies pitää tätä tapahtumaa varsin merkittävänä senvuoksi, että verilöylyä edeltäneenä päivänä, heinäkuun 27:nä, oli kaksi korkeata hallitusherraa, prokuraattori Svinhufvud ja poliisisenaattori Serlachius, vierailleet Suodenniemellä ja neuvotelleet sikäläisten suurmaanomistajien kanssa. Kuten Työmies elokuun 1 päivältä kertoo, oli juuri vähää ennen mainittujen herrojen tuloa oltu Suodenniemellä lähellä sovintoa. Mutta herrojen käynti oli aiheuttanut maanomistajissa jyrkän mielenmuutoksen, he olivat yhtäkkiä tulleet taipumattomiksi.

Ylhäältä tulleisiin ohjeisiin viittaa myöskin se huomiotaherät-

tävä seikka, että Suodenniemen verilöylyn edellä oli sinne keskitetty aseellisia miehiä *viidestä pitäjästä* kruununvoudin ja nimismiehen johdolla. Työmies kertoo heinäkuun 28 päivän tapahtumista:

"Mitä neuvoja korkeat virkaherrat antoivat maanomistajille, ei ole tiedossa. Lavantaiaamuksi olivat nimittäin isännät hankkineet rikkureita, talollisia ja niiden poikia naapuripitäjästä Mouhijärveltä, Karvialta, Kiikoisista ja Hämeenkyröstä sekä aseistaneet nämä ampuma- ym. aseilla. Koko voimansa kruununvoudin ja nimismiehen johdolla olivat koonneet Tahlon talon pellolle, jossa aloittivat työnteon. Lakkolaisia saapui paikalle ja pyysivät rikkureita heittämään työnteon sikseen. Muuta ei tarvittu, nimismies käski lakkolaisia, jotka seisoivat yleisellä kylätiellä, poistumaan, ja kun he eivät sitä heti tehneet, ilmoitti, että ellei siksi hajaannuta kun hän laskee kolmeen, hyökkää rikkurijoukko päälle ja silloin tehdään lahtia. Mutta ennenkuin nimismies vielä oli ehtinyt komentaakaan hyökkäsivät rikkurit aseettomien lakkolaisten kimppuun ja alottivat tappelun. Yhdeltä löivät viikatteella käden poikki ja useat saivat mikä lievempiä mikä pahempia haavoja rikkurien aseista."

Satakunnan suurmaanomistajien erikoisesta pahansisuisuudesta puheen ollen sietää vielä mainita Porin maalaiskunnassa sijaitsevan Vanhankartanon mahtavan isännän menettelystä. Maatyöläisten lakosta raivostuneena oli hän ryhtynyt, kuten Työmies elokuun 8 pltä kertoo, kostoksi niitättämään kevätlaihoja karjanrehuksi. Silloin oli Porista tullut työläisiä pyytämään, ettei viljaa tuolla tavoin raiskattaisi. "Miehet puhuivat kauniisti, mutta siitä huolimatta Vanhakartano ja hänen kanssaan poikansa revolverit kädessä alkoivat hätyytellä miehiä. Joillakin isännän apulaisilla oli kettingit aseina." Samassa tilaisuudessa oli isäntä käskenyt työläisiä syömään sontaa ja juomaan lantavettä navetan takaa.

Kun työläismiliisi oli vanginnut kartanonomistajan estääkseen viljan raiskauksen, nosti Uusi Suometar suuren melun. Se ei nähnyt mitään sopimatonta Vanhankartanon herran käyttäytymisessä, mutta työläisten menettely oli sen mielestä "laitonta". Tämän johdosta Työmies huomautti elokuun 16 päivän johtavassa kirjoituksessaan:

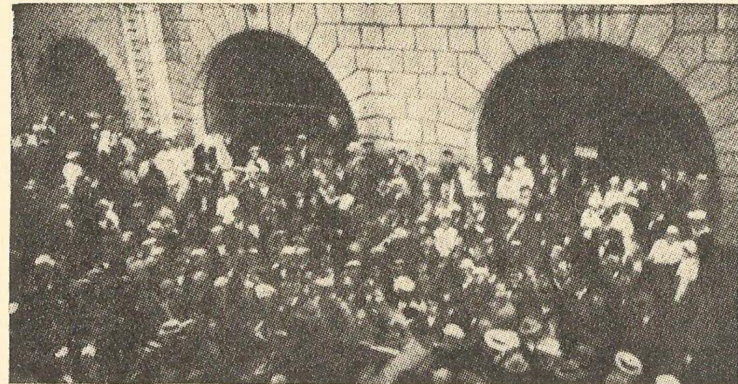
"Kun erinäisissä viimeaikaisissa lakkotaisteluissa porvarien ja heidän mukanaan olleen "laillisesti" ja vanhan mallin mukaan aseistetun poliisin toimesta on aseettomia ja rauhallisia työläisiä raa'asti teurastettu, ei porvarilehdillä ole niistä teoista ollut moitteen sanaa lahtareille sanottavana. Päinvastoin ovat huutaneet avukseen lisää aseellista voimaa työväestöä vastaan..."

KAUPUNGEISSAKIN RYHDISTÄYDYTÄÄN

Kaupungeissa katsoivat suojeluskuntaterroristit voivansa ryhtyä avoimeen aseelliseen toimintaan ja yleensä julkisuudessa esiintymiseen huomattavasti myöhemmin, vasta elokuun jälkipuoliskolta alkaen. Sen aikaisemmista kaupunkilaissuojeluskuntien esiintymisistä tietää Työmies kertoa vain yhden ainoan kerran, selostaessaan kesäkuun 2 päivän numerossaan Turussa vasta päättynyttä yleislakkoa ja sen kestäessä suoritettua kaupunginvaltuuston piiritystä. Uutisessa sanotaan:

"Asema oli kärjistynyt huippuunsa, tiedettiin, että porvarit olivat perustaneet aseilla varustetun porvarikaartin, joka lienee ollut kokoonpantu ylioppilaista, konttoristeista y.m.s. nappulaherrasväestä, ja kuuleman mukaan oli "kaartin" määrä käydä asevoimin vapauttamaan valtuustoa perjantain vastaisena yönä (toukokuun 31 pnä. — TL). Näin ollen oli vain hetken kysymys, syntyykö verinen yhteentörmäys..."

Tämän jälkeen, kuten sanottu, alkaa Työmiehessä näkyä tietoja porvarikaartien esiintymisistä kaupungeissa vasta elokuun jälki-

Mellakka pörssitalon edustalla

puoliskolla. Elokuun 18 pnä on lehdessä ensimmäinen uutinen edellisenä iltana Helsingissä sattuneesta *Pörssitalon mellakasta.* Uutisessa kerrottiin, kuinka ”järjestyksestä piittaamaton väki” oli metelöinyt Pörssitalolla, jossa kaupunginvaltuuston piti käsitellä työttömyyskysymystä, oli yrittänyt painostaa valtuustoa sulkemalla valtuutetut väkivalloin istuntosaliin, ja kuinka loppujen lopuksi miliisi oli saapunut paikalle, hajoittanut väkijoukon patukan iskuin ja peloituslaukauksin. Miliisin patukkojen iskuista oli 11 henkeä haavoittunut. Kahakan jälkeen oli pankinjohtaja Schybergson riemuiten lausunut:

”Nyt on miliisi kunnostautunut.”

Pian kuitenkin selvisi, että se ei ollut niinkään paljon miliisi, joka Pörssitalon mellakassa oli ”kunnostautunut”, kuin — *Helsingin suojeluskunta.* Se oli ”kunnostautunut” kahdella tavalla: ensiksi provosoimalla Pörssitalon edustalle kokoontunutta väkijoukkoa harkitsemattomiin väkivaltaisuuksiin ja toiseksi pamputtamalla tätä samaa väkijoukkoa oikein olan takaa.

Pörssitalon pieksäjäisissä Helsingin suojeluskunta esiintyi *miliisin* hahmossa. Miten se on mahdollista? Tämän ymmärtämiseksi on muistettava, että Helsingin miliisiin oli alun perin kuulunut paitsi työläisiä myöskin ylioppilaita. Pörssitalon mellakkaan valmistuessaan oli Ylioppilastalolla sijainnut Helsingin suojeluskuntien johto pitänyt huolta siitä, että juuri tuona iltana ilmestyi miliisilaitokselle tavallista runsaammin ”vapaaehtoisia” tarjoamaan ”apuaan”. Tuntemattomien ”auttajien” tarjous otettiin vastaan ja heidät varustettiin miliisilaitoksen patukoilla, joita he sitten säälimättömästi käyttivät. Tämän johdosta sai miliisipäällikkö Kustaa Rovio myöhemmin varoituksen Helsingin Työväenjärjestöjen Eduskunnalta.

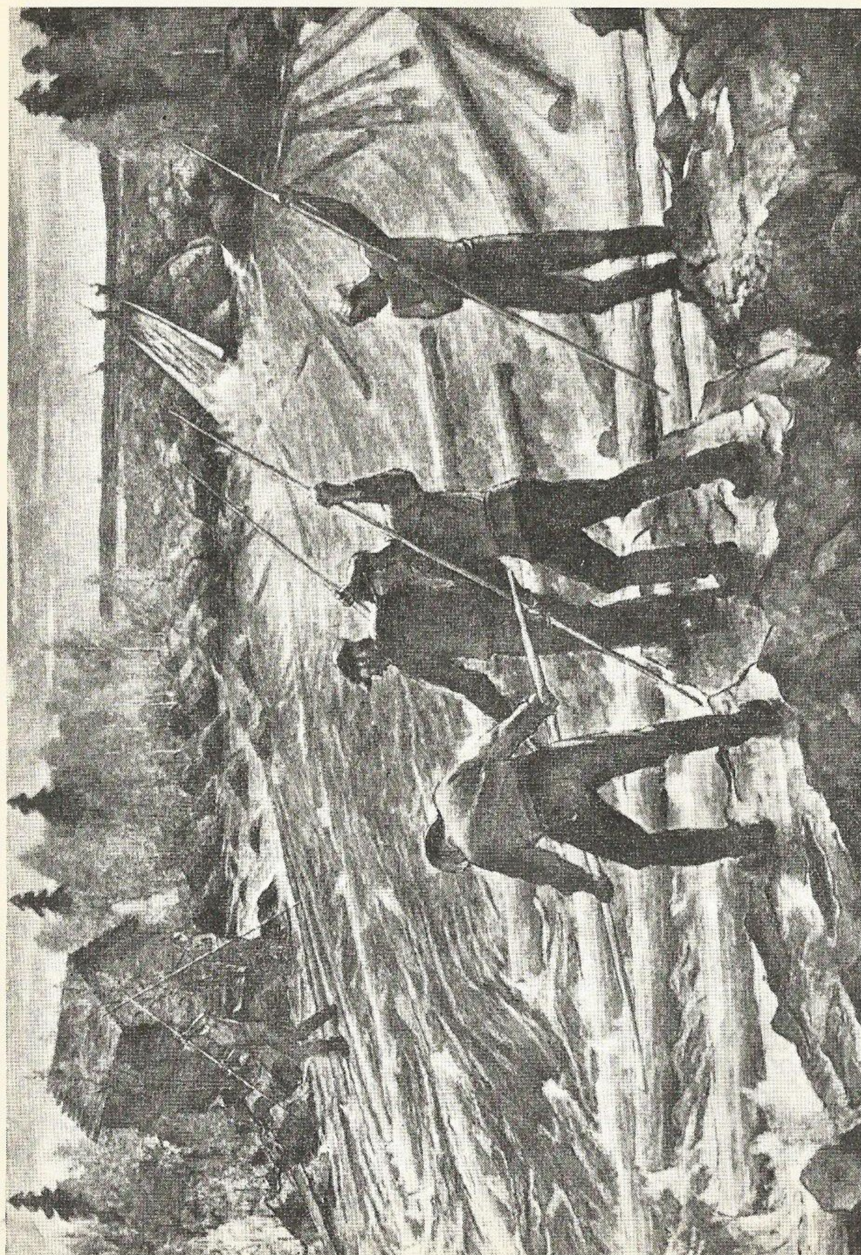
Vasta nämä Pörssitalon mellakan yhteydessä paljastuneet seikat saivat Työmiehen kiinnittämään huomiota Ylioppilastalolla harjoitettuun epäilyttävään touhuun. Elokuun 20 pnä oli Työmiehessä kirjoitus ”Porvarikaarti muodostumassa”, jossa nimimerkki E. T. (nähtävästi Edvard Torniainen) kertoo käynnistään suojeluskunnan johtomiesten puheilla mm. seuraavaa:

”Porvarien suojelusjoukkojen muodostamishanke on ollut tiedossa jo pitemmän aikaa. Paitsi yksityisiä tietoja asiasta ovat myös porvarilehdet antaneet viittauksia siihen suuntaan.

Tämän porvarikaartin ensimmäinen esiintyminen oli viime perjantai-illan tapausten yhteydessä Pörssitalolla. Heitä oli silloin ollut noin 100-miehinen joukkue . . .

Vappumarssi v. 1953

Tukinuittoa. Alvar Cawenin maalaus

Saatuani eräältä juopuneelta herrashuligaanilta kuulla, että Helsingissä olisi tähän "kaartiin" kirjoittautunut jo noin 6000 miestä ja että joukko olisi koolla "siltasaarelaisten poliitikkojen" varalta, päätin pistäytyä haastattelemassa herroja Ylioppilastalolla, jossa samainen herrasmies tiesi kaartin pääkortteerin olevan...

Sikäli kuin puhuttelemani henkilöt katsoivat voivansa antaa tietoja, on järjestöjen tarkoituksena taistelu huliganismia vastaan, pelättävissä olevain nälkämellakkain ehkäiseminen sekä olla yleensä julkisen järjestysvallan apuna...

Kysymykseeni, ovatko heidän joukkonsa aseistetut, vastattiin, ettei siitä ole vielä mitään päätetty, mutta yksityisillä jäsenillä voi olla aseita... Herroja muuten näytti erityisesti hermostuttavan puhe järjestöjensä poliittisesta kannasta...

'Helsingin suojeluskuntaan' kirjoittautuneet ovat kuulemma virkamiehiä, nuorempia liikemiehiä, konttoristeja, ylioppilaita y.m. Joukossa kehuttiin olevan myös työmiehiä ja sellaisia kuulemma erityisesti haluttaisiin mukaan — varmaankin täydellisen värisekavuuden aikaansaamiseksi, niin, ja ettei kaarti näyttäisi 'porvarilliselta', jota nimitystä herrat tuntuivat pelkäävän."

Edellä selostetusta kertomuksesta kuvastuvat erittäin havainnollisina suojeluskunnille ominaiset *fasistisen terrorijärjestön* piirteet.

Pörssitalolla saavuttamansa menestyksen huumaamana päätti Helsingin suojeluskunta lopullisesti riisua naamion kasvoiltaan ja esiintyä avoimesti omalla nimellään. Elokuun 21 päivän vastaisena yönä muutama kymmenen suojeluskuntalaista lähti revolverein, pistoolein ja pampuin aseistettuina Malmille "sotaretkelle", joka kuitenkin päättyi nolosti heille itselleen.

Näihin samoihin aikoihin tapahtuu suojeluskuntien esiinmarssi julkisuuden areenalle muissakin kaupungeissa. Elokuun 21. pnä Työmies kertoi otsikolla "Kunnallinen lakko Loviisassa. Porvariston 'lahtarikaarti' tappelemassa" mm. seuraavaa:

"Klo 10 eilen a.p. kokoontui porvarien asekaarti, joiden merkkinä on v a l k o i n e n n a u h a k ä s i v a r r e s s a, raatihuoneen torille, järjestyen siihen riveihin. Yksi osasto lähti poliisikamariin ja valtasi sen. Toinen suojeluskaartin osasto otti puhelinkeskusaseman...

Kuten lukija huomaa tästä ja monista entisistä tapauksista, astuu porvaristo pitkin maata aseistettuna, veren merkeissä ja provokatsioni periaatteena, "suurisuuntaisiin" tehtäviin.

Porvaristo lisää nälkää, supistaa töitä, kokeilee asekaartiansa ja aikoo tietenkin ruokkia nälkäiset ensi talvena ruudin väkevällä voimalla."

Elokuun 26 päivän numerossa kerrotaan, että Porissa oli sosialidemokraattien puolesta käynyt suojeluskuntajehujen luona lähetystö, johon kuuluivat Eetu Salin, Frans Koskinen ja Juho Rainio. Lähetystö ilmoitti, että "jos suojeluskaarti" luovuttaa aseensa, ryhtyy järjestynyt työväki pitämään kaupungissa, joka nyt on ilman järjestysvaltaa, järjestystä ja vastaa siitä."

Porin suojeluskunnan herrat vastasivat kieltävästi. Täten he osoittavat, että heitä, samoinkuin koko maan porvariston johtomiehiä, ei suinkaan kiinnostanut *järjestys*, ellei se ollut heidän omaa *luokka*-"järjestystään".

SELVÄÄ NÄKEMYSTÄ

Elokuun 23 pnä on Työmiehen pääkirjoituksen aiheena: "Porvarikaarti valmiina hyökkäämään työläisten kimppuun. Koko maata käsittävä järjestö tekeillä." Tämä kirjoitus on aivan erikoisen merkittävä, sillä siinä tehdään vakavasti punnittua yhteenvetoa suojeluskuntajärjestön siihenastisista edesottamuksista ja erittäin selkeällä tavalla paljastetaan mainitun järjestön kapitalistinen luokkaluonne ja terroristiset tarkoitusperät. Kirjoituksessa sanotaan:

"*Heti viime vuoden (siis 1916. — TL) heinäkuussa toimitettujen eduskuntavaalien jälkeen heräsi porvaripiireissä ajatus ryhtyä tehokkaampiin toimenpiteisiin maan sosialidemokraattista työväkeä vastaan. Mihinkään erikoisen tepsiviin toimenpiteisiin ei sentään vielä ryhdytty, eikä siihen ollut käytännöllistä tarvettakaan. Venäjän monarkia istui vielä lujasti satulassa ja Suomen työväkeä vastaan voitiin silloin verrattain helposti saada venäläistä sotaväkeä...*

Sitten tuli vallankumous. Hirttonuoralla ja pistimillä ei enää voitu pelottaa Suomen työväkeä. Se pääsi hetkiseksi vapaaksi. Hirmuvallan apurina toiminut poliisi sai monin paikoin väistyä pois vallankumouksen esiin nostaman miliisin tieltä, ja miliisiä ei voitu, ei ainakaan yhtä helposti kuin vanhan järjestelmän poliisia, käyttää kansaa vastaan. Keskellä gulashipuuhiaan huomasivat porvarit joutuneensa keskelle uusia oloja, joissa vanhat rakkaat tukeet olivat kaatuneet ja työväki ryhtyi taistelemaan paremmiksi

palkkojaan, joiden määrä oli heille koko sodan ajan saneltu "hirsipuun juurella"... Ja niin oli tuloksena, että lakkotaisteluissa täytyi myöntyä työväen oikeutettuihin vaatimuksiin. Se koski pahasti "selkäpuolen sotarosvojen" kukkaroon ja silloin nousi jo julkinenkin meteli...

Kun porvaristo oli menettänyt aseelliset tukensa ja siveellisiä sillä ei ole vuosikymmeniin ollutkaan, ryhtyi se vallankumouksen seurauksista selville päästyään puuhaamaan aseellisia järjestöjä riistopolitiikkansa tueksi työväkeä vastaan. Mutta kun sellainen aseellinen varustautuminen aseetonta, rauhallista työväestöä vastaan tuntui herroista itsestäänkin rumalta ja arveluttavalta, pantiin heidän palveluksessaan oleva porvarillinen sanomalehdistö ulvomaan anarkiasta ym. yhtä merkillisistä ja melkein aina olemattomista ilmiöistä. Jokainen lakkovartia leimattiin roistoksi ja huudettiin avuksi aseellista voimaa, samalla kun kaiken aikaa kiireellä puuhattiin porvarillisia lahtarikaarteja, varustettiin niitä aseilla ja pyydettiin maan hallitusta avustamaan heitä näiden kaartien perustamisessa.

Tulokset alkoivatkin pian näkyä. Maatyöväen työaikaa koskevissa lakoissa esiintyivät maanomistajain suojelushurtat mahdollisimman repäisevästi. Siellä täällä paukkuivat browningit ja heiluivat viikatteet. Tunnetuimpia niistä ovat Huittisten ja Suodenniemen tapahtumat, lukuisia muita mainitsematta. Samaan suuntaan kulkivat asiat kaupungeissa. Pääkaupungin kaarti on ehtinyt jo kahdessakin tilaisuudessa osoittaa, mitä tietä se aikoo kulkea..."

Selostettuaan Pörssitalon mellakkaa, jonka edellä "porvarilehtien anarkiaulvonta kohosi ylimmilleen" ja jossa "teurastukseen valmistautuneet porvarikaartilaiset saivat virallisen luvan hyökätä nälkäisten kimppuun", minkä tehtävänsä "he suorittivatkin oikein aito seynilaiseen malliin", ja kerrottuaan Helsingin herraskaisten Malmilla yrittämästä verilöylystä Työmies jatkaa:

"*Joka tapauksessa ovat herrat ehtineet kyllin selvästi osoittamaan mikä on heidän perustamainsa kaartien tarkoituksena ja mihin niillä pyritään. "Selkäpuolen sotarosvojen" saalistamispolitiikkaa ei aiotakaan hillitä, vaan järjestää sen tueksi epätoivon partaalle ajettuja työläisiä vastaan vahvasti aseistettuja, veljesverta vuodattamaan valmiita porvariolioita, joista osa on jo ehtinyt saada "verikasteensa" viime viikkojen tapahtumain yhteydessä.*

Nyt on tämä kansaa vastaan tähdätty aseistautuminen aiottu saada oikein koko maata käsittäväksi yhtenäiseksi järjestöksi. Keskuskomiteoineen ja alaisine paikallisosastoineen. Emme tiedä,

miten pitkälle herrat tuossa hommassaan ovat jo ehtineet. Tällä kerralla toteamme vain, että Suomen kapitalistiluokka valmistautuu ase kädessä pitämään herruutensa alaisena alastomaksi riistämiään työläisjoukkoja, joilta porvariluokan rikollinen keinottelu uhkaa riistää viimeisenkin elämisen mahdollisuuden. Miten se siinä onnistuu, sen näyttää tulevaisuus."

Jos näitä vanhasta kunniallisesta työväenlehdestä tehtyjä poimintoja verrataan siihen kuvaan, jonka porvarillinen historiankirjoitus, niin sanottu "vapaussota"-historia, antaa suojeluskuntien luonteesta ja tarkoituksesta, niin ristiriita on ilmeinen ja ehdoton. Niiden, jotka ovat ottaneet tehtäväkseen vapaussota-valheen syöttämisen kansalle, pitää koettaa iskeä suojeluskuntien syntyhistoriaankin "isänmaallisuuden" ja "kansallisen vapaustaistelun" leima, luoda sellainen täysin valheellinen käsitys, että noilla järjestöillä olisi ollut jotakin tekemistä Suomen itsenäisyydestä käydyn taistelun kanssa.

Sitä tosiasiaa, että Suomen työväenluokka niin vuonna 1917 kuin sitä ennenkin kävi silloisen sosialidemokraattisen puolueensa johdolla johdonmukaisimmin ja päättävimmin taistelua maamme itsenäisyyden puolesta, eivät porvarillisetkaan historiankirjoittajat pysty salaamaan. Mutta kun heidän pitäisi antaa jokin luonnollinen selitys siihen, miksi sitten suojeluskunnat, joiden ainoana tarkoituksena oli muka taistelu Suomen itsenäisyyden puolesta, hyökkäsivätkin Suomen työläisten ja torpparien ja heidän sosialidemokraattisen puolueensa kimppuun, joutuivat he varsin tukalaan asemaan. Siitä pelastuakseen he katsovat tarpeelliseksi turvautua sellaiseen meriselitykseen, että työväenpuolue loppukesällä 1917 muka vieraantui itsenäisyyden asialle.

Samaan hiileen pyritään puhaltamaan sillä kaikissa "vapaussodan" historioissa esiintyvällä "tiedolla", että alussa muka kuului suojeluskuntiin paljon sosialidemokraattiseen puolueeseen lukeutuvia työläisiä, jotka niistä kuitenkin erosivat myöhemmin kesällä 1917, kun itsenäisyys ei heitä muka enää kiinnostanut. Tämä on kuvaava esimerkki siitä, kuinka yksi suuri valhe, tässä tapauksessa "vapaussota"-valhe, tarvitsee satelliiteikseen kokonaisen joukon pienempiä. Todellisuudessa ei työläisiä missään liittynyt vapaaehtoisesti suojeluskuntiin, ei alussa eikä myöhemminkään. Mikäli työväenluokkaan kuuluvia henkilöitä oli saatu sen riveihin haalituksi "värisekavuuden aikaansaamiseksi", kuten Työmies

sattuvasti huomautti, ja tappeluvaiheessa myöskin tykinruoaksi, oli se tapahtunut petoksella ja pakottamalla. Tyypillinen esimerkki tästä on se, jonka — Työmiehen selostuksen mukaan — kansanedustaja Santeri Mäkelä mainitsi Eduskunnan istunnossa tammikuun 12 pnä 1918, nimittäin että "Sarvilahden nuori parooni von Born on pakottanut alustalaisiaan suojeluskaartiin. Ellei siihen ole taipunut, on ensitöiksi rangaistu siten, että omavaraistaloudet on riistetty heiltä pois."

Se, että vanhaan aktivistiliikkeeseen samoinkuin ensimmäisen maailmansodan aikuiseen jääkäriliikkeeseenkin osallistui sosialidemokraattiseen puolueeseen lukeutuvia työläisiä, on todistettavissa. Se on myöskin ymmärrettävää, sillä noilla liikkeillä oli sentään *jotakin* tekemistä eräiden Suomen itsenäisyyteen tähtäävien pyrkimysten kanssa. Näihin pyrkimyksiin ainakin uskoivat vilpittömästi ne työläiset, jotka niissä olivat mukana. Mutta Suomessa 1917 ilmestyneihin suojeluskuntiin nähden oli luokkatietoisten työläisten asenne jyrkästi kielteinen. Kun Työmies-lehti näki suojeluskunnissa alun pitäen porvariston terroristisen luokkakaartin, jonka yksinomaisena tarkoituksena oli aseellinen taistelu työväestöä vastaan, niin tämä vastasi täydellisesti työväen laajojen joukkojen omaksumaa käsitystä.

ARMAS ÄIKIÄ

Harhama — Algoth Untolan pääteos

SUURI KIRJA, JOKA SAI ARVOSTELIJAT MENETTÄMÄÄN TASAPAINONSA

"*Syntikin on ase Jumalan kädessä*" oli mottona sillä 1805-sivuisella teoksella, joka ilmestyi kolmena niteenä Suomalaisen Kustannusosakeyhtiö Kansan kustannuksella vuonna 1909. Teoksen nimenä oli "Harhama" ja sen tuntematon tekijä oli Irmari Rantamala. Arvostelijat eivät kuitenkaan epäilleet teoksen taiteellista tasoa, sillä kustannusyhtiön omistaja oli nykyisen

kokoomuspuolueen edeltäjä vanhasuomalainen puolue, jonka kristillismielisyys ja tsaariystävällisyys olivat kaiken epäilyn ulkopuolella. *"Suomalainen kaunokirjallinen jättiläis-uutuus"*, kirjoitti "Uusi Suometar", haltioituneena. *"Jättiläisteos Suomen kansalliskirjallisuuteen"*, julisti "Viipuri"-niminen vanhoillisuuden äänenkannattaja. Kirjoittaessaan vuonna 1923 näistä haltioituneista arvosteluista Eino Railo ihmetteli surullisena, miksi hänen edeltäjänsä eivät ymmärtäneet "Harhaman" arvottomuutta. Etsiessään epätoivoisesti arvostelijoita, jotka olisivat tuominneet "Harhaman", joskaan ei sellaisella inholla kuin nykysuomettarelaiset, niin kuitenkin joten kuten, Railo pysähtyi Nuutti Vuoritsalon "Uudessa Suomettaressa" julkaisemaan arvosteluun. Huolimatta siitä, että arvostelija oli *"ilmeisesti menettänyt hiukan tasapainoansa saadessaan tämän raskaan teoksen käsiinsä"*, oli Vuoritsalon arvostelu Railon tulkinnan mukaan kielteinen. Todistukseksi siitä Railo lainaa Vuoritsalon arvostelusta seuraavan katkelman:

"Se on epäilemättä hyvin merkillinen kirja. Merkillisin, mitä meillä milloinkaan on kirjoitettu. Semmoinen kirja, jota lukiessa johtuu mieleen Raamattu, Dante, Goethe, Milton, Leo Tolstoi, Dostojevski, Victor Hugo ym. silti voimatta syyttää tekijää mistään... Kirja, jossa käsitellään viimeisiä kysymyksiä, ihmishengen ja kaikkeuden ongelmia niin suurta syvällisyyttä ja niin ihmeellistä pulppuilevaa mielikuvitusta todistavalla tavalla, on mitä mieltäkiinnittävin uutuus."

Ymmärtäen kuitenkin sisimmässään, ettei tuollaista arvostelua voida pitää "Harhamalle" kielteisenä Railo valitti, että Vuoritsalokin, ja eräät muutkin arvostelijat, joilla on *"ollut selvillä teoksen heikkous, vaikka he ovat antaneet sen joidenkin hyvien välähdysten liiaksi itseään viehättää"*, *"ovat kuitenkin harvalukuiset niiden ylistäjien joukossa, jotka eivät tahtoneet löytää kielestämme kylliksi sanoja, joilla tämän ennenkuulumattoman tapauksen merkitystä kirjallisuudellemme maalailla"*. Aivankuin Pahanhengen yllyttämänä astui esiin sellainenkin kristillinen lehti kuin "Kotimaa" ja päätti arvostelunsa seuraavasti:

"Me olemme saaneet suuren kirjailijan. Ja se kirjailija astuu esiin kristinuskon hengessä ja merkissä. Siitä me tahdomme Jumalaa kiittää."

Tosiaankin tasapainostaan horjahtanutta kirjallisuusarvostelua! Sitäkin enemmän Eino Railolle, jonka pyhänä velvollisuutena oli

selvittää, miksi tätä ylistystä suitsutettiin "Harhamalle" samalla alttarilla, jolla ylimmäiset papit sitten muutamaa vuotta myöhemmin teloittivat tämän teoksen tekijän, jonka todellinen nimi ei ollut Irmari Rantamala, vaan — niinkuin oli saatu selville — Algoth Untola, alkuperäiseltä nimeltään Tietäväinen, kirjailijanimeltään Rantamalan lisäksi Maiju Lassila ja J. I. Vatanen, kotoisin Karjalasta, Tohmajärven pitäjästä.

TASAPAINONSA SÄILYTTÄNYT ARVOSTELU

Olisi tietysti ollut noloa sanoa, että "Harhama" oli aikansa merkittävin taideromaani sen vuoksi, että sen pääsankari toimi muutamia vuosia vanhasuomalaisen puolueen agitaattorina, niinkuin sen tekijäkin oli tehnyt, mikä oli myöhemmin vasta saatu selville. Yhtä tukalaa olisi ollut selittää, että "Harhaman" tekijä ammuttiin sen vuoksi, että hän oli luopunut vanhasuomalaisuudesta ja liittynyt sosialisteihin. Mukavinta vanhasuomalaisten mustasotnialaisten mielestä oli selittää, että "Harhama" ei ollutkaan sellainen suuri teos kuin tasapainonsa menettäneet arvostelijat olivat väittäneet, vaan hirviö, *"monstrumi, josta kyllä voidaan puhua kummastellen ja ihmetellen, mutta jota ei taidekirjallisuuden kannalta voi vakavasti käsitellä"* (Eino Railo).

Saatuaan näin kirjallisuusarvostelulleen kristillisen ja siveellisen tarkoituksen Eino Railo luopui kevein sydämin oman puolueensa kirjallisuusarvostelijain "Harhamalle" virittämistä ylistyshymneistä ja lainasi nuorsuomalaisilta Eino Leinon "Harhamasta" antaman arvostelun. Kädenkäänteessä vanhasuomalainen vanhoillisuus unohti Eino Leinon radikaaliset horjahdukset, joita muuten havaittiin vielä niinkin myöhään kuin 20-luvulla, juuri silloin, kun Railo kirjoitti tutkielmaansa Algoth Untolasta. Eino Leino kohotettiin arvostelijaksi, joka heti "Harhaman" ilmestyttyä oli huomannut sen heikkoudet ja suorittanut teoksen teilauksen.

"Silloisen kirjallisuuden arvostelun maineen kuitenkin lopuksi pelasti Eino Leino", kertoo Railo. *"Terävyydellä, joka ei jätä paljon vastaväitteen tilaa, hän kahdessa eri kirjoituksessa (Suomalaisessa Kansassa) määrittelee Rantamalan uusromantikoksi hänen mielikuvituksensa laadun, metafyysillisten ideainsa ja kaiken pohjana olevan haltioituneen tunnelman perusteella. Hänen taidekeinoiksensa hän osoittaa kerrannon ylenpalttisuuden, joka 'yksin voi selittää teoksen mahdottoman pituuden', ja teoksen kukkivan, rytmillisen proosan. Kuvattuaan teoksen pohjarakenteen ja viivyttyään sen ainehistossa Leino osoittaa, että kirjan runsas ja erikoinen aistillisuus ja se tapa, jolla tekijä sitä esittää, tekee hänet sairaaloisen sensualismin edustajaksi kirjallisuudessamme. Käsiteltyään täten kirjaa sen eri puolilta Leino johtuu seuraavaan määrittelyyn: 'Rantamala on kirjailija, jolta ei suinkaan puutu luonnollisia taipumuksia ammattiinsa. Hänellä on mielikuvitusta, vaikka hän ei vielä hallitse sitä. Hänellä on myös kielellistä kuvaamiskykyä, vaikka hänen makunsa usein on mahdollisimman kömpelö ja kehittymätön. Hän on nähnyt, tuntenut ja ajatellut eräitä elämän ongelmia, jotka eivät kiinnitä mieltä uutuudellaan, mutta voivat siellä täällä kuitenkin tehdä eräänlaisen vaikutuksen lukijaan sen intensiivisen tavan tautta, millä kirjailija käy käsiksi niihin. Hän on tahtonut luoda monumentaalisen maailmanteoksen, ja siitä on syntynyt teos, jossa ei ole monumentaalista muuta kuin kirjan koko. Muuten on Harhama mitä haurainta ja hetkellisintä proosataidetta, jolle ei edes Suomen kirjallisuudessa voi ennustaa pysyvää sijaa muuna kuin yhtenä nykyisen, kirjallisesti barokin aikamme luonteenomaisimmista ilmiöistä.' Tämä määritelmä pitää nähdäkseni paikkansa."*

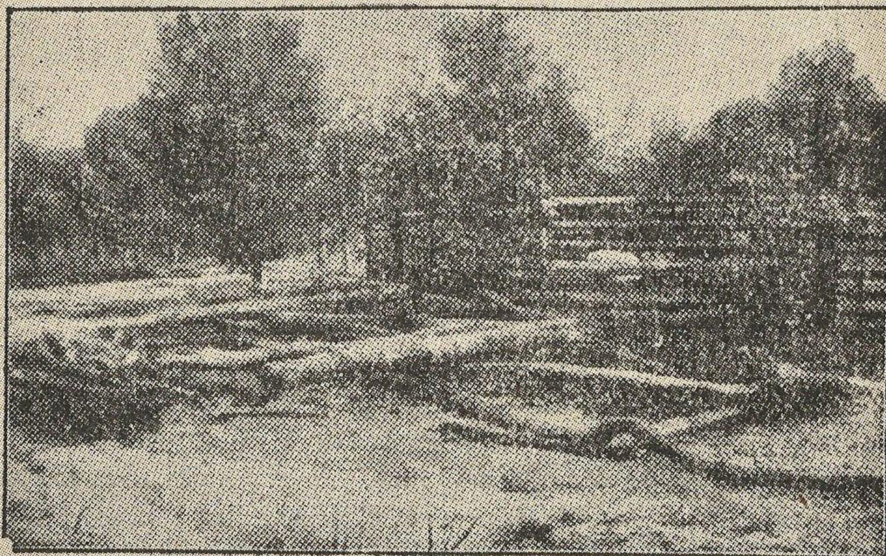
Lopuksi Railo vielä kertoo, että Leino kutsui *"valkonauhatätejä"*, *"huolestuneita äitejä"* ja *"punehtuvia tyttäriä"* tuomitsemaan "Harhaman" moraalisesti vahingolliseksi...

Nykyinen porvarillinen arvostelu yhtyy varauksitta Eino Leinon arvosteluun tunnustaen vain muutamia niistä humoristisista teoksista, jotka Untola julkaisi Maiju Lassilan nimellä. Erityisesti *"Tulitikkuja lainaamassa"* on saanut armon korkean raadin edessä ja se tunnustetaan yleensä mestariteokseksi. Railo, joka julkaisi Untola-tutkielmansa juuri tämän teoksen esipuheena, tunnustaa, että *"Tulitikkuja lainaamassa"* on *"saavuttanut saman aseman kuin useinkin klassillisiksi käyneet humoristiset teokset"*. Lassilan suurinta satiiria *"Kuolleista herännyt"* ei porvarillinen arvostelu ole vielä tunnustanut, ja hänen parhaan näytelmänsä *"Viisas neitsyt"* se on tuominnut *"liian karkeaksi"*... Mutta yleensä ne Maiju Lassilan teokset, joissa yhteiskunnallinen satiiri ei ole kovin terävää, ovat saaneet tunnustuksen. Hänen tuotantonsa — sanoo Railo — *"sisältää silti eräitä kirjallisuutemme parhaimpiin luettavia tuotteita, joista 'Tulitikkuja lainaamassa' jo yleisesti myönnettäneen klassilliseksi"*.

„Haudanhäpäisijäin maa.“

Santahaminassa on punakaartilaisten hautausmaa-alueelle sijoitettu — sikala.

Walkoinen kulttuuri kukkii.

”Siellä on — suuressa joukkohaudassa — kirjailija Irmari Rantamalan ammuttu ruumis, suuren kirjailijan, jonka muisto on työväelle rakas.” (Työväenjärjestöjen Tiedonantajan kirjoituksesta 13. 7. 1925)

KESTÄÄKÖ EINO LEINON ANTAMA ARVOSTELU KRITIIKIN?

Vanhoillinen Railo yhtyi siis nuorsuomalaisen ja radikaalin Eino Leinon ”Harhamasta” antamaan arvosteluun ja sen tunnustaa oikeaksi koko nykyporvarillinen virallinen arvostelu. Näyttää siis selvältä, että iankaikkisuuden ongelmia pohtiva ”Harhama” on kuollut Suomen kirjallisuudesta ikuisiksi ajoiksi, mikäli porvarillinen arvostelu on Suomessa ikuista. Ja sitähän eivät epäile ne, jotka uskovat.

Mutta ”Harhama” on epäilijän kirjoittama teos epäilijästä. Kahlatessani sitä läpi kolmannen kerran elämässäni minussa heräsi epäilys, että Leinon antama arvostelu ei ole objektiivinen. Jo Railo tunnustaa, että ainakin Leinon vetoaminen valkonauhatäteihin johtui siitä, että hän itse oli joutunut näiden hyökkäyksen kohteeksi. Eikö siis voisi olla niin, että Leino antoi vahingon kiertää ja erehtyi poikkeamaan objektiivisuudesta? Tuntuu uskomattomalta, että useiden mestariteosten kirjoittaja olisi pääteoksessaan epäonnistunut niin perin pohjin kuin Leino uskotteli.

Pikainenkin tutustuminen ”Harhamaan” nykyisin saa kenet tahansa vakuuttuneeksi siitä, että Eino Leino on luonnehtinut teoksen heikkoudet jokseenkin sattuvasti. ”Harhama” ei ole realistinen teos, vaikka siinä onkin eräitä realistisia aineksia. Mielikuvitus viettää siinä todellisia orgioita, sen aatteet, sanottakoon niitä metafyysillisiksi tai miksi tahansa, eivät suurimmalta osaltaan ole enää nykyisin kannatettavia, vaikka niillä omana aikanaan oli epäilemättä oikeutuksensa. Erittäinkin kirjan pääsankarin, Harhaman jälkeensä jättämä opetus, että syntikin on ase Jumalan kädessä, näyttää nykyisin saaneen tuomion jopa ”Kotimaankin” palstoilla. Haltioitunut tunnelma, kerrannon ylenpalttisuus, liioittelu, kukkiva ja rytmillinen proosa, aistillisuus ovat tosiaankin ominaisia ”Harhamalle”. Sen suunta — romantiikka — sekä Perkeleen että Jumalan välisen taistelun samoinkuin ihmistenkin keskeisten ongelmien kuvauksessa kuuluu romaanin perusheikkouksiin. Sitäpaitsi kaikessa tässä tuntuu tosiaan Danten, Goethen, Miltonin, Leo Tolstoin, Dostojevskin, Hugon, Linnankosken ja ehkä eräiden muidenkin edeltäjien vaikutusta.

Mutta mitä se merkitsee, jos lähtökohdaksi ei oteta Rantamalan teoksen summittaista tuomitsemista? Se merkitsee, että kaikki nämä heikkoudet ovat lainattuja, ne ovat myös noiden mainit-

tujen suurten kirjailijain teoksissa. Hillittömät kuvaukset Jumalan ja Perkeleen välisestä taistelusta ovat luonteenomaisia Dantelle, Miltonille ja Goethelle, joista ainakin kaksi ensinmainittua on niin omana aikanaan kuin myöhemminkin tuomittu monta kertaa monstrumikirjailijoiksi. Ylenmäärin valloilleen päästetty romanttinen mielikuvitus on ominaista Victor Hugon teoksille, joista erityisesti hänen "Kurjat"-niminen romaaninsa on kurjuuskuvaustensa tähden julistettu moneen kertaan epätaiteelliseksi muodottomuudeksi. Omien metafyysillisten aatteittensa saarnaaminen romaaneissa on ominaista Leo Tolstoille ehkä vieläkin suuremmassa määrin kuin Rantamalalle. Sekä Dostojevskin että Hugon useiden romaanien "mahdottoman pituuden" voi selittää yksin "kerrannon ylenpalttisuudella", kenellä on siihen vain hyvää tahtoa. Lisäksi maailmankirjallisuudesta, josta tässä on ollut puhe, voi löytää runsaasti esimerkkejä niistä mauttomuuksista, joista Eino Railo syyttää Rantamalaa. Tietysti on rumaa, että Rantamala on, niinkuin Railo kertoo, puhunut *"elämänkäärmeen lapamadosta"* ja muusta sellaisesta. Mutta hänen puolustuksekseen on sanottava, että Dantekin, mikäli saamme uskoa Eino Leinon käännökseen, lasketteli toisinaan paholaisesta sellaisia sutkauksia, että väitti tämän herran soittaneen *"lähtömarssin perätorvellansa"*. Ja lopuksi, jos Rantamalan "Harhamassa" *"erikoinen aistillisuus ja se tapa, jolla tekijä sitä esittää, tekee hänet sairaaloisen sensualismin edustajaksi kirjallisuudessamme"*, niinkuin Leino väitti, voidaan Mika Waltarin "Sinuhe", "Mikael "Karvajalka" ja "Johannes Angelos" ilman muuta poistaa kirjallisuudesta puhtaasti pornografisina teoksina. Myös Eino Leinon syytös toistamisesta ja kertaamisesta sattuu paljon raskaammin Mika Waltariin kuin Rantamalaan.

Nämä Eino Leinon "Harhamaa" vastaan esittämät syytökset ovat siis sellaisia, että ne tosin luonnehtivat "Harhaman" heikkouksia oikein, mutta eivät vielä sinänsä tee teosta merkityksettömäksi, koska vastaavanlaisia heikkouksia on maailmankirjallisuuden merkkiteoksissakin.

Sen lisäksi Eino Leinon esittämien syytösten joukossa on sellaisiakin, jotka ovat selvästi vääriä. Sellainen on vähäksyvä lause: *"Hän on nähnyt, tuntenut ja ajatellut eräitä elämän ongelmia, jotka eivät kiinnitä mieltä uutuudellaan..."*

Totuus on nimittäin se, että "Harhamassa" on ajatuksia ja tunteita, siinä on elämän ongelmia, jopa niiden ratkaisujakin, jotka antavat tälle teokselle syvällisen sisällön, niin syvällisen,

ettei kukaan toinen suomalainen kirjailija ole vielä tähän päivään mennessä pystynyt antamaan teoksilleen sellaista sisältöä. Sitäpaitsi "Harhamassa" on muodollisten heikkouksien ohella myös muodon loisteliaisuutta, sen suvereenia hallintaa, kielellistä kekseliäisyyttä, vieläpä *"herkästi kuvattuja sielun liikahduksia"*, kuten Railo tunnustaa. Muodollisten heikkouksien lisäksi "Harhamassa" on myös muodollisia ansioita, jotka yhtyvät sellaiseen sisällön suuruuteen, että Eino Leinon siitä antamaa arviota on pidettävä perusteiltaan vääränä.

IKUISEN EPÄILIJÄN SYNKKÄ FILOSOFIA

"Harhaman" perusajatuksena on muunnettu Faust-legenda siitä, miten ihminen elämässään joutuu taistelemaan hyvän ja pahan välillä toimien milloin Jumalan, milloin Pahanhengen välikappaleena. Goethen "Faustissa", joka syntyi porvariston nousun kaudella, heijastuvat aikakauden edistyksellisimmät ajatukset. Ne eivät näy ainoastaan teoksen yleiskuvauksesta ja vuorokeskusteluista, vaan vieläpä juonenkehittelystäkin. Mefistopheles saa tohtori Faustin tekemään paljon pahaa, mutta ei pysty ehkäisemään hänen jatkuvaa pyrkimystään hyvään. Faust pyrkii totuuteen eikä jätä jälkipolville suinkaan pessimismiä perinnöksi. *"Faust on pohjaltaan optimistinen teos"*, sanoo unkarilainen Faust-tutkija George Lukàcs. Sitävastoin olisi ehkä uskallettua väittää "Harhamaa" optimistiseksi teokseksi, ellei optimistiseksi sanota sitä opetusta, joka teokseen epäilemättä sisältyy: Harhama, etsijä ja epäilijä, yhteiskunnan murjoma mies, joka uhmaa vuoroin Jumalaa, vuoroin Perkelettä, häviää taistelunsa, murtuu uhmassaan ja jää lukijan mieleen varoituksena: sillä lailla eletty elämä on vain harhama, vain erehtymä.

Mutta miten epäilijä Harhama päätyykään tähän synkkään filosofiaan, jonka mukaan elämä on vain erehdystä: Harhama saa nähdä ja kokea kaiken sen, mitä vuosisatamme alkuvuosien feodaalikapitalistinen Venäjän tsaarivaltakunta ja sen suuriruhtinaskunta Suomi voivat nähtäväksi ja koettavaksi tarjota. Tutustuminen hyvään ja lempeään, niin pahoille kuin hyvillekin kaiken anteeksi antavaan munkki Pietariin synnyttää ajatuksen, että *ihmiselämä on kulkua Jumalan kädessä*. Noidan laulu kertoo järkyttävän tarinan hedelmättömästä Magdasta, hienon perheen tyt-

Eron hetkellä.

„Nyt on ihmisen poika kirkastettu ja jumala on kirkastettu hänessä", kuuluwat raamatun sanat. Tosiasian edessä seisoessani täytyy minun ne sowittaa Wenäjän köyhälistöön ja lausua: Nyt on Wenäjän köyhälistö kirkastunut ja koko maailman köyhälistön aate on kirkastettu hänessä. Se köyhälistö ei ole kirkastanut itseänsä taikauskoisilla, todistamattomilla ja salaisuudessa tehdyillä raamatullisilla menoilla, kuten raamatuiden jumalat, waan realisella teolla: Wenäjän köyhälistö on weljen kädellä riisunut kahleet Suomen kansan kädestä ja lausunut suuren sanan: ole wapaa.

Liput kunniaa!

Sillä jos kukaan, niin minä iloitsen siitä, että köyhälistön suuri aate on joutunut ensimäisenä k o s k e t e l l a lausumaan sen wapauttawan sanan, joka piili köyhälistön suuressa aatteessa. Kun kasan kymmenen wuotta sitten kirjoitin eräästä niihin aikoihin painosta ilmestywää julkaisuani, niin ei ollut pelkkä sattuma, että jouduin juuri wenäläisen työmiehen ja sosialistin suulla haaweilemaan sitä, joka nyt on saman wenäläisen työmiehen suulla julistettu tosiasiaksi. Wenäläisen työmiehen suulla lausuin silloin että: Julistamalla orjuuttamilleen kansoille täyden wapauden Wenäjä sitoo ne kansat ystäwällisenä ja liittolaisiksensa lujemmilla siteillä, ystäwyyden ja oman edun siteillä. Nyt se haawe on toteutunut. Wenäjän köyhälistö on kirkastanut köyhälistön aatteen, osoittanut, että se ei ole satua, uskontoa tai muuta taikauskoa, waan tämän todellisuuksien maailman terwettä, wapauttawaa ja elämää antawaa elinwoimaa. Ja jos mikään on warmaa, niin on sitä juuri se waltioteko, jolla Wenäjän köyhälistö, riisumalla kahleet Suomen käsistä, puki aatteensa sanoista tekoihin. Ja se on kantawa terween hedelmän: Tämä kahleista pääsemisen hetki ei ole ollut eron hetki waan todellisen yhtymisen, weljeytymisen ensimäinen hetki. Suomen ja Wenäjän köyhälistön wälille on kahleiden hellitessä ilmestynyt niiden sijalle se ystäwyyden ja weljeyden side, joka, ja joka yksin, kestää kaikissa waiheissa. Köyhälistön aate kirkastuu terweiksi, hedelmiksi, sanoista teoiksi ja taas täytyy minun toistaa että Wenäjän köyhälistö on astunut ensimäisenä wapauttawista askelista tähän asti suurimman.

Sillä tämän waltioteon waikutus ei rajoitu tähän yksityistapaukseen, waan tulee se ensimäisenä ennakkotapauksena määräämään koko tulewan waltiotoimen ja historian kulkua. Olen monet wuodet kaikella huolella koettanut karttaa suullisiin puheluihin joutumista kenenkään kanssa. Yksi pieni poikkeustapaus on sattunut wiime päiwinä ja kanssani puhelleelle silloin tulin lausuneeksi, että Wenäjän bolshewikkiliike suurine wapauttawine aatteinensa on se liike, joka on tullut kansojen kohtalon tulewaisuuden historian peruskiweksi, ja minä lisään siihen: Ja nykyaikaisten tapausten suurimmaksi historialliseksi tekijäksi on astunut se Wenäjän köyhälistön harmaatakkinen mies, joka nykyään kantaa bolshewikin

Irmari Rantamalan kirjoituksesta Työmies-lehdessä tammikuun 19 pnä v. 1918

tärestä, jonka sulho pakenee heti häiden jälkeen. Sen vuoksi *elämä on ihana orjantappura täynnä tuliokaita.* Ylhäisön mässäyspaikka, Hiiden mylly, jossa elostelu on kohotettu taiteeksi, saa Harhaman uskomaan, että *elämä on kaunista tarantellaa, se on tulikuumilla neulankärjillä tanssimista.* Sota, pörssikeinottelu, lakko, Harhaman seikkailu kullantemppelissä todistavat hänelle, että *elämä on tulikuuma kultavuode,* mutta Harhaman hyväntekijä, korkeasäätyinen Anna Pawlowna onkin sitä mieltä, että *elämä on Jumalan kiirastuli.* Vasta Hornan luolassa, joka on pietarilaisen tehtaan vertauskuva, hirvittävän ihmisorjuuden symbooli, Harhaman silmät avautuvat näkemään, että *elämä on työtä ja vaivaa.* Tytölle, joka myy parooni Geldnersille rakkauttaan saadakseen kotiin leipää, *elämä on katkeraa savua.* Osallistuminen vallankumouksellisten terroristien salaseuraan johtaa Harhaman ajatukseen, että *elämä on ihmistä nakerteleva nälkäinen rotta.* Loistorouva paronitar Lichtenstein, joka ei tee mitään hyödyllistä, vaan käyttää koko aikansa oman pikku minänsä hemmotteluun, keksii mietelauseen, että *elämä on tulikuuma kukka.* Tässä luvussa ("Väki tanssi, kun viulut olivat viritetyt") on muuten mestarillinen kuvaus Venäjän joutilaan ylhäisön silloisesta elämästä. Mutta kun pommi pantiin peruskiveksi, kun Harhama osallistuu erään ylhäisen satraapin pään menoksi suunniteltuun murhayritykseen, havaitsee hän, että *elämä on sappikatkeraa viinaa.* Siten jatkuvat mietelauseet luku luvulta Harhaman siirryttyä Suomeen osittain sen vuoksi, että oli joutunut tsaarin poliisin vainoamaksi, osittain kotimaan ikävästä. Tämä osa kertomusta alkaa mietelauseella, jossa kysytään: *Mihin voisin minä paeta elämän hampaita?* Ja loppuosat ovat vastausta tähän kysymykseen. Suomen kansan taistelu itsenäisyytensä puolesta tsaarin sortopolitiikkaa vastaan, puolueriitaisuudet, onneton avioliitto, kaikki painaa miehen mieltä alas, kunnes valtavan teoksen lopussa seuraa Harhaman paluu venäläisten tuttaviensa luo Kasanin kirkkoon. Epäilijän tie on päättynyt masennukseen:

"Harhama silmäili ympärilleen. Hän alkoi hieman selvitä, ajatus kirkastui rahtusen. Vähän loitompaa, erään alttarin edestä, näki hän Maria Petrownan nousevan polviltansa ja sytyttävän kynttilän. Tämä risainen nainen kirkastui silloin Harhaman silmissä taivaan ruhtinattareksi, joka rauhallisena, puhtaana hohti joulukynttilöiden kirkkaassa valossa, kädessä valtikka: kirkkaasti tuikkiva vahakynttilä. Hän seisoi semmoisena elämänturhuuden edessä, uuden ihmisen ihanana ilmestyksenä ja huikaisi Harhaman silmiä..."

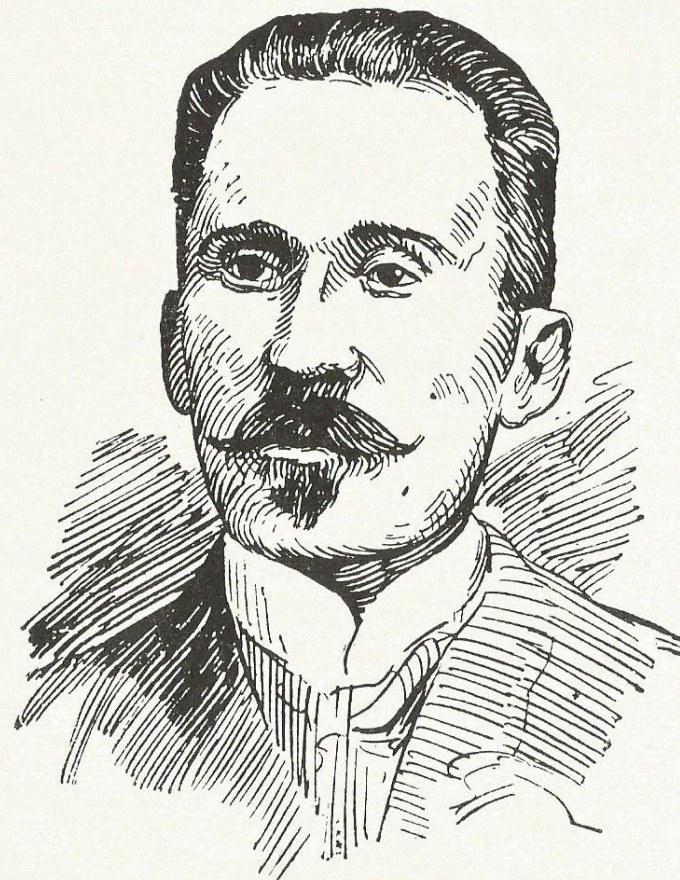
Mutta tämän katumuksen ei olisi pitänyt hurmata "Kotimaan" kirjallisuusarvostelijaa, niinkuin se hurmasi, sillä kesken noiden juhlallisten kirkonmenojen Harhaman, katujan mielessä välähti taas vanha epäilijä:

"Hän kauhistui ajatusta, että hänen pitäisi jäädä iankaikkisesti elämään, kantamaan sitä häpeän ja kärsimyksen taakkaa, jonka hän oli hyvän- ja pahantiedon puusta hartioilleen nostanut. Hän iloitsi siitä, että ei ollut löytänyt sitä elämänpuuta, jonka hedelmistä hän olisi saanut iankaikkisen elämän . . ."

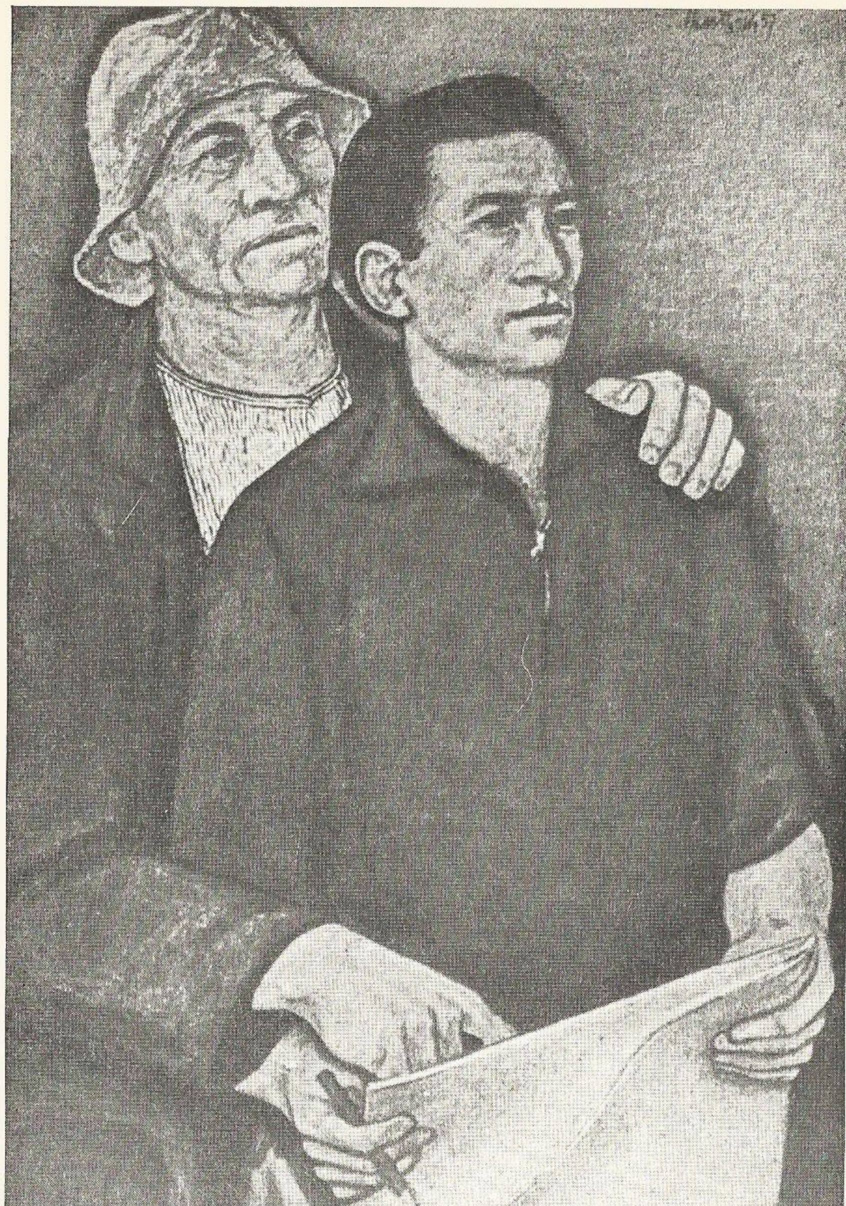
"Elämä on erehdys, elämä on harhama, joka oikaisee itse itsensä, elämä on jumalan iankaikkisen rakkauden tulinen käärme", nämä teoksen filosofiset johtopäätökset ovat virheelliset. Samoin kuin ylenmäärin pitkät kuvaukset Jumalan ja Perkeleen välisestä taistelusta ne ovat teoksen tarpeettomana painolastina, kuuluvat sen heikkouksiin.

Mutta kapitalistisen yhteiskunnan arvostelu on "Harhamassa" niin voimakasta, että se korvaa kaiken. Individualistina Harhama ei näe pelastusta. Pelastuksen voi tuoda vain nouseva työväenliike, jonka terroristisiipeen Harhama oli tutustunut Venäjällä vallankumousaallon noustessa vuosina 1903—04. Tämä vallankumous päättyi kuitenkin tappioon. Sitä seurasi sekä Venäjällä että Suomessa raskas taantumuskausi, jolloin etenkin sivistyneistön keskuudessa vallankumousliikkeestä luopuminen muuttui muodiksi. Ilmeisesti Algoth Untola kuului niihin, jotka silloin menettivät toivonsa, ja tämä hänen masennuksensa on jättänyt jälkensä "Harhamaan". Synkkä sortoaika vaikutti kirjailijaan ja sai hänet halveksimaan elämää, julistamaan uskonnollista maailmankatsomusta, jonka ytimenä on se, että "kaikki on turhuuksien turhuutta", elämä on harhamaa.

Kirjailijan taantumuksellinen näkemys ei kuitenkaan aina vie teokselta sen yhteiskunnallista merkitystä ja taiteellista arvoa. Lenin on osoittanut, että taantumuksellisista aatteistaan huolimatta Leo Tolstoi pystyi luomaan teoksia, jotka merkitsivät uutta askelta maailman taidekirjallisuudessa. Soveltaen tätä Leninin dialektista tutkimusmenetelmää on helppo huomata, että "Harhaman" taantumukselliset aatteet ja katsomukset eivät suinkaan muodostu romaanin perussisällöksi. "Harhaman" elämänfilosofia pohjautuu yhteiskuntakritiikkiin, "Harhaman" pessimismi on pettymystä, jonka on synnyttänyt kielteinen asenne kapitalistiseen yhteiskuntaan, kielteinen asenne työväenluokan riistoon, harvojen ylellisyyteen ja joukkojen kurjuuteen, kansallisuussortoon, kielteinen asenne

Irmari Rantamala

Maalari ja arvostelija
Hendrichin maalaus

kaikkiin kapitalismin muodottomuuksiin. "Harhaman" lukijan vaikutelmana ei voi olla muu kuin se, että vaikka "Harhaman" elämänfilosofia on väärää ja taantumuksellista, niin Untolan suorittama yhteiskuntakritiikki on oikeaa ja edistyksellistä, musertava tuomio kapitalismille.

KAPITALISMIN MUODOTTOMUUKSIEN VARJOKUVASARJA

Välittämättä Leo Tolstoin taantumuksellisista opeista Lenin nimitti hänen kirjallista tuotantoaan Venäjän talonpoikaisvallankumouksen kuvastimeksi, jossa näkyvät sekä tämän vallankumouksen vahvat että heikot puolet. Leo Tolstoi oli realisti, ja Rantamala ei tietysti ole päässyt lähellekään Tolstoin realistista kuvaamistapaa. Mutta "Harhama" kuvastaa omaa aikaansa monipuolisemmin kuin yhdenkään toisen suomalaisen kirjailijan senaikaiset teokset. Se ei kuvaa aihettaan realistisen mestarin luonnollisin tyyppihahmoin ja yleistävin laatumaalauksin, vaan romantikon karkein yleistyksin ja kiihkein pensselinvedoin, minkä ohella ylevä romanttinen tyyli saattaa usein laskeutua naturalistisen muodottomuuden tasolle. Siten ei useinkaan synny peilikuvaa realistisessa mielessä, mikä merkitsee, että heijastuskuva voi huomattavastikin poiketa kuvattavasta, vaan syntyy ainoastaan varjokuvia, joiden ulkonaiset ääriviivat näkyvät hyvin selvästi, mutta sisävalaisu on heikkoa.

Siten "Harhama" muodostaa vuosisatamme alkuvuosien venäläistä ja suomalaista elämää kuvaavan möhkälemäisen varjokuvasarjan, jonka näkeminen vuoroin järkyttää, vuoroin ihastuttaa lukijaa. Edellä on jo mainittu koko joukko yhteiskunnallisia kysymyksiä, jotka Rantamala tässä teoksessaan tuo suomalaiseen kaunokirjallisuuteen. Kuvauksen kohteena ei ole vain työläisten ja talonpoikien kurjuus ja heidän riistäjiensä mieletön mässäys, vaan myös taistelu, jota riistetyt käyvät riistäjiään vastaan. Tätä taistelua kuvataan sekä luokkien yhteentörmäyksenä että kansallisesta perspektiivistä. Eikä tämä taistelu ole kuvattu yksinkertaistetusti, vaan sangen monivivahteisena erilaisten filosofisten katsomusten leijaillessa taistelukentän yllä. Työmies Nikolai on yhtä väkevästi nähty vallankumouksellinen proletaari kuin paroonì Geldners taantumuksellinen kapitalisti. Munkki Pietari loihtii näyttämölle hyväntahtoisen, mutta voimattoman alkukristillisyyden yhtä tarkasti

kuin Anna Pawlowna venäläisen ylhäisönaisen, joka on inhimillinen yksityistapauksessa, mutta ei huomaa lainkaan, että inhimillisyyttä tarvittaisiin koko maailmaa varten. Teoksen lukemattomat venäläiset ihmistyypit ovat jo sinänsä jotakin ainutlaatuista suomalaisessa kirjallisuudessa. Jokainen näistä tyypeistä kuljettaa mukanaan kokonaista luokkaa tai luokkakerrostumaa, elävästä elämästä kirjansivuille tuotua ihmisryhmää, joka ei ole syntynyt kirjailijan oikusta, vaan jolla on yhteiskunnallinen merkitys.

Yhtä kirjava ja kuitenkin valikoitu on teoksessa esiintyvä suomalainen tyyppigalleria. Harhama itse on epäilemättä monessa suhteessa poikkeuksellinen etsijä ja harhailija, mutta hänen olennaiset piirteensä ovat kuitenkin suomalaisen sivistyneen individualistin, keskisäätyläisen, joka etsii paikkaansa yhteiskunnassa, yliarvioi itsensä, aliarvioi kaikkia muita ja lannistuu lopulta juuri tämän luokkajuurettomuutensa tähden. Rouva Esempio ei ole ainoastaan Harhamalle viritetty ansa, vaan nainen, joka näyttää hyvin suuresti vuosisadan suomalaisen näyttelijättären kaltaiselta, puolittain naisasianaiselta, ja sekin, että juuri sellaisesta naisesta tuli vastus Harhamalle, kuvaa ajan suurta ongelmaa: naisen yhteiskunnallinen vapautuminen oli myös sukupuolten taistelua. Senaikainen suomalainen puoluetaistelu esitetään teoksessa Viikin Rolandin, Tarvaan ja Ritalan (ruotsalaisten, vanhasuomalaisten ja nuorsuomalaisten) ideologisena välienselvittelynä varsinaisen kansan esittäessä jo omia vaatimuksiaan. Näyttämölle ilmestyi Suomen työväenluokka, joka esitti Esa Vaaran hahmossa oman ohjelmansa:

"Teille lupaavat tarvaalaiset suomalaisuutta ja viikkiläiset laillisuuttansa, jos palvelette heitä. Mutta minä kysyn teiltä: Onko tarvaalainen teille helpompi elättää kuin viikkiläinen?"

Siitä kuuluu Suomen ensimmäisten sosialistiagitaattorien ääni:

"Olette tähän asti verellänne imettäneet riistäjäluokkaa. Ravitkaa sillä tästedes itseänne! Imekää verestänne vihaa ja kostoa sortajianne vastaan! Imekää siitä nyrkkienne voimaa!

— Hyvä! ... Hyvä! ... Hyvä! — raikui loppumattomiin ja joukkoihmisestä alkoi hehkua viha kuin kuumuus ahjontulesta temmatusta raudasta. Puhuja lopetti:

— Meidän on kulettava omin neuvoin. Ei ole muuta valtaan oikeutettua kuin me, ei ole muuta johtajaa ja aatelia kuin kaikkivaltias ... Ei ole muuta peruskiveä kuin kansa.

— Oikein! . Oikein! . Hyvä! . Hyvä . Hyvä . Hyvä! — raivosi taas vihanhyrsky. Joukkoihminen oli mitannut voimansa keinuen tunteittensa suurilla siivillä.

— Ei muuta kuin kansa! ... Ei muuta kuin kansa! — liekehti kaikilla joukkoihmisen kasvoilla.

— Ei muuta aatelia kuin kansa ... Ei muuta jumalaa kuin kansa! — kertautui korkealla avaruuden sinessä, loppuen Internationalen mahtaviin säveliin."

On totta, että Suomen yhteiskunnallinen elämä kulkee "Harhaman" lukijan silmien ohi vain varjokuvasarjana, mutta sellaisena yhteiskuntaelämän kuvauksena "Harhama" on suurenmoinen teos. Se nostaa esiin aikansa kaikki yhteiskunnalliset ongelmat ja ratkaisee ne omalla tavallaan, eikä lainkaan aina huonosti.

SEPPÄ VIRITTI VIULUT PAJASSA ...

Esimerkkinä siitä, miten loistavasti kirjailija Rantamala saattoi ratkaista esittämänsä ongelman, on luku, jossa käsitellään Venäjän suhdetta tsaarivallan sortamiin kansoihin ja erityisesti Suomeen, joka oli Harhaman sydäntä lähellä. On epäilemätöntä, että Rantamala on Venäjällä ollessaan kuullut myös siitä, miten Lenin ja muut bolshevikit ratkaisivat kansallisuuskysymyksen. Suomessa sitä ei monikaan tietänyt, ja se on ainakin varmaa, että Rantamala toi ensimmäisenä tämän käsityskannan suomalaiseen kirjallisuuteen. Hän teki sen "Harhamassaan" ja osoitti siten, että aikana, jolloin muilla suomalaisilla kirjailijoilla oli vain "metafyysillisiä ideoita" kansallisuuskysymyksen ratkaisusta, hänellä oli jo aavistus siitä, miten tämä kysymys ratkeaa historiallisessa kehityksessä.

Työmies Nikolai, seppä, jonka pajassa vallankumouksellinen salaseura kokoontui, ei ole bolshevikki, vaan terroristiseuran jäsen. Tuntematta ilmeisesti Venäjän vallankumousliikkeen suuntataisteluja Rantamala antaa Nikolaille ajatuksia, jotka ovat aivankuin Leninin teoksista lainattuja. Tässä on tietysti historiallinen virhe, sillä Lenin tuomitsi terrorismin. Mutta se on toisarvoista. Pääasia on, että Nikolai ennustaa sellaista kansallisuuskysymyksen ratkaisua, joka on leniniläinen ja jonka mukaisesti historiallinen kehitys Venäjällä tapahtui.

"Seuraavana päivänä oli Harhama liittynyt vallankumouksellisten salaiseen järjestöön ...

Elämän loimet juoksivat salaisilta kerinpuilta. Hänen omat tekonsa soluivat niihin kuteiksi heikkoina kuituina, sillä hän ei ollut

oikein pyrkinyt elämänsä herraksi, vaan antanut valkoisten hevosten viedä häntä mihin niiden mieli teki.

Hän hoippui vielä siinä kysymyksessä, jäädäkö Venäjälle vaiko lähteä Suomeen. Hänen henkensä hämärien läpi vilkutti isänmaanrakkauden kipinä kutsuvana, kiehtovana. Mutta missä oli hänen maansa kohtalo ratkaistava: Venäjällä vaiko Suomessa, se kysymys muuttui hänelle epäilyksen pikku hetteeksi. Vielä eilen oli hän miettinyt Suomeen matkustamista, mutta Zaiko tuli hänen luoksensa ja puhui, vakuutti, että Suomen vapautus sorrosta tulee ohjelmaan otettavaksi. Silloin hän hoippui ja jäi.

Hänen ohjeenansa oli elämän ainainen epäselvyys, sen sotkuinen vyyhti, hänen johtajinansa kohtalon hurjat hevoset, ja maalliset harrastukset itse asiassa olivat rakoja, joihin hän vetäytyi silloin, kun oli henkensä väsyttänyt salaisissa hurjissa lennoissa henkimaailman sumuselillä.

Kun hän nyt kuuli puhuttavan Venäjän silpomisesta ja huomasi useiden venäläisten varovaisuuden, uskoi hän pettyneensä ja ajatteli taas itseksensä: ”Näkyy, että jokaisen kansan täytyy sittenkin takoa kaikki taottavansa omassa pajassa!”

Kiusallisen äänettömyyden katkaisi Nikolai, joka huudahti: — ”Vapaus kaikille, olkoot yksityisiä, tai kansoja!” — Hänen venäläiset veljensä olivat näkevinänsä hänen jo leikkelevän paloja pois isänmaansa viljavasta tasangosta. Mutta vieraiden kansallisuuksien edustajat kuuntelivat häntä, kuin huutavan ääntä, joka ilmoittaa vapauden tuloa. Salama välähti taas valaisten pajan ja Nikolai jatkoi:

— ”Jos minä saan puhua, niin on ajatukseni se, että Venäjän kansalla on maailmassa korkeampia tehtäviä, kuin olla orjien vartijana ja orjien pitäjänä. Siksi on meidän päästettävä kaikki kansat orjankahleista.”

Kun venäläisten joukosta kuului hiljaista mutinaa, ärtyi Nikolai oitis. Hänen henkensä nousi ukkospilvenä. Se alkoi sinkoilla salamoina:

— ”Orjien vapautus ei merkitse Venäjän rajojen supistamista, vaan päinvastoin Venäjän mahtialueen laajenemista sen keskikuvernementeistä rajoille ... nykyisten rajojen ylikin. Nyt on meillä rajoilla kahleorjia: kansoja, joilta olemme riistäneet niiden vapauden. Ja orjan kädellä ei lyödä talon vihollista. Tähän asti olemme me sitoneet vieraat kansat itseemme orjankahleilla, mutta tulevaisuuden vapaa Venäjä sitoo ne itseensä vapaudella ...”

— ”Millä? .. Vapaudella?” — keskeyttävät jotkut ymmällä. Nikolai jatkaa, kuin ärsytetty peto:

— ”Tulevaisuuden Venäjä sitoo kansat itseensä vapaudella. Orja vaanii isäntänsä henkeä ja sahaa kahlettansa poikki, mutta vapaus on kahle, josta yksikään e i l ä h d e p o i s, ei ajamallakaan ... Venäjän tarvitsee vaan julistaa täysi vapaus omassa talossaan, sisällinen itsenäisyys sen pereeseen liittyville kansoille, niin se on jakamaton, kuin pere, jonka kaikki pojat ja tyttäret ovat vapaita ...”

Ja sitten kuvaili Nikolai vapauden viehkein värein. Hän puki sillä tulevaisuuden Venäjän. Hän maalasi vapaasta Venäjästä kultaisen kodin, jossa kansat elävät, kuin isän kodissa, vapauden päivänpaisteessa, huolehtien aina sitä, että heitä ei siitä kodista pois sysättäisi.

— ”Kuulkaa! Kuulkaa” — kuuluu venäläisten joukosta. Mielet lämpenevät. Se puhaltaa intoa puhujaan. Hän jatkaa:

— ”Vapaus! Siinä sotahuutomme. Sitä kuullessa kansat ihastuvat. Ne kokoontuvat Venäjän takaaman vapauden ympärille, kuin janoon nääntyvät erämaan lapset kosteikkoon. Suomalaiset ja puolalaiset, tshekit ja kirgiisit, Kaukasian ja Balkanin kansat vaeltavat itse vapaaehtoisesti sille vapauden vesilähteelle, jonka vesisuonet tulevaisuuden Venäjä avaa ...”

— ”Hyvä! ... Hyvä!” — keskeyttivät venäläiset. Vapaa Venäjä kohoaa jo heidän silmissänsä Nikolain tukemana kuningattarena ja ojentaa heille vapauden viinimaljan. He ihastuvat ja alkavat huumautua. Harhama juo taas ajatuksen äärimmäisen rohkeuden viinaa, päihtyy ja katselee taas Nikolaita, kuin nousevaa päivää. Ulkona kuuluvat ensimmäiset heikot ukkosenjyrähdykset.

Mutta Nikolain sielussa alkavat neron ilmiöt leimuta revontulina. Hänen henkensä nousee hyvähuutojen aallonharjoille. Hän jatkaa:

— ”Vapaus on kahle, jonka katkeamista siihen päässyt pelkää. Se on kuin lemmenpaula, josta ei kukaan lähde, vaikka kuolema soittelisi selän takana. Se on ansa, johon kaikki pyrkivät ... Se on tulevan Venäjän suuruuden peruskivi ... Se on sen koossapitävä voima ...”

— ”Hyvä! ... Hyvä!” — huutavat ihastuneet venäläiset. Paja pimenee. Silloin tällöin suhahtaa salama. Venäläisten hyvähuudot sekaantuvat ukkosen ensijyrinöihin.

— ”Jatka! ... Jatka! — kuuluu innokkaita kehotuksia. Harhaman sielua valaisevat Nikolain neron salamat, sitä nostelee siivillensä hänen ajatuksiensa verraton rohkeus. Nikolai jatkaa:

— "Venäjän kansan ei tarvitse purjehtia merirosvona vieraissa maissa. Sen ei tarvitse ryövätä toisien kansojen rikkauksia, kun sen viljameren pohjassa maailman suurimmat rikkaudet odottavat nostajaansa..."

Salamat iskevät ulkona. Jyrähdykset käyvät yhä tiheämmäksi. Pajassa lämpenevät mielet. Nikolai puhuu semmoisella innolla ja voimalla ja lämmöllä, että puhe huumaa kaikkia. Hän jännittää kuulijoittensa tunteita, kuin viulunkieltä. Nyt jatkaa hän taas:

"Me venäläiset emme tarvitsekaan orjien apua. Me itse kykenemme vaikka vuorien pohjalle sukeltamaan rikkauksia nostamaan... Maamme on kuin meri, jonka vetenä on viljan kasvuvoima. Me voimme siitä ammentaa rikkautta kuin vettä merestä... Venäjän oikeat pojat eivät siinä työssä huolikaan apua..."

— "Eivät!!... Eivät! keskeyttävät venäläiset. Seppä on vetänyt vireeseen heidän ylpeytensä viulunkielet. Katja katselee sulhastansa, kuin aroseudun komeaa päivänkangastusta. Harhaman henki tapailee puhujan neron siivenkärkiä. Hän katselee häntä, kuin maailman vapahtajaa, joka on noussut saarnaamaan orjille vapahdusta.

— "Puhu!... Puhu!" — kehottavat jotkut. Puhuja leimuaa tulena:

— "Tähän asti olemme me takoneet rautamme kahleiksi ja miekoiksi. Siksi olemme me puuauralla kaivaneet aarretta Venäjän viljameren pohjasta. Tuvissamme on sen johdosta asunut nälkä ja pimeys. Me olemme verellämme kastelleet vieraiden kansojen vainiot, mutta omilla jokivarsillamme kuivaa vilja veden puutteessa, sillä ei ole ollut niiden kastelijaa, koska poikiemme on täytynyt värjätä verellänsä vieraita maita. Miekoillamme olemme silponeet naapurikansojamme, mutta omilla nurmillamme jää heinä niittämättä viikatteiden puutteessa. Huutomme olkoon nyt: Kaikki kahleet auranraudoiksi! Kaikki miekat viikatteiksi!... Kansat vapaiksi!...

— "Hyvä!... Hyvä!... Oikein!" — katkaisevat huudot. Harhaman olemuksen pohjalta alkaa kohota vakaumuksen vesiperusteinen aalto: "Täällä ratkaistaan Suomen kansan kohtalot." (Harhama, sivut 349—353).

Epäilemättä tämä on "Harhaman" suurenmoisimpia värikuvia, mutta niinpä se onkin sekä sisällöllisesti että muodollisesti saavutus, jonka vertaista ei ole löydettävissä yhdenkään toisen suomalaisen kirjailijan teoksesta. Tapa, jolla Rantamala kuvaa vallankumouksellisten kokousta, on todella intensiivinen, niinkuin Eino Leino huomautti. "Harhamassa" on melkoinen määrä näitä loisteliaita sivuja, joissa kuvataan varsin omaperäisen värikkäällä tavalla luontoa, yhteiskuntaa tai ihmistä. Seppä viritti viulut pajassa ja näistä viuluista hän loihti säveliä, jotka kaikuvat vielä jälkipolvienkin korvissa ihanasti.

Eikä pidä luulla, että vallankumouksellisen Nikolain ajatukset olisivat "Harhaman" sivuilla satunnaisesti ja että Harhaman sortuminen kirjan lopussa olisi teoksessa olennaisinta. Individualistin lankeemus oli tietysti luonteenomaista niille taantumusvuosille, joita teoksessa kuvataan. Mutta tyylin hehkustakin näkyy, että Rantamalan sydän oli Nikolain puolella, ei Harhaman. Rantamala oli vieras suomettarelaisten joukossa, ja ilmeistä on, että hän hymyili ivallisesti istuessaan Porissa suomettarelaisen lehden toimituksessa ja luodessaan toimittajan tehtävänsä laiminlyöden esikuvallisen työmiehen ja vallankumouksellisen hahmon. Läheltä hipoo ajatus, että hän oli liittynyt suomettarelaisten riveihin vain suojellakseen itseään tsaarin poliisilta. Varmaa on ainakin se, että uuden vallankumousaallon noustua vuonna 1917 Rantamala jätti suomettarelaiset ja vuoden 1918 tammikuun 19. päivänä hän julkaisi "Työmiehessä" artikkelin "Eron hetkellä", jossa ilmaisee ilonsa sen johdosta, että Venäjän voittoisa työväenluokka oli sovittanut kaiken sen, mitä tsaarit olivat tehneet Suomen kansalle pahaa ja antanut Suomelle itsenäisyyden.

"Sillä jos kukaan, niin minä iloitsen siitä — Rantamala kirjoitti haltioituneena — että köyhälistön suuri aate on joutunut ensimmäisenä t o s i t e o l l a lausumaan sen vapauttavan sanan, joka piili köyhälistön suuressa aatteessa. Kun tasan kymmenen vuotta sitten kirjoitin erästä niihin aikoihin painosta ilmestyvää julkaisuani, niin ei ollut pelkkä sattuma, että jouduin juuri venäläisen työmiehen ja sosialistin suulla haaveilemaan sitä, joka nyt on sanoin venäläisen työmiehen suulla julistettu tosiasiaksi. Venäläisen työmiehen suulla lausuin silloin, että: Julistamalla orjuuttamilleen kansoille täyden vapauden Venäjä sitoo ne kansat ystäviksensä ja liittolaisiksensa lujemmilla siteillä, ystävyyden ja oman edun siteillä. Nyt se haave on toteutunut."

Edelleen Rantamala mainitussa artikkelissaan, joka on tyyliltään kuin ylevää runoa, kehittelee samaa ajatusta, joka sisältyi Nikolain puheeseen, ylistää bolshevikkipuoluetta siitä, että se antoi vapauden tsaarin sortamille kansoille ja liitti ne siten yhteen eikä erottanut. Tämä sama ajatus oli niihin aikoihin useissa Leninin

lausunnoissa, ja sen vuoksi herääkin ajatus, että Irmari Rantamala, jonka kielitaitonsa vuoksi oli helppo seurata Venäjän tapahtumia, oli käsittänyt Leninin kansallisuuspolitiikan syvällisemmin kuin kukaan toinen suomalainen niihin aikoihin. Historiallinen totuushan on se, että lupa erota Venäjästä liitti todellakin useimmat siihen asti Venäjään kuuluneet kansat uuteen Venäjään ja siten muodostui sosialistinen Neuvostoliitto. Suomen kohdalta Rantamala tosin erehtyi antaessaan artikkelissaan vakuutuksen, että venäläinen kansanmies on tämän jälkeen tervetullut jokaiseen suomalaiseen kotiin ystävänä. Jo silloin, kun hän kirjoitti artikkeliaan, Suomen porvaristo valmisteli hyökkäystä Venäjälle. Mutta pitemmästä perspektiivistä katsoen on myönnettävä, että suuri kirjailija osui oikeaan myös Suomen kohdalta. Toisen maailmansodan jälkeen Suomen ja Venäjän suhteissa tapahtui käänne ystävyyteen, ja vaikka tällä ystävyydellä on maassamme vielä paljon vihollisia, kuuluu tulevaisuus epäilemättä sille. Ja kerran imperialististen ulkovaltojen vaikutuksesta vapautunut Suomen kansa tuskin tulee sietämään sitä, että suomalaisen kirjallisuuden historian oppikirjoissa vaiettaisiin siitä nerollisesta ennakkonäkemyksestä, jolla Irmari Rantamala kuvasi "Harhamassaan" Suomen ja Venäjän kansojen ystävyysajan koittoa.

HARHAMAN HEIKKOUKSIEN JA ANSIOIDEN SUMMA

Todettakoon siis lopuksi, että "Harhamassa" on melkoinen määrä sekä sisällöllisiä että muodollisia heikkouksia. Jos joku tahtoo tuomita tämän teoksen, ei hänen tarvitse muuta kuin luetella sen heikkoudet ja tehdä yhteenlasku, että se on monstrumiteos, jolla ei ole kirjallista arvoa.

Mutta samalla tavalla menetellen voi tuomita Danten "Jumalaisen näytelmän", Miltonin "Kadotetun paratiisin", Victor Hugon "Kurjat", kaikki Dostojevskin teokset ja melkoisen määrän muita maailmankirjallisuuden tuotteita. Menetelmä on siis väärä.

Annettaessa arviota "Harhamasta" on otettava puntariin myös teoksen ansiot. Teos on monumentaalinen siinä mielessä, että se suomalaisessa kirjallisuudessa on ensimmäinen yritys kuvata kapitalismin ristiriitoja kaikessa laajuudessaan, kaikessa kärjistyneisyydessään, sellaisina kuin ne ilmenivät vuosisatamme alussa Venäjällä ja Suomessa.

Yhtäältä siinä kuvataan luokkaristiriitoja, työn ja pääoman välistä taistelua, ja toisaalta kansallisia ristiriitoja, Venäjän ja Suomen kansojen taistelua kansallisen riippumattomuuden puolesta. "Harhamassa" esiintyvät kaikki aikakauden suuret ongelmat, ja vaikka ne eivät kaikki siinä saakaan ratkaisuaan, tekevät ne teoksesta sisältönsä puolesta ainoalaatuisen suomalaisessa kirjallisuudessa. Tähän sisällön suuruuteen liittyvät monet muodolliset edut, verrattomat luonnon ja kansanelämän kuvaukset, ylhäisöpiireihin kohdistettu pureva satiiri ja teoksen monille luvuille luonteenomainen proosarunous, jonka tyyli vaihtelee aiheen mukaisesti ilmeten milloin puolinaturalistisina kurjuuden, milloin luonnon värikkyyden tai ihmisen tunneailahtelujen ylevasanaisena kuvauksena.

Monilta kohdiltaan epäonnistuneenakin Irmari Rantamalan "Harhama" on siis Algoth Untolan pääteos ja suomalaisessa kirjallisuudessa aikakautensa suurimpia luomuksia. Kun valkoiset pyövelit petomaisen luokkavihan vallassa kohottivat teloituskiväärinsä Algoth Untolaa vastaan, eivät he niinkään paljon tähdänneet suureen humoristiin Maiju *Lassilaan* kuin suureen ajattelijaan ja luokkataistelujen kuvaajaan, työväenluokan ja kansakunnan vapauspyrkimysten tulenkantajaan Irmari *Rantamalaan.*

KAUKO HEIKKILÄ

Suomen työväen ensimmäinen luokkataisteluohjelma

50 VUOTTA FORSSAN PUOLUEKOKOUKSESTA

Puoli vuosisataa sitten kohosi maassamme ensimmäisen kerran salkoon työväen sosialistisen luokkataistelujärjestön punainen viiri. Kuten tunnettua, muodostui Forssassa elokuun 17—20 p:nä v. 1903 pidetty työväenpuolueen kolmas edustajakokous ratkaisevaksi askeleeksi Suomen työväenliikkeen kehitystiellä. Forssan edustajakokous hyväksyi sosialistisen luokkataisteluohjelman, mikä aukaisi puolueelle poliittisen taistelun selvän näköalan ja osoitti

työväestölle ulospääsyn riiston- ja sorronalaisesta asemasta. Edustajakokous hyväksyi samalla puolueen nimeksi "Sosialidemokraattinen puolue Suomessa". Forssan edustajakokouksen tulos osoitti, että vuodesta 1883 vuoteen 1903 kuluneet kaksi vuosikymmentä olivat olleet maamme työväenluokalle opettavaa aikaa. Tuona aikana työläiset olivat perin juurin kyllästyneet työväenliikkeen johdossa oleviin omia luokkaetujaan ajaviin porvarillisiin politiikantekijöihin. "Irti porvareista" oli työläisten vaatimus. Työväenluokasta nousseiden työväenjohtajien oli käytävä kahden vuosikymmenen pituinen, kiivas taistelu porvarillisia työväen sumuttajia vastaan karkoittaakseen ne työväenliikkeen johtoasemista. Forssan puoluekokouksessa tapahtui selvä pesäero porvareista.

PORVARIT KARKOITETAAN TYÖVÄENLIIKKEEN JOHDOSTA

Porvareiden karkoittaminen työväenliikkeen johtopaikoilta ei ollut suinkaan helppo tehtävä. He olivat tunkeutuneet työväenyhdistysliikkeeseen varsin suurin joukoin. Tuota porvareiden pureutumista työväenyhdistysliikkeeseen kuvasi *Eetu Salin* Oulun edustajakokouksessa pitämässään puheessa. Hän esitti tyyppinäytteenä Helsingin työväenyhdistyksen, missä v. 1892 oli 598 jäsentä, joista työläisiä oli vain vähän yli 200:

"Suuri enemmistö oli varsinaisen työväen toiveitten vastustajia, virkamiehistöä sekä suur- ja pikkukapitalisteja kätyreineen aina senaattoreista ja kenraaleista poliisikomisariuksiin sekä suurtehtailijoista käsityömestareihin ja konttoristeihin asti." (Oulun edustajakokouksen pöytäkirja, siv. 192.)

Eetu Salinin esittämä kuva muistuttaa suuresti nykyistä Sosialidemokraattista puoluetta, vain sillä erotuksella, että nykyisen sosdempuolueen jäsenenemmistön muodostavat puutteen ahdistamat työläiset. Mutta puolueen johdossa, sen politiikasta määräävissä asemissa ovat isotuloiset suur- ja pikkukapitalistit asiamiehineen. Sellainen puolue ei voi aatteellisesti olla työväenpuolue. Se on tyypillinen työväen ja pikkuporvariston puolue, missä johtavaa osaa näyttelee ja puolueen toiminnalle aatteellisen sisällön antaa pikkuporvarillinen liittoutuma. Wrightiläisten porvareiden ja nykyisen sosdempuolueen oikeistojohtajien työläisille tyrkyttämät yhteiskunnalliset periaatteet ovatkin muussa suhteessa samanlai-

set paitsi, että mitä tehtailija Wright ei tunnusta vielä Suomeen tulleeksikaan, niin sosdempuolueen nykyinen puoluesihteeri Väinö Leskinen selittää sen jo olleeksi ja menneeksi. Kun Wright selitti, että "niitä epäkohtia, jotka muissa maissa ovat luoneet juovan heidän (työläisten ja kapitalistien, K. H.) välillensä, onneksi ei ole meillä liian jyrkästi ilmestynyt", niin Leskinen puolestaan sanoo:

"Kansanvalta on toteutettu, tuotanto ja elintaso ovat korkealla, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden perusteet ovat yleisesti tunnettuja ja yhteiskunnan valtava enemmistö toimii mm. täystyöllisyyden jatkuvaksi säilyttämiseksi... Erilaiset työväen kulttuuriharrastukset ovat vapauttaneet kansan henkisestä holhouksesta ja antaneet sille tilaisuuden henkisen tasonsa kohottamiseen" (Sosialistinen aikakauslehti N:o 10, v. 1952).

Leskisen "täystyöllisyyden" tuntevat työläiset kuitenkin nykyään ahdistavana työttömyytenä. Korkea elintaso on kyllä leskisillä, mutta työläisten jo entisestäänkin alhaista elintasoa pyritään jatkuvasti laskemaan.

Wrightiläiset porvarit eivät uskotelleet työläisille olevansa sosialisteja. He sanoivat olevansa vain työväen ystäviä ja haluavansa varjella heitä repivältä luokkataistelulta. Elämä paljasti kuitenkin työläisille, että noiden "työväen ystävien" koura työntyi ahnaana työläisten taskuihin. Leskinen ja kumppanit sensijaan väittävät olevansa sosialisteja ja siten huiputtavat puolueensa työläisjäseniä.

BOBRIKOVILAISET VIRKANYRKIT TYÖVÄEN OIKEUKSIEN KIMPUSSA

Forssan edustajakokouksen aika oli synkintä bobrikovilaista sortoaikaa. Vaikka pahinkaan tsaristinen sortokomento ei vetänyt vertoja Suomen taantumusporvariston toimeenpanemalle valkoiselle terrorikomennolle vv. 1918—1944, ahdisti se suomalaisen hallituksen ja virkanyrkkiensä avulla työläisiä kovakouraisesti. Jo luvan saanti kokoukselle oli vaikeata ja sen pidolle asetettiin ehtoja. Kokoukseen tunkeutuivat kuokkavieraina Hämeen läänin varalääninsihteeri L. Björkman, paikkakunnan suomalainen nimismies ja pari suomalaista poliisia. Ja vaikka he eivät virkaintoisuudessaan vetäneetkään vertoja esim. 1920-luvun vieläkin "isänmaallisemmille" honkasille, saivat hekin aikaan sen, että "isänmaallisista" suomalaisista miehistä kokoonpantu senaatti eli

hallitus julisti kokouksen hyväksymän ohjelman periaatteellisen osan takavarikkoon. Saman osan ohjelmasta oikeistososialidemokraatit hylkäsivät v. 1952 puoluekokouksessaan.

PUOLUEOHJELMA HYVÄKSYTÄÄN

Vaikka puolueessa olikin vähitellen selvinnyt käsitys, että sosialismin aatteet ovat oikeat, ei uuden, sosialistisen ohjelman hyväksyminen tapahtunut ilman kiivasta mielipiteiden vaihtoa. Periaateohjelmasta käydyssä keskustelussa totesi *Edvard Valpas* puolueessa vallinneen aatteellisen hajanaisuuden ja horjuvaisuuden, mikä osaltaan johtui siitä, että puolueella ei ollut selvää taisteluohjelmaa.

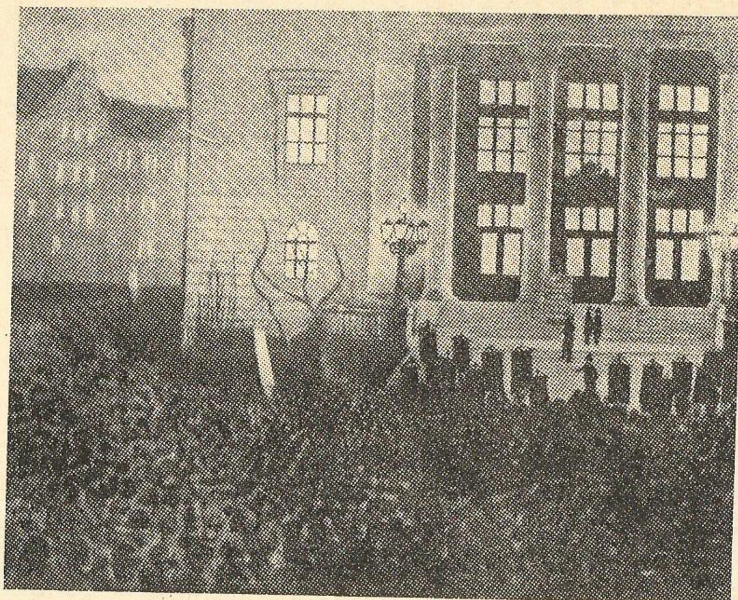
Valppaan puheenvuorosta ilmeni kuitenkin, että vaikka hän tunsikin sosialistisen ohjelman tarpeellisuuden, ei hänkään vielä silloin ollut täysin vakuuttunut sosialististen aatteiden paikkansapitävyydestä. Hän selitti, että ohjelmaluonnoksessa esitetyt väitteet kapitalismin olemuksesta ja yhteiskunnallisen kehityksen laeista sekä työväenliikkeen kansainvälisestä luonteesta eivät olleet riittävästi perusteltuja. Hän selitti, että "ohjelman pitäisi syntyä itse kansasta" sekä esitti ohjelman hyväksymisen siirtämistä seuraavaan kokoukseen.

Ohjelmaluonnoksen perusperiaatteita puolusti päättävimmin Eetu Salin. Vastauksessaan Salin ihmetteli Valppaan epäuskoisuutta ja sanoi terävästi:

"Valpas vaatii, että ohjelman olisi muodostuttava kansan hengestä. Meidän kansa on samojen taloudellisten olosuhteiden ja vaikutusten alainen kuin muutkin kansat, ja sentähden sopii meille samansuuntainen ohjelma kuin muillekin." (Edustajakokouksen pöytäkirja.)

Salin osoitti perusteettomiksi kaikki Valppaan esittämät epäilyt ohjelmaehdotusta vastaan. Samassa puheessa Eetu Salin esitti selvästi käsityksensä sosialismin olemuksesta:

"Valpas kysyi Viipurin kokouksessa Tainiolta, kehtaatko kutsua itseäsi sosialidemokraatiksi? Minä kysyn Valppaalta, kehtaatko kutsua itseäsi sosialidemokraatiksi, kun väität, ettei muka pidä kutiansa vaatimus, että tuotannonvälikappaleet on tehtävä yhteisomaisuudeksi. Sehän on sosialidemokratian a ja o, sen kulmakivi. Ellei se tule ilmi ohjelman periaatteissa, ei ohjelmalla ole mitään arvoa." (Kokouksen pöytäkirja, siv. 198.)

Kansa odottaa — Karin maalaus v. 1905 joukkomielenosoituksista Säätytalon edustalla Helsingissä

Valppaan käsitykset aikana, jolloin sosialistiset aatteet olivat Suomessa vielä uusia, voi vielä jotenkin ymmärtää. Mutta on kerrassaan käsittämätöntä, että periaatteen, minkä jo puolivuosisataa sitten osoitettiin olevan sosialismin a ja o, joku *sosialistiksi* itseään kutsuva puolueen johtaja nyt todistaa turhaksi, sanomalla, että *"meitä ei sinänsä kiinnosta kenen omistuksessa tehtaat ovat"* (Väinö Leskinen Mäntymäellä Vapunpäivänä v. 1953). Työläiset, olivatpa he poliittisilta mielipiteiltään sosialidemokraatteja, kommunisteja tai puolueiden ulkopuolella olevia, hyväksyvät epäilemättä ennemmin Forssan edustajakokouksen hyväksymän ohjelman mukaisen sosialismin kuin leskisläisen valesosialismin.

"Se soi kuin sotatorven ääni, joka kuuluu yli Suomen salojen. Ohjelmamme on meidän sotalippumme, sitä ymmärretään, sen ympärille innostuneina kokoonnutaan." (Forssan edustajakokouksen pöytäkirja, Taavi Tainion puheenvuorosta.)

Tätä ääntä vanhan työväenpuolueen aikana todella ymmärrettiin. Sen lipun alla marssivat 1905:n suurlakon päivinä yhtenäiset työläisjoukot. Sen innoittamina valtasivat työläiset v. 1916 eduskuntaenemmistön. Sitä seurasivat Suomen työläiset 1917 vallankumousliikkeiden päivinä. Sosialismin lipun ympärille kokoontuivat punaisen kaartin yhtenäiset rivit puolustamaan työväen asiaa. Sosialismia julistavat ja sen puolesta taistelevat tänä päivänä kommunistit ja vasemmistososialidemokraatit, mutta sitä vihaavat tannerit ja muut suuromistajat sekä heidän suosioonsa pyrkivät.

FORSSAN OHJELMAN PERUSPERIAATTEET

Forssan edustajakokouksen merkitys on siinä, että se vahvisti Suomen työväenliikkeelle kapitalismia vastaan tähdätyn, kaikkia todellisia sosialisteja yhdistävän luokkataisteluohjelman. Hyväksytty ohjelma nojautui siihen marxilaisten paljastamaan tosiasiaan, että

..*"Syvimpänä syynä kaikkialla huomattavaan kansojen työtätekeväin kerrosten sorronalaiseen asemaan eivät ole yksityiset valtiolliset laitokset, vaan se koko yhteiskunnallisen elämän perustuksena oleva ja oloja täydellisesti vallitseva tosiasia, että tuotantovälikappaleiden omistaminen on tullut yksien yksinoikeudeksi. Samalla kuin taloudellinen kehitys on eroittanut työvoiman omistajat, työväenluokan tuotannon välikappaleista, on se saanut heidät mitä raskaimpaan riippuvaisuuteen tuotannonvälikappaleiden omistajista — niihin luettuina maan suurtilojen omistajat ja kapitalistiluokka — joiden valtiollisen ja taloudellisen vallan ilmestymismuotona nykyinen luokkayhteiskunta on."*

Tuota perustavaa laatua olevaa toteamusta seurasi myös oikea johtopäätös:

"Yksityistuotannon syrjäyttäminen tekee yksityisomistuksenkin tarpeettomaksi ja vahingolliseksi, samalla kuin kehitys luo välttämättömät henkiset ja aineelliset edellytykset uusille yhteistuotantomuodoille, joiden perustuksena on, että yhteiskunta omistaa tuotannon välikappaleet... Tuotannon välikappalten siirtyminen yksityisomaisuudesta kansanomaisuudeksi tulee olla sen (puolueen K. H.) päämääränä, valtiollisen vaikutusvallan valloittaminen keinona sen taistelussa työväenluokan vapauttamiseksi."

Päämääränsä saavuttamiseksi "tulee puolueen käyttää kaikkia tarkoituksenmukaisia ja kansan luonnollista oikeudentunnetta vas-

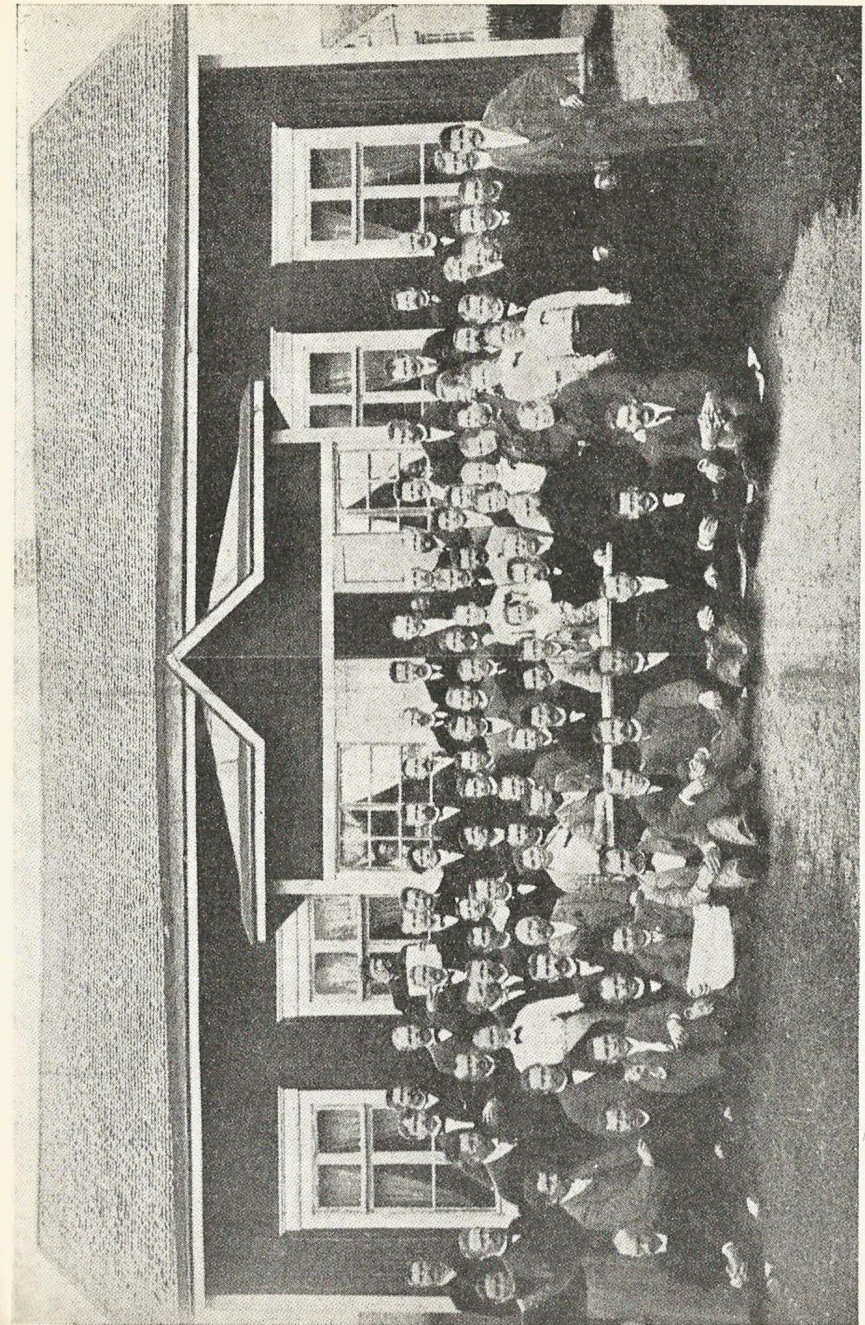
taavia keinoja. Sosialidemokraattinen puolue Suomessa tulee aina kaikissa valtiollisissa ja taloudellisissa kysymyksissä valvomaan köyhälistön luokkaetuja ja vastustamaan tarmokkaasti kaikkea luokkavastakohtien himmentämistä..."

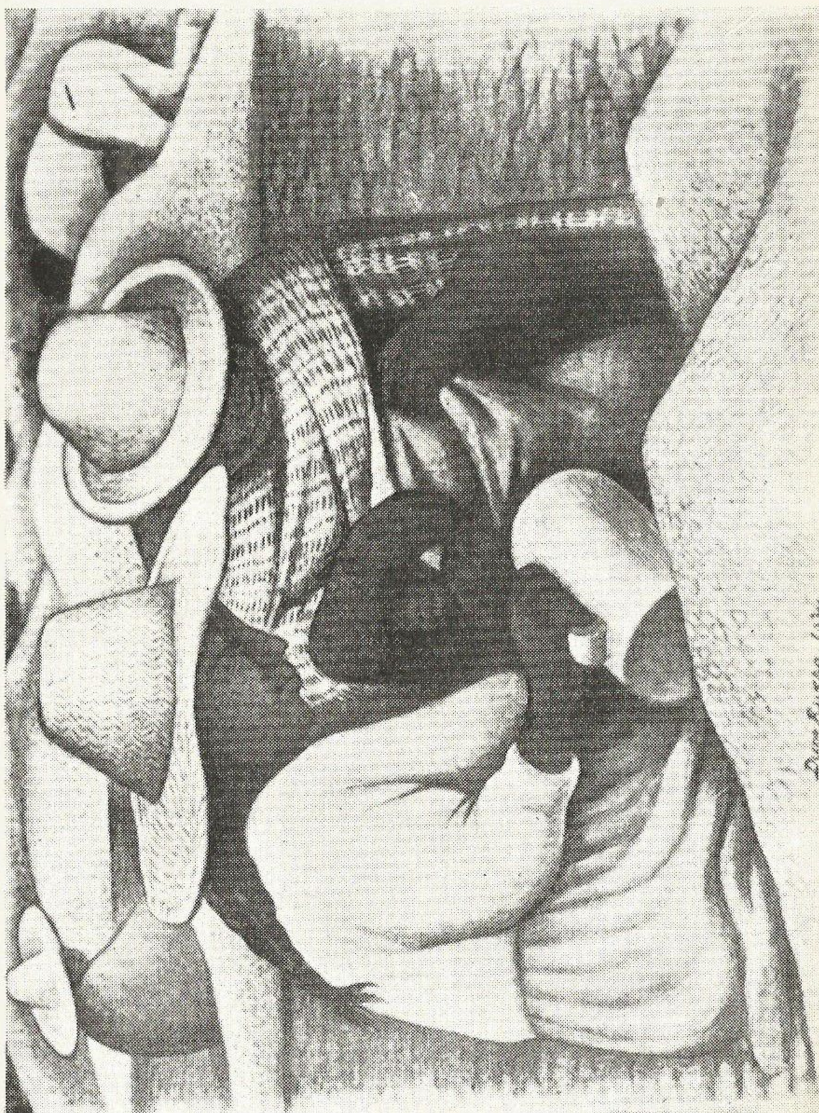
Vanha, yhtenäinen työväenpuolue noudatti tekemiään päätöksiä myös käytännössä. Se nostatti työläisten vaatimusten tueksi työväen joukkovoiman, käytti taistelukeinoina lakkoja, mielenosoituksia ja torikokouksia. Ja vaikka pääoman omistajat puolustivat silloinkin kynsin ja hampain etuoikeuksiaan, saavutti Suomen työväki puolueensa johtaman luokkataistelun ansiosta monia suurmerkityksellisiä voittoja. Työläisille tärkeä äänioikeusuudistus saatiin toimeen vuoden 1905 suurlakkotaistelun voimalla, 8 tunnin työpäivälaki ja kunnallislakien kansanvaltaistaminen toteutettiin v. 1917 vallankumousliikkeen joukkovoiman avulla, monissa poliittisissa ja taloudellisissa taisteluissa puolustivat työläiset menestyksellisesti vaatimuksiaan. Torpparien vapauttaminen oli tulosta työläisten ja torpparien yhteistyöstä vv. 1905—1918 ja sankarillisesta taistelutoveruudesta luokkasodassa.

Suomen työväenliikkeen kokemus osoittaa, että työväki on saavuttanut kaikki merkittävät voittonsa esiintyessään yhteisvoimin ja luokkaetujensa mukaisesti. Tältä luokkataistelun tieltä poikkeaminen, johon oikeistososialidemokraatit ovat syyllistyneet, sekä heidän suorittamansa työväenluokan hajoitus ovat tuottaneet menetyksiä ja tappioita koko työtätekevälle kansallemme. Muistettakoon vaikkapa vain lapuanliikkeen aika ja sotavuodet. Siksi kommunistit, jotka jatkavat vanhan työväenpuolueen parhaita taisteluperinteitä, ovat jyrkästi sitä mieltä, että jokainen yritys himmentää luokkavastakohtia ja jarruttaa luokkataistelua, on työväenluokan ja kansan pettämistä. Tähän käsitykseen yhtyvät myös ne sosialidemokraattiset työläiset, joille Forssan ohjelman sosialistinen sisältö on edelleenkin kallis ja jotka tahtovat vanhan työväenpuolueen perinteiden ja tämän päivän vaatimusten mukaisesti puolustaa horjumatta työväenluokan etuja kaikkia kapitalistien hyökkäyksiä vastaan.

FORSSAN OHJELMA ON VIELÄKIN AJANKOHTAINEN

Forssan ohjelman päävaatimus, tuotantolaitosten ottaminen yhteiskunnan haltuun, on toteuttamatta. Toteuttamattomia ovat monet tärkeät osavaatimukset, jotka ovat edelleenkin ajankohtaisia.

Forssan puoluekokous v. 1903

Maissia
Diego Riveran maalaus

Niinpä esim. työttömyyden poistamisesta hyväksyttiin seuraava päätös:

"Työttömyyden poistamisen varmin keino on yksityisomaisuuteen perustuvan tuotantojärjestelmän muuttaminen koko kansan yhteisomaisuuteen perustuvaksi yhteistuotannoksi. Tämän päämäärän saavuttamiseksi on jokaisen työttömyyden poistamista tahtovan tarmokkaasti työskenneltävä..."

Lisäksi esitti kokous eräitä keinoja ehkäisemään työttömyyden syntymistä. Näistä mainittakoon yli- ja yötyön kieltäminen, alimman elämiseen riittävän tuntipalkan määrääminen ja pakollinen työttömyysvakuutus, joka sisältyisi yleiseen kansanvakuutukseen:

"Kaikkiin työntekijöihin sekä heidän asemassaan oleviin henkilöihin ulottuva kansanvakuutus, käsittäen, paitsi sairaus- ja tapaturma-, myöskin vanhuus- ja ansiokyvyttömyys- sekä leskien ja orpolasten ynnä työttömyysvakuutuksen, on saatava aikaan."

Kokous vaati *"kaikkien rajoitusten poistamista, jotka asettavat naisen yleis- tai yksityis-oikeudellisessa suhteessa ala-arvoisempaan asemaan kuin miehen"*. Mutta yhä vielä saavat naiset samasta työstä pienemmän palkan kuin miehet. Toteuttamatta on kokouksen vaatimus, että *"kuntien on otettava haltuunsa sellaiset yleiselle hyvinvoinnille tärkeät liikealat, joita se menestyksellä voi hoitaa tai jotka yksityisten hallussa ollen saattavat kunnan jäsenet heistä suuressa määrässä riippuvaiseksi"*. Edelleen ovat toteuttamatta vaatimukset työväen asuntopulan poistamisesta ja kunnallisen sairaanhoidon järjestämisestä. Sodanvastaisen asenteensa ilmaisi kokous vaatimuksessa: *"rauhanaatetta on käytännössä toteutettava."*

Forssan ohjelma ei rajoitu vain päätöksissä mainittujen huutavimpien vääryyksien pikaiseen korjaamiseen. Ohjelmassa korostetaan luokkaristiriitojen sovittamattomuutta ja luokkataistelun välttämättömyyttä ja osoitetaan, että työläisten on taisteltava johdonmukaisesti työtätekevien etujen, paremman palkan, lyhyemmän työpäivän, parempien työolosuhteiden ja sosiaalisten parannusten puolesta: maaseudun maattoman väestön maansaantivaatimusten ja pienviljelijäin lisämaansaantivaatimusten puolesta; työtätekeviin kohdistuvaa vero- ja hintakiskontaa vastaan; että on taisteltava sellaisen yhteiskuntajärjestyksen luomiseksi, missä työtätekevät itse määräävät niin tuotannon välineiden käy-

töstä kuin tuotteiden oikeudenmukaisesta jaostakin, siis sosialismin puolesta.

HYVÄN OHJELMAN HUONOA TOTEUTTAMISTA

Nykyisen, v. 1918 luokkasodan jälkeen perustetun sosialidemokraattisen puolueen oikeistojohtajatkin julistautuivat aluksi Forssan ohjelman luokkataisteluperinteiden vaalijoiksi. He ottivat Forssan edustajakokouksen v. 1903 hyväksymän periaateohjelman puolueensa ohjelmaksi. Todellisuudessa he eivät ole tätä ohjelmaa vähääkään kunnioittaneet. Käytännössä he ovat koko ajan koettaneet vieroittaa työläisiä Forssan ohjelman sosialistisista periaatteista ja yhtenäisen työväenpuolueen luokkataisteluperinteistä. Viimeisessä puoluekokouksessaan v. 1952 he virallisestikin hylkäsivät Forssan ohjelman ja hyväksyivät puolueelleen uuden, sosialismista ja työväen luokkataistelusta vapaan ohjelman. Käytännössä heitä kiinnostavat kapitalististen suuryhtiöiden edut, joista he puhuvat koko kansan etuina. Kun he puhuvat ns. kustannustason alentamisesta, he eivät vaadi suuryhtiöiden miljoonavoittojen supistamista, vaan hyväksyvät työläisten palkkatason alentamisen ja pienviljelijäin vähäisten tulojen pienentämisen. Sosialidemokraattisen puolueen oikeistojohtajien puolustamat tavoitteet eivät sovi yhteen puolueen työläisjäsenten ja yleensä työläisten etujen kanssa.

TYÖVÄENLUOKAN YHTENÄISYYDESSÄ ON SEN VOIMA

Hyväksyessään työväen taisteluohjelman kapitalismia vastaan nojasi Forssan edustajakokous työläisten ja torpparien yhtenäisyyteen ja työtätekevien taisteluliiton kasvavaan voimaan:

"Tämä kokous sekä työn tulokset todistavat, että sillä aatteella, joka meitä innostuttaa, on tässä maassa maaperä, missä se on ilahduttavan hyvin versonut." (Etu Salinin kokouksen lopettajaispuhe, pöytäkirja, siv. 195.)

Kukaan työväen asian puolustaja ei väittäne vakavissaan, etteikö työväen taistelu kapitalismia vastaan olisi edelleenkin ajankohtainen ja väistämätön tehtävä. Vaikka Forssan edustajakokouksen hyväksymä ohjelma ei tänä päivänä vastaakaan marxilais-leniniläisen taisteluliikkeen vaatimuksia, on se perusolemukseltaan työväen luokkataistelun ohjelma, jonka perinteillä on maamme työväenluokkaa yhdistävä vaikutus. Sosialistisen luokkataistelun periaatteen pohjalla yhtyneinä voivat maamme työtätekevät tulevaisuudessakin taistella menestyksellisesti sekä osavaatimustensa että suuren päämääränsä, riistosta ja sorrosta vapaan sosialistisen yhteiskunnan toteuttamiseksi.

MAURI RYÖMÄ

Sosialismin voittojen kongressi

MOTTO:

"Onko olemassa sosialismin taloudellinen peruslaki? On. Mitkä ovat tämän lain olennaiset piirteet ja vaatimukset? Enimmäisvoittojen turvaamisen asemesta — yhteiskunnan aineellisten ja kulttuuritarpeiden mahdollisimman suuren tyydyttämisen turvaaminen; nousukaudesta pulaan ja pulasta nousukauteen, keskeytyksin tapahtuvan tuotannon kehityksen asemesta — tuotannon jatkuva kasvu; yhteiskunnan tuotantovoimien tuhoutumista aiheuttavien, tekniikan kehityksessä tapahtuvien ajoittaisten keskeytysten asemesta — tuotannon keskeytymätön täydellistyminen korkeimman tekniikan pohjalla."

(J. Stalin: "Sosialismin taloudellisia ongelmia Neuvostoliitossa".)

Neuvostoliiton Kommunistisen Puolueen XIX edustajakokous lokakuun 5—14 pnä 1952 saattoi nojata siihen tosiasiaan, että neuvostoyhteiskunta on toteuttanut sosialismin, saavuttanut ja vakiinnuttanut sosialistisen järjestelmän, jota marxilaiset toisella nimellä sanovat kommunismin ensimmäiseksi eli alemmaksi vaiheeksi. Tämän vaiheen periaatteena on: *"Jokainen kykyjensä mukaan, jokaiselle työnsä mukaan."*

Marxin, Engelsin, Leninin ja Stalinin tieteellisen teorian opastuksella ja Kommunistisen Puolueensa johdolla neuvostokansa on toteuttanut sosialismin. Neuvostoliiton "nouseva ja kukoistava sosialistinen järjestelmä on täydellinen vastakohta mätänevälle kapitalismille", lausui toveri Malenkov NKP:n Keskuskomitean toimintaselostuksessaan edustajakokoukselle. Sosialismin maan menestykset vahvistavat kapitalististen maiden työtätekevissä vakaumusta, että neuvostokansan valitsema tie on ainoa tie, jota kulkien saavutetaan ihmiskunnan vuosisatainen unelma rauhallisesta ja onnellisesta elämästä maan päällä.

Kommunismin ensimmäisen vaiheen — sosialismin — toteuttaminen Neuvostoliitossa perustui sosialistisen vallankumouksen voittoon v. 1917. Toveri Bulganin totesi puheessaan NKP:n XIX edustajakokouksessa, että Lokakuun Suuri Sosialistinen Vallankumous avasi maan historiassa uuden aikakauden. Kommunistisen Puolueen johdolla työväenluokka liitossa työtätekevän talonpoikaiston kanssa kukisti kapitalistien ja tilanherrojen vallan, pystytti proletariaatin diktatuurin, hävitti kapitalismin ja poisti ihmisen harjoittaman toisen ihmisen riiston sekä turvasi sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen.

"Neuvostovallan esittämä erikoinen osa" — lausuu toveri Stalin *XIX edustajakokouksen aattona julkaistussa teoksessaan "Sosialismin taloudellisia ongelmia Neuvostoliitossa"* — *"selittyy kahdesta seikasta: ensiksi siitä, että Neuvostovallan ei pitänyt vaihtaa yhtä riiston muotoa toiseen muotoon, kuten oli asianlaita vanhoissa vallankumouksissa, vaan hävittää kaikenlainen riisto; toiseksi siitä, että sosialistisen talouden kaikenlaisten itujen puuttuessa tyystin maastamme sen oli luotava niin sanoaksemme 'autiolle paikalle' uudet, sosialistiset talousmuodot. — Tämä on ehdottomasti vaikea ja mutkikas tehtävä, jollaista ei aikaisemmin ollut suoritettu. Siitä huolimatta Neuvostovalta suoritti tämän tehtävän kunnialla."*

Sosialistinen neuvostovalta vahvisti ja toteutti elävässä elämässä sen, mitä Friedrich Engels oli 75 vuotta sitten (vuonna 1878) lausunut Marxin historiallisista opetuksista: "... että historian johtaminen on siirtynyt proletariaatille, luokalle, joka koko yhteiskunnallisen asemansa mukaisesti voi vapauttaa itsensä ainoastaan siten, että ylipäänsä poistaa kaiken luokkavallan, kaiken orjuuden ja kaiken riiston; että yhteiskunnalliset tuotantovoimat, joita porvaristo ei enää kykene hallitsemaan, hartaasti odottavat vain sitä, että yhdistynyt proletariaatti ottaisi ne haltuunsa luodakseen sellaisen olotilan, joka tekee yhteiskunnan jokaiselle jäsenelle mahdolliseksi osallistumisen paitsi yhteiskunnallisten rikkauksien luo-

miseen, myöskin niiden jakoon ja hallintaan, ja koko tuotannon suunnitelmallisen harjoittamisen avulla lisää yhteiskunnallisia tuotantovoimia ja niiden tuotteita niin, että jokaisen ihmisen kaikkien järkiperäisten tarpeiden tyydyttäminen alati kasvavassa määrässä on taattu."

Sosialismin toteuttaminen merkitsi tuotantovoimien ja tuotannon valtavaa lisäämistä ja loi edellytykset jokaisen ihmisen kaikkien järkiperäisten tarpeiden tyydyttämiselle alati kasvavassa määrässä.

Toteuttaen Leninin ja Stalinin oppia sosialismin voiton mahdollisuudesta yhdessä maassa Kommunistinen Puolue suoritti neuvostomaan teollistamisen ja maatalouden kollektivisoinnin ja rakensi sosialistisen yhteiskunnan.

Tuotantovälineiden yksityisomistuksen poistaminen loi mahdollisuudet suunnitelmalliselle taloudelle, joka ei tunne tuotannon anarkiaa. Stalin opettaa, että kansantalouden suunnitelmallisen kehityksen laki syntyi vastapainona kapitalismin oloissa vallitsevalle kilpailun ja tuotannon anarkian laille. Se syntyi tuotantovälineiden yhteiskunnallistamisen pohjalla, sen jälkeen, kun kilpailun ja tuotannon anarkian laki oli menettänyt voimansa. Se tuli voimaan sen vuoksi, että sosialistista kansantaloutta voidaan hoitaa vain kansantalouden suunnitelmallista kehitystä koskevan taloudellisen lain pohjalla.

"Sotaa edeltäneiden viisivuotissuunnitelmien vuosina Neuvostoliitossa suoritettiin sosialistinen teollistaminen", toveri Malenkov totesi Keskuskomitean toimintaselostuksessa. Siten luotiin sosialismin aineellis-teknillinen perusta. Erikoista huomiota omistettiin raskaan teollisuuden ja tuotantovälineiden tuotannon kehitykselle, mikä loi pohjan myös kevyen teollisuuden, maatalouden ja tuotantovälineiden kehitykselle. Toisen maailmansodan vuosina Neuvostoliiton sosialistinen teollisuus ja maatalous osoittivat voimansa ja turvasivat Euroopan vapauttamisen hitleriläisen fasismin vallasta.

Kansantalouden sodanedellisen tason palauttamiseen tarvittiin tietenkin määrätty aika. Teollisuustuotannon vuotuinen kokonaismäärä saavutti ja sivuutti vuonna 1948 sodanedellisen (vuoden 1940) tason; kivihiilen louhinta teki sen v. 1947, teräksen ja sementin tuotanto v. 1948, valuraudan ja naftan tuotanto v. 1949, jalkinetuotanto v. 1950, ja pumpulikankaiden tuotanto v. 1951. Tämä merkitsee sitä, että sota hidastutti neuvostoteollisuuden kehitystä 8—9 vuotta, so. suunnilleen kahden 5-vuotissuunnitelman ajan.

Sosialistinen järjestelmä teki mahdolliseksi sodan aiheuttamien

Kommunismin suurilta rakennustyömailta Volgan varrella. Uuttaajat työssään

suunnattomien vaurioiden nopean korjaamisen. Niinpä oli mahdollista todeta Puolueen XIX edustajakokouksessa, että Neuvostoliitto oli jo siihen mennessä kohottanut teollisuustuotantonsa 2,3-kertaiseksi sodanedelliseen tasoon verrattuna. Neuvostovaltio oli 35-vuotisen olemassaolonsa aikana saavuttanut teollisen edistyksen, jonka saavuttamiseksi kapitalistiset maat olivat tarvinneet vuosisatoja. Tänä aikana Neuvostoliitto oli lisännyt teollisuustuotantonsa 39-kertaiseksi, kun taas esim. Englanti oli tarvinnut teollisuustuotantonsa vastaavaan kohottamiseen 162 vuotta (vuodesta 1790 vuoteen 1951). Ranska puolestaan on viimeksi kuluneiden 90 vuoden aikana lisännyt teollisuustuotantonsa vain 5,5-kertaiseksi, ja Yhdysvallat on viimeisten 35 vuoden aikana lisännyt teollisuustuotantonsa ainoastaan 2,6-kertaiseksi. Kun tsaarin-Venäjä oli v. 1913 tuottanut sähköä 1,9 miljardia kilowattituntia, niin v. 1952 Neuvostoliitto tuotti 62-kertaisen määrän eli 117 miljardia kilowattituntia.

Myös maatalous jälleenrakennettiin sodan jälkeen nopeasti. Maatalouskasvien kylvöala oli v. 1952 yhteensä 5,3 miljoonaa hehtaaria suurempi kuin ennen sotaa. Viljan tuotanto palautettiin ennalleen kolmantena vuonna sodan päättymisen jälkeen, ja sitä seuraavina vuosina se on jatkuvasti kasvanut. V. 1952 viljan kokonaissato oli 8 miljardia puutaa (= 131 miljoonaa tonnia), ja tällöin oli vehnän kokonaissato kasvanut vuoteen 1940 verraten 48 %:lla. ”Näin ollen viljaprobleemi, jota aikaisemmin pidettiin vaikeimpana ja vakavimpana probleemina, on menestyksellisesti ratkaistu, ratkaistu lopullisesti ja peruuttamattomasti” (Malenkov). Kone- ja traktoriasemien ja neuvostotilojen yhteenlaskettu traktorivoima on kasvanut 59 %:lla sodanedelliseen tasoon verrattuna, ja leikkuupuimurien (kombainien) määrä 51 %:lla. Vuoden 1945 heinäkuusta vuoden 1952 heinäkuuhun on nautakarjan pääluku Neuvostoliitossa lisääntynyt 13,4 miljoonalla, lampaiden 41,8 miljoonalla, sikojen 21,2 ja hevosten 5,6 miljoonalla. Viimeisten 3 1/2 vuoden (vuoden 1949 alusta lukien) kuluessa on istutettu suojametsävyöhykkeitä 2,6 miljoonan hehtaarin alalle sekä rakennettu yli 12 000 lampea ja vesisäiliötä. Volgalle, Donille, Dnjeprille ja Amu-Darjalle rakennetut tai rakennettavat vesivoima-asemat ja kasteluverkostot turvaavat uusien maiden kasteluviljelyn yli 6 miljoonan hehtaarin sekä laitumien vesittämisen ja valintakastelun 22 miljoonan hehtaarin alalla.

Neuvostoliiton kansantalouden kaikinpuolinen kehitys noudattaa sosialismin taloudellista peruslakia, jonka oleelliset piirteet ja vaatimukset toveri Stalin määrittelee seuraavasti: ”Koko yhteiskunnan alituisesti kasvavien aineellisten ja kulttuuritarpeiden mahdollisimman suuren tyydyttämisen turvaaminen sosialistisen tuotannon keskeytymättömän kasvun ja täydellistymisen kautta korkeimman tekniikan pohjalla.” Tämä merkitsee sitä, että ”koko yhteiskunnan alituisesti kasvavien aineellisten ja kulttuuritarpeiden mahdollisimman suuren tyydyttämisen turvaaminen on sosialistisen tuotannon päämäärä; sosialistisen tuotannon keskeytymätön kasvu ja täydellistäminen korkeimman tekniikan pohjalla — se on keino päämäärän saavuttamiseksi.”

Noudattaessaan sosialismin taloudellista peruslakia Neuvostoliiton kansantalouden kehitys on palvellut ja palvelee koko yhteiskunnan aineellisten ja kulttuuritarpeiden mahdollisimman täydellistä turvaamista, koko kansan elin- ja kulttuuritason jatkuvaa kohottamista. Niinpä neuvostotyöläisen rahapalkka on sodanjälkeisinä vuosina noussut lähes 50 %:lla. Vuosien 1940 ja 1951 välisenä aikana työläisten, toimitsijain ja talonpoikain tulojen yhteissumma kasvoi 78 %:lla. Samanaikaisten, jokavuotisten hinnanalennusten ansiosta neuvostoihminen saattoi jo ennen vuoden 1953 uutta hintojenalennusta ostaa samalla rahamäärällä kaksi kertaa niin paljon tuotteita kuin v. 1947. Sosiaalisiin ja sivistystarkoituksiin varatut valtion määrärahat kasvavat taukoamatta. Kun esim. sosiaalivakuutukseen käytettiin v. 1940 noin 8 1/2 miljardia ruplaa, niin v. 1952 vastaava summa nousi 21 1/2 miljardiin ruplaan (virallisen vaihtokurssin mukaan = 1241 1/2 miljardiin markkaan eli noin 178 kertaa siihen määrään, mitä Suomen valtion varsinaisessa menoarviossa oli v. 1952 varattu sosiaalivakuutusta varten). Ennen neuvostovaltaa maassa oli 96 korkeakoulua, joissa opiskeli 117 tuhatta henkilöä. Vuonna 1952 Neuvostoliitossa oli 887 korkeakoulua, joissa opiskeli 1 400 000 henkilöä. Neuvostovallan aikana on 48 kansallisuutta luonut oman kirjakielensä ja julkaisee äidinkielellään tieteellistä ja kaunokirjallisuutta sekä lehtiä.

Erityisen loistavasti sosialistisen järjestelmän etevämmyys kapitalistiseen verrattuna näyttäytyy nuorten Baltian-neuvostotasavaltojen — Eestin, Latvian ja Liettuan — kansantalouden ja kansallisen sivistyselämän kehityksessä. Siten veljesmaamme Eestin teollisuustuotanto oli sodan hävityksistä huolimatta noussut vuoden 1952 alkuun mennessä yli 4 kertaa niin suureksi kuin ennen sotaa. Jo neljännen 5-vuotissuunnitelman aikana Eestin neuvostotasa-

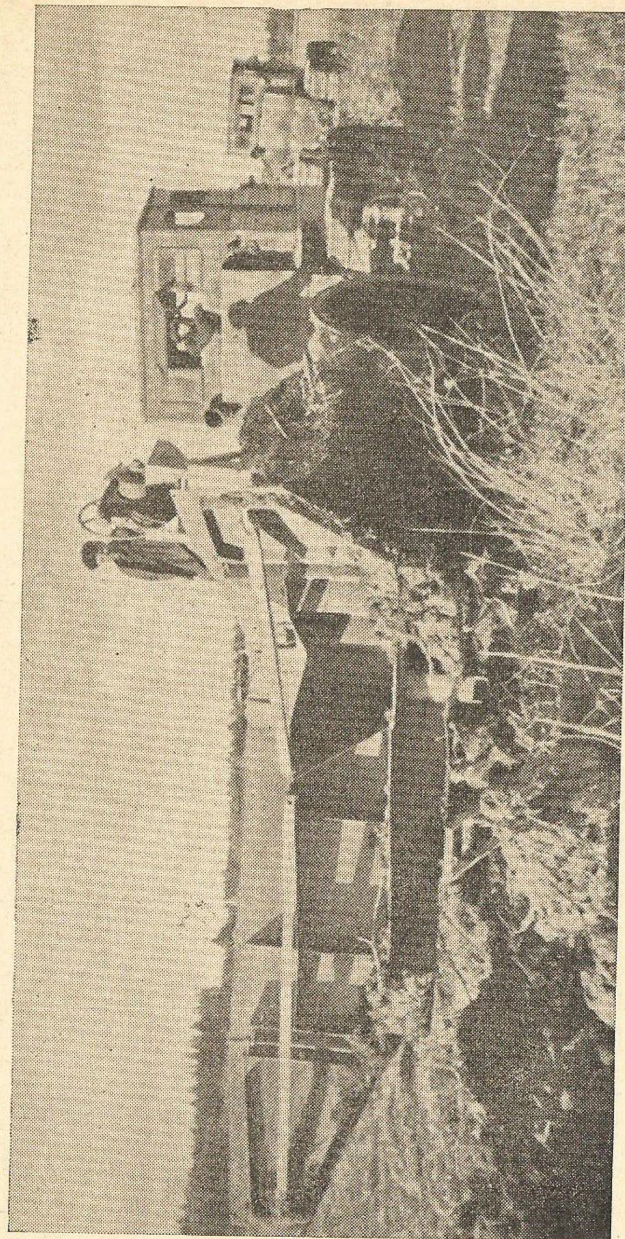
vallan sähkövoiman tuotanto oli huomattavasti suurempi kuin kapitalistisessa Eestissä. Vuoden 1952 loppuun mennessä oli Eestissä ainakin 85 % maataloustyöstä mekanisoitu. Neuvostovallan aikana on Eestin korkeakouluissa — sodan aiheuttamasta pitkästä keskeytyksestä ja tuhoista huolimatta — valmistunut noin 5 000 insinööriä, lääkäriä, agronomia ja muita akateemisia työntekijöitä. Eesti on saanut oman tiedeakatemiansa.

NKP:n edustajakokouksen hyväksymä uusi — viides — 5-vuotissuunnitelma sisältää tärkeimpien teollisuustuotteiden tuotannon kohoamisen 60—80 %:lla vuodesta 1950 vuoteen 1955. Työläisten, toimitsijain ja talonpoikien ansiotaso tulee kohoamaan 35—40 %:lla. Erotuksena kapitalistisista maista, joissa riistäjäluokat ansaitsevat enemmän kuin puolet kansallistulosta, Neuvostoliitossa koko kansallistulo koituu työtätekevien omaisuudeksi. Neuvostoliiton työtätekevät saavat henkilökohtaisten aineellisten ja kulttuuritarpeidensa tyydyttämiseen noin 3/4 kansallistulosta, ja loppuosa menee sosialistisen tuotannon laajentamiseen sekä muihin valtion yleisiin ja yhteiskunnallisiin tarpeisiin.

Tämä uusi 5-vuotissuunnitelma, joka osoittaa sosialistisen talousjärjestelmän perustavan ylivoimaisuuden kapitalistiseen talousjärjestelmään verrattuna, palvelee neuvostoyhteiskunnan asteittaista siirtymistä sosialismista kommunismiin. ”Uusi viisivuotissuunnitelma merkitsee uutta pitkää askelta eteenpäin maamme kehityksessä sosialismista kommunismiin.” (Malenkov)

Marx määritteli kommunismin toisen eli korkeamman vaiheen pääpiirteet v. 1875 ”Gothan ohjelman arvostelussaan”: ”Kommunistisen yhteiskunnan korkeammassa vaiheessa, jolloin yksilöiden orjuuttava riippuvaisuus työnjaosta sekä samalla myös henkisen ja ruumiillisen työn vastakohta on hävinnyt; jolloin työ ei enää ole pelkkä elinkeino, vaan siitä on tullut ensimmäinen elämän tarve; jolloin yksilöiden kaikinpuolisen kehityksen mukana myös tuotantovoimat ovat kasvaneet ja kaikki yhteiskunnallisen rikkauden lähteet virtaavat esteettömästi — vasta silloin voidaan porvarillisen oikeuden ahdas näköpiiri täydellisesti ylittää, ja yhteiskunta voi kirjoittaa lippuihinsa: *Jokainen kykyjensä mukaan, jokaiselle tarpeidensa mukaan.*”

NKP:n XIX edustajakokous asetti neuvostokansalle täsmällisesti tämän historiallisen tehtävän. *”Kommunistisen Puolueen johdolla”*,

Kuivatusojaa viilletään ”Uus elu” kollektiivitalouden mailla Neuvosto-Eestissä

— totesi toveri Malenkov — *"Neuvostoliitossa on saavutettu sosialismin maailmanhistoriallinen voitto ja ainiaaksi hävitetty ihmisen harjoittama toisen ihmisen riisto. Puolueen johdolla Neuvostoliiton kansat taistelevat menestyksellisesti kommunismin rakentamisen suuren päämäärän toteuttamiseksi maassamme."*

Yhtä horjumattomasti kuin toveri Stalin oli johtanut kommunismin ensimmäisen vaiheen — sosialismin — toteuttamista Neuvostoliitossa, yhtä varmalla kädellä hän teoksessaan "Sosialismin taloudellisia ongelmia Neuvostoliitossa" viitoitti tien kommunismin toisen, korkeamman vaiheen toteuttamiseen. "Näin ollen puolueen tulevaisuudensuunnitelmat" — toveri Malenkov lausui — "perustuvat kommunistisen yhteiskunnan rakentamista koskevaan tieteeseen, jonka on luonut toveri Stalin."

Nämä tulevaisuuden suunnitelmat määritellään keskitetysti edustajakokouksen hyväksymien muutettujen puoluesääntöjen ensimmäisessä kohdassa:

"Neuvostoliiton Kommunistisen Puolueen päätehtävinä ovat nyt kommunistisen yhteiskunnan rakentaminen siirtymällä vähitellen sosialismista kommunismiin, yhteiskunnan aineellisen ja kulttuuritason jatkuva kohottaminen, yhteiskunnan jäsenten kasvattaminen internationalismin ja kaikkien maiden työtätekevien kanssa kehitettävien veljellisten suhteiden hengessä sekä neuvostokotimaan aktiivisen puolustuksen kaikinpuolinen lujittaminen sen vihollisten hyökkäystoimia vastaan."

Neuvostoliiton Kommunistisen Puolueen XIX edustajakokous, sen määrittelemä asteittainen siirtyminen sosialismista kommunismiin, kruunasi toveri Stalinin jättiläismäisen elämäntyön.

Marx ja Engels muuttivat sosialismin utopiasta tieteeksi. Kehittäen marxilaisuutta suuri Lenin loi opin sosialistisesta valtiosta ja luokattoman sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen teistä neuvostomaassa. Toteuttamalla elämässä tätä oppia Puolue on toveri Stalinin johdolla saavuttanut maailmanhistoriallisen voiton: sosialismi on muuttunut ihmiskunnan parhaiden ajattelijain unelmasta todellisuudeksi. Neuvostokansa on rakentanut sosialismin, ja neuvostomaa on astunut kauteen, jolloin tapahtuu asteittainen siirtyminen sosialismista kommunismiin... On epäilemätöntä, että Neuvostoliiton Kommunistinen Puolue pitää toveri Stalinin ohjeita

sosialismista kommunismiin tapahtuvan asteittaisen siirtymisen toteuttamisen ehdoista ja teistä ohjelmanaan taistelussa kommunismin rakentamisen puolesta.

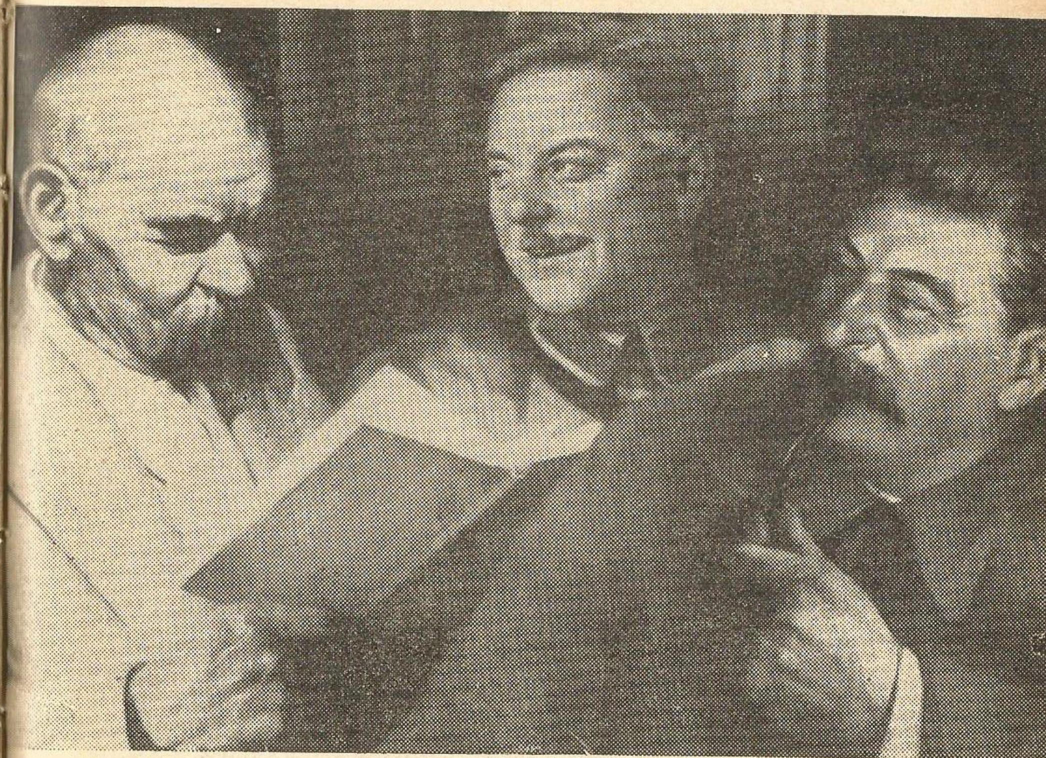
Neuvostokansan voitokas kulku Puolueensa johdolla kommunismiin johtavalla tiellä on ehtymätön innoituksen lähde kaikkien maiden työväenluokalle ja työtätekeville niiden vallankumouksellisessa taistelussa rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta.

INKERI LEHTINEN

Kuulin Stalinin puhuvan

Kuulun niihin onnellisiin ihmisiin, joilla on useita kertoja ollut tilaisuus kuulla toveri Stalinin puhuvan. Useimmiten tosin vain radion välityksellä, jolloin häiriöt ovat ryöstäneet kalliita sanoja. Mutta toveri Stalinin tapa puhua hänen selittäessään kunkin ajankohdan ongelmia nerokkaan tiedemiehen ja taistelijan järkkymättömällä johdonmukaisuudella, hänen rauhallinen äänensä, vakaat äänenpainonsa synnyttivät etäisyyksienkin yli läheisen ja välittömän kosketuksen.

Varsinkin kaksi radion välityksellä kuultua toveri Stalinin pu-

Maksim Gorki lukee teostaan Stalinille ja Voroshiloville

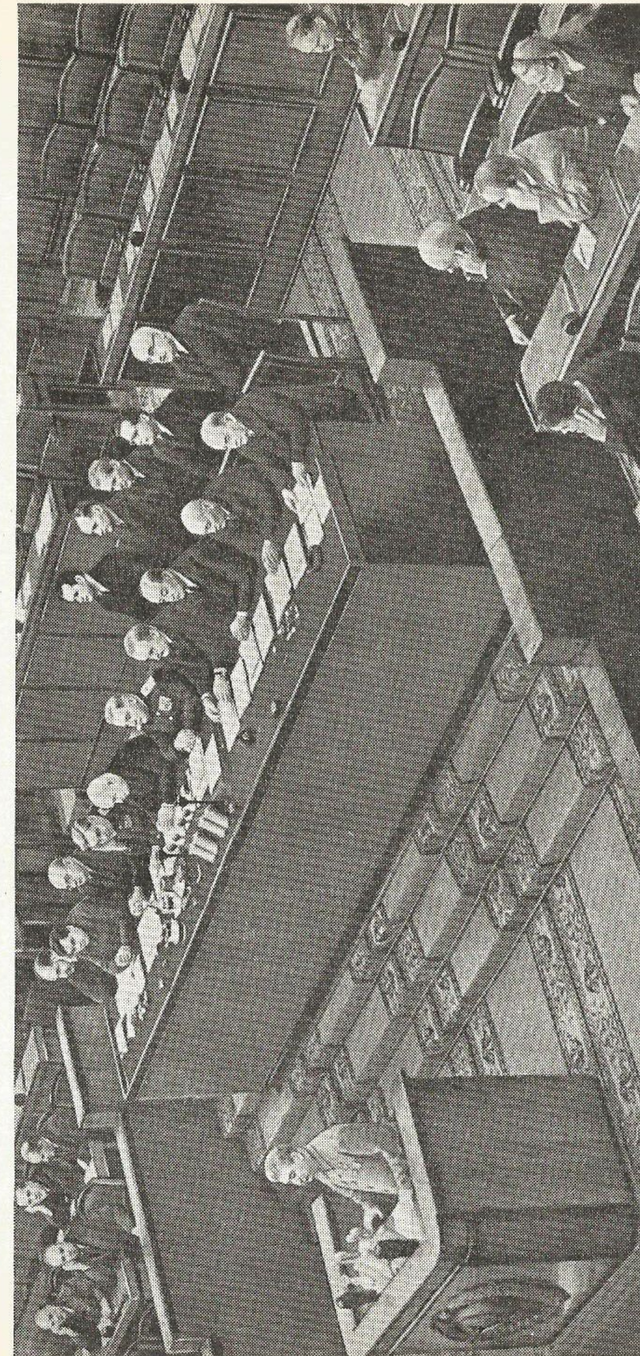
hetta on jäänyt lähtemättömästi mieleen, varmaan siksi, että ne on pidetty hetkellä, jolloin Stalinin sanoja ja neuvoja eniten kaivattiin. Toinen oli hänen puheensa heinäkuun 3. päivänä 1941, jolloin hän peittelemättä ilmoitti kansalleen ankaran totuuden hitleriläis-armeijan hyökkäyksen aiheuttamista tuhoista, mutta arvioi samalla kylmäverisesti kummankin taistelevan puolen todelliset voimavarat antaen neuvostokansalle uutta rohkeutta sen noustessa sen maan kaikilla äärillä uljaaseen puolustustaisteluun. Toinen oli hänen puheensa Lokakuun vallankumouksen vuosipäivänä samana vuonna, jolloin hän saattoi todeta 3-kuukautisen puo-

lustustaistelun jälkeen Hitlerin salamasotasuunnitelmien romahtaneen samalla kun hän osoitti Punaisen Armeijan väliaikaisten tappioiden syyt ja viitoitti tehtävät voiton saavuttamiseksi, kaikkien Hitlerin sortamien kansojen vapauttamiseksi. Puhe päättyi siivekkäisiin sanoihin: Asiamme on oikea — voitto on oleva meidän! Kuuntelimme puhetta piiritetyssä Leningradissa, keskellä pauhaavaa sulkutulta, joka lähti ilmatorjuntatykeistä hajoittaen hitleriläisten ilmarosvojen taukoamattomia hyökkäyksiä. Toveri Stalinin sanat valoivat voiton uskoa ja taistelutahtoa kaikkiin fasismia vastaan kamppaileviin ihmisiin.

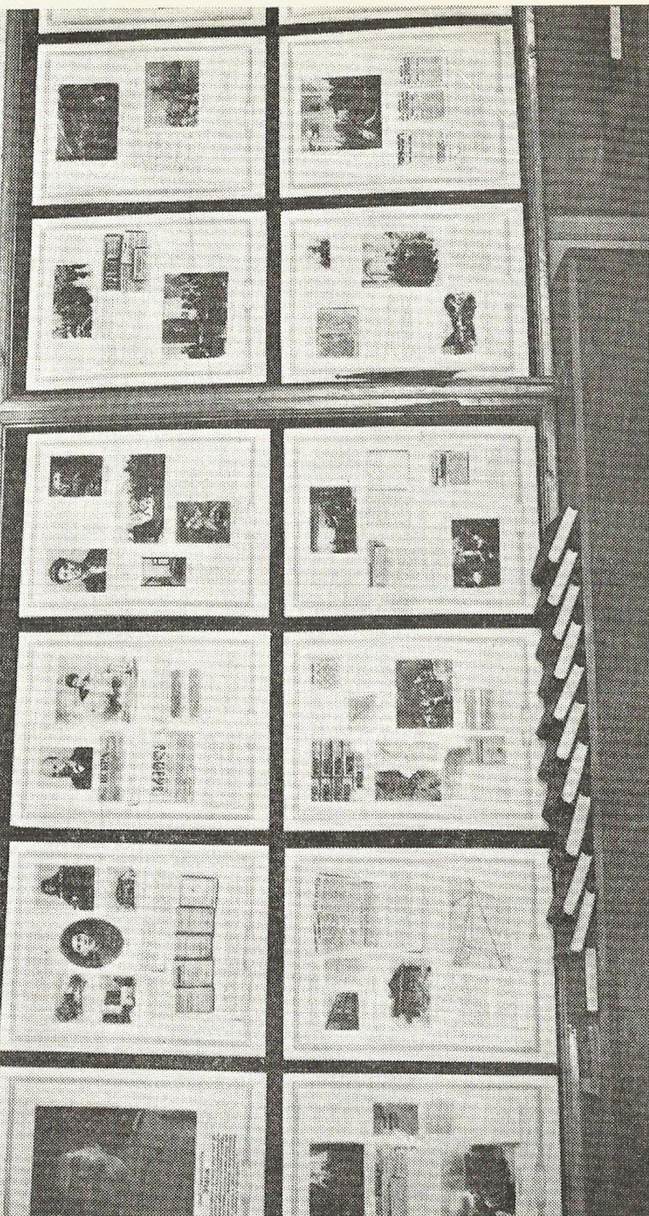
Mutta tämän kirjoituksen tarkoituksena on kertoa toveri Stalinin viimeisestä julkisesta esiintymisestä, Neuvostoliiton Kommunistisen Puolueen XIX edustajakokouksessa pidetyn puheen välittömästä vaikutuksesta. Kokouksen kynnyksellä oli ilmestynyt hänen teoksensa, Sosialismin taloudellisia ongelmia Neuvostoliitossa, joka itse asiassa oli hänen suuri kokouspuheenvuoronsa. Sillä siinä oli jälleen niinkuin aina ennenkin toveri Stalinin esiintymisissä, puututtu oleellisimpiin selvityksen tarpeessa oleviin kansainvälisiin ja Neuvostoliiton kysymyksiin, suoritettu niistä syvällinen teoreettinen erittely ja kartoitettu nerokkaalla tavalla kommunismin rakennustyön tietä ja maastoa.

Kuitenkin kaikki edustajakokouksen osanottajat toivoivat ja odottivat kuulevansa toveri Stalinin myös puhuvan kokoukselle. Jokainen läsnäolija tarkkaili lämpimästi ja kiintymyksellä hänen olemustaan hänen istuessaan puhemiehistössä, totesi iän ja inhimilliset mitat ylittäneen työtaakan tuoneen hopeaa hiuksiin ja raskautta liikkeisiin, mutta iloitsi samalla hänen eloisuudestaan ja virkeydestään, toivoen sen jatkuvan vielä kauan. Odotuksen jännitys nousi huippuunsa kokouksen lähestyessä loppuaan. Viimeisenä kokouspäivänä lokakuun 14 päivänä se laukesi. Kun veljespuolueiden edustajien tervehdykset olivat päättyneet, puheenjohtaja ilmoitti, että niihin vastaa toveri Stalin. Silloin tuntui kuin sali olisi räjähtänyt, niin riemukkaasti jättiläismäiset suosionosoitukset purkautuivat ilmoille.

Toveri Stalinin puhe, yksinkertainen, selkeä, sydämellinen, liikutti kaikkia osanottajia ja erityisesti meitä veljespuolueiden edustajia sydänjuuria myöten. Olimme saaneet seurata Neuvosto-

Viimeinen puhe. Stalin puhuu NKPn XIX edustajakokouksessa lokakuussa v. 1952 veljespuolueiden edustajille

Kuvanäyttely Stalinin elämästä SKPn keskuskabinetissa Helsingissä

liiton suuren puolueen edustajakokousta, joka mahtavan valonheittimen tavoin heijasti kommunismin rakennustyön jättiläissaavutuksia ja ihmiskunnan suuria näköaloja. Jokaisen veljespuolueen tervehdyksessä oli ilmaistu syvästi tunnettu kiitollisuus neuvostokansaa, sen kommunistista puoluetta ja toveri Stalinia kohtaan, jotka yli kolmen vuosikymmenen ajan ovat olleet majakkana ja esikuvana kaikille vapauden ja rauhan puolesta taisteleville kansoille. Ja nyt tuli toveri Stalin kiittäen neuvostokansan puolesta veljespuolueiden edustajia ystävällisistä tervehdyksistä, menestyksen toivotuksista ja luottamuksesta. ”Tämä luottamus, joka merkitsee valmiutta tuen antamiseen puolueellemme sen taistelussa kansojen valoisan tulevaisuuden puolesta, sen taistelussa sotaa vastaan, sen taistelussa rauhan säilyttämisen puolesta, on meille erittäin suuriarvoinen”, toveri Stalin lausui, jatkaen, että Neuvostoliiton Kommunistinen Puolue ja neuvostokansa ovat aina tarvinneet ja tarvitsevat vastedeskin rajantakaisten veljeskansojen luottamusta, myötämielisyyttä ja tukea.

Kun hän sitten siirtyi lämpimästi, koruttomasti kuvaamaan tuota tukea, osoittaen, että kumpikin puoli on siinä sekä saava että antava puoli, hänen sanoistaan kasvoi proletaarisen internationalismin mahtava julistus. Stalinin puheen punaisena lankana oli toteamus, että tukiessaan sosialismin tienraivaajaa Neuvostoliittoa, ilmaistessaan lujan solidaarisuutensa sen rauhantahtoisia pyrkimyksiä kohtaan, maailman työtätekevät puolustavat ennenkaikkea itseään, tukevat omaa kansaansa sen taistelussa rauhan puolesta.

”Tämän molemminpuolisen tuen erikoisuus on selitettävissä sillä” — Stalin sanoi: — *”että puolueemme edut eivät suinkaan ole ristiriidassa, vaan päinvastoin sulautuvat yhteen rauhantahtoisten kansojen etujen kanssa. Mitä tulee Neuvostoliittoon, niin sen edut yleensä ovat erottamattomia maailmanrauhan asiasta.”*

Stalinin tyynet sanat tuntuivat kohdistuvan musertavalla voimalla niihin kansojen vihollisiin, jotka yrittivät saattaa maansa kommunistien isänmaanrakkauden epäilyksenalaiseksi Neuvostoliittoa kohtaan tuntemamme kiintymyksen vuoksi. Todellisuudessa ne siten vain paljastavat täydellisen piittaamattomuutensa maansa ja kansansa kohtaloista. Rakentamalla herkeämättä ystävyyttä kansojen tasavertaisuuden esitaistelijan ja rauhan lujimman linnakkeen, neuvostomaan kansoihin kommunistit puolustavat ennen muuta oman maansa rauhan ja riippumattomuuden asiaa.

Veljespuolueiden edustajien kokoukselle esittämät tervehdykset olivat värikkäästi ja elävästi kuvanneet niiden käymää taistelua. Kansandemokratian maiden edustajat olivat kertoneet rakennustyönsä valtavista saavutuksista, joihin ne Neuvostoliiton epäitsekkäällä avulla olivat päässeet. Kapitalististen ja siirtomaiden edustajat kuvasivat oman vapaustaistelunsa menestyksiä, mutta myös sen raskautta. Toveri Stalin huomautti rohkaisevasti ja toverillisesti, ettei näiden puolueiden taistelu sittenkään ole niin vaikeaa kuin oli venäläisten kommunistien toiminta tsaarinvallan aikana. Maailma on niistä ajoista paljon muuttunut. Neuvostoliiton rinnalla ovat vallankumousliikkeen iskujoukkona nyt myös kansandemokraattiset maat, joiden ketju ulottuu Kiinasta ja Koreasta aina Tshekkoslovakiaan ja Unkariin asti. Niiden taistelusta ja menestyksestä voivat kaikkien maiden edistykselliset puolueet ottaa oppia. Mutta on toinenkin tekijä, joka nyt helpottaa työtätekevien vapaustaistelua. Sen päävihollinen, porvaristo, on muuttunut, käynyt taantumuksellisemmaksi, kadottanut yhteytensä kansaan ja siten heikentänyt itseään. Ennen se vielä esiintyi liberaalisena, porvarillis-demokraattisten vapauksien puolustajana, nyt se on heittänyt ne romukoppaan. Ennen se vielä puolusti kansakunnan oikeuksia ja riippumattomuutta, nyt se on valmis myymään ne dollareista.

Toveri Stalinin ei tarvinnut yksityiskohtaisesti todistella toteamustaan. Esimerkkejä tulvi jokaisen mieleen: amerikkalaisten miehitysjoukkojen tukikohdat ja mellastelu Atlantin sotaliiton maissa, kansalaisvapauksien kuristus Yhdysvalloissa, Länsi-Saksassa, Italiassa, Ranskassa, puhumattakaan siirtomaista sekä Espanjan ja Kreikan kaltaisista valtakunnista.

Toveri Stalinin puhe auttoi kaikkia kuulijoita entistä paremmin ymmärtämään, että työväenluokasta on nyt tullut k a i k k i e n edistyksellisten aatteiden puolustaja. Vain kommunistiset ja demokraattiset puolueet voivat kohottaa porvariston hylkäämän kansallisen riippumattomuuden ja porvarillis-demokraattisten vapauksien lipun, toveri Stalin lausui ja lisäsi, että niiden on se tehtävä, jos ne haluavat saada kootuksi ympärilleen kansan enemmistön, olla todellisia isänmaanystäviä, tulla kansakunnan johtavaksi voimaksi. Hän päätyi innoittavaan toteamukseen: *”On siis kaikki perusteet uskoa veljespuolueiden menestyksiin ja voittoon pääoman herruuden maissa.”*

Puheen välitöntä vaikutusta kuulijakuntaan on mahdotonta kuvata. Lyhyeen lausuntoonsa toveri Stalin oli kiteyttänyt kokonaisen taisteluohjelman, josta myös tuli hänen testamenttinsa maailman kaikille vapaudentahtoisille ihmisille. Sen jokainen lause huokui luottamusta työväenluokan voimiin, työväen taistelupuolueisiin, niiden kykyyn puolustaa voitokkaasti rauhan ja sosialismin asiaa. Puheen loppusanojen hukkuessa riemukkaisiin suosionosoituksiin jäykkyys jätti meidät suomalaisetkin. Tunsimme eläneemme historiallisen hetken ja riemuitsimme siitä ystävien ja tovereitten kanssa.

Toveri Stalinin viimeinen suuri puhe oli proletaarisen kansainvälisyyden, rauhan ja kansojen veljeyden ylistyslaulu. Sellaisena se säilyy ikuisesti historian lehdillä.

SULO SUVANTO

Klement Gottwald — kansansa johtaja ja valtiomies

Työväenluokan taistelu on vuosikymmenien kuluessa nostanut esiin suuria johtajia, joiden elämä ja työ ovat vaikuttaneet koko maailman työväenliikkeen historiaan, vieneet sen kehitystä eteenpäin. Sellainen johtajapersoona oli myös tov. Klement G o t t w a l d, Tshekkoslovakian presidentti ja Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen puheenjohtaja, joka kuoli äkillisen sairauden murtamana tämän vuoden maaliskuun 14 pnä. Tehdessämme kunniaa poistuneelle maansa, veljespuolueen ja kansansa johtajalle, on paikallaan valaista hänen elämänsä ja työnsä tärkeimpiä vaiheita.

Toveri Gottwaldin elämän varhaisimmat vuodet tuskin millään tavoin eroavat satojen, miljoonien työväenluokan poikien elämästä. Hän syntyi v. 1896 Moraviassa köyhässä talonpoikaisperheessä. Kaksitoistavuotiaana hänestä tuli puusepänoppilas. Vuodesta 1912 alkaen hän osallistui sosialidemokraattisen nuorisoliikkeen työhön. Tshekkoslovakian tultua v. 1918 itsenäiseksi hän kuului sosialidemokraattisen puolueen vasemmistosiipeen aktiivisena toimihenkilönä. Tästä vasemmistosiivestä muodostui se ydinjoukko, joka v. 1921 perusti Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen. Tov. Gottwald toimi vv. 1922—25 Slovakiassa puolueensa eri sanomalehtien toimittajana ja vv. 1926—29 puolueen Keskuskomitean agitatio-propagandaosaston johtajana, käyden päättävää taistelua opportunistisia virtauksia vastaan. Helmikuussa v. 1929 kokoontui Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen V edustajakokous, josta muodostui käännekohta puolueen historiassa. Tov. Gottwald piti kokouksessa selostuksen, jossa hän J. V. Stalinin johtopäätösten perusteella valaisi kapitalismin suhteellista vakautumista, uuden sodan vaaraa ja erikoisesti Tshekkoslovakian ulko- ja sisäpoliittista tilaa koskevia kysymyksiä sekä määritteli puolueen tehtävät. Hänen johdollaan puolueen marxilais-leniniläinen ydinjoukko murskasi opportunistiset ainekset ja puhdisti puolueen niistä. Edustajakokous valitsi hänet puolueen pääsihteeriksi, jossa tehtävässä hän toimi yhtäjaksoisesti v. 1945 asti, jolloin hänet valittiin puolueen Keskuskomitean puheenjohtajaksi. Vuodesta 1929 hän oli Tshekkoslovakian parlamentin jäsen. Vuonna 1945 maan vapautuksen jälkeen hänestä tuli yksi varapääministereistä, v. 1946 pääministeri ja 1948 Tshekkoslovakian tasavallan presidentti.

TOVERI GOTTWALDIN ELÄMÄNTYÖN SISÄLTÖ

Edellä lyhyesti esitettyihin puitteisiin sisältyy työn ja taistelun täyteinen elämä, jonka eri vaiheisiin tutustuminen vasta selvittää tov. Gottwaldin elämäntyön koko inhimillisen ja historiallisen suuruuden. Sen merkitys ei rajoitu vain historiaan. Se opettaa ymmärtämään Tshekkoslovakian kehityksen viimeisintä vaihetta ja tulevaisuuden näköaloja. Toveri Gottwaldin elämäntyö opettaa taistelemaan hellittämättä työväenluokan vapautuksen puolesta kapitalistisen riistojärjestelmän kukistamiseksi, uuden maailmansodan ehkäisemiseksi ja rauhan turvaamiseksi koko maailmassa.

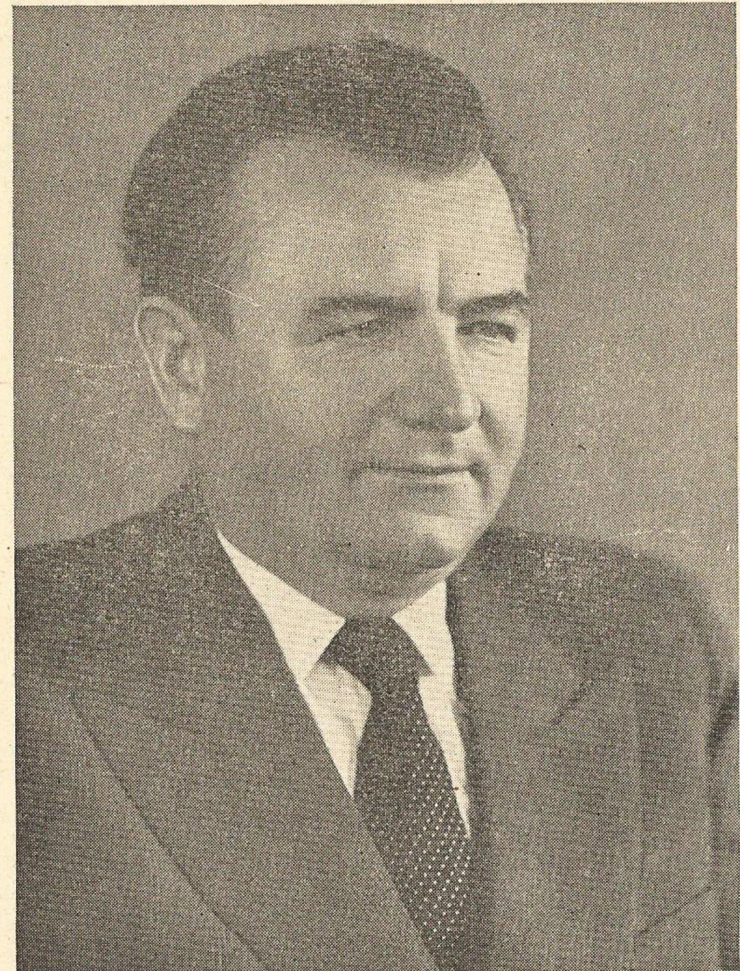
Tov. Gottwald oppi ymmärtämään kapitalisminvastaisen luokka-

taistelun välttämättömyyden jo nuoruusvuosinaan. Silloisen Itävalta-Unkarin alamaisena hän joutui ensimmäisen maailmansodan vuosina ajattelemaan kansojen välisiä suhteita, työväenluokan kansainvälistä solidarisuutta ja sosialidemokraattisen työväenliikkeen johtajien menettelyä, kun he asettuivat sotaa käyvien kapitalististen hallitusten tukijoiksi. Lokakuun sosialistinen vallankumous ja Leninin teokset, joita tov. Gottwald tutki huolellisesti, loivat valoa häntä kauan askarruttaneisiin kysymyksiin työväenluokan puolueesta ja työväenluokan luokkataistelun tehtävistä ja päämääristä. "Aivan kuin silmäni olisivat avautuneet", hän itse kertoi myöhemmin niiden vaikutuksesta.

Näin tov. Gottwald oppi käsittämään työväenluokan taistelun periaatteellisen selvyyden ja peräänantamattomuuden merkityksen. Se selvisi hänelle myös omakohtaisen kokemuksen kautta joutuessaan työläisten luottamusmiehenä tehtaassa ja paikallisten työväenjärjestöjen toimihenkilönä puolustamaan työläisten elinetuja kapitalistista riistoa vastaan. Hän oppi jo silloin, sekä myöhemmin lehtityössä, puhujana ja työläisten joukkoliikkeiden järjestäjänä selittämään yksinkertaisesti ja vakuuttavasti monimutkaisiakin luokkataistelun kysymyksiä ja paljastamaan työväenluokan viholliset. Hänestä kehittyi työläisjoukkojen kokooja ja yhdistäjä, joka näki työväenluokan rivien yhdistämisen mahdolliseksi vain sitkeässä taistelussa työläisten jokapäiväisten elinetujen ja vapauden puolesta. Maailmansodan jälkeisen kokemuksen opettamana tov. Gottwald tajusi selvästi, että voimakkainkaan työläisten joukkoesiintyminen ei riitä estämään taantumusta toteuttamasta aikeitaan, jos taistelun johdossa ei ratkaisevalla hetkellä ole työväenluokan vallankumouksellinen puolue, ja jos työväenluokan rinnalla ei taistele maaseudun työtätekevä talonpoikaisto. Tämän kokemuksen opettamana hän jatkuvasti kutsui puoluetta yhdistämään laajat työläis- ja talonpoikaisjoukot taloudelliseen ja poliittiseen taisteluun leivän, työn, maan ja vapauden puolesta.

FASISMIA JA SOTAA VASTAAN

Tov. Gottwald vaali huolella puolueensa ja työväenluokan kansainvälisiä suhteita. Hänelle oli selvinnyt se perustotuus, että Tshekkoslovakian työväenluokan vapauttamiseen voi ratkaisevasti vaikuttaa työväenluokan vallankumouksellisen taistelun kansainvälinen kehitys ja menestys. Se johti hänet työväenpuolueiden kan-

Klement Gottwald

sainvälisiin neuvotteluihin ja hänestä tuli huomattava kansainvälisen työväenliikkeen johtaja, jonka henkilökohtainen panos on auttanut työväenluokan taistelua eteenpäin kaikissa maissa.

V. 1928 tov. Gottwald selosti Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen taistelua ja tilaa Kommunistisen Internationalen (Kominternin) IV kongressissa. Silloin hänet valittiin myös Kominternin Toimeenpanevan Komitean jäseneksi ja v. 1935 sen sihteeriksi. Siinä tehtävässä hän oli v. 1943 asti, jolloin Komintern omalla päätöksellään lopetti toimintansa. Yhdessä tovereiden Dimitrovin, Pieckin, Kuusisen, Togliattin ym. kanssa tov. Gottwald takoi aatteellisia ja organisatoorisia aseita työväenluokan voimien yhdistämiseksi kaikissa maissa uhkaavaa fasismia ja sotaa vastaan. V. 1935 Kominternin VII kongressi hyväksyi fasisminvastaisen taisteluohjelman, josta tov. Gottwald sanoi kaikkien rehellisten tshekkiläisten puoleen kääntyen: *"Me esitämme laajan kansanrintaman muodostamista kapitalismin hyökkäystä vastaan, fasismia vastaan, rauhan puolesta, imperialistista sotaa vastaan, työn, vapauden ja rauhan kansanrintamaa."*

Fasismin- ja sodanvastaisen kansanrintaman merkitys Tshekkoslovakian kansan itsenäisyydelle ja turvallisuudelle kävi sitä selvemmäksi, mitä uhkaavammaksi fasismin ja uuden sodan uhka muodostui Euroopassa. Tov. Gottwald tajusi maataan uhkaavan vaaran jo ennen Hitlerin valtaantuloa. *"Liittyä yhteen — taistella — voittaa"* oli hänen tunnuksenaan nousevaa fasismia, sotaa ja porvarillista terroria vastaan. Hitlerin valtaantulo Saksassa ja natsien valloituspolitiikka asettivat Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen päätehtäväksi taistelun kansallisen riippumattomuuden ja turvallisuuden puolesta. Tov. Gottwald paljasti Tshekkoslovakian porvarillisten puolueiden horjuvaisuuden siinä kriitillisessä tilanteessa, jolloin Ranskan ja Englannin kapitalistiset hallitukset sopuilivat Hitlerin kanssa ja hieroivat kauppaa Tshekkoslovakiasta. Marraskuussa v. 1937 hän lausui parlamentissa tämän kaupanteon johdosta: "Se on räikeä esimerkki siitä, kuinka fasistista hyökkääjää palkitaan kolmannen kustannuksella. On muistettava, että kolmantena tulee tällä kertaa olemaan Tshekkoslovakia."

Uhkaavan vaaran torjumiseksi tov. Gottwald kutsui kansan kaikkia vapauttarakastavia voimia yhdistymään ja nojautumaan Euroopan edistyksellisiin voimiin, ennen kaikkea Neuvostoliittoon, joka johdonmukaisesti puolusti rauhaa ja kannatti kollektiivista turvallisuutta. Ratkaisevassa vaiheessa 1938, kun Ranskan ja Englannin hallitukset kavalsivat Tshekkoslovakian Münchenissä, Gottwald

kutsui kansaansa taisteluun maan puolustamiseksi liitossa Neuvostoliiton kanssa. Hän osoitti, että Neuvostoliitto ei jätä Tshekkoslovakiaa turvattomaksi, jos "me itse emme jätä puolustautumatta. Jos hyökkääjä tulee tämän tietämään, niin se ajattelee kymmenen kertaa ennen kuin hyökkää kimppuumme. Vain siten voidaan säilyttää rauha ja tasavalta".

Tshekkoslovakian kapitalistit ja suurmaanomistajat pettivät kuitenkin kansakunnan vapauden asian, sen porvarilliset hallituspuolueet horjuivat ratkaisevalla hetkellä ja perääntyivät häpeällisesti hyökkääjän edessä. Kansanjoukkojen vastalauseista huolimatta maa luovutettiin saksalaisten fasistien raadeltavaksi. Yhteistoiminnassa muiden fasismin vastustajien kanssa kommunistinen puolue tov. Gottwaldin johdolla jatkoi taistelua miehittäjiä vastaan.

Tällä taistelullaan Tshekkoslovakian kommunistinen puolue loi vankkumattoman perustan kansanjoukkojen luottamukselle puoluetta kohtaan. Se tuli voimakkaasti esille toisen maailmansodan jälkeen, kun Tshekkoslovakian kansa suoritti kansallis-demokraattisen vallankumouksen ja ryhtyi rakentamaan kansandemokratiaa. Kansa, joka joutui maksamaan raskaan veriuhrin hitleriläisen miehityksen vuosina, ei koskaan unohda kommunistien kaukonäköisyyttä. Se ei unohda sitä, että Neuvostoliiton armeija, joka v. 1938 olisi ollut valmis puolustamaan Tshekkoslovakiaa hitleriläistä hyökkäystä vastaan, jos oman maan hallituspuolueet olisivat sitä halunneet, vapautti maan v. 1945 natsilaisista sotajoukoista. Siksi Tshekkoslovakian kansa myöhemminkin ja varsinkin helmikuussa v. 1948, jolloin taantumus aikoi kaapata vallan, antoi tukensa Kommunistiselle puolueelle ja toveri Gottwaldille. Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian kansojen ystävyydestä on tullut Tshekkoslovakian kansan turvallisuuden, rauhan ja kansallisen riippumattomuuden varmin suoja, ja siksi kansa antaakin varauksettoman kannatuksensa tämän ystävyyden esitaistelijoille, kommunistiselle puolueelle ja toveri Gottwaldille.

KANSANDEMOKRATIAN PUOLESTA TAANTUMUSTA VASTAAN

Kansan enemmistön tuki antoi Gottwaldin johtamalle kommunistiselle puolueelle mahdollisuuden johtaa Tshekkoslovakian kansandemokratian tielle. Hitler-Saksan kanssa yhteistyössä olleet taantumukselliset piirit eivät kuitenkaan luopuneet taistelusta ja

mukautuneet kansan enemmistön tahtoon. Neuvostoliiton armeijan vapauttaessa Tshekkoslovakian toukokuun alussa v. 1945 taantumus joutui tosin antamaan tietä Kosicessa kuukautta aikaisemmin muodostetulle Kansallisen rintaman hallitukselle, jonka yhtenä varapääministerinä oli toveri Klement Gottwald. Mutta liittoutuen englantilais-amerikkalaisten imperialistien kanssa Tshekkoslovakian porvaristo ryhtyi heti vapautuksen jälkeen jarruttamaan Kansallisen rintaman hallituksen toimintaa estääkseen maan suurteollisuuden ja pankkien kansallistamisen ja demokraattisen maareformin suorittamisen. Taantumus nojautui porvarillisiin puolueisiin, joiden avulla se toivoi voivansa eristää kommunistisen puolueen kansasta ja estää kansandemokratian rakentamisen maassa.

Vastarinnasta huolimatta saatiin laki suurteollisuuden, pankkien ja vakuutusyhtiöiden kansallistamisesta sekä maasta paenneiden suurmaanomistajien maiden ottamisesta valtion haltuun ja maan luovuttamisesta sitä tarvitseville talonpojille. Taantumus teki kaikkensa estääkseen johdonmukaisen uudistuspolitiikan, vallatakseen takaisin menetetyt taloudelliset asemansa teollisuudessa, raha- ja luottolaitoksissa. Se pyrki yhdistämään Tshekkoslovakian imperialististen maiden liittoutumaan. Varsinkin v. 1946 vaalien jälkeen, jolloin Gottwald muodosti uuden hallituksen, taantumus koetti käyttää kaikkia mahdollisuuksia hyväkseen estääkseen uuden perustuslain hyväksymisen ja kansantalouden jälleenrakennussuunnitelman toteuttamisen.

Kommunistinen puolue tiesi, että taantumus ei ole luopunut taistelusta. Toveri Gottwald kehoitti eri yhteyksissä puoluetta ja työväenluokkaa valppauteen osoittaen, että taantumus ei ole vielä lopullisesti murskattu. Puolueen VIII edustajakokouksessa maaliskuussa v. 1946 hän puhui siitä, että taantumus ei voi esiintyä avoimesti oman lipun alla, ja siksi on varottava, ettei se pääse esiintymään Kansalliseen rintamaan kuuluvien puolueiden lipun alla eikä saa mahdollisuutta hajoittaa Kansallista rintamaa sisältä päin.

"Historia opettaa meitä — Gottwald sanoi — että lyöty ja maan alle ajettu taantumus yrittää löytää itselleen legaalisen muodon, tunkeutua julkisiin poliittisiin järjestöihin. Näin on ollut ja näin tulee olemaan niin kauan kuin taantumus yleensä on olemassa... Vaarallisiksi nämä ainekset tulevat silloin, kun niiden onnistuu tunkeutua joihinkin Kansallisen rintaman järjestöihin. Siksi me kutsumme kansaa valppauteen, siksi me niin hellittämättä käännymme Kansallisen rintaman kaikkien puolueiden ja järjestöjen

puoleen varoittaen niitä, että ne eivät tarttuisi taantumuksen syöttiin, vaan jatkaisivat kulkuaan koko kansan kanssa yhtä jalkaa."

Vuotta myöhemmin kävi ilmi, kuinka oikeassa toveri Gottwald oli jälleen ollut. Kommunistinen puolue paljasti ne henkilöt, jotka olivat syyllisiä siihen, että hallitusohjelmaa ei pantu täytäntöön. Muiden Kansalliseen rintamaan kuuluvien puolueiden johtoon pesiytyneet taantumukselliset ainekset tottelivat imperialistien käskyä ja koettivat tehdä kaikkensa estääkseen taloudellisen jälleenrakennustyön, jonka menestyminen tekisi mahdottomaksi kapitalismin palauttamisen. Taantumus teki työtä hajoittaakseen Kansallisen rintaman, eristääkseen kommunistit joukoista ja suorittaakseen vallankaappauksen. Toveri Gottwald oivalsi taantumuksen suunnitelmat ja Keskuskomitean kokouksessa marraskuussa v. 1947 hän varoitti seikkailijoita. Hän osoitti, että jokainen yritys vallankaappauksen toteuttamiseksi tulisi merkitsemään porvaristolle vakavaa vaaraa.

Ulkomaalaisten imperialistien kannustamana Tshekkoslovakian sisäinen taantumus oli kuitenkin kuuro varoituksille. Se turvautui mitä katalimpiin keinoihin saadakseen aikaan sekasortoa ja lisätäkseen hallituksen vaikeuksia. Se käytti hyväkseen v. 1947 sattunutta katoa, joka aiheutti vakavia vaikeuksia väestön elintarvikehuollossa. Taantumus uskoi, että nälkä kukistaa Gottwaldin hallituksen. Se kehoitti talonpoikia luovuttamaan mahdollisimman vähän viljaa markkinoille. Mutta yritys kukistaa hallitus ja kansa nälällä epäonnistui, kun Neuvostoliitto omista vaikeuksistaan huolimatta toimitti Tshekkoslovakiaan riittävästi viljaa ja rehuja.

Taantumukselliset ainekset suorittivat kuumeisesti valmisteluja kansanvastaisen vallankaappauksen toteuttamiseksi. Kansa ei ollut taantumuksen puolella, vaan antoi tukensa kommunistisen puolueen taistelulle kansantalouden jälleenrakentamiseksi ja hyväksyi puolueen esittämät uudet vaatimukset tuotannon kansallistamisen laajentamisesta ja maareformin tarkistamisesta, mitkä vaatimukset ylittivät aikaisemman hallitusohjelman tavoitteet. Taantumuksen salakavala vehkeily, karkeat parjaukset ja kulissientakaiset juonittelut eivät voineet johtaa kansanjoukkoja harhaan. Kun hallituksen 12 taantumuksellista ministeriä esitti helmikuun 20 pnä v. 1948 eroanomuksensa muutamien poliisiupseerien nimityksen johdosta, kansa ymmärsi sen yritykseksi synnyttää hallituspula ja vahvistaa taantumuksen asemia hallituksessa. Se oli merkkinä vallankaappauksen alkamiselle, johon salaliittolaiset olivat valmistautuneet suunnittelemalla määräysvaltansa alaisten sotilaallisten

muodostelmien sijoittamisen, tärkeimpien rakennusten, radion ym. julkisten laitosten valtauksen jne.

Taantumuksen suunnitelmat epäonnistuivat. Kansan joukot nousivat hallitussuuntauksen turvaksi. Helmikuun 21 pnä Prahassa pidettiin valtava joukkomielenosoitus, jossa vaadittiin taantumusministerien eroanomuksen hyväksymistä. Helmikuun 22 pnä kokoontunut ammattiliittojen ja tehdaskomiteoiden edustajakokous äänesti yksimielisesti taantumusministerien erottamisen puolesta ja vain 10 edustajaa 7 914:sta vastusti sitä. Kokous teki päätöksen yleislakosta helmikuun 24 päiväksi työläisten vaatimusten toteuttamiseksi ja Gottwaldin uuden hallituksen tukemiseksi. Tunnin kestäneen mielenosoituksen aikana pysähtyi työ maan kaikissa tehtaissa ja liikenteessä.

Työväenluokan rinnalla oli sen liittolainen, maaseudun työtätekevä talonpoikaisto. Sen mielipide tuli voimakkaasti esille helmikuun 28—29 päivinä, jolloin Prahaan saapui noin 100.000 talonpoikien edustajaa, jotka hyväksyivät helmikuun 25 pnä muodostetun Gottwaldin uuden hallituksen ja vaativat maareformin pikaista toteuttamista.

Kansan enemmistön antama tuki hallitussuuntaukselle teki mahdolliseksi helmikuun päivinä taantumuksen sisältäpäin hajoittaman Kansallisen rintaman uudelleen rakentamisen. Se syntyi toimintakomiteoiden muodossa, jotka olivat työläisten, talonpoikien, käsityöläisten ja sivistyneistön yhteisiä elimiä. Ne yhdistivät käytännössä kansan enemmistön hallituksen tueksi ja kansandemokratian toimeenpanevaksi voimaksi.

HELMIKUUN VOITON TULOKSET

Toveri Gottwaldin poliittinen tarkkanäköisyys ja laaja taistelukokemus auttoivat kommunistista puoluetta paljastamaan ajoissa taantumuksen suunnitelmat ja hälyyttämään kansanjoukot kansandemokratian suojaksi. Vain sen ansiosta kansalla oli tapahtumien hetkellä selvä käsitys taantumuksen pyrkimyksistä, että syntyneessä taistelussa ratkaistaan lopullisesti kysymys "kumpi voittaa". Sisäisellä taantumuksella oli mahdollisuus ulkomaalaisten imperialistien avulla saada liikkeelle voimia, jotka suotuisissa olosuhteissa voisivat kääntää kehityksen takaisin, kapitalismiin. Helmikuun tapausten jälkeen tätä mahdollisuutta ei enää ole ja taantumus voi toivoa voittavansa vain ulkomaisen taantumuksen voimin ja nimenomaan vain imperialistien suorittaman sotilaallisen hyökkäyksen avulla, kuten toveri Gottwald totesi marraskuussa v. 1948. Sodanlietsojien hyökkäyssuunnitelmien toteuttamisen tiellä on kuitenkin maailman kansojen kasvava rauhantahto.

Työläisten mielenosoitus Prahan kaduilla helmikuun päivinä v. 1948

Toveri Gottwaldin johtopäätös kansandemokratian voitosta perustui siihen, että kansan enemmistö oli siirtynyt ratkaisevasti kommunistisen puolueen toteuttaman sosialistisen rakennusohjelman puolelle. Se tuli esiin toukokuussa v. 1948 toimeenpannuissa parlamenttivaaleissa. Kansallisen rintaman ehdokkaat saivat vaaleissa n. 90 % annetuista äänistä, ja valituista edustajista oli 70 % kommunisteja. Tshekkoslovakian kansa oli miltei yksimielisesti valinnut Gottwaldin johtaman hallitussuuntauksen.

Helmikuun tapausten jälkeen voitiin jouduttaa kaksivuotisen jälleenrakennussuunnitelman täyttämistä ja valmistaa edellytyksiä

kansantalouden viisivuotissuunnitelman toteuttamiselle. Kansallistettujen laitosten osuus maan teollisuustuotannossa kohosi 62 %:sta 95 %:iin. Ulkomaankauppa, tukkukauppa ja rahatalous kansallistettiin täydellisesti ja vähittäiskauppa lähes sataprosenttisesti. Se lujitti Tshekkoslovakian kansandemokraattisen valtion taloudellista perustaa ja karkoitti kapitalistit ratkaisevista asemista maan talouselämässä. Maareformin toimeenpano antoi maata sadoille tuhansille talonpojille. Yhdessä valtion maataloudelle antaman tuen ohella se muodostaa perustan maatalouden sosialistiselle kehitykselle osuustoiminnallisen yhteistalouden pohjalla.

Merkittävimpiä saavutuksia oli uusi *perustuslaki,* joka hyväksyttiin toukokuun 9 pnä samana vuonna ja joka vahvisti maassa tapahtuneet taloudelliset ja poliittiset muutokset. Tämän perustuslain puolesta kommunistinen puolue oli v. 1946 alkaen taistellut. Lain vahvistamisen jälkeen Tshekkoslovakian porvarillinen presidentti Benesh erosi ja Kansalliskokous valitsi yksimielisesti toveri Klement Gottwaldin tasavallan presidentiksi.

Tämä oli johdonmukainen seuraus kommunistisen puolueen ja toveri Gottwaldin lähes kolmikymmenvuotisesta taistelusta työväenluokan ja koko kansan etujen puolesta. Siinä ilmeni Tshekkoslovakian kansan luottamus puoluetta kohtaan, jonka se tunsi *"rehellisen työn puolueena, jolla on puhdas omatunto, jota mikään ei ole tahrinut"* — kuten toveri Gottwald lausui puolueen VIII edustajakokouksessa v. 1946 puhuessaan saavutettujen menestysten salaisuudesta. — *"Kaikkien ponnistustemme, meidän kommunistien elämän perustarkoituksena on sosialismin suurten ja pyhien aatteiden toteuttaminen. Me olemme oikealla tiellä, mutta edessämme on paljon esteitä. Me olemme kansaan sidotut ja yhdessä sen kanssa me voitamme kaikki esteet."*

Klément Gottwaldin oma elämä vahvistaa hänen sanansa. Siitä on todistuksena hänen taistelutiensä sosialidemokraattisen työläisnuorison rivijäsenestä tehtaansa työläisten ja paikallisten puoluejärjestöjen tunnustetusta luottamusmiehestä, puolueensa päälehden toimittajasta, puolueen pääsihteeriksi ja parlamentin jäsenestä maansa presidentiksi.

Kesäkuun 14 pnä v. 1948 presidentti Gottwald vannoi Kansalliskokoukselle virkavalan. Samana päivänä hän puhui kansalleen ja teki yhteenvedon niistä tuloksista, jotka on saavutettu taistelussa kansan tahdon toteuttamiseksi. Hän osoitti, että kansan tahto on tullut maan korkeimmaksi laiksi. Hän palautti mieliin työläisten,

talonpoikien, käsityöläisten ja sivistyneistön aseman miehityksen aikana ja ennen sitä, osoitti kansandemokratian voiton tulokset ja viitoitti maalle ja kansalle edessäolevat tehtävät: kansandemokraattisen järjestelmän lujittaminen ja edellytysten luominen viisivuotissuunnitelman toteuttamiselle, veljellisen liiton kehittäminen Neuvostoliiton ja kansandemokratian maiden kanssa. Sitä tietä kulkien Tshekkoslovakian kansa saavuttaa kukoistuksen ja hyvinvoinnin ja turvaa maansa vapauden, riippumattomuuden ja rauhan.

Presidentti Gottwaldin puhe oli voiton julistus:

"Meillä on todellinen kansandemokratia, joka on valloitettu ja lunastettu monin ankarin koettelemuksin ja raskain uhrein. Meillä on nykyään demokratia, jonka vallitessa tehtaat kuuluvat kansalle ja työskentelevät koko väestön hyväksi. Meillä on demokratia, jonka vallitessa maa kuuluu talonpojille, jotka sitä muokkaavat, ja jonka vallitessa käsityöläisen ei tarvitse pelätä sortoa kartellien ja monopolien taholta. Meillä on nykyään demokratia, jonka vallitessa sivistyneistöllä on avoinna luomistyön avara tie ja nuoriso voi vapaasti kulkea eteenpäin. Meillä on demokratia, jonka vallitessa kaikki työtätekevät muodostavat yhteisen perheen presidentistä viimeiseen tavalliseen kansalaiseen asti."

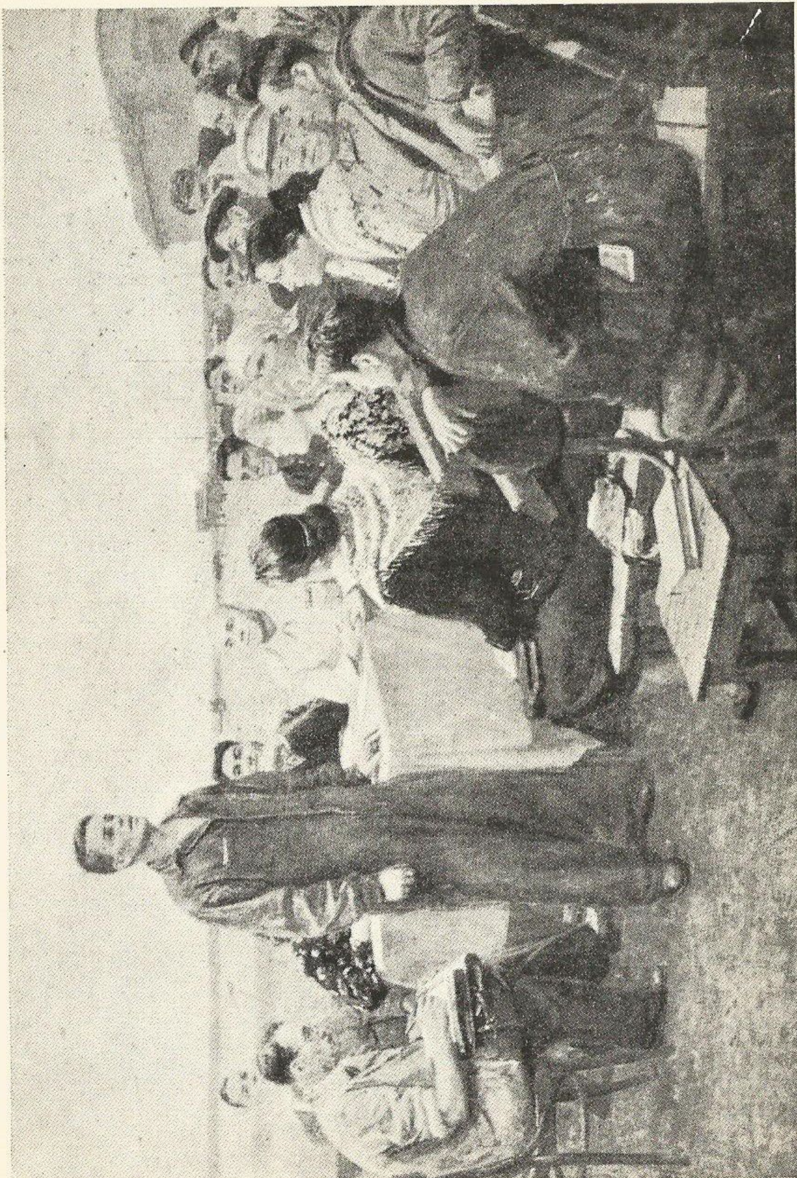
MIRJAM VIRE-TUOMINEN

Isänmaan ystävä

Tämän vuoden maaliskuussa oli Moskovassa juhlaistunto, jota seurattiin suurella kiinnostuksella hyvin monella taholla. *Stalinin rauhanpalkinto* jaettiin siellä muutamille johtaville rauhantaistelijoille eri maista. Heidän joukossaan oli *Yves Farge*, Ranskan rauhanliikkeen puheenjohtaja, Maailman Rauhanneuvoston keskeisiä henkilöitä. Tästä suuresta kunnianosoituksesta iloitsivat rauhanpuolustajat muuallakin kuin Ranskassa, sillä Fargen työ rauhanliikkeessä oli hankkinut hänelle ystäviä kaikissa maissa. Sitä suurempi oli suru, kun muutamia päiviä myöhemmin saapui murhe-

Laulu rauhan puolesta
Klimashinin maalaus Intiasta

Uusi jäsen hyväksytään puolueeseen peltotyömaalla. Netshitailon maalaus

viesti. Yves Farge oli kuollut kesken lomamatkaansa odottamattoman tapaturman uhrina.

Yves Farge oli tuttu Suomelle. Hän osallistui heinäkuussa 1951 Maailman Rauhanneuvoston toimikunnan kokoukseen Helsingissä. Hän toimi puheenjohtajana täällä paljon keskustelua herättäneessä sanomalehtikonferenssissa ja hän puhui kymmentuhantiselle yleisöjoukolle Helsingin Rautatientorilla. Monet varmaan vielä muistavat hänen lämpimän äänensä, huumorinpilkkeen ruskeissa silmissä ja tarmokkaat eleet, joilla hän korosti sanottavaansa. Fargen esityksiä on selostettu usein niissä suomalaisissa lehdissä, jotka ovat kiinnostuneita rauhanpuolustuksesta. Fargen järkyttävä raportti bakteerisodan tutkimuksista Koreassa on kulunut myös suomalaisten rauhanpuolustajain käsissä.

Me suomalaiset tunnemme siis Fargen työtä rauhanliikkeessä. Vähemmän tunnemme hänen henkilökohtaisen elämänsä tarinaa. Se on yhtä selkeä kuin Fargen koko olemus oli.

Yves Farge syntyi 19/4 1899 yliopiston opettajan poikana Salon-de-Provencessa, Ranskassa. Äiti kuoli Yvesin ollessa lapsi. Isä meni uusiin naimisiin ja poika jätti vanhempien kodin jo 18-vuotiaana. Siitä lähtien hän hankki leipänsä itse toimien sanomalehtien avustajana ja mainospiirtäjänä. Fargella oli elämänsä loppuun asti suurena harrastuksena maalaustaide ja kynän rinnalla hän käytti ahkerasti sivellintä. Jo 18-vuotiaana aloitti hän yhteiskunnallisen toimintansa liittymällä sosialistiseen nuorisojärjestöön.

Vuosina 1927—31 Farge asui Ranskan Marokossa. Hänestä tuli L'Ere Française-lehden päätoimittaja ja hän kävi voimakasta taistelua siirtomaakurjuudessa elävien arabialaisten puolesta. Kuuluisa oikeustaistelu Sacco-Vanzettin — sen ajan Rosenbergien — elämän puolesta alkoi myös näihin aikoihin. Farge osallistui siihen koko sydämellään. Enempää silloin kuin myöhemminkään hänen toimintansa ei rajoittunut vain toimitushuoneen seinien sisäpuolelle ja kirjoituksiin. Katumielenosoituksessa Sacco-Vanzetti-kamppailun aikana poliisit pidättivät Fargen, joka tuomittiin 2 kk. vankeuteen ja sakkorangaistuksiin.

Palattuaan Ranskaan v. 1932 Yves Farge jatkoi säkenöiviä kirjoituksiaan taistellen siirtomaasortoa ja yhteiskunnallista mädännäisyyttä vastaan. Loistavien lahjojensa ja monipuolisen sivistyksensä tarjoamista mahdollisuuksista huolimatta Fargesta ei koskaan tullut "rahantekijää". Hän eli vaatimatonta elämää perheensä kanssa haluten tuntea kiinteän kosketuksen kansaansa, "kadun

miehiin", tavallisiin työtätekeviin ihmisiin. *"Kadulla juokseva köyhästi pueitu lapsi, joka huolettomasti nauraa elämälle on silmissämme arvokkaampi kuin ulkoasiainministeri. Ja meidän lapsiamme on miljoonia!"*, kirjoitti Farge. Hän luotti kansanjoukkoihin, niiden rehellisyyteen ja luovaan voimaan. Siitä solidaarisuuden ja kollektiivisuuden tunnosta hän ammensi luonteenomaisen järkkymättömän optimisminsa. Kirjassaan *"Tasavalta on vaarassa"*, hän kirjoitti:

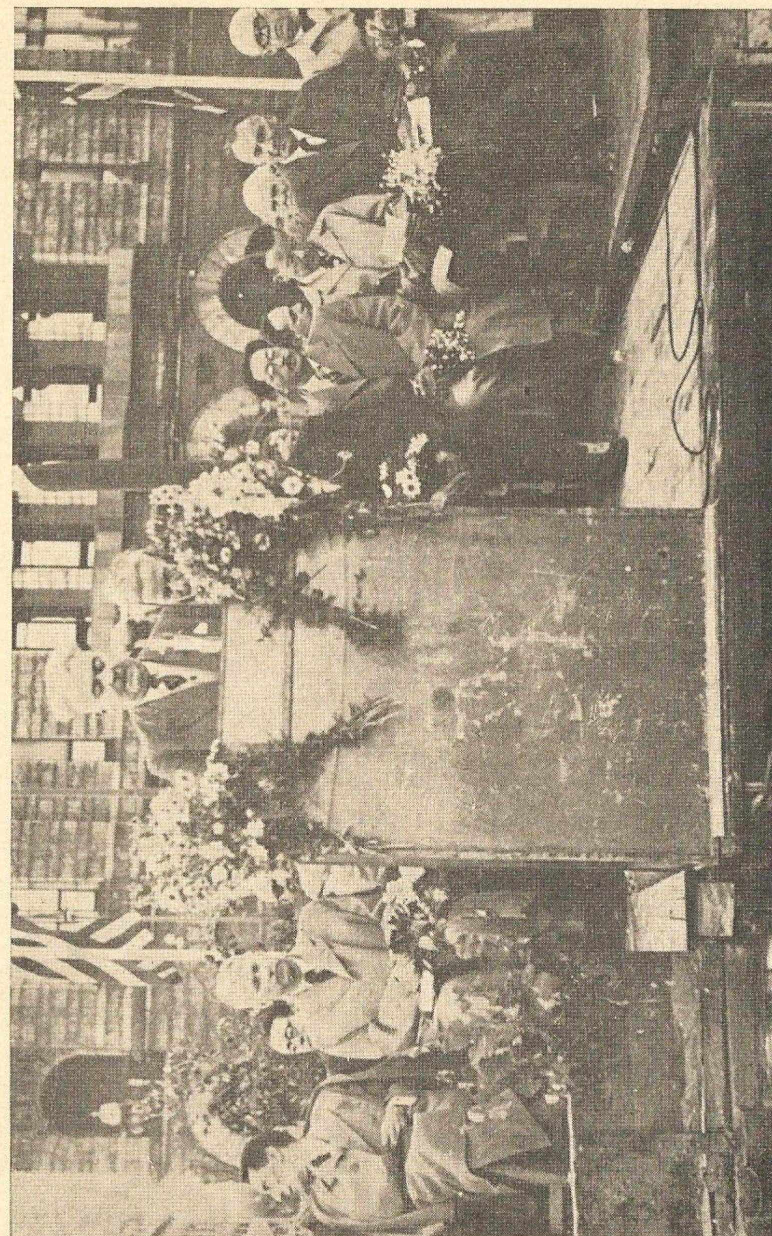
"Älä valita sitä, että sinulla on vastustajia taistelussa, vaan etsi niitä. Niin monet kunnon ihmiset ympäröivät meitä, että voimme olla vakuutettuja joka hetki siitä, että meidän Ranskamme säilyy, koska se on turmeltumaton, muuttumaton ja oman luonteensa säilyttävä."

Farge rakasti elämää sen monipuolisessa inhimillisessä rikkaudessa. Hän rakasti luontoa, jota hän tutki maalarin silmin. Vaimonsa Fargetten kanssa hän teki pitkiä polkupyöräretkiä perheen nuorimmaisen Olivierin istuessa korissa pyörän rungolla. Tällaiselta pitkältä Italiaan suoritetulta retkeltä palattuaan Yves Farge julkaisi tunnetun esseekokoelmansa *"Giotto"*. Siinä ilmenee hänen käsityksensä taiteesta, jonka hän näkee miljoonin sitein yhdistyvän ympäröivään elämään. Innostus tutkia elämän kaikkia ilmiöitä ilmenee Fargen omassa tuotannossa. Hän on kirjoittanut romaanin, muutamia näytelmiä, erilaisia pamfletteja, tutkimuksia ja yhteiskunnallispoliittisia kirjoitussarjoja. Hänen kielensä on voimakasta ja rikasta — täynnä esimerkkejä elävästä elämästä. Se kuvastaa Fargen puhujaluonnetta, sydämeen ja järkeen vetoavaa tulisuutta, jota tuhannet ja miljoonat ranskalaiset hänessä rakastivat. Farge ammensi juuri heistä. Hän puhui kansansa sydämestä:

"Olen aina rakastanut katua", kirjoitti hän. *"Olen aina ollut kadulla, kun kansa on huutanut julki ilonsa tai suuttumuksensa. Rakastan katua, kuten rakastetaan Ranskan historiaa, suljetuissa kammioissa ei tehdä historiaa."*

Oli luonnollista että Farge osallistui taisteluun fasismia vastaan. Hänestä tuli Ranskan vastarintaliikkeen keskeisiä henkilöitä. V. 1942 hänet asetettiin johtamaan toimintaa saksalaisten suorittamaa väestön pakkosiirtoa vastaan. Lukemattomia nuoria ihmisiä, joita uhkasi keskitysleirivangin tai pakkotyöläisen kohtalo, kuolema Gestapon käsissä, pelasti Fargen johtama komitea, joka oli muodostanut laajan salaisen verkoston koko Ranskassa.

V. 1944 Yves Farge oli järjestämässä tasavallan komissaarina

Yves Farge puhuu Rautatientorilla Helsingissä kesällä v. 1951. Korokkeella huomattavia kansainvälisen rauhanliikkeen johtohenkilöitä, mm. professori Joliot-Curie, kirjailija A. Fadejev, kirjailija Emi Siao ym.

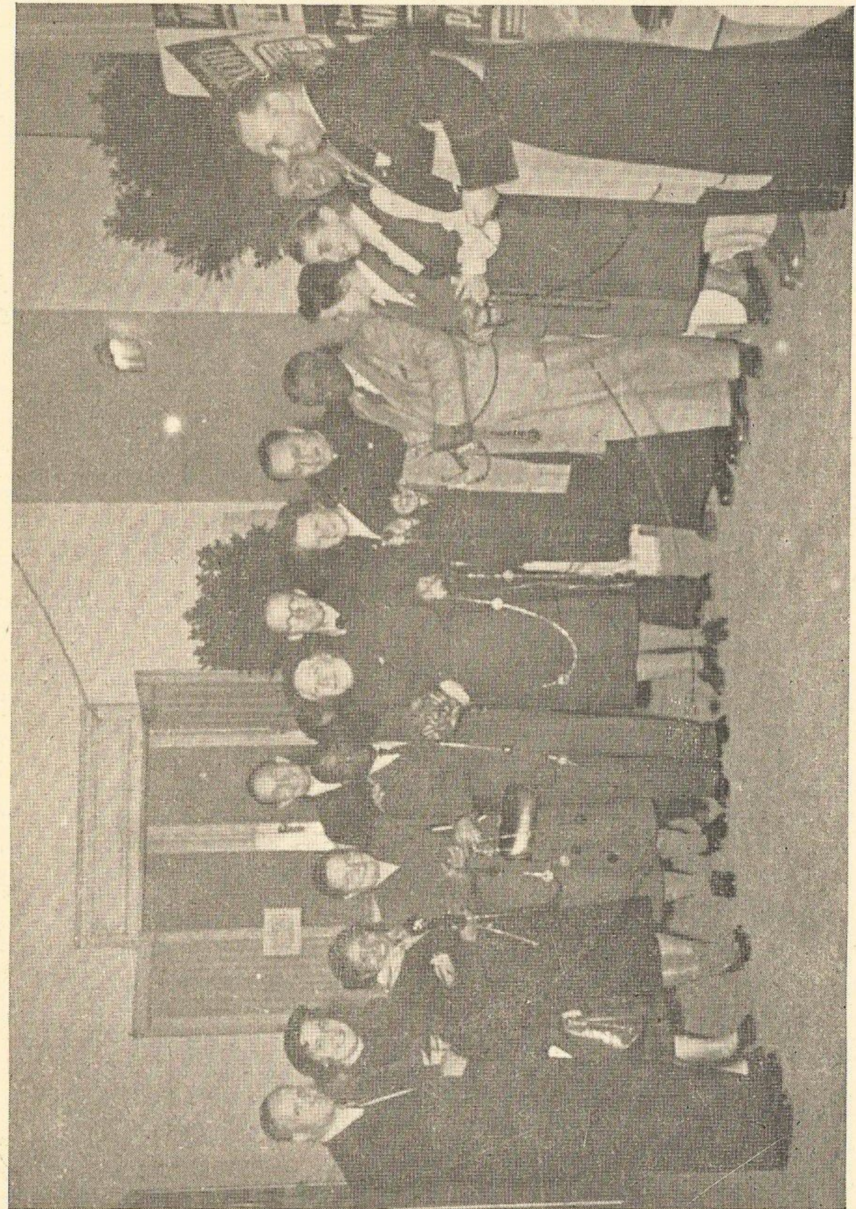
Reinin-Alppien vapautusjoukkoja. Maanalaisen taistelun keskellä hän alkoi jo työskennellä sellaisen lainsäädännön valmistamiseksi, joka olisi vapaan ja ihmistä kunnioittavan Ranskan arvoinen. Farge perusti juristikomitean, joka valmisti lakiesityksiä sitä aikaa varten, jolloin Ranskan vapautuminen koittaisi. Ensimmäinen lakiesitys koski rotusyrjinnän poistamista. Farge oli, kuten Pierre Courtade on kirjoittanut, *"huomispäivän tasavallan puolustaja"*. Hän katsoi tämän päivän uumenissa kasvavaan tulevaisuuteen kirjoittaen: *"kaikki rappeutunut halveksii nuoruutta"*,

Ranskan vapautuksen jälkeen Farge nimitettiin kansanhuollon ministeriksi. Luonteensa mukaisesti hän jatkoi rohkeata taisteluaan kaikkea keinottelua vastaan. Erilaisia petos- ja lahjomisjuttuja paljastui. Farge vaati syyllisiä oikeuden edessä rangaistavaksi. Turmeltuneet valtapiirit ja lehdistö yrittivät vaientaa hänen äänensä ja aloittivat kiihkeän parjauskamppailun kansanhuoltoministeriä vastaan. Fargen jouduttua pois hallituksesta muiden kommunististen ministerien kanssa nosti entinen pääministeri *Felix Gouin* häntä vastaan oikeusjutun. Näinä vuosina Farge kirjoitti kirjan nimeltä *"Turmeluksen leipä"*. Siinä hän kuvasi taistelua tapainturmelusta vastaan. *"Ranskassa jätetään rauhaan tulipalon sytyttäjät, mutta vainotaan niitä, jotka soittavat hälytyskelloa"*, kirjoitti hän. Tosin Farge voitti oikeudenkäynnissä, mutta syylliset säästettiin rangaistukselta ja turmelus saa rehoittaa edelleen.

Jo Ranskan vapautuksen aikoihin Farge alkoi nähdä, että Hitlerin tuhoutumisesta huolimatta taistelu fasismia vastaan ei ole päättynyt. *"Hitler-sota jatkuu"* on hänen v. 1948 julkaiseman kirjansa nimi. Farge osoitti siinä, miten sodan jälkeisistä sopimuksista luopuminen ja maailman kahtiajako johtaa uuden sodan vaaraan. Farge oli mukana perustamassa Ranskan Vapauden Puolustajain Liittoa, josta myöhemmin tuli Ranskan Rauhan ja Vapauden Puolustajain Liitto. Rauhanpuolustus isänmaan ystävä Fargelle oli Ranskan puolustusta.

"Ei tarvitse olla materialisti tai idealisti, kristitty tai vapaamuurari, sosialisti tai kommunisti, todetakseen seuraavan peloittavan tosiasian: Ranska voi odottaa uudelta sodalta vain täydellistä sortumista raunioihin... On mielipiteemme mikä tahansa, ehdottoman välttämättömästi täytyy meidän löytää toinen toisemme ennenkuin tuhoutuu maa, jota rakastamme." (Y. Farge: "Tasavalta on vaarassa")

Yves Farge osallistui Wroclawissa sivistyneistökongressiin ja Pariisissa maailmankongressiin v. 1949, jossa Rauhanpuolustajain

Suomalaisten rauhanpuolustajien lahja Kansojen Rauhankongressille Wienissä, Kalevala-aiheinen rauhanketju Unkarin, Itä-Intian, Kuban, Malaijin ja Suomen edustajien ihailtavana

maailmanliikkeen syntysanat lausuttiin. Siitä alkoi hänen meille suomalaisillekin tunnettu johtava työnsä Ranskan ja maailman rauhanpuolustajain liikkeessä.

"EI OLE VAPAUTTA VÄÄRYYDESSÄ"

Nämä lennokkaat sanat kuvaavat hyvin Yves Fargen perusasennetta elämään ja ne voisi asettaa tunnukseksi hänen elämänkaarelleen. Rotusyrjintää, yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta ja riistoa vastaan ja niin myös sotaa vastaan, antoi Farge voimansa. Sillä mitä muuta on sota kuin eräs hirvittävimmistä vääryyksistä, joka pannaan kansan kärsittäväksi. Ja vääryys yhtyy pelkuruuteen. Farge siteerasi kerran *Augustin Thierryn* lausetta: *"Kun joku ministeri perustaa kunniattoman viran, Jumala luo pelkurin, joka tämän viran ottaa vastaan."* Vääryys ei voi rehoittaa, jos ihmiset olisivat valppaita ja asettuisivat rohkeasti oikeutta puolustamaan.

"Joka tietää rikoksen, eikä ilmaise sitä, on kanssarikollinen. Ei riitä, että lähtee hiljaisesti pois murhatalosta. Jos aikoo pysyä rehellisenä ihmisenä, on osattava suuttua, lyödä nyrkki pöytään, vedota yleiseen mielipiteeseen, oikeudenmukaisuuteen." (Y. Fargen teos "Turmeluksen veri")

Farge näki miten kansan luovat voimat pääsivät täyteen kukoistukseensa Neuvostoliiton ja kansandemokratioiden valtavassa rakennustyössä, miten siellä oli poistettu turmeluksen pohjana oleva riisto ja keinottelu ja myös sodanlietsonta tuomittu rikoksena ihmisyyttä vastaan. Hän vertasi näiden maiden oloja Ranskaan, jossa yhteiskunnallinen hätä ja kurjuus kasvoi samanaikaisesti kuin yhä suurempi osa kansantulosta heitettiin amerikkalaisten painostuksesta sodanvalmisteluihin. Dollarin tunkeutuessa maahan Ranska menetti yhä enemmän kansallista riippumattomuuttaan. Lukemattomin esimerkein Farge osoitti, miten Ranskan talous ja kulttuurielämä alistettiin ala alalta Yhdysvaltain määräämisvaltaan. Ranskan kansalliset edut ovat samat kuin rauhan edut. Muuta vaihtoehtoa ei ole!

"Puhukaamme selvästi. Kenen puolesta olette? Vapaanko Ranskan puolesta, jolla on oikeus itse määrätä oma hallitusmuotonsa ja omat oikeutensa, vaiko Washingtonin yksinvaltaisen kapitalismin puolesta, joka pyrkii saattamaan maamme siirtomaa-asemaan." ("Tasavalta on vaarassa")

Ja mitä on kansallinen riippumattomuus?

"Riippumattomuus sellaisena kuin me sen käsitämme, edellyttää itsemääräämisoikeutta, kykyä hälventää sotapsykoosi ja rakentaa ainoata oikeata kansainvälistä solidaarisuutta, joka perustuu oikeudenmukaisuuteen" —

"Siinä määrin kansat säilyttävät riippumattomuutensa, kuin ne pystyvät torjumaan hyökkäysliitot sekä antamaan oman vapaaehtoisen osuutensa rauhanrakennustyöhön." ("Tasavalta on vaarassa")

Fargen sanat kaikuivat tinkimättöminä. Rauhan ja sodankysymyksessä ei voi olla peräänantava. Tiedämme mihin myöntyväisyys tässä taistelussa johtaa: Polttouuneihin, joissa elävistä ihmisistä valmistetaan saippuaa, kuten Hitlerin Gestapo-joukot tekivät, amerikkalaisten sotilassaappaiden töminään Euroopassa ja atomipommeihin. Ei ole vaihtoehtoa. Eikä riitä vain kannanotto. Toiminta vasta antaa lopullisen vakaumuksen asian oikeudesta:

"Tulkoot ne, jotka epäilevät, hetkeksi rinnallemme ja he tulevat käsittämään, että saadessamme aikaan toimintaa, kehittyvät ajatukset ja muodostuvat arviot, joihin perustuu rautainen vakaumus."

Rauhanpuolustajain liikkeen saavutukset ovat vahvistaneet oikeaksi tämän liikkeen perusajatuksen; kansojen yhteistoiminnalla yli poliittisten ja maailmankatsomuksellisten mielipiteiden voidaan turvata rauha ja kansallinen riippumattomuus, joka ei voi olla ristiriidassa muiden kansojen riippumattomuuden ja elämänoikeuden kanssa. Tästä Farge puhui myös Helsingissä. Rautatientorilla pidetyssä tilaisuudessa hän lausui seuraavat sanat, joita voimme pitää hänen testamenttinaan Suomen rauhaarakastavalle kansalle:

"Rauhanliikkeessä säilytämme kukin oman kansallisen erikoislaatumme, omat erikoiset mielipiteemme, eri uskonnot. Ja me olemme todistaneet, että tässä taistelussa epäuskoiset samoinkuin uskovaiset saavat loistavan tilaisuuden turvata maailmalle rauhan, jonka se on ansainnut ja suoda jokaiselle ihmiselle mahdollisuuden kehittyä uudeksi ihmiseksi, sillä meidän tehtävämme vaatii kaikki käytettävissä olevat älyn, hengen ja sydämen voimat. Ensimmäistä kertaa historiassa ihmisiä on kutsuttu laatimaan koko maailmaa koskeva hyvän naapuruuden sopimus, joka on kansojen tekemä ja kansojen takaama."

HILKKA YRJÖLÄ

Tiedon aseita taotaan

Friedrich Engels, toinen tieteellisen sosialismin suurista perustanlaskijoista, on sanonut, että puolue on sosialismin ja työväenliikkeen yhdistämistä. Se merkitsee marxilaisen puolueen johdolla tapahtuvaa toimintaa työläisten, uuden yhteiskunnan rakentajien, kohottamiseksi vaistonvaraisen luokkatietoisuuden asteelta sosialistista teoriaa hallitsevaksi taistelukaartiksi. Tätä tehtävää toteuttaessaan jokainen marxilais-leniniläinen puolue pohtii ja etsii parhaita muotoja kasvattaakseen jäsenistönsä luokkataistelun vaatimuksia vastaavaksi. — Jos tällä hetkellä tarkastelemme, miten

oman puolueemme eräs piirijärjestö, *Helsingin ja Uudenmaan piiri* toteuttaa tätä tehtävää, löydämme monimuotoista opiskelutoimintaa, joka ulottuu yksityisestä itseopiskelijasta, joka työpöytänsä ääressä sorvaa kirjeopistolle lähetettäviä vastauksia, monikymmeniseen puolueenjäsenten joukkoon, joka ilta illan jälkeen kokoontuu alue- ja piirikoulujen oppitunneille.

KÄPYLÄN OSASTON TOIMIKUNTA TUTKII STALINIA

Käpylän puolueosaston toimikunta oli asettanut itselleen tavoitteen: viime kevään piirikokouksessa se lupasi tutkia toveri Stalinin uuden teoksen "Sosialismin taloudellisia ongelmia Neuvostoliitossa".

Kevättalven iltoina, kerran viikossa ovat toimikunnan jäsenet, yhdeksän, kymmenen henkilöä suunnanneet askeleensa Käpylän demokraattisten järjestöjen keskukseen, Vuoritaloon, tuohon merkilliseen "torniin", joka harmaana, korkeana ja kapeana kohoaa karulta kallioperustalta kaupunginosan idyllisten huviloiden ja vehreiden pihojen vierellä.

Ensimmäisen tunnin he käyttävät keskusteluun. Edellisellä kerralla on osaston nuori puheenjohtaja *Voitto Allinen* selvittänyt arvolain vaikutusta sosialismin oloissa, viikon varrella ovat miehet pohtineet, mikä sosialistisessa yhteiskunnassa ratkaisee tuotannon kehityksen, ja nyt näistä kysymyksistä keskustellaan yhdessä opintokerhon ohjaajan Saara *Kontulaisen* johdolla.

Kysymykset eivät ole helppoja, valmistumatta ei selvitetä arvolain vaikutusta tavaran kiertokulkuun ja sosialistiseen tuotantoon. Mutta nämä miehet eivät tule valmistumatta. He ovat miettineet, miten asia näyttää käytännössä olevan: valmistetaanko Neuvostoliitossa tavaroita sen mukaan, mistä saataisiin suurin voitto, kuten kapitalistisessa maailmassa, vai merkitseekö ihminen tarpeineen enemmän.

Eräät ovat valmistaneet kirjallisen vastauksen määrätystä kysymyksestä — opiskelu käy *Sirolan Kirjeopiston* laatiman opinto-ohjelman mukaisesti.

Valpas ja rauhallinen *Armas Rauvo* selvittelee hitaasti ja harkiten arvolain probleemeja. Joka sanan pitää olla punnittu, sillä toiset vartioivat tarkasti, ettei lipsahduksia vain tulisi hyväksyttyä.

Jokainen osallistuu keskusteluun vuorollaan. Noiden monet tais-

SKPn Helsingin Uudenmaan piirijärjestön työntekijät kesällä v. 1953. Keskellä piirisihteeri Veikko Hauhia

Kunnallistiedon opintokerho on kokoontunut. Helsinkiläisiä työläisiä puolueopiskelussa

telut kokeneiden miesten ajatuksissa taloustieteen teoreettiset kysymykset selvenevät käytännön valossa. Marxilainen pulateoria ei ole pelkkä taloustieteellinen selvittely heille, jotka ovat eläneet pulien aikakaudella.

”Minä muistan aivan pikkupojasta alkaen sellaisia aikoja, jolloin tavaroita ei saatu maailmalle kaupaksi ja puuta esimerkiksi mätäni teiden varsiin suuria määriä...” *Eetu Laiho,* sitkeäntuntuinen mies höystää puheenvuoronsa esimerkein ja toteaa: juuri noinhan se on asia, kyllähän sinä sen olet itsekin elämäsi varrella nähnyt, vaikka et sitä olisi osannut heti teoreettisesti arvioidakaan. Ja nythän sinä ymmärrät sitten senkin miksi noin on käynyt, miksi se pula on tullut ja miksi se sinun olosi tekee epävarmaksi...

Keskustelu päättyy ja alustaja kokoaa kirjalliset vastaukset laatiakseen yhdessä pohditun ja selvitetyn vastauksen koko ryhmän puolesta kirjeopistolle.

Toinen tunti vie ryhmän uuden kysymyksen eteen. Uusi alustaja *Aaro Uusitalo* selvittää niiden eroavaisuuksien häviämistä, joita vielä on Neuvostoliitossa maaseudun ja kaupungin, henkisen ja ruumiillisen työn välillä. Alustus sisältää myös kysymyksen, miten meidän olisi meneteltävä luodaksemme kaikkien työtätekevien taisteluliiton maassamme.

”Minä toivon, että toverit vielä tarkemmin syventyisivät niihin viisaisiin sanoihin, joita Stalin tässäkin kohdassa on sanonut. Yhdellä kerralla ne eivät kuitenkaan kaikki tulleet selviksi...” lopettaa Aaro Uusitalo ”tukevaan” tapaansa.

Seuraavalla kerralla, viikon kuluttua joka mies osallistuu keskusteluun näistä kysymyksistä. Seitsemän viikkoa kestää piirikokoukselle annetun lupauksen täyttäminen, mutta nuo viikot antavat kokonaisen asevaraston jokapäiväistä taistelua varten, sillä opiskelu on avartanut ja selventänyt sitä päämäärää, johon jokainen opiskelijoista pyrkii.

Näin sujui Käpylän osaston toimikunnan kohdalla toveri Stalinin uuden teoksen ”Sosialismin taloudellisia ongelmia Neuvostoliitossa” opiskelu, mutta tämä ryhmä oli vain eräs monista, jotka viime talven aikana Helsingissä ja Uudellamaalla syventyivät tähän teokseen tai sen eräisiin kohtiin. Puolueväki koko piirin alueella ymmärsi, miten välttämätöntä tämä opiskelu on. Stalinin teoksen ääressä kokoontuivat viime talven aikana monenlaiset opiskelijain

ryhmät — sitä tutkittiin Helsingin kaupunkikomiteasta eräiden paikkakuntien, kuten esimerkiksi Kauniaisten, sekä joidenkin työpaikkojen opintokerhoihin asti.

PUOLUEKOULUT PERUSTANLASKIJOINA

Se, että tällä hetkellä Helsingissä ja Uudellamaalla Stalinin teoksen opiskelu saattoi ulottua perusjärjestöihin ja niiden toimikuntiin asti niin laajasti kuin viime talvena nähtiin, ei olisi ollut mahdollista ilman viime vuosina suoritettua järjestelmällistä ja laajaa puoluekasvatustyötä. Se piiri- ja aluekoulujen verkosto, joka tällä hetkellä ensimmäisenä tulee vastaan tarkasteltaessa erilaisia kasvatustyön muotoja Helsingissä ja Uudellamaalla, ei ole vielä iältään vanha, sillä Helsingissä aloittivat ensimmäiset piirikoulut lukukautensa syksyllä v. 1948, mutta se on antanut piirijärjestölle tuhansia peruskoulutuksen saaneita työntekijöitä.

Ennen vuotta 1948 oli opiskelu ollut Helsingissä ja Uudellamaalla vielä jokseenkin epäsäännöllistä. Puolueemme julkiseksi tulon v. 1944 jälkeen tarvittiin nopeasti työntekijöitä mitä erilaisimpiin tehtäviin ja heille oli opetettava näissä tehtävissä välttämättömät käytännölliset perustiedot. Ne annettiin pikakursseilla, joiden rinnalla oli myös laajaa, kausiluontoista kerhotoimintaa. Järjestykseltään oli sekin vielä löyhää: opiskelija saattoi jäädä tunnilta pois kenenkään siitä vakavammin huomauttamatta.

Käänne uutta, järjestelmällisempää ja syvällisempää kasvatustyötä kohti tapahtui SKPn VIII edustajakokouksen aikoihin v. 1948. Tuossa kokouksessa oli puolueemme pääsihteeri *Ville Pessi* korostanut ideologisen taistelun voimistamisen välttämättömyyttä ajankohtana, jolloin kommunistien oli selvitettävä kansallemme syyt äkkiä muuttuneeseen tilanteeseen, siihen, miksi heti Fagerholmin hallituksen muodostamisen jälkeen työläisiä vastassa oli työnantajien ja hallituksen yhteinen rintama, miksi alkoi syntyä työttömyyttä, joka oli ollut monet vuodet tuntematonta, miksi työtätekevien oli noustava entistä voimakkaammin puolustamaan maamme riippumattomuutta.

Voidakseen toteuttaa VIII edustajakokouksen päätöksen ideologisen kasvatustyön laajentamisesta ryhtyi SKPn Helsingin piiri muiden piirijärjestöjen tavoin SKPn valistusosaston ohjeiden mukaisesti luomaan kiinteätä, säännöllistä puoluekouluverkostoa.

ILTA PIIRIKOULUSSA

Kellon lähestyessä kahdeksaatoista alkavat piirikoulun oppilaat kerääntyä Koiton Opintosaliin. — Heistä suurin osa työmiehiä, raskaan päivätyön suorittaneita. He ovat työpaikoiltaan rientäneet koteihinsa, syöneet kiireisesti, vaihtaneet työvaatteet parempaan pukuun ja nyt he ovat saapuneet opiskelemaan. Heidän joukossaan on työläisnaisia, joille mies on kotona sanonut, että mene sinä vain kouluun, kyllähän minä täältä itsekin löydän jotakin suuhunpantavaa... Mukana on myös nuoria, joille opiskelu ei merkitse käytännön opettamien totuuksien muuttamista teoreettiseksi tiedoksi, vaan joille koulun antama tieto vasta avaa silmät näkemään ja tuntemaan elämää, yhteiskuntaa.

Piirikoulun opiskelijoita kerääntyy useita kymmeniä. Opintosalin eteisestä, jossa on tupakasta vedetty viimeiset sauhut ja samalla pohdittu päivän tapahtumia ennen tuntien alkua, on siirrytty salin pöytien ääreen. Laulu kajahtaa tunnin alkamisen merkiksi.

Matti Janhunen selvittää oppilaille Suomen sodanjälkeisen talouselämän probleemeja ja SKDLn talouspoliittista ohjelmaa. Toinen tunti pohditaan, miten näitä asioita on toisille selvitettävä ja miten erilaisiin kysymyksiin on vastattava — sillä kuten opettaja toteaa, "jokainen vastaväittämä on otettava huomioon, vaikka se olisi puoli-ilkeästikin tehty".

Näin kokoontuvat piirikoululaiset kolmen kuukauden aikana kahtena iltana viikossa kolmeksi tunniksi kerrallaan.

PIIRIKOULUN KÄYNNISTÄ "PÄTEVYYSTODISTUS" TEHTÄVIIN

Syksystä 1948 lähtien on Helsingin piirikoululla ollut säännöllisesti kaksi kurssia talvikauden aikana ja eräinä vuosina on kaksikin "luokkaa" opiskellut rinnakkain. Samaan aikaan on koulu saanut erittäin suuren arvon puolueen jäsenten keskuudessa. Tuntuu siltä, että jokainen pitää välttämättömänä kouluun pääsyä ja että koulun todistus alkaa olla "pätevyysvaatimuksena" jokaiseen luottamustehtävään puolueen perusjärjestöissäkin.

Erittäin onnellista on ollut, että helsinkiläiset piirikoululaiset ovat heti koulun perustamisesta alkaen saaneet opettajikseen päteviä, alansa hallitsevia tovereita. Uraauurtavaa työtä näissä kouluissa ovat tehneet toverit *Eeva Hämäläinen* ja *Kerttu Lampinen*

NKPn historian opettajina, *Ines Kytölä ja August Peltola* taloustieteen parissa, *Helmi Heikkilä* ja *Lauri Kantola* Suomen työväenliikkeen historiaa opettaessaan ja *Tuure Lehen* selvittäessään dialektisen materialismin kysymyksiä, vain eräitä monista mainitaksemme.

YKSI KOULU EI ENÄÄ RIITÄ

Jo toisena ja kolmantena syksynä piirikoulun perustamisen jälkeen saatiin nähdä, että yksi koulu on riittämätön täyttämään puolueenjäsenten opiskelun tarpeita. Puute ilmeni kahdella suunnalla. Jo piirikoulun käyneet esittivät vaatimuksia jatkokoulutuksesta, piirikoulun "oppimäärä" ei riittänyt enää. Samaan aikaan liittyi puolueeseen yhä uusia jäseniä, nuoria ihmisiä, joille teoreettinen opiskelu oli vielä vierasta ja jotka eivät riittävästi tunteneet puolueemme historiaa, sen asemaa ja tehtäviä. Näille nuorille puolueenjäsenille näytti piirikoulun ohjelma olevan liian raskas.

Piirikoulun toimintaa laajennettaessa syntyi alkuperäisen koulun rinnalle ylemmän asteen piirikoulu.

Nuoria puolueenjäseniä varten luotiin aluekoulujen verkosto, joka pian ulotti järjestyneen koulutustyön ei vain laajalle helsinkiläisen puolueväen keskuuteen, vaan myös Uudenmaan keskuksiin, jonne aluekoulut usein syntyivät helsinkiläisten puoluetoverien avustuksella. Koulujen opettajiston ovat muodostaneet jo piirikoulun käyneet toverit, joita varten on lisäksi järjestetty erityisiä *seminaaritilaisuuksia* opetustyön auttamiseksi.

Viime talven aikana on Uudellamaalla ollut käynnissä 40 aluekoulua, niistä 25 Helsingissä. Maaseudulla toimivat säännölliset aluekolut mm. *Karkkilassa, Hyvinkäällä, Lohjalla, Järvenpäässä* jne.

TEORIA VIETY LUOKKAHUONEESTA TYÖPAIKOILLE

Puoluekoulujen rakentamisessa Helsingissä ja Uudellamaalla ovat perustavan työn tehneet piirijärjestöjen monivuotiset työntekijät, piirisihteeri *Martti Malmberg* ja valistussihteeri *Kerttu Lampinen*. Koulujen toimintaa läheltä seuranneena voi Kerttu Lampinen todeta, että ne heti alusta alkaen saivat puolueväen keskuudessa erittäin hyvän vastaanoton ja että opiskeluun on suhtauduttu vastuuntuntoisesti joka kurssilla.

Opiskelijat tutustuvat Marx-näyttelyyn SKPn Keskuskabinetissa

Helsingin piirikoulun kevätkurssi v. 1953. Taustalla eräitä luennoitsijoita, Väinö Laitinen, Lauri Kantola ja Matti Janhunen

— Näiden koulujen merkitys on aivan selvästi nähtävissä seurattaessa aktiivisen jäsenistön kehitystä viime vuosina. Valtaosa tästä joukosta on käynyt piirikoulun ja he ovat työllään osoittaneet, että ovat oikein ymmärtäneet koulujen tarkoituksen: teoreettisten tietojen yhdistämisen kaikkeen puoluetoimintaan. Erittäin suuri merkitys on ollut sillä, että teoreettisten ongelmien pohtiminen ja niiden yhdistäminen jokaiseen kamppailuun työpaikoilla ei ole pysähtynyt vain koulujen tunneille, ei edes vain puolueosastojen kokouksiin, vaan monet tärkeät ideologiset kysymykset ovat oppilaiden kautta joutuneet keskustelun piiriin työpaikoilla.

— Hyvältä on tuntunut myös se, että puoluekoulujen oppilaat ovat näyttäneet ymmärtäneen oikein aloitteellisuuden merkityksen ja jokaisen omakohtaisen työn arvon. Tämä on käynyt ilmi mm. puoluekoulujen oppilaiden suorittamassa rauhantyössä. Joka vuosi on oppilaiden kesken käyty ankaria kilpailuja milloin nimien keräämisestä rauhanvetoomukseen, milloin varojen hankkimisesta edustajan lähettämistä varten johonkin rauhankongressiin jne. Ylpeydellä muistelen myös niitä puoluekoululaisia, jotka aikoinaan panivat alulle liikkeen erilaisista työsitoumuksista pääsihteeri Ville Pessin 50-vuotispäivän kunniaksi. Nämä kamppailut ovat osoittaneet, että puoluekoulu on innostanut oppilaitaan entistä aktiivisempaan työhön työväenluokan hyväksi ja samalla kasvattanut heissä sitä henkilökohtaista vastuuta puolueesta, jonka merkitystä toveri Pessi korosti puolueemme IX edustajakokouksessa.

— On selvää, että puoluekoulujen työssä on vielä puutteellisuuksia, mutta yhtä selvästi näkyy myös se, että tässä, kuten jokaisessa työssä pyritään löytämään aina uusia muotoja, jotka vievät meitä aina eteenpäin.

EI KUKAAN AJATELLUT, ETTÄ OPISKELU TÄHÄN PÄÄTTYISI . . .

Entä mitä sanoo oppilas, joka on puoluekoulussa ahertanut erilaisten teoreettisten ja käytännöllisten kysymysten parissa? — Vuoden 1950 syyskauden toisen asteen piirikoulun luetteloista löydämme nimen *Ilmari Kosonen* ja uudelleen nimi tulee vastaamme vuoden 1952 kevätkauden ylemmän asteen koulun oppilaiden joukossa. — Ilmari Kosonen kertoo käsityksiään puoluekoulusta:

— Olin varsin nuori puolueenjäsenenä, kun pääsin piirin puoluekouluun. Siellä saatoin vähitellen kokea, miten vähän kiinnos-

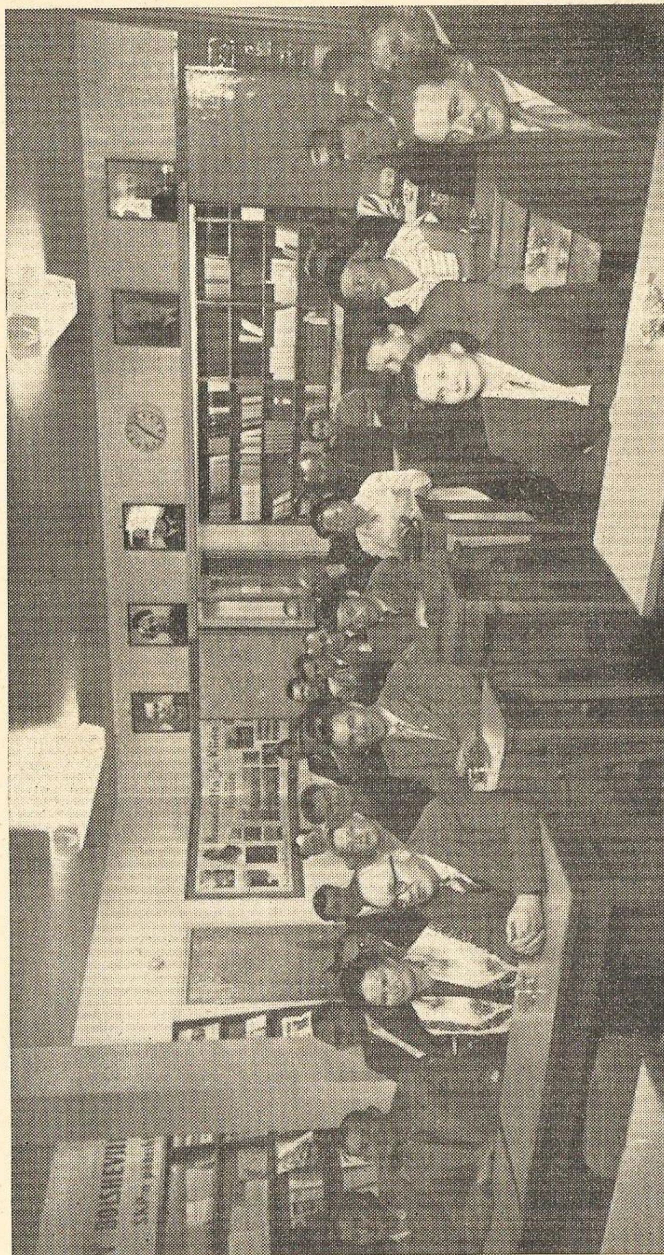
tavaa voi porvarillinen koulu antaa sen vuoksi, että yhteiskuntatieteet niissä ovat mystiikkaa ja filosofia metafysiikkaa — tässä koulussa taas pyrittiin joka hetki osoittamaan, että kaikki on käsitettävissä ja lainmukaisesti kehittyvää. Se oli innostavin puoli opetuksessa.

— Koulun aineista minua kiinnosti eniten filosofia, ehkä sen vuoksi, että olin jo aikaisemmin silmäillyt (meidän suomalaisten helmasyntiä) Kailaa ja tullut samaan tulokseen kuin monet muutkin, että ei hänen ajatuksiaan voi ymmärtää. Kouluaika toi eteeni Tuure Lehénin kirjan *"Työväenluokan maailmankatsomus"* ja pian myös Engelsin *"Anti-Dühringin"*, jotka vähitellen ovat minulle selvinneet yhä paremmin ja samalla selvittäneet käsityksiäni koko yhteiskunnallisesta kehityksestä.

— Omalla työpaikallani — Kone OY:ssä — olemme me kommunistit joutuneet varmasti enemmän kuin muualla selvittämään työtovereittemme keskuudessa yhteiskunnan luokkarakennetta. Tämä johtuu siitä, että siellä työnantajan taholta voimakkaasti suositellaan työläisille "moraalisen varustautumisen" liikettä. Tunnuksena työnantajalla on "yhteistyö ja yhteisvastuu", MRA-liikkeeseen mukaan meneville työläisille järjestellään ulkomaanmatkoja ja työnantaja kohtelee näitä mahdollisesti "vertaisinaan". Tällaisessa tilanteessa olemme käyneet kamppailua osoittaaksemme työtovereillemme, että sinutteluista ja ulkomaanmatkoista huolimatta työläinen joka tapauksessa on riistetyssä asemassa eikä sen vuoksi tasaveroisessa asemassa työnantajansa kanssa. Oppi yhteiskunnan luokkiin jakautumisesta, joka meille niin selkeästi puoluekoulussa selvitettiin, on ollut taisteluvälineenämme ja olemmekin kyenneet osoittamaan työläisille, että ei ihmisen asemaa yhteiskunnassa ratkaise hänen puheensa, vaan se, riistääkö hän toisia vai onko itse riistetyssä asemassa. Näin ovat työpaikkamme työläiset lisänneet työnantajan "yhteisvastuu"-tunnukseen sanat: "mutta rahat työnantajalle", mikä osoittaa, että olemme selvitystyössämme onnistuneet.

— Kysymys työläisten luokka-asemasta on tullut eteemme muulloinkin, kun olemme erilaisissa taistelukysymyksissä yrittäneet saada mukaan kaikki työpaikan työläiset. Viime talvena esiinnyimme voimakkaasti kunnallisveroäyrin korottamisuhkaa vastaan ja niissä ammattiosastomme kokouksissa, joissa asiaa käsiteltiin, voitiin todeta, miten verokysymyksessä kaikkien työläisten edut ovat yhteisiä.

— Sellaisia teoreettisia kysymyksiä, jotka auttavat meitä joka-

SKPn Keskuskabinetin avaustilaisuus elokuussa v. 1952

päiväisessä työssämme, on luonnollisesti paljon. Taloustieteen oppitunneilla saamiemme tietojen avulla olemme saattaneet selvittää esimerkiksi devalvaation merkitystä tai osoittaa, mikä on "kustannustason alentamissuunnitelmien" takana. Jokainen päivä tuo yhä uusia kysymyksiä eteemme ja niiden ymmärtämiseksi on aina uudelleen palattava kirjojen ääreen. Mutta niinpä me puoluekoulussa opimmekin sen, että tietoa pitää jatkuvasti lisätä ja siksi meidän ajatuksemme on, että täältä vasta lähdetään liikkeelle...

PUOLUEKOULUISTA ITSEOPISKELUUN

Mikä on sitten "liikkeellelähtö", josta piirikoulun päättäneet oppilaat puhuvat suunnitellessaan opiskelun jatkamista. Heille ei enää riitä piirikoulun oppimäärä. Opiskelua on jatkettava itseopiskelun avulla.

Itseopiskelu on Uudenmaan johtavan, teoreettisesti kehittyneimmän puolueenjäsenistön opiskelussa voimakkaana piirteenä. Sitä on ollut omiaan voimistamaan piirikomitean opintopäivät, joihin piirikomitean jäsenten lisäksi on osallistunut piirin aktiivijoukkoa.

Itseopiskelua ei voida kuitenkaan ajatella muistamatta sen tärkeimpiä keskuksia: puolueemme valistusjaoston *Keskuskabinettia* ja *Sirolan Kirjeopistoa,* jotka toimivat naapureina Kotkankadun uuden, komean Lehtitalon ylimmässä kerroksessa.

Verrattoman avun erikoisesti helsinkiläisille itseopiskelijoille on antanut Keskuskabinetti. Tulipa sinne minä iltana tahansa, tapaa luentosalin käytävän tupakansavuisena; luentojen ja vilkkaiden keskustelujen välillä on opiskelijain joukko pistäytynyt tupakkatauolle. Sisällä valoisassa salissa ja kirjahyllyjen peittämässä kirjastohuoneessa tapaamme yhtenä iltana ryhmän kirjoihinsa syventyneitä itseopiskelijoita, toisena siellä pohtivat ammattiyhdistysmiehet valtio-opin ja puoluetyön kysymyksiä ja varhaisena aamuna tapaamme Stalinin uuden teoksen äärellä kansandemokraattisen lehdistön toimittajat, joille illat merkitsevät kiireisintä työaikaa toimituksissa.

Keskuskabinetti ei merkitse vain luentoja ja kirjoihin syventymistä. Siellä tutustuvat opintoryhmät ilta illan jälkeen runsaan kuva-aineiston avulla milloin Neuvostoliiton sosialistiseen rakennustyöhön, milloin Suomen luokkasodan vaiheisiin tai J. V. Stalinin ja muiden sosialismin perustanlaskijoiden ja suurten kehittäjien elämäntyöhön.

Viimeksi annamme puheenvuoron SKPn Helsingin ja Uudenmaan piirin valistussihteerille *Väinö Laitiselle*, joka kertoo niistä suunnitelmista, joita on tehty kasvatustyön edelleen kehittämiseksi piirin alueella:

— Suurimpia heikkouksia ideologisessa kasvatustyössämme ovat tällä hetkellä opiskelun heikkous työpaikoilla sekä se, että itseopiskelu ei vielä ulotu riittävän laajalle. Näihin puutteisiin on sen vuoksi kiinnitettävä erityistä huomiota.

— Olemme suunnitelleet itseopiskelun rinnalle muitakin opiskelun muotoja niille tovereille, joilla jo on teoreettiset yleistiedot. Järjestämme noin 3 kuukautta kestäviä opintokursseja määrätyistä erikoiskysymyksistä, joihin oppilailla olisi mahdollisuus syventyä entistä perusteellisemmin. Nämä koulut kokoontuvat vain kerran viikossa, joten opiskelija voi osallistua jokapäiväiseen puoluetyöhön ja opiskella tehokkaasti myös kotona.

— Tärkeintä on meille kuitenkin opiskelun tarkoitus: meidän on opiskeltava jokapäiväistä puoluetyötämme varten, haettava kirjoista ja luennoilta apua toimintamme kehittämiseksi työpaikoilla ja kotikylissämme. Piiriemme puoluekoulujen tehtävänä on kasvattaa puolueenjäseniä tietoisiksi luokkataistelijoiksi, rauhan, demokratian ja sosialismin rakentajiksi.

AILI MÄKINEN

Uskollista työtä työkansan asian puolesta

Tuhansien työläiskotien ja torppien miehet ja naiset, neitoset ja nuorukaiset tulivat v. 1918 vallankumoustaisteluihin työväenjärjestöjen kautta. Tuhannet heistä kaatuivat luokkasodan rintamilla. Kymmenet tuhannet tuhoutuivat valkoisen vainon uhreina. Eloon jääneet kokivat tappion ja terrorin kauhut, mutta eivät lannistuneet. Heidän tiensä kulki takaisin työväenliikkeeseen, jatkamaan taistelua sen päämäärän toteuttamiseksi, jonka puolesta olivat aseisiinkin tarttuneet. Heistä, vanhan työväenliikkeen kasvattamista, luokkasodan tulikokeen karkaisemista työmiehistä ja

Olga Sippola

naisista sai Suomen Kommunistinen Puolue ensimmäiset aktivistinsa ja jäsenensä. Näitä veteraaneja on puolueemme riveissä paljon tänäkin päivänä. Seuraavassa kerromme eräistä heistä. Heidän kokemuksensa ja vaiheensa edustavat tavallaan koko sukupolven kokemuksia ja elämänvaiheita, karua, selkeätä taistelijan elämää.

"RAKASTAKAA JA KUNNIOITTAKAA PUOLUETTA"...

Olga *Sippolan*, 75-vuotiaan puolueveteraanin koti Tammelan pitäjässä oli tyypillinen työläiskoti, josta lähti maailmalle 11 lasta. Hänen leipätyönsä alkoi 10-vuotiaana lapsenhoitajana. Forssan kehruutehdas oli seuraava työpaikka ja niin työläistyttö Olga oli astunut kotinsa kynnyksen yli palkkatyöläisten suureen armeijaan. Jo ennen vuosisadan vaihdetta tuli muutto Helsinkiin, työnhakuun. Täällä löysi Olga tiensä myös työväenliikkeeseen. Se tapahtui jo v. 1895, jolloin hän liittyi Sörnäisten Työväenyhdistyksen naisosaston kautta Sosialidemokraattiseen puolueeseen.

Samoihin aikoihin hän liittyi myös ammattiyhdistysliikkeeseen. Monelle taholle suuntautuivat nuoren työläistytön harrastukset, ohjelmaryhmistä sihteerin tehtäviin asti.

Kun luokkasota tammikuussa v. 1918 alkoi, ilmoittautui Olga Sippola heti punakaartin esikuntaan haluten voimiensa mukaan osallistua taisteluun. Tällöin oli hänellä jo viisi lasta, mutta se ei saanut olla esteenä. Mies ja vanhin poika, 16-vuotias Aarne olivat jo liittyneet punakaartiin.

Hänestä tehtiinkin punainen sanitääri pikakurssin avulla. Punaisten sairaanhoitajana ja huoltotehtävissä olleena hänet myös vangittiin saksalaisten marssiessa Riihimäelle, joka oli Olga Sippolan toimipaikka noina kuukausina. Vankina olo ei tällöin muodostunut pitkäaikaiseksi, sillä valkoiset yrittivät hänet vapauttamalla saada käsiinsä Olgan miehen, punakaartin esikuntaan kuuluneen Frans Sippolan ja pojan, Vilppulan rintamalla taistelleen Aarnen. Koti Riihimäellä hajosi ja nuorimpiensa kanssa siirtyi Olga Helsinkiin. Frans Sippola joutui myöhemmin valkoisten vangiksi ja sai 12 vuoden vankilatuomion. Alkoi yksinäisen äidin raskas taival lastensa huoltajana.

Mutta Olga Sippola ei jäänyt taistelusta syrjään. V. 1919 hän oli jälleen Sörnäisten työväenyhdistyksen naisosastossa. Lapsensa hän toi ensin Ihanneliittoon ja sitten järjestönuoriin. SKP:n perustamisesta hän sai tiedon toveri *Sandra Lehtiseltä*, jonka kautta pääsi myös puolueen jäsenyyteen. Se oli suuri päivä, sanoo Olga Sippola, sillä olin ylpeä saamastani luottamuksesta. — SKP:ssa on Olga Sippola suorittanut monenlaisia tehtäviä, uskollisesti, pelkäämättömästi. Hän on auttanut puolueemme maanalaisia työntekijöitä suojaamalla heitä asunnossaan, hän on ollut perustamassa puoluesolua, hän on levittänyt puolueemme vaikutusta joukkojärjestöihin, joiden aktiivijäsen hän on kautta vuosien ollut. Ohranan kuulustelut ja uhkaukset eivät häntä peloittaneet. Sotavuosina hän teki työtä rauhan hyväksi, sodan jälkeen on toiminta puolueessa jatkunut iän asettamien rajoitustenkin uhalla.

Kun Olga Sippolalta kysyttiin, mitä hän tahtoisi sanoa puolueemme nuorille jäsenille, hän lausui: *"Rakastakaa ja kunnioittakaa puoluetta! Nuorten pitäisi opiskella paljon, sillä tietoinen ihminen voi tehdä enemmän ja paremmin työtä puolueen hyväksi!"* Hänen nuoruudessaan ei ollut niitä mahdollisuuksia opiskeluun kuin on nyt ja hänen toivomukseensa liittyykin oikeutettu vaatimus tämän päivän puoluejäsenelle ja taistelijalle.

Olga Kajander

"OLEN YLPEÄ SKP:n JÄSENYYDESTÄ"

Kymmenet helsinkiläiset kommunistit, jotka 1930-luvun alkuvuosina joutuivat virumaan Fabianinkadun ohranakomeroissa, tulivat omakohtaisesti kokemaan, miten Puna-Apu suoritti työtään vangittujen tovereitten auttamiseksi ja tukemiseksi. Tässä yhteydessä kuuli moni ensi kertaa nimen *Olga Kajander*. Hän oli se toveri, joka noina vuosina ehkä useammin kuin muut toimitti pidätetyille tarkoitetut kahvi- ja voileipälähetykset ohranan portille. Mutta v. 1933 Olga Kajander itse joutui astumaan sen portin kynnyksen yli, jonka taakse hän niin monta kertaa oli odotetut lähetyksensä kantanut. Häntä syytettiin osallistumisesta maanalaisen SKP:n toimintaan ja tuomio oli 4 vuotta kuritushuonetta.

Olga Kajanderin, 9-henkisen mäkitupalaiskodin tyttären tie leivän hankintaan ja työväenliikkeeseen on ollut sama kuin tuhansien työläislasten: 8-vuotiaana vieraitten lapsia hoitamaan, siitä piiaksi ja tehtaaseen. Tehdas on ollut se ahjo, joka sytytti nuoren työläistytön sydämessä yhteenkuuluvaisuuden tunteen ja

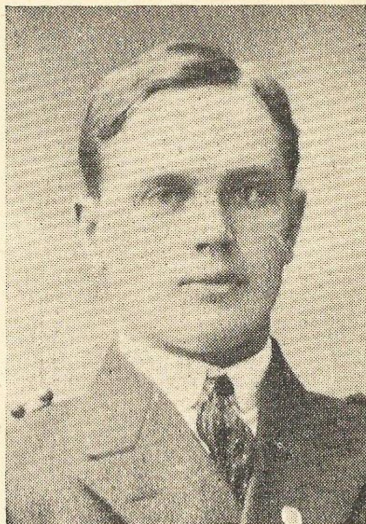
tahdon toimia omien ja työläistovereitten olojen parantamiseksi. Vuonna 1912 liittyi Olga Kajander ammattiyhdistysliikkeeseen Hangossa. Helsinkiin siirryttyään hän tuli työväen poliittiseen toimintaan liittymällä Sosialidemokraattiseen puolueeseen Helsingin Työväenyhdistyksen naisosaston kautta v. 1915. Siitä asti on toveri Kajander toiminut uskollisesti työväenliikkeessä.

Luokkasodan päivinä nähtiin Olga Kajander punakaartin hallussa olevalla Turun kasarmilla (sijaitsi nyk. Lasipalatsin kohdalla) siivous- ja huoltokomppanian työntekijänä. Saksalaisten vallattua Helsingin ja sytytettyä tuleen Turun kasarmin pidätettiin hänet haavoittuneena. Ensimmäinen yö valkoisten vankina on jäänyt Olga Kajanderin mieleen yhtenä järkyttävimmistä elämyksistä, sillä Yrjönkadulla sijainneessa valkoisten "ensi-avussa" hän kuuli raa'asti hakattavan haavoittuneita punakaartilaisia. Sen rinnalla häntä vähemmän järkytti se, että valkoisten rouvat syljeksivät hänen kasvoilleen Kirurgin odotushuoneessa.

Suomenlinna, tuhansien punaisten sankareitten viimeinen etappi oli Olga Kajanderin olinpaikkana syyskuun loppuun asti v. 1918. Tällöin hän pääsi ehdonalaiseen vapauteen. Siitä alkoi jälleen toiminta työväenjärjestöissä. HTY:n naisosasto ja sen opintokerho sai takaisin vanhan aktivistinsa. Tiedon SKP:n perustamisesta sai Olga Kajander järjestötoverinsa *Sandra Lehtisen* kautta, joka oli ensimmäisiä puolueen rakentajia Helsingissä. Kun häneltä kysyttiin halusiko hän tulla jäseneksi maanalaisena toimivaan kommunistiseen puolueeseen, täytti Olga Kajanderin mielen suuri ylpeys ja ilo siitä, että hänet katsottiin tuohon puolueeseen kelvolliseksi taistelijaksi. *"Toivorikkaus ja taistelutahto, joita kärsitty tappio ja vaino eivät olleet tukahduttaneet, voimistuivat entisestään, sillä SKP:n perustaminen merkitsi uuden vaiheen alkamista Suomen työväenliikkeessä"*, kertoo Olga Kajander.

Puolueen ohjeiden mukaisesti hän teki työtä tupakkatehtaalaisten keskuudessa, toimi erilaisissa joukkojärjestöissä, oli maanalaisen Puna-Avun aktiivinen jäsen. Vankilavuodet keskeyttivät hetkeksi tuon monitahoisen toiminnan, mutta jälleen v. 1937 oli Olga Kajander mukana puoluetyössä.

Nyt 70-vuotias Olga Kajander toimii aktiivisesti Punainvaliidien ja ent. punakaartilaisten järjestöissä, ottaa osaa rakkaaksi käyneen HTY:n naisosaston toimintaan ja on SKP:n Käpylän osaston jäsen, puolueen kultaisella merkillä osastonsa palkitsema veteraani.

August Niemistö. Kuva v. 1923

"LUOTA PUOLUEESEEN, SEN JOHTOON JA TYÖVÄENLUOKAN VOIMAAN..."

Lammin pitäjän Mommilan kartanon torpparin poikana aloitti elämäntaistelunsa *August Niemistö* vajaat kuusi vuosikymmentä sitten. Kapea oli leipä kahdeksanhenkisen torpan väellä. "Kun olin 8-vuotias, häädettiin vanhempani torpastaan. Kartanon omistaja otti omaan käyttöönsä hyvään kuntoon saatetun torpan maat, niityt ja asumukset. Minkäänlaista korvausta ei suoritettu. Vain irtaimen omaisuutensa sai torppari viedä mennessään" — näin kertoo toveri Niemistö, yksi niiden 20 torppariperheen jäsenistä, jotka sillä kertaa häädettiin kodeistaan.

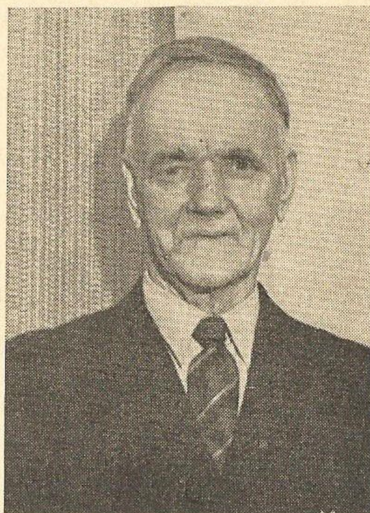
Kartanon pelto- ja metsätöissä, myöhemmin sahoilla, hankki torpparinpoika elatuksensa. Näihin aikoihin alkoi Hämeenlinnassa ilmestyä työväen sanomalehti Hämeen Voima. Se löysi tiensä torppari Niemistön asumukseen. Sosialisti-agitaattorit kävivät myös paikkakunnalla. Tuloksena oli Sosialidemokraattisen nuoriso-osaston perustaminen kylään v. 1911. Sen puheenjohtajaksi yleni August Niemistö jo v. 1912. Samana vuonna hän liittyi Sosialidemokraattiseen puolueeseen toimien puolueosaston sihteerinä. Tuosta ajasta alkaen on toveri Niemistö ollut myös työväenlehtien aktiivinen avustaja ja levittäjä.

Helsingissä August Niemistö liittyi Helsingin Nuorisoseuraan, yhteen maamme vanhimmista nuorisojärjestöistä. Tätä järjestöä hän edusti v. 1917 Tampereella pidetyssä Nuorisoliiton edustajakokouksessa, joka jätti voimakkaan vaikutuksen nuoren miehen mieleen. Tältä ajalta hän muistaa erityisesti toveri Toivo Antikaisen, nuorisoliittolaisten tulisieluisen johtajan.

Vallankumouksen alkaessa v. 1918 liittyi työläisnuoriso innolla taisteluun. Toveri Niemistö joutui aluksi lähetin tehtäviin, sitten Kansanvaltuuskunnan Tiedonantoja-lehden palvelukseen ja lopuksi puolustamaan Helsinkiä saksalaisia vastaan. Kuin ihmeen kautta pelastui hän valkoisten kynsistä ja poistui Helsingistä kotiseudulleen. Täällä solmittiin katkenneet yhteydet vanhoihin järjestöihin ja jo v. 1919 oli tov. Niemistö edustamassa Mommilan nuoriso-osastoa Etelä-Hämeen piirijärjestön edustajakokouksessa. Hän osallistui myös ammatilliseen liikkeeseen.

Paluu Helsinkiin tapahtui samaan aikaan kun valtiovallan toimesta oli suoritettu Sosialistisen Työväenpuolueen lakkauttaminen. Joukkovangitsemisista huolimatta suoritti SKP julkisten työväenjärjestöjen ja sanomalehdistön uudelleenorganisointia. Tässä vaiheessa toveri Niemistöstä tuli uuden vasemmistolaisen lehden, Työväenjärjestöjen Tiedonantajan päätoimittaja. Hän suoritti tätä vastuunalaista puoluetehtävää jo ennen kuin oli virallisesti SKP:n jäsen. Liittyminen puolueeseen tapahtui v. 1925. Monet vastuulliset edustustehtävät on puolue vuosikymmenien mittaan uskonut toveri Niemistön harteille. Hän kuului mm. Suomen Ammattijärjestön Suureen toimikuntaan ja Suomen Puutyöntekijäin liittotoimikuntaan. Päätyönsä hän on kuitenkin suorittanut lehtityössä ja kustannustoiminnassa. Tälläkin hetkellä hän työskentelee lehdistön ja painojen parissa, demokraattisten järjestöjen upean Lehtitalon isäntänä ja monien vastuullisten järjestötehtävien tunnollisena hoitajana.

August Niemistö joutui moneen otteeseen tekemään tuttavuutta myös ohranan, poliisien ja vankiloiden kanssa, sillä painokannejutut olivat muodissa 20—30-luvun Suomessa. V. 1929 tuomittiin toveri Niemistö myös "valtiopetoksen valmistelusta" kolmeksi vuodeksi kuritushuoneeseen. Tammisaaresta vapauduttuaan jatkoi hän muiden kommunistien tavoin työtään puolueen riveissä, sillä *"vain puolueeseen, sen johtoon ja työväenluokan voimaan luottaen voi meidänkin maamme työväki kerran toteuttaa suuren päämääränsä, luoda vapaan, sosialistisen Suomen"*. Tämä on toveri August Niemistön luja vakaumus, jonka hän toivoisi tulevan myös nuoremman polven kaikki kestäväksi vakaumukseksi.

Daniel Karvonen

"TÄRKEINTÄ ON LUODA JA LUJITTAA TYÖVÄEN-LUOKAN YHTENÄISYYTTÄ"

Kirvesmies *Daniel Karvonen,* mäkitupalaisen poika Nivalasta tuli työväenliikkeeseen Stockforsin tehtaan työläisenä v. 1904. Siihen mennessä oli tämä 11-henkisen työläisperheen lapsi ennättänyt ansaita leipänsä paimenena ja renkinä. 14-tuntiset työpäivät 25 pennin viikkopalkalla ja 11 viikkoa kestänyt lakkotaistelu tehtaan patruunan mielivaltaa ja riistoa vastaan synnyttivät 20-vuotiaassa työläispojassa käsityksen yhteiskunnallisesta vääryydestä ja työväenluokan taistelun välttämättömyydestä. Hän liittyi Pyhtään Myllykylän työväenyhdistyksen jäseneksi ja kun maassamme perustettiin ensimmäinen Punakaarti v. 1905 liittyi Daniel Karvonen sen riveihin. Ammattiyhdistysliikkeeseen hän tuli Suomen Ammattijärjestön perustamisvuotena 1907. Helsinkiin siirtyminen tapahtui ensimmäisen maailmansodan aikana v. 1914 ja siitä alkaen hän on kuulunut Helsingin kirvesmiesten ammattiosastoon, jonka toimikunnan piirissä hän on aktiivisesti viime vuosiin asti toiminut.

Luokkasota tempasi luonnollisesti mukaansa nuoren kirvesmiehen ja työväenliikkeen aktiivijäsenen. Komppanian varapäällikkönä osallistui toveri Karvonen taisteluihin Voikoskella. Valkoiset vangitsivat hänet Helsingissä huhtikuun lopulla vuonna 1918 ja passittivat Suomenlinnan vankileiriin. Vapautus tapahtui saman vuoden elokuussa, jolloin langetettiin tuomio, 3 vuotta kuritushuonetta ehdollisena. Tuomio olisi ollut ankarampi, jos kenttäoikeus olisi ollut selvillä missä asemassa kaartilainen Karvonen oli rintamalla toiminut.

Vapautuminen vankileiristä merkitsi paluuta työväenliikkeeseen ja taisteluun. Sosialidemokraattisen puolueen tannerilaisen johdon kielteinen suhtautuminen vasta käytyyn luokkasotaan, vallankumouksellisten työläisten syyttely ja parjaus sekä kompromissi valkoisen porvariston kanssa synnyttivät toveri Karvosessa, kuten muissakin taistelutahtoisissa työläisissä suuttumusta ja eron sosialidemokraattisesta liikkeestä. Hän liittyi Sosialistiseen Työväenpuolueeseen v. 1921 sekä maanalaiseen SKP:hen. STP:n piiritoimikunnan jäsenen ominaisuudessa hänet myöhemmin vangittiin ja tuomittiin 5 vuodeksi pakkotyöhön. Hän kärsi tuomionsa Tammisaaren Pakkotyölaitoksessa, kommunistien yliopistoksi nimitetyssä vankilassa. V. 1927 pääsi toveri Karvonen vapaaksi ja taas jatkui toiminta ammattiyhdistysliikkeessä SKP:n ohjeiden mukaisesti.

Viime sodan aikana toveri Karvonen oli yksi niitä, jotka ankarasta vainosta huolimatta uskalsivat avata ovensa SKP:n toimihenkilöille ja auttaa heitä työssään. Kunnioituksella hän muistaa SKP:n työntekijää Aatto Sallista, jonka ohranat murhasivat muutama päivä ennen sodan päättymistä v. 1944 ja jonka toveri Karvonen vähäistä aikaisemmin oli tavannut iloisena ja voitonvarmana.

Sodan jälkeen on toveri Karvonen osallistunut korkeasta iästään huolimatta ammattiyhdistys- ja puoluetoimintaan. Hän on myös SNS:n sekä Entisten Punakaartilaisten järjestön jäsen.

"Vanhan työväenliikkeen voima oli sen yhtenäisyydessä. Forssan puoluekokouksen päätökset ja ohjelma olivat silloin kompassina. Nyt taistelee SKP työväenluokan yhdistämisen ja Forssan kokouksen parhaitten perinteiden puolesta. Tärkeintä onkin luoda ja lujittaa työväenluokan yhtenäisyyttä, sillä vain siten voidaan voitto saavuttaa" — näin vakuuttaa työväenliikkeessä kasvanut ja monet kovat kokenut veteraani, kirvesmies Daniel Karvonen.

SISÄLLYSLUETTELO

LIITEKUVAT